

krótka historia

filozofii współczesnej

krótka historia

filozofii współczesnej

TADEUSZ GADACZ
PAWEŁ DYBEL • WOJCIECH SADY • MAGDALENA ŚRODA

redakcja naukowa
Tadeusz Gadacz

BIBLIOGRAFIA

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, które im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując ją, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy cudzą własność i prawo!
Polska Izba Książki
Więcej na www.legalnakultura.pl

Autorzy rozdziałów

I–XVI: Tadeusz Gadacz

XVII–XX: Paweł Dybel

XXI: Wojciech Sady

XXII: Magdalena Środa

ISBN 978-83-63462-87-1

ISBN 978-83-63462-88-8 (wersja cyfrowa)

© Copyright by Tadeusz Gadacz, Paweł Dybel, Wojciech Sady, Magdalena Środa

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR

Warszawa 2023

02-793 Warszawa

ul. Villardczyków 10/73

tel. 797 657 960

e-mail: stentor@stentor.com.pl

www.stentor.pl

www.klubnauczyciela.stentor.pl

Bibliografia

Tadeusz Gadacz

I. WSTĘP

E. Bréhier, *Problemy filozoficzne XX wieku*, tłum. M. Tazbir, Warszawa 1958 ■ *Filozofia amerykańska. Wybór rozpraw i szkiców historycznych*, wybór i tłum. J. Krzywicki, Boston 1958 ■ *Panorama myśli współczesnej*, red. G. Picon, Paris 1960 ■ R. Ingardena *Z badań nad filozofią współczesną*, Warszawa 1963 ■ *Filozofia i socjologia XX wieku*, cz. 1–2, Warszawa 1965 ■ *Współczesna filozofia włoska*, red. A. Nowicki, Warszawa 1977 ■ *Antologia filozofii francuskiej XIX wieku*, red. B. Skarga, Warszawa 1978 ■ *U progu współczesności. Z dziejów doktryn antypozytywistycznych*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1978 ■ E. Gilson, T. Langan, A.A. Maurer, *Historia filozofii współczesnej*, tłum. B. Chwedeńczuk, S. Zalewski, Warszawa 1979 ■ K. Rosner, *Semiotyka strukturalna w badaniach nad literaturą. Jej osiągnięcia, perspektywy, ograniczenia*, Kraków 1981 ■ *Filozofia współczesna*, t. 1–2, red. Z. Kuderowicz, Warszawa 1983 ■ *Od Husserla do Levinasa*, red. W. Stróżewski, Kraków 1987 ■ *Filozofia współczesna*, red. J. Tischner, Kraków 1989 ■ F. Copleston, *Historia filozofii*, t. 8: *Od Benthama do Russella*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1989, t. 9: *Od Maine de Birana do Sartrèa*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1991 ■ *Wiek XX – przekroje*, Kraków 1991 ■ H. Schnädelbach, *Filozofia w Niemczech 1831–1933*, Warszawa 1992 ■ *Fragmenty filozofii analitycznej*, t. 1: *Filozofia języka*, red. B. Stanosz, tłum. C. Cieśliński, B. Stanosz, T. Szubka, Warszawa 1993; t. 2: *Filozofia percepcji*, red. B. Chwedeńczuk, tłum. T. Bigaj, B. Chwedeńczuk, R. Godlewski, A. Jedynek, M. Mostowski, M. Szczubiałka, Warszawa 1995; t. 3: *Filozofia umysłu*, red. B. Chwedeńczuk, tłum. T. Baszniak, B. Chwedeńczuk, C. Cieśliński, P. Dziliński, A. Jedynek, M. Szczubiałka, Warszawa 1995; t. 4: *Filozofia religii*, red. B. Chwedeńczuk, tłum. T. Baszniak, B. Chwedeńczuk, P. Dziliński, M. Szczubiałka, B. Stanosz, M. Wiśniewski, Warszawa 1997; t. 5: *Filozofia moralności*, red. J. Hołówka, tłum. J. Nowotniak, W.J. Pomowski, Warszawa 1997; t. 6: *Filozofia logiki*, red. J. Woleński, tłum. C. Cieśliński, A. Sierszulska, Warszawa 1997; t. 8: *Filozofia podmiotu*, red. J. Górnicka-Kalinowska, tłum. B. Chwedeńczuk, J. Solińska, J. Mariański, M. Mroziewicz, B. Przybył, A. Sierszulska, S. Steczko, M. Szuter, R. Wieczorek, Warszawa 2001 ■ *Przewodnik po literaturze filozoficznej XX wieku*, red. B. Skarga, t. 1, Warszawa 1994, t. 2, Warszawa 1994, t. 3, Warszawa 1995, t. 4, Warszawa 1996, t. 5, Warszawa 1997 ■ *Metafizyka w filozofii analitycznej*, red. T. Szubka, Lublin 1995 ■ M. Szulakiewicz, *Filozofia w Heidelbergu*, Rzeszów 1995 ■ A.J. Ayer, *Filozofia w XX wieku*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1997 ■ J. Migasiński, *W stronę metafizyki. Nowe tendencje metafizyczne w filozofii francuskiej połowy XX wieku*, Wrocław 1997 ■ M. Kwiek, *Dylematy tożsamości. Wokół autowizerunku filozofa w powojennej myśli francuskiej*, Poznań 1999 ■ *Filozofia europejska w XX wieku*, red. A. Przyłębski, Poznań 1999 ■ B. Russell, *Dzieje filozofii zachodu*, tłum. T. Baszniak, A. Lipszyc, M. Szczubiałka, Warszawa 2000 ■ R. Stachowski, *Historia współczesnej myśli psychologicznej. Od Wundta do czasów najnowszych*, Warszawa 2000 ■ *Muzyka a analiza, integracja, filozofia*, red. A. Gronau-Osińska, Warszawa 2000 ■ B. Saint-Sernin, *Rozum w XX wieku*, tłum. M.L. Kalinowski, B. Banasiak, Gdańsk 2001 ■ J. Szacki, *Historia myśli socjologicznej*, Warszawa 2002 ■ M. Gołębowska, *Między wątpieniem a pewnością. O związkach języka*

i racjonalności w filozofii poststrukturalistycznej, Kraków 2003 ■ *Filozofia pedagogice – pedagogika filozofii*, „Colloquia Communia” 2003 nr 2(75) ■ E. Coreth, P. Helen, G. Haeffner, F. Ricken, *Filozofia XX wieku*, tłum. L.M. Kalinowski, Kęty 2004 ■ J. Majcherek, *Źródła relatywizmu w nauce i kulturze XX wieku. Od teorii względności do postmodernizmu*, Kraków 2004 ■ A. Miś, *Filozofia współczesna. Główne nurty*, wyd. 5, Warszawa 2006 ■ *Filozofia a pedagogika – studia i szkice*, red. P. Denehl, P. Gutowski, Wrocław 2006 ■ K. Twardowski, *Filozofia i muzyka*, wybrał i opracował J.J. Jadacki, Warszawa 2007 ■ L. Witkowski, *Między pedagogiką, filozofią i kulturą. Studia, eseje, szkice*, Warszawa 2007 ■ *Od filozofii refleksji do hermeneutyki. Francuska filozofia religii*, red. J. Barcik, Kraków 2007 ■ *Filozofia wychowania XX wieku*, red. S. Sztobryn, E. Latacz, J. Bochomulska, Łódź 2010 ■ L. Koczanowicz, R. Włodarczyk, *Współczesna filozofia społeczna. Rozmowy i eseje o społeczeństwie obywatelskim i etyce demokracji*, Sopot 2011 ■ K. Gurczyńska-Sady, W. Sady, *Wielcy filozofowie współczesności*, Kęty 2012 ■ *Współczesna filozofia języka. Inspiracje i kierunki rozwoju*, red. P. Stalmaszczyk, Łódź 2013 ■ *Filozofia polska na tle filozofii europejskiej w XX wieku*, red. M. Woźniczka, Częstochowa 2014 ■ J.J. Jadacki, *Filozofia polska XIX i XX wieku*, t. 2: *Wiek XX*, Warszawa 2015.

II. FILOZOFIA ŻYCIA

Wprowadzenie

J. Kuczyński, *Filozofia życia*, Warszawa 1965 ■ E. Paczkowska-Łagowska, *Logos życia. Filozofia hermeneutyczna w kręgu Diltheya*, Gdańsk 2001.

Friedrich Nietzsche

Główne dzieła: *Die Geburt der Tragödie*, 1872 ■ *Fünf Vorreden zu fünf ungeschriebenen Büchern*, 1872 ■ *David Strauss der Bekenner und der Schriftsteller*, 1873 ■ *Philosophie im tragischen Zeitalter der Griechen*, 1873 ■ *Über Wahrheit und Lüge im aussermoralischen Sinne*, 1873 ■ *Schopenhauer als Erzieher*, 1874 ■ *Vom Nutzen und Nachtheil der Historie für das Leben*, 1874 ■ *Menschliches, Allzumenschliches*, Bd. 1, 1878, Bd. 2, 1880 ■ *Richard Wagner in Bayreuth*, 1878 ■ *Der Wanderer und sein Schatten*, 1880 ■ *Morgenröthe*, 1881 ■ *Die fröhliche Wissenschaft*, 1882 ■ *Also sprach Zarathustra*, cz. 1, 1883, cz. 2, 1883, cz. 3, 1884, cz. 4, 1885 ■ *Jenseits von Gut und Böse*, 1886 ■ *Zur Genealogie der Moral*, 1887 ■ *Der Antichrist*, 1888 ■ *Der Fall Wagner*, 1888 ■ *Dionysos-Dithyramben*, 1888/1889 ■ *Ecce homo*, 1888–1889 ■ *Götzen-Dämmerung*, 1889 ■ *Nietzsche contra Wagner*, 1894.

Sämtliche Briefe. Kritische Studienausgabe, Hrsg. G. Colli, M. Montinari, Berlin–New York 1975 ■ *Sämtliche Werke. Kritische Studienausgabe in 15 Bänden*, Hrsg. G. Colli, M. Montinari, München 1999: Bd. 1: *Die Geburt der Tragödie*; Bd. 2: *Menschliches, Allzumenschliches*; Bd. 3: *Morgenröthe*; Bd. 4: *Also sprach Zarathustra – 1/4*; Bd. 5: *Jenseits von Gut und Böse*; Bd. 6: *Der Fall Wagner*; Bd. 7: *Nachgelassene Fragmente. 1869–1874*; Bd. 8: *Nachgelassene Fragmente. 1875–1879*; Bd. 9: *Nachgelassene Fragmente. 1880–1882*; Bd. 10: *Nachgelassene Fragmente. 1882–1884*; Bd. 11: *Nachgelassene Fragmente. 1884–1885*; Bd. 12: *Nachgelassene Fragmente. 1885–1887*; Bd. 13: *Nachgelassene Fragmente. 1887–1889*; Bd. 14: *Kommentar zu den Bänden 1–13*; Bd. 15: *Chronik zu Nietzsches Leben*.

Polskie przekłady dzieł: *Ryszard Wagner w Bayreuth*, tłum. M. Cumft-Pieńkowska, Warszawa 1901 ■ *Tako rzecze Zaratustra. Książka dla wszystkich i dla nikogo*, tłum. W. Berent, *Dzieła*, t. 1, Warszawa 1905 (pierwsze pol. tłum. *Tak mówił Zaratustra*, tłum. M. Cunft, S. Pieńkowski, Warszawa 1901; tłum. nowe *To rzekł Zaratustra*, tłum. S. Lisiecka, Z. Jaskuła, Warszawa

1999, *Tako rzece Zaratustra*, tłum. W. Berent, wyd. popr. i uzup., Kęty 2004 (tłum. nowe *Tak mówił Zaratustra*, tłum. G. Sowiński, Kraków 2005, tłum. nowe *To rzekł Zaratustra. Książka dla wszystkich i dla nikogo*, tłum. S. Lisiecka, Z. Jaskuła, Madryt 2005) ■ *Poza dobrem i złem*, tłum. S. Wyrzykowski, *Dzieła*, t. 2 (tłum. nowe *Poza dobrem i złem: preludeum do filozofii przyszłości*, tłum. G. Sowiński, Kraków 2001; tłum. nowe *Poza dobrem i złem. Z genealogii moralności*, tłum. P. Pieniążek, Łódź 2018) ■ *Z genealogii moralności. Pismo polemiczne*, tłum. L. Staff, *Dzieła*, t. 3, Warszawa 1905 (tłum. nowe *Z genealogii moralności*, tłum. G. Sowiński, Kraków 1997) ■ *Dytiramyby dionizyjskie*, tłum. S. Wyrzykowski, *Dzieła*, t. 4, Warszawa 1905 ■ *Zmierch bożyszcz, czyli jak filozofuje się młotem*, tłum. S. Wyrzykowski, *Dzieła*, t. 5, Warszawa 1906 (tłum. nowe *Zmierch bożyszcz czyli Jak się filozofuje młotem*, tłum. G. Sowiński, Kraków 2003; tłum. nowe *Zmierch bożyszcz czyli Jak filozofuje się młotem*, tłum. P. Pieniążek, Kraków 2004) ■ *Wiedza radosna. (La gaya scienza)*, tłum. L. Staff, *Dzieła*, t. 6, Warszawa 1907 (tłum. nowe *Radosna wiedza (La gaya scienza)*, tłum. M. Łukasiewicz, Gdańsk 2008) ■ *Jutrzenka. Myśli o przesądach moralnych*, tłum. S. Wyrzykowski, *Dzieła*, t. 7, Warszawa 1907 ■ *Antychryst. Przemiany wszystkich wartości*, tłum. L. Staff, *Dzieła*, t. 8, Warszawa 1907 (tłum. nowe *Antychrześcijańskie. Przekleństwo chrześcijaństwa*, tłum. G. Sowiński, Kraków 1996) ■ *Narodziny tragedii, czyli hellenizm i pesymizm*, tłum. L. Staff, *Dzieła*, t. 9, Warszawa 1907 (tłum. nowe *Narodziny tragedii albo Grecy i pesymizm*, tłum. B. Baran, Kraków 1994; tłum. nowe *Narodziny tragedii. Niewczesne rozważania*, tłum. P. Pieniążek, Łódź 2012; tłum. nowe *Narodziny tragedii, albo Hellenizm i pesymizm*, tłum. J. Ducek, Kraków 2019) ■ *Ludzkie, arcyłudzkie*, tłum. K. Drzewiecki, *Dzieła*, t. 10–11, Warszawa 1910 ■ *Wola mocy. Próba przemiany wszystkich wartości*, tłum. S. Frycz i K. Drzewiecki, *Dzieła*, t. 12, Warszawa 1911 ■ *Niewczesne rozważania*, tłum. L. Staff, *Dzieła*, t. 13, Warszawa 1912 (tłum. nowe *Niewczesne rozważania*, tłum. M. Łukasiewicz, Kraków 1996, zawiera także rozprawę 4, której nie zawiera tłum. Staffa) ■ *Ecce homo. Jak się staje, kim się jest*, tłum. L. Staff, *Dzieła*, suplement, Warszawa 1909 (tłum. nowe *Ecce homo. Jak się staje, czym się jest*, tłum. B. Baran, Kraków 1996, tłum. nowe *Ecce homo: jak się stajemy tym, czym jesteśmy*, tłum. G. Sowiński, Kraków 2002; tłum. nowe *Ecce homo. Jak się stajemy, czym się jest*, tłum. J. Dudek, E. Kiresztura-Wojciechowska, Kraków 2016) ■ *Nietzsche contra Wagner*, tłum. M. Podlasiak, Toruń 1993 ■ *Pisma pozostałe 1862–1875*, tłum. B. Baran, Kraków 1993 ■ *Przypadek Wagnera*, tłum. M. Cumft-Pieńkowska, K. Kaśkiewicz, R. Michalski, Toruń 2004 ■ *Listy*, tłum. B. Baran, Kraków 1994 ■ *Pisma pozostałe 1876–1889*, tłum. B. Baran, Kraków 1994 ■ *Nachlass. Pisma z lat 1884–1885*, tłum. G. Kowal, Warszawa 2011 ■ *Notatki z lat 1887–1889*, tłum. P. Pieniążek, Łódź 2012 ■ *Notatki z lat 1882–1884*, tłum. G. Sowiński, Łódź 2019 ■ *Pisma pozostałe*, tłum. B. Baran, Kraków 2004 ■ *O przyszłości naszych zakładów kształceniowych. Sześć prelekcji wygłoszonych w Bazylei na zlecenie Towarzystwa Akademickiego*, tłum. T. Zatorski, Warszawa 2020.

Literatura przedmiotowa: M.C. Przewóska, *Fryderyk Nietzsche jako moralista i krytyk. Studium filozoficzne*, Warszawa 1894 ■ Z. Daszyński, *Nietzsche – Zaratustra. Studium literackie*, Kraków 1896 ■ A. Riehl, *Fryderyk Nietzsche. Artysta i myśliciel*, tłum. W. Feldman, Warszawa 1900 ■ J. Kurnatowski, *Nietzsche. Studia i tłumaczenia*, Łódź 1903 ■ W.M. Kozłowski, *Dekadentyzm współczesny, jego geneza i filozofia. Fryderyk Nietzsche*, Warszawa 1904 ■ H. Vaihinger, *Filozofia Nietzschego*, tłum. K. Twardowski, Lwów 1904 ■ H. Lichtenberger, *Fryderyk Nietzsche i jego filozofia*, tłum. I. Marcinkowska, Warszawa 1905 ■ J.N. Szuman, *Nietzsche. Człowiek, poeta, myśliciel. Trzy odczyty*, Lwów 1905 ■ W. Berent, *Źródła i ujścia nietzscheizmu*, Warszawa 1906 ■ S. Brzozowski, *Fryderyk Nietzsche*, Warszawa 1907 ■ M. Straszewski, *Fryderyk Nietzsche i jego znaczenie w ruchu umysłowym współczesnym*, Lwów 1908 ■ Z. Kozubski, *Fryderyk Nietzsche i jego etyka. Studium moralno-apologetyczne*, Poznań 1924 ■ B. Szarlitt, *Polskość Nietzschego i jego filozofii*, Warszawa 1930 ■ S. Besser, *F. Nietzsche o teorii ras, nacjonalizmie, narodach i Żydach*, Warszawa 1936 ■ S. Rozmaryn, *U źródeł faszystwu. Fryderyk Nietzsche*, Warszawa 1947 ■ T. Weiss, *Fryderyk Nietzsche w piśmiennictwie polskim lat 1890–1914*, Wrocław-Kraków 1961 ■ H. Gillner, *Fryderyk Nietzsche. Filozoficzna i społeczna doktryna immoralizmu*,

Bibliografia

- Warszawa 1965 ■ J. Kuczyński, *Zmierzch mieszczaństwa. Immoralizm – nihilizm – faszyzm*, Warszawa 1967 ■ Z. Kuderowicz, *Nietzsche*, Warszawa 1979 (wyd. 3 2004) ■ J. Pietrzak, *Nietzscheańska koncepcja nauki*, Częstochowa 1982 ■ J. Pietrzak, *Pozytywny program etyczny Fryderyka Nietzschego, idea nadczłowieka*, Warszawa 1989 ■ *Nietzscheanizm i marksizm w literaturze i filozofii okresu Młodej Polski*, red. W. Mackiewicz, Warszawa 1989 ■ *Renesans nietzscheanizmu a marksizm współczesny*, red. W. Mackiewicz, Warszawa 1990 ■ K. Jaspers, *Rozum i egzystencja. Nietzsche a chrześcijaństwo*, tłum. Cz. Piecuch, Warszawa 1991 ■ G. Deleuze, *Nietzsche i filozofia*, tłum. B. Banasiak, Warszawa 1993 (wyd. 2 1998) ■ G. Colli, *Po Nietzsche*, tłum. S. Kasprzyśki, Kraków 1994 ■ I. Frenzel, *Nietzsche*, tłum. J. Dziubiński, Wrocław 1994 ■ H. Benisz, *Filozofia i sztuka u Nietzschego*, Kraków 1995 ■ L. Kusak, *Fryderyk Nietzsche. W poszukiwaniu utraconego ideału*, Kraków 1995 ■ P. Klossowski, *Nietzsche i błędne koło*, tłum. B. Banasiak, K. Matuszewski, Warszawa 1996 ■ J. Köhler, *Tajemnica Zaratustry. Fryderyk Nietzsche i jego zaszyfrowane przesłanie. Biografia*, Wrocław 1996 ■ J. Pietrzak, *Nietzscheańska koncepcja wychowania*, Słupsk 1997 ■ *Nietzsche 1900–2000*, red. A. Przybysławski, Kraków 1997 ■ B. Baran, *Postnietzsche*, Kraków 1997 ■ J. Derrida, *Ostrogi. Style Nietzschego*, Gdańsk 1997 ■ K. Jaspers, *Nietzsche. Wprowadzenie do zrozumienia jego filozofii*, tłum. D. Stroińska, Warszawa 1997 ■ M.P. Markowski, *Nietzsche. Filozofia interpretacji*, Kraków 1997 ■ M. Moryń, *Wola mocy i myśl. Spotkania z filozofią Fryderyka Nietzschego*, Poznań 1997 ■ J. Pietrzak, *Nietzscheańska koncepcja wychowania*, Słupsk 1997 ■ M. Heidegger, *Nietzsche*, t. 1, tłum. zbiorowe, Warszawa 1998, t. 2, tłum. zbiorowe, Warszawa 1999 ■ K. Wieczorek, *Wieczne powroty Fryderyka Nietzschego*, Katowice 1998 ■ W. Mackiewicz, *Mysł Fryderyka Nietzschego w Polsce w latach 1947–1997: studium historyczno-krytyczne*, Warszawa 1999 ■ G. Deleuze, *Nietzsche*, tłum. B. Banasiak, Warszawa 2000 ■ Z. Kaźmierczak, *Friedrich Nietzsche jako odnowiciel umysłowości pierwotnej*, Kraków 2000 ■ H. Benisz, *Nietzsche i filozofia dionizyjska*, Warszawa 2001 ■ L. Ganey, *Nietzsche*, tłum. M. Nowakowska, Warszawa 2001 ■ R.J. Holingdale, *Nietzsche*, tłum. W. Jeżewski, Warszawa 2001 ■ A. Kucner, *Friedrich Nietzsche: źródła i perspektywy antropologii*, Olsztyn 2001 ■ K. Löwith, *Od Hegla do Nietzschego* tłum. S. Gromadzki, Warszawa 2001 ■ S. Łojek, *Obrona Nietzschego: rzecz o odpowiedzialności*, Kęty 2002 ■ *Friedrich Nietzsche i pisarze polscy*, red. W. Kunicki, K. Polechoński, Poznań 2002 ■ R. Safranski, *Nietzsche. Biografia myśli*, tłum. D. Stroińska, Warszawa 2003 ■ M. Pąckiński, *Maski Zaratustry: motywy i wątki filozofii Nietzschego a kryzys nowoczesności*, Warszawa, 2004 ■ G. Kowal, *Friedrich Nietzsche w publicystyce i literaturze polskiej lat 1919–1939*, Warszawa 2005 ■ *O filozofii Fryderyka Nietzschego*, red. K.M. Cern, R. Kozłowski, Poznań 2006 ■ T. Gómez Cordero, *Fryderyk Nietzsche*, tłum. G. Ostrowski, Warszawa 2007 ■ H. Benisz, *Ecce Nietzsche. Interpretacje filozoficzne*, Opole 2007 ■ F. Overbeck, *Nietzsche. Zapiski przyjaciela*, tłum. T. Zatorski, Toruń 2007 ■ *Nietzsche, Bataille, postmodernizm*, red. M. Grygorowicz, B. Banasiak, Łódź 2007 ■ R. Roździeński, *Nietzsche a odwieczne pytania*, Kraków 2008 ■ J. Baziak, *Nietzsche w optyce filozofów*, Bydgoszcz 2008 ■ *Wokół Nietzschego*, red. B. Baran, P. Pieniążek, Toruń 2009 ■ M.Z. Fisher, *Nietzsche w USA*, tłum. A. Włoczeńska, Warszawa 2010 ■ *Nietzsche. Prowokator czy moralista*, red. S. Gromadzki, Toruń 2011 ■ I.D. Yalom, *Kiedy Nietzsche szlochał*, tłum. A. Tanalska-Dulęba, Warszawa 2012 ■ M. Pełka, *Nietzsche. Życie, oglądy, wpływy*, Toruń 2012 ■ E. Posłuszna, *Nienawiść, Nihilizm, kultura na krawędzi. Nietzsche wobec korzyści i zagrożeń związanych z transformacją wartości*, Warszawa 2012 ■ J. Derrida, *Ostrogi. Style Nietzschego*, tłum. B. Banasiak, Łódź 2012 ■ *Nietzsche i tradycja antyczna*, red. B. Bansiak, P. Pieniążek, Toruń 2012 ■ *Nietzsche i romantyzm*, red. M. Kruszelnicki, W. Kruszelnicki, Wrocław 2013 ■ Ł. Kiepuszewski, *Niewczesne obrazy. Nietzsche i sztuki wizualne*, Poznań 2013 ■ S.R.C. Hicks, *Nietzsche i naziści. Moje spojrzenie*, tłum. I. Kłodzińska, Chojnice 2014 ■ *Nietzsche a problem metafizyki*, red. A. Gemela, A. Lewandowski, Z. Markiewicz, Łódź 2014 ■ R. Żyszczyński, *Kotarbiński, Nietzsche, Rymkiewicz. Trzy wersje nihilizmu*, Wrocław 2015 ■ *Nietzsche. Muzyka i język*, red. A. Gemela, J. Wroński, Łódź 2016 ■ *Nietzsche. Muzyka i język*, red. A. Gemela, J. Wroński, Łódź 2016 ■ M. Polak,

Trauma bezkresu. Nietzsche, Lacan, Bernhard i inni, Kraków 2018 ■ *Nietzsche i religijność*, red. K. Dworakowska, K. Matuszewski, J. Wroński, Łódź 2017 ■ S.R.C. Hicks, *Nietzsche i naziści*, tłum. I. Kłodzińska, Gdańsk 2019 ■ G. Bataille, *O Nietzsche. Wola szansy*, tłum. J. Dąbrowski, Mikołów 2022 ■ M. Dżugaj, *Problem wolności i konieczności w filozofii Nietzschego. Nietzsche wobec tradycji niemieckiej mistyki panteistycznej*, Łódź 2023.

Wilhelm Dilthey

Główne dzieła: *Das hermeneutische System Schleiermachers in der Auseinandersetzung mit der älteren protestantischen Hermeneutik*, 1860 ■ *Leben Schleiermachers*, Bd. 1, 1883 ■ *Die Einbildungskraft des Dichters*, 1887 ■ *Über die Möglichkeit einer allgemeingültigen pädagogischen Wissenschaft*, 1888 ■ *Beiträge zur Lösung der Frage vom Ursprung unseres Glaubens an die Realität der Außenwelt und seinem Recht*, 1890 ■ *Auffassung und Analyse des Menschen im 15. und 16. Jahrhundert*, 1891 ■ *Die drei Epochen der modernen Ästhetik und ihre heutige Aufgabe*, 1892 ■ *Das natürliche System der Geisteswissenschaften um 17. Jahrhundert*, 1892 ■ *Die Autonomie des Denkens, der konstruktive Rationalismus und der pantheistische Monismus nach ihrem Zusammenhang im 17. Jahrhundert*, 1893 ■ *Ideen über eine beschreibende und zergliedernde Psychologie*, 1894 ■ *Über Vergleichende Psychologie. Beiträge zum Studium der Individualität*, 1896 ■ *Die Entstehung der Hermeneutik*, 1900 ■ *Der Entwicklungsgeschichte Pantheismus nach seinem geschichtlichen Zusammenhang mit den älteren pantheistischen Systemen*, 1900 ■ *Die Funktion der anthropologie in der Kultur des 16. und 17. Jahrhunderts*, 1904 ■ *Die Jugendgeschichte Hegels*, 1905 ■ *Das Erlebnis und die Dichtung*, 1906 ■ *Das Wesens der Philosophie*, 1907 ■ *Der Aufbau der geschichtlichen Welt in den Geisteswissenschaften*, 1910 ■ *Die Typen der Weltanschauung und ihre Ausbildung in der metaphysischen Systemen* 1911 ■ *Briefwechsel zwischen Wilhelm Dilthey und dem Grafen Paul Yorck von Wartenburg 1877–1897*, Halle 1923.

Polskie przekłady dzieł: *Pisma estetyczne*, tłum. K. Krzemieniowa, Warszawa 1982 ■ *O istocie filozofii i inne pisma*, tłum. E. Paczkowska-Łagowska, Warszawa 1987 ■ *Budowa świata historycznego w naukach humanistycznych*, tłum. E. Paczkowska-Łagowska, Gdańsk 2004.

Literatura przedmiotowa: Z. Kuderowicz, *Światopogląd a życie u Diltheya*, Warszawa 1966 ■ E. Paczkowska-Łagowska, *Filozofia nauk humanistycznych w ujęciu Wilhelma Diltheya*, Kraków 1981 ■ A.L. Zachariasz, *Człowiek a poznanie humanistyczne w filozofii Wilhelma Diltheya*, Lublin 1983 ■ K. Sauerland, *Od Diltheya do Adorna: studia z estetyki niemieckiej*, Warszawa 1986 ■ Z. Kuderowicz, *Dilthey*, wyd. 2, Warszawa 1987 ■ E. Paczkowska-Łagowska, *Logos życia. Filozofia hermeneutyczna w kręgu Wilhelma Diltheya*, Gdańsk 2000 ■ L. Brogowski, *Świadomość i historia. Studium o filozofii Wilhelma Diltheya*, Gdańsk 2004.

Henry Bergson

Główne dzieła: *Essai sur les données immédiates de la conscience*, 1889 ■ *Matière et mémoire. Essai sur la relation du corps à l'esprit*, ■ *Le Rire. Essai sur la signification du comique*, 1900 ■ *L'Évolution créatrice*, 1906 ■ *L'Énergie spirituelle*, 1919 ■ *Durée et simultanéité*, 1922 ■ *Deux sources de la morale et de la religion*, 1932 ■ *La Pensée et le mouvant*, 1934 ■ *Henri Bergson et Albert Kahn, correspondances*, 2003.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Śmiech. Studium o komizmie*, tłum. anonimowe, Lwów 1902 (wyd. 2 *Śmiech. Esej o komizmie*, tłum. S. Cichowicz, Warszawa 1995) ■ *Wstęp do metafizyki*, tłum. K. Błęszyński, Kraków 1910 ■ *Ewolucja twórcza*, tłum. F. Znaniński, Warszawa 1913 (wyd. 2 1957) ■ *O bezpośrednich danych świadomości*, tłum. K. Bobrowska, Warszawa 1913 (wyd. nowe *O bezpośrednich danych świadomości*, tłum. K. Bobrowska, przekład zweryfikował i skorygował B. Baran, Warszawa 2016) ■ *Materia i pamięć. O stosunku ciała do ducha*, tłum. W. Filewicz, Warszawa 1926 (*Materia i pamięć. Studium nad stosunkiem ciała do ducha*,

Bibliografia

tłum. K. Bobrowska, Warszawa 1930) ■ *Myśl i ruch. Dusza i ciało*, tłum. P. Beylin, K. Błęszyński, Warszawa 1963 ■ *Pamięć i życie*, wyboru dokonał G. Deleuze, tłum. A. Szczepańska, Warszawa 1988 ■ *Dwa źródła moralności i religii*, tłum. P. Kostyło, K. Skorulski, Kraków 1993 ■ *Energia duchowa*, tłum. P. Kostyło, K. Skorulski, Warszawa 2004 ■ *Problem osobowości. Wykłady edynburskie*, tłum. P. Kostyło, Warszawa 2004 ■ *Wykłady o wychowniu*, tłum. P. Kostyło, Warszawa 2004 ■ *Materia i pamięć. Esej o stosunku ciała do ducha*, tłum. R.J. Weksler-Waszkinel, przedkład przejrzał, poprawił i posłowiem opatrzył M. Drwięga, Kraków 2006 ■ *Teksty pedagogiczne*, tłum. P. Kostyło, D. Rybicka, Bydgoszcz 2017 ■ *Myśl i ruch. Eseje i wykłady*, tłum. E. Walerich, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: J.W. Dawid, *O intuicji w filozofii Bergsona*, Kraków 1911 ■ J.W. Dawid, *O filozofii Bergsona*, Warszawa 1914 ■ Z. Myślakowski, *Intuicjonizm Bergsona*, Kraków 1924 ■ M. Nitecki, *Nowa mistyczna filozofia Bergsona i jej losy*, Warszawa 1927 ■ H. Romanowski, *Nowa filozofia. Studium o bergsonizmie*, Lublin 1929 ■ L. Chmaj, *O duszy zamkniętej i otwartej*, Warszawa 1932 ■ J. Pastuszka, *Filozofia religii Henryka Bergsona*, Warszawa 1936 ■ B. Skarga, *Czas i trwanie. Studia o Bergsonie*, Warszawa 1982 ■ S. Borzym Bergson a przemiany światopoglądowe w Polsce, Wrocław 1984 ■ J. Bańka, *Intuicjonizm Henryka Bergsona*, Katowice 1985 ■ I. Wojnar, *Bergson*, Warszawa 1985; R. Waszkinel, *Geneza pozytywnej metafizyki Bergsona*, Lublin 1986 ■ S. Kotowicz, *Intuicja Bergsona jako rozum i doświadczenie*, Warszawa 1991 ■ P. Kostyło, *Krytyka Bergsonowskiej teorii moralności*, Kraków 1994 ■ J. Kulczycki, *Problem psychofizyczny w filozofii Henri Bergsona*, Kraków 1996 ■ L. Kołakowski, *Bergson*, Warszawa 1997 ■ K. Najder-Stefaniak, *Bergsona idea piękna i problemy heurystyki*, Warszawa 1997 ■ G. Deleuze, *Bergsonizm*, Warszawa 1999 ■ A. Bokiej, *Intuicja a intelekt. Krytyka filozoficznych poglądów Henryka Bergsona na tle filozofii francuskiej XIX wieku*, Legnica 2001 ■ F. Maj, *Zarys filozofii twórczości Henryka Bergsona*, Warszawa 2008 ■ K. Pezdek, *Elementy ujęć systemowych w twórczości Henryka Bergsona*, Wrocław 2010 ■ J. Strzelecki, *Pamięć irzeczywistość. Analiza bergsonowskiej teorii pamięci*, Olsztyn 2013.

Oswald Spengler

Główne dzieła: *Der Untergang des Abendlandes. Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte*, t. 1: *Gestalt und Wirklichkeit*, 1918, t. 2: *Welthistorische Perspektiven*, 1922 ■ *Preußentum und Sozialismus*, 1919 ■ *Neubau des Deutschen Reiches*, 1924 ■ *Der Mensch und die Technik*, 1931 ■ *Jahre der Entscheidung*, 1933 ■ *Reden und Aufsätze*, 1931 ■ *Politische Schriften*, München 1934 ■ *Gedanken*, 1941 ■ *Briefe 1913–1936*, 1963 ■ *Urfragen. Fragmente aus dem Nachlaß*, Hrsg. A.M. Koptanek, 1965 ■ *Frühzeit der Weltgeschichte*, 1966 ■ *Der Briefwechsel zwischen Oswald Spengler und Wolfgang E. Groeger über russische Literatur, Zeitgeschichte und soziale Fragen*, Hrsg. X. Werner, 1987.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Historia, kultura, polityka*, tłum. A. Kołakowski, J. Łoziński, Warszawa 1990 ■ *Zmierzch Zachodu. Zarys morfologii historii uniwersalnej*, (skróć dokonany przez H. Wenera), tłum. J. Marzęcki, Warszawa 2001 ■ *Lata decyzji. Niemcy a bieg dziejów powszechnych*, tłum. B. Baran, Warszawa 2015.

Literatura przedmiotowa: A. Rogalski, *Oswald Spengler*, Poznań 1958 ■ A. Kołakowski, *Spengler*, Warszawa 1981 ■ W. Kaniowski, *Oswald Spengler. Filozof i pisarz polityczny*, Łódź 1997 ■ M. Urbaniak, *Koncepcja człowieka faustowskiego w filozofii Oswalda Spenglera*, Nowy Sącz 2006 ■ J. Szczepanowski, *Paradygmat cywilizacyjny jako zasadniczy element koncepcji historyzoficznych Feliksa Konecznego i Oswalda Spenglera*, Warszawa 2013.

José Ortega y Gasset

Główne dzieła: *Meditaciones del Quijote*, 1914 ▪ *Vieja y nueva política*, 1914 ▪ *Personas, obras, cosas*, 1916; *El espectador* (8 tomików), 1916–1934 ▪ *España invertebrada. Bosuejo de algunos pensamientos históricos*, 1921 ▪ *El tema de nuestro tempo. El ocaso de los revolucione. El sentido histórico de la teoría de Einstein*, 1923 ▪ *Los Atlántidas*, 1924 ▪ *Triptico. I Mirabeau o el político*, 1927 ▪ *Notas*, 1928 ▪ *Kant (1724–1924). Reflexione del centenario*, 1929 ▪ *Misión de la universidad*, 1930 ▪ *La rebelión de las masas*, 1930 ▪ *Rectificación de la República*, 1931 ▪ *La redención de las provincias y la decencia nacional*, 1931 ▪ *Goethe deste dentro*, 1933 ▪ *Ensimismamiento y alteración. Meditación de la técnica*, 1939 ▪ *El libro de las misiones*, 1940 ▪ *Ideas y creencias*, 1940 ▪ *Estudios sobre el amor*, 1940 ▪ *Mocedades*, 1941 ▪ *Historia como sistema y Del Imperio Romano*, 1941 ▪ *Esquema de la crisis*, 1942 ▪ *Teoría de Andalucía y otros ensayos*, 1942 ▪ *Dos prólogos. A un tratado de monetaria. A una historia de la filosofía*, 1945 ▪ *Papeles sobre Velázquez y Goya*, 1950 ▪ *Velázquez*, 1955 ▪ *El hombre y la gente* (2 tomiki), 1957; *En torno a Galileo*, 1958 ▪ *Que es filosofía?*, 1958 ▪ *L idea del principio en Leibniz y la evolución de la teoría deductiva*, 1958 ▪ *Idea del teatro*, 1958 ▪ *Meditación del pueblo joven*, 1958 ▪ *Apuntes sobre el pensamiento*, 1959 ▪ *Meditación de Europa*, 1960 ▪ *Origen y epílogo de filosofía*, 1960 ▪ *Una interpretación de la historia universal. En torno a Toynbee*, 1960 ▪ *Vives – Goethe*, 1961 ▪ *Pasado y porvenir para el hombre actual*, 1962 ▪ *Unas lecciones de metafísica* 1966 ▪ *Sobre la razón histórica*, 1979.

Obras Completas de José Ortega y Gasset, vol. 1–12, Madrid: vol. 1–2, 1946; vol. 3–6, 1947; vol. 7, 1961; vol. 8–9, 1962; vol. 10–11, 1969; vol. 12, 1983.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Dehumanizacja sztuki i inne eseje*, tłum. P. Niklewicz, Warszawa 1980 (wyd. 2, Warszawa 1996) ▪ *Bunt mas i inne pisma socjologiczne*, tłum. H. Woźniakowski, P. Niklewicz, Warszawa 1982 (wyd. 2, Warszawa 1995, wyd. 3, Warszawa 2002) ▪ *Szkice o miłości*, tłum. K. Kamyszewa, Warszawa 1989 ▪ *Po co wracamy do filozofii*, tłum. E. Burska, Warszawa 1992 ▪ *Velazques i Goya*, tłum. R. Kalicki, Warszawa 1993 ▪ *Wokół Galileusza*, tłum. E. Burska, Warszawa 1993 ▪ *Ewolucja teorii dedukcyjnej. Pojęcie zasady u Leibniza*, tłum. E. Burska, Gdańsk 2004 ▪ *Rozmyślenia o Europie*, tłum. H. Woźniakowski, Warszawa 2006 ▪ *Medytacje o „Don Kichocie”*, tłum. J. Wojcieszak, Warszawa 2008 ▪ *Wprowadzenie dla niemieckich czytelników*, tłum. D. Leszczyńska, Kraków 2013 ▪ *Idee, przeświadczenia, historia*, tłum. I. Kania, Warszawa 2019.

Literatura przedmiotowa: E. Górski, *José Ortega y Gasset i kryzys ideologii hiszpańskiej*, Wrocław 1982 ▪ R. Gaj, *Jednostka ludzka a zbiorowość w filozofii Jose Ortegi y Gasseta*, Warszawa 2003 ▪ K. Polit, *Kryzys cywilizacji Zachodu w myśli José Ortegi y Gasseta*, Lublin 2005 ▪ *Wokół José Ortegi y Gasseta (1883–1995). W pięćdziesiątą rocznicę śmierci filozofa*, red. M. Jagłowski, Olsztyn 2006 ▪ R. Gaj, *Ortega y Gasset*, Warszawa 2007 ▪ R. Król, *Myśl filozoficzna José Ortegi y Gasseta*, Warszawa 2013 ▪ N.A. Michna, *Wielka awangarda wobec kultury masowej w myśli José Ortegi y Gasseta*, Kraków 2014.

Georg Simmel

Główne dzieła: *Über soziale Differenzierung. Soziologische und psychologische Untersuchungen*, 1890 ▪ *Die Probleme der Geschichtsphilosophie*, 1892 ▪ *Einleitung in die Moralwissenschaft. Eine Kritik der ethischen Grundbegriffe*, t. 1 1892, t. 2 1893 ▪ *Philosophie des Geldes*, 1900 ▪ *Kant. Sechzehn Vorlesungen an der Berliner Universität*. 1904 ▪ *Kant und Goethe. Zur Geschichte der modernen Weltanschauung*, 1906 ▪ *Die Religion*, w: *Die Gesellschaft. Sammlung sozial-psychologischer Monographien*, Hrsg. M. Buber, t. 2 1906 ▪ *Schopenhauer und Nietzsche. Ein Vortragszyklus*, 1907 ▪ *Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*, 1908 ▪ *Hauptprobleme der Philosophie*, 1910 ▪ *Philosophische Kultur. Gesammelte Essays. Über das Abenteuer, die Geschlechter und die Krise der Moderne*, 1911 ▪ *Goethe*, 1913 ▪ *Rembrandt*.

Ein kunstphilosophischer Versuch, 1916 ■ *Grundfragen der Soziologie. Individuum und Gesellschaft*, 1917 ■ *Lebensanschauung. Vier metaphysische Kapitel*, 1918 ■ *Vom Wesen des historischen Verstehens*, 1918 ■ *Zur Philosophie der Kunst. Philosophische und kunstphilosophische Aufsätze*, Hrsg. G. Simmel, 1922 ■ *Fragmente und Aufsätze aus dem Nachlaß und Veröffentlichungen der letzten Jahre*, Hrsg. G. Kantorowicz, 1923 ■ *Slavica. Russland im Europa und Asien*, 1935 ■ *Rembrandtstudien*, 1953 ■ *Brücke und Tür. Essays des Philosophen zur Geschichte, Religion, Kunst und Gesellschaft*, Hrsg. M. Landmann, M. Susman, 1957 ■ *Schriften zur Soziologie. Eine Auswahl*, Hrsg. H.-J. Dahme, O. Rammstedt, 1983 ■ *Das Individuum und die Freiheit. Essays*, 1984 ■ *Schriften zur Philosophie und Soziologie der Geschlechter*, Hrsg. H.-J. Dahme, K.C. Köhnke, 1985 ■ *Das individuelle Gesetz. Philosophische Exkurse*, Hrsg. M. Landmann, 1986 ■ *Gesammelte Schriften zur Religionssoziologie*, Hrsg. H.J. Helle, 1989 ■ *Vom Wesen der Moderne. Essays zur Philosophie und Ästhetik*, 1990.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Zagadnienia filozofii dziejów*, tłum. W.M. Kozłowski, Warszawa 1902 ■ *Filozofia pieniądza*, tłum. L. Belmont, Warszawa 1904 (tłum. nowe A. Przyłębski, Poznań 1997) ■ *Jak się utrzymują formy społeczne*, Lwów 1904 ■ *Estetyka ciężkości*, tłum. St.G., Warszawa 1904 ■ *Socjologia*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 1975 (wyd. 2, Warszawa 2005) ■ *Most i drzwi*, tłum. M. Łukaszewicz, Warszawa 2006 ■ *Filozofia kultury. Wybór esejów*, tłum. W. Kunicki, Kraków 2007 ■ *Filozofia życia. Cztery rozdziały metafizyczne*, tłum. M. Tokarzewska, Warszawa 2007 ■ *Pisma socjologiczne*, wybór, opracowanie i wprowadzenie J. Dahme i O. Rammstedt, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 2008.

Literatura przedmiotowa: S. Magala, *Simmel*, Warszawa 1980 ■ S. Cieśla, *Georg Simmel i podstawy jego socjologii*, Lublin 1993 ■ S. Magala, *Między giełdą a śmietnikiem. Eseje simmłowskie*, Gdańsk 1999 ■ D. Motak, *Między transcendencją a immanencją. Religia w myśli Georga Simmła*, Kraków 2013 ■ B. Dowgiałło, *Ubieranie się jako forma społecznienia. O aktualności koncepcji mody Georga Simmła*, Gdańsk 2015.

III. NEOKANTYZM

Wprowadzenie

J. Stepa, *Neokantowskie próby realizmu a neotomizm*, t. I, Lwów 1927 ■ M. Szyszkowska, *Neokantyzm. Filozofia społeczna wraz z filozofią prawa o zmiennej treści*, Warszawa 1970 ■ *Dziedzictwo Kanta. Materiały z sesji kantowskiej*, red. J. Garewicz, Warszawa 1976 ■ W. Tatarkiewicz, *Układ pojęć w filozofii Arystotelesa*, tłum. I. Dąmbska, Warszawa 1978 ■ *Neokantyzm*, wybór tekstów B. Borowicz-Sierocka, Cz. Karkowski, Wrocław 1984 ■ P. Chojnacki, *Etyka Kanta i etyka socjalizmu*, przeł. C. Tarnogórski w: tenże, *Wybór pism*, red. M. Szyszkowska, C. Tarnogórski, Warszawa 1987 ■ M. Czarnańska, *Platońska teoria idei w interpretacji filozofii marburskiej*, Białystok 1988 ■ A. Przyłębski, *W poszukiwaniu królestwa filozofii. Z dziejów neokantyzmu badeńskiego*, Poznań 1993 ■ M. Szulakiewicz, *Filozofia w Heidelbergu*, Rzeszów 1995 ■ B. Trochimska-Kubacka, *Neokantyzm*, Wrocław 1997 ■ J. Ożarowski, *Droga rozwojowa marburskiej doktryny etycznej*, Warszawa 1998 ■ M. Kazimierczak, *Wczesny neokantyzm*, Poznań 1999 ■ *Filozofia Kanta i jej recepcja*, red. R. Kozłowski, Poznań 2000 ■ A.J. Noras, *Kant a neokantyzm badeński i marburski*, Katowice 2000 ■ *Między kantyzmem a neokantyzmem*, red. A.J. Noras, Katowice 2002 ■ H.T. Mikołajczyk, *Neokantyzm badeński i otwarcie filozofii transcendentnej na dziejowość*, Częstochowa 2004 ■ A.J. Noras, *Historia neokantyzmu*, Katowice 2012 ■ D.R. Sobota, *Źródła i inspiracje heideggerowskiego pytania o bycie*, t. 1: *Neokantyzm*, Bydgoszcz 2012 ■ A. Musioł, *Neokantyzm epistemologiczny i ontologiczny. Ernst Cassirer – Martin Heidegger*, Katowice 2020.

Hermann Cohen

Główne dzieła: *Kants Theorie der Erfahrung*, 1871 (wyd. 3. zmienione, 1918) ■ *Kants Begründung der Ethik*, 1877 (wyd. 2 1910) ■ *Platos Ideenlehre und die Mathematik*, 1879 ■ *Ein Bekenntnis in den Judenfrage*, 1880 ■ *Das Prinzip der Infinitesimal-Methode und seine Geschichte*, 1883 ■ *Kants Begründung der Ästhetik*, Berlin 1889 ■ *System der Philosophie. Erster Teil: Logik der reinen Erkenntnis*, Berlin 1902 (wyd. 2 1914) ■ *System der Philosophie. Zweiter Teil: Ethik des reinen Willens*, 1904 (wyd. 2 1907) ■ *Religion und Sittlichkeit. Eine Betrachtung zur Grundlegung des Religionsphilosophie*, 1907 ■ *Kommentar zu Immanuel Kants Kritik der reinen Vernunft*, 1907 ■ *System der Philosophie. Dritter Teil: Ästhetik des reinen Gefühls*, Bd. 1–2, 1912 ■ *Der Begriff der Religion im System der Philosophie*, 1915 ■ *Religion der Vernunft aus den Quellen des Judentums*, 1919 (wyd. 2 1929, wyd. 3 1995, wyd. 4 1995) ■ *Jüdische Schriften*, Bd. 1–3, Hrsg. B. Strauß, 1924 ■ *Schriften zur Philosophie und Zeitgeschichte*, Hrsg. A. Görland, E. Cassirer, Bd. 1–2, 1928 ■ *Der Nächste*, Hrsg. M. Buber, 1935 ■ *Briefe*, Hrsg. Berta und Bruno Strauß, 1939.

Polskie przekłady dzieł: *Kantowska teoria doświadczenia*, tłum. A. Noras, Kęty 2012.

Literatura przedmiotowa: W. Hanuszkiewicz, *Filozofia Hermanna Cohena w perspektywie sporu o jedność metody transcendentalnej*, Warszawa 2011 ■ A.J. Noras, *Filozof czystego poznania. Rzecz o Hermannie Cohenie*, Katowice 2018 ■ B. Trochimska-Kubacka, *Filozofia Hermanna Cohena. Estetyka w systemie krytycznego idealizmu*, Wrocław 2019.

Paul Natorp

Główne dzieła: *Descartes' Erkenntnistheorie. Eine Studie zur Vorgeschichte des Kritizismus*, 1881 ■ *Forschungen zur Geschichte des Erkenntnisproblems im Altertum*, 1884 ■ *Über objektive und subjektive Begründung der Erkenntnis*, „Philosophische Monatshefte” 1887, Bd. 23 ■ *Einleitung in die Psychologie nach kritischer Methode*, 1888 ■ *Quantität und Qualität in Begriff, Urteil und gegenständlicher Erkenntnis. Ein Kapitel der transcendentalen Logik*, „Philosophische Monatshefte 1891, Bd. 27 ■ *Die Ethik des Demokritos*, 1893 ■ *Herbart, Pestalozzi und die heutigen Aufgaben der Erziehungslehre*, 1899 ■ *Sozialpädagogik. Theorie des Willensbildung auf der Grundlage der Gemeinschaft*, 1899 ■ *Pädagogische Psychologie in Leitsätzen zu Vorträgen*, 1901 ■ *Platos Ideenlehre. Eine Einführung in den Idealismus*, 1903 ■ *Philosophische Propädeutik*, 1903 ■ *Logik. Grundlegung und logischer Aufbau der Mathematik und mathematischen Naturwissenschaften in Leitsätzen zu akademischen Vorlesungen*, 1904 ■ *Zum Gedächtnis Kants*, 1904 ■ *Allgemeine Pädagogik in Leitsätzen zu akademischen Vorlesungen*, 1905 ■ *Jemand und ich. Ein Gespräch über Monismus, Ethik und Christentum*, 1906 ■ *Gesammelte Abhandlungen zur Sozialpädagogik*, 1907 ■ *Religion innerhalb der Grenzen der Humanität*, 1908 ■ *Pestalozzi. Sein Leben und seine Ideen*, 1909 ■ *Philosophie und Pädagogik. Untersuchungen auf ihrem Grenzgebiet*, 1909 ■ *Die logischen Grundlagen der exakten Wissenschaften*, 1910 ■ *Philosophie. Ihr Problem und ihre Probleme*, 1911 ■ *Volkskultur und Persönlichkeitskultur*, 1911 ■ *Allgemeine Psychologie nach kritischer Methode*, 1912 ■ *Hoffnungen und Gefahren unserer Jugendbewegung*, 1914 ■ *Über Platos Ideenlehre*, 1914 ■ *Krieg und Frieden*, 1915 ■ *Hermann Cohen als Mensch, Lehrer und Forscher*, 1918 ■ *Der Idealismus Pestalozzis. Eine Neuuntersuchung der philosophischen Grundlagen seiner Erziehungslehre*, 1919 ■ *Genossenschaftliche Erziehung als Grundlage zum Neubau des Volkstums und des Menschentums. Thesen nebst Einleitung*, 1920 ■ *Sozialidealismus. Neue Richtlinien sozialer Erziehung*, 1920 ■ *Beethoven und Wir*, 1921 ■ *Individuum und Gemeinschaft*, 1921 ■ *Selbstdarstellung*, w: *Die Philosophie der Gegenwart in Selbstdarstellungen*, Hrsg. R. Schmidt, 1921 (wyd. 2 1923) ■ *Fjodor Dostojewskis Bedeutung für die gegenwärtige Kulturkrise*, 1923 ■ *Vorlesungen über praktische Philosophie*, 1925 ■ *Philosophische Systematik*, 1958 (wyd. 2 2002) ■ *Pädagogik und Philosophie. Drei pädagogische Abhandlungen*, 1964.

Ernst Cassirer

Główne dzieła: *Leibniz's System in seinem wissenschaftlichen Grundlagen*, 1902 ■ *Das Erkenntnisproblem in der Philosophie und Wissenschaft der neueren Zeit*, Bd. 1 1906, Bd. 2 1907, Bd. 3 1920, Bd. 4 1973 ■ *Substanzbegriff und Funktionsbegriff*, 1910 ■ *Freiheit und Form*, 1916 ■ *Kants Leben und Lehre*, 1918 ■ *Zur Einsteinschen Relativitätstheorie*, 1921 ■ *Idee und Gestalt*, 1921 ■ *Die Begriffsform im mythischen Denken*, 1922 ■ *Die Philosophie der symbolischen Formen*, Bd. 1 1932, Bd. 2 1925, Bd. 3 1929 ■ *Sprache und Mythos*, 1925 ■ *Individuum und Kosmos in der Philosophie des Renaissance*, 1927 ■ *Die Philosophie der Aufklärung*, 1932 ■ *Goethe und die geschichtliche Welt*, 1932 ■ *Determinismus und Indeterminismus in der modernen Physik*, 1936 ■ *Descartes. Lehre – Persönlichkeit – Wirkung*, 1938 ■ *Zur Logik der Kulturwissenschaften*, 1942 ■ *An Essay on Man*, 1944 ■ *The Myth of the State*, New York 1945 ■ *The Problem of Knowledge: Philosophy, Science, and History since Hegel*, transl. by W.H. Woglom and Ch. W. Hendel, 1950.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury*, tłum. A. Staniewska, Warszawa 1971 (wyd. 2 1977, wyd. 3 1998) ■ *Symbol i język*, tłum. B. Andrzejewski, Poznań 1995 ■ *O teorii względności Einsteina. Studium z teorii poznania*, tłum. P. Parszutowicz, Kęty 2006 ■ *Mit państwa*, Warszawa 2007 ■ *Substancja i funkcja. Badania nad podstawowymi problemami krytyki poznania*, tłum. P. Parszutowicz, Kęty 2008 ■ *Rousseau, Kant, Goethe*, tłum. E. Paczkowska-Łagowska, Gdańsk 2008 ■ *Logika nauk o kulturze. Pięć studiów*, tłum. P. Parszutowicz, Kęty 2011 ■ *Filozofia form symbolicznych, cz. 2: Myślenie mityczne*, tłum. A. Karalus, P. Parszutowicz, Kęty 2020 ■ *Język i mit. Przyczynek do zagadnienia imion bogów*, tłum. P. Parszutowicz, Kęty 2021.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: H. Buczyńska, *Cassirer*, Warszawa 1963 ■ B. Andrzejewski, *Animal symbolicum. Ewolucja neokantyzmu E. Cassirera*, Poznań 1980 ■ J. Sójka, *O koncepcji form symbolicznych Ernsta Cassirera*, Warszawa 1988 ■ M. Bal-Nowak, *Mit jako forma symboliczna w ujęciu Ernsta A. Cassirera*, Kraków 1996 ■ P. Zwierchowski, *Myślenie mityczne w pedagogice w świetle koncepcji mitu Ernsta Cassirera*, Bydgoszcz 1997 ■ P. Parszutowicz, *Filozofia jako krytyka poznania. Wprowadzenie do transcendentalizmu*, Warszawa 2013 ■ P. Parszutowicz, *Fenomenologia form symbolicznych. Podstawowe pojęcia i inspiracje „późnej” filozofii Ernsta Cassirera*, Warszawa 2013 ■ A. Musioł, *Neokantyzm epistemologiczny i ontologiczny*, Katowice 2020.

Wilhelm Windelband

Główne dzieła: *Die Lehre vom Zufall*, 1870 ■ *Über die Gewissheit der Erkenntnis*, 1873 ■ *Präludien. Aufsätze und reden zur Philosophie und ihrer Geschichte*, Bd. 1–2, 1884 ■ *Lehrbuch der Geschichte der Philosophie*, 1892 ■ *Die Geschichte der neueren Philosophie in ihrem Zusammenhange mit der Allgemeinen Kultur und den Besonderen Wissenschaften*, 1899 ■ *Geschichte und Naturwissenschaft*, 1900 ■ *Über Willensfreiheit*, 1904 ■ *Platon*, 1905 ■ *Schiller und die Gegenwart*, 1905 ■ *Allgemeine Geschichte der Philosophie*, 1909 ■ *Die Philosophie in deutschen Geistesleben des 19. Jahrhunderts*, 1909 ■ *Der Wille zur Wahrheit*, 1909 ■ *Die Erneuerung des hegelianismus*, 1910 ■ *Die Prinzipien der Logik*, 1912 ■ *Einleitung in die Philosophie*, 1914 ■ *Windelbanda, Geschichtsphilosophie. Eine Kriegsvorlesung. Fragmente aus dem Nachlass*, 1916.

Polskie przekłady dzieł: *Platon*, tłum. S. Bouffał, Warszawa 1902.

Heinrich Rickert

Główne dzieła: *Zur Lehre der Definition*, 1888 ■ *Der Gegenstand der Erkenntnis. Einführung in die Transzendentalphilosophie*, 1892 (wyd. 3 rozszerzone, 1915) ■ *Die Grenze der naturwissenschaftlichen Begriffsbildung*, 1896 ■ *Kulturwissenschaft und Naturwissenschaft*,

1899 ■ *Die Problem der Geschichtsphilosophie*, 1905 ■ *Wilhelm Windelband*, 1915 ■ *Die Philosophie des Lebens*, 1920 ■ *System der Philosophie. Erster Teil: Allgemeine Grundlegung der Philosophie*, 1921 ■ *Das Eine, die Einheit und die eis*, wyd. 2 1924 ■ *Kant als Philosoph der modernen Kultur*, 1924 ■ *Die Logik des Prädikats und das Problem der Ontologie*, 1930 ■ *Die Heidelberg Tradition In der deutschen Philosophie*, 1931 ■ *Helena in Goethes Faust*, 1931 ■ *Grundprobleme der Philosophie*, 1934 ■ *Unmittelbarkeit und Sinndeutung*, 1939 ■ *Philosophische Aufsätze*, 1999 (Obejmują: *Vom Begriff der Philosophie* – 1910, *Lebenswerte und Kulturwerte* – 1911, *Vom System der Werte* – 1913, *Die Methode der Philosophie und das Unmittelbare* – 1924, *Das Leben der Wissenschaft und die griechische Philosophie* – 1924, *Vom Anfang der Philosophie* – 1925, *Geschichte und System der Philosophie* – 1932, *Thesen zum System der Philosophie* – 1932, *Wissenschaftliche Philosophie und Weltanschauung* – 1933, *Die Heidelberg Tradition und Kants Kritizismus (Systematische Selbstdarstellung* – 1934) ■ *Briefe 1912 bis 1933 und andere Dokumente*. Heidegger, Martin; Rickert Heinrich, Hrsg. A. Denker, 2002.

Literatura przedmiotowa: A. Bobko, *Wartość i nicość. Teoria wartości Rickerta na tle neokantyzmu*, Rzeszów 2005.

Emil Lask

Główne dzieła: *Fichtes Idealismus und die Geschichte*, 1902 ■ *Rechtsphilosophie*, 1907 ■ *Die Logik der Philosophie und die Kategorienlehre*, 1911 ■ *Die Lehre vom Urteil*, 1912 ■ *Gesammelte Schriften*, Bd. 1–3, 1923–1924 ■ *Fichtes Idealismus und die Geschichte. Kleinere Schriften*, 2002.

Literatura przedmiotowa: A. Przyłębski, *Emila Laska logika filozofii*, Poznań 1990 ■ A. Przyłębski, *Emil Lask*, Poznań 1992.

Leonard Nelson

Główne dzieła: *Ethik und Pädagogik*, 1949 ■ *Kritische Naturphilosophie. Mitschriften aus dem Nachlass*, Hrsg. K. Herrmann, J. Schroth, 2004 ■ *Gesammelte Schriften in neuen Bänden*, Hamburg 1970–1976: Bd. 1: *Die Schule der kritischen Philosophie un ihre Methode*; Bd. 2: *Geschichte und Kritik der Erkenntnistheorie*; Bd. 3: *Die kritische Methode in ihrer Bedeutung für die Wissenschaften*; Bd. 4: *Kritik der praktischen Vernunft*; Bd. 5: *System der philosophischen Ethik und Pedagogik*; Bd. 6: *System der philosophischen Rechtslehre und Polityk*; Bd. 7: *Fortschritte und Rückschritte der Philosophie. Von Hume und Kant bis Hegel und Fries*; Bd. 8: *Sitlichkeit und Bildung*; Bd. 9: *Recht und Staat*.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *O sztuce filozofowania*, wybór i tłum. T. Kononowicz, P. Waszczenko, Kraków 1994.

Literatu przedmiotowa: A. Wiegner, *Zagadnienie poznawcze w oświeleniu L. Nelsona*, Poznań 1925.

IV. FILOZOFIA EGZYSTENCJI

Wprowadzenie

E. Mounier, *Wprowadzenie do egzystencjalizmów*, Warszawa 1964 ■ *Filozofia egzystencjalna*, red. L. Kołakowski, K. Pomian, Warszawa 1965 ■ W.A. Luijpen, *Fenomenologia egzystencjalna*, Warszawa 1972 ■ K. Toeplitz, *Egzystencjalizm jako zjawisko kulturowe*, Gdańsk 1983 ■ E. Morawiec, *W kierunku metafizyki egzystencjalnej: studium historyczno-analityczne*, Warszawa 1984 ■ T. Terlecki, *Krytyka personalistyczna. Egzystencjalizm chrześcijański*, War-

szawa 1987 ■ P. Mróz, *Filozofia sztuki w ujęciu egzystencjalizmu*, Kraków 1992 ■ M. Januszkiewicz, *Tropami egzystencjalizmu w literaturze polskiej XX wieku*, Poznań 1998 ■ Cz. Piecuch, *Doświadczenie egzystencjalne w perspektywie metafizycznej*, Kraków 1998 ■ W. Herman, *Filozofia egzystencjalna*, Warszawa 2001 ■ J. Wahl, *Krótką historia egzystencjalizmu*, Wrocław 2004 ■ M. Warnock, *Egzystencjalizm*, Warszawa 2005 ■ M. Żelazny, *Filozofia i psychologia egzystencjalna*, Toruń 2011 ■ W. Paweł, *Rozum w filozofii egzystencji*, Kraków 2013 ■ D. Szkoła, *Pomiędzy filozofią a stylem życia. Egzystencjalizm w polskiej prozie pokolenia '56*, Wrocław 2019.

Miguel de Unamuno

Główne dzieła: *Ensayos*, t. 1–7, 1895–1911 ■ *En torno al casticismo*, 1895 ■ *Paisajes*, 1902 ■ *De mi país*, 1905 ■ *Vida de Don Quijote y Sancho*, 1905 ■ *Recuerdos niñez y de mocedad*, 1908 ■ *Mi religión y otros ensayos*, 1910 ■ *Por tierras de Portugal y de España*, 1911 ■ *Soliloquios y conservaciones*, 1911 ■ *Contra esto y aquello*, 1912 ■ *Del sentimiento trágico de la vida en los hombres y en los pueblos*, 1913 ■ *Andanzas y visiones españolas*, 1922 ■ *Como se hace una novela*, 1927 ■ *Dos artículos y dos discursos*, 1930 ■ *La agonía del cristianismo*, 1931 ■ *La ciudad de Henoc*, 1941 ■ *Cuenca ibérica*, 1943 ■ *La anormidad de España*, 1945 ■ *Diario íntimo*, 1970 ■ *Epistolario completo Ortega – Unamuno*, 1987 ■ *Amor y pedagogía*, 2002.

Polskie przekłady dzieł: *Mgła*, tłum. S. Ciesielska-Borkowska, Warszawa 1928 (wyd. 2, Warszawa 1958) ■ *Po prostu człowiek*, wyd. 2, Warszawa 1936 ■ *Miłość i pedagogika*, tłum. Z. Szleyen, Kraków 1975 ■ *Pokój wśród wojny*, tłum. K. Wojciechowska, Kraków 1975 ■ *Ciotka Tula*, tłum. H. Woźniakowski, Kraków 1978 ■ *Abel Sanchez. Opowieść o namiętności*, tłum. D. Rycerz, Kraków 1983 ■ *O poczuciu tragiczności życia wśród ludzi i wśród narodów*, tłum. H. Woźniakowski, Kraków–Wrocław 1984 ■ *Święty Manuel dobry męczennik i trzy inne opowieści*, tłum. P. Fornelski, Kraków 1985 ■ *Czeka cię serce moje*, tłum. J. Strasburger, Warszawa ■ *Agonia chrześcijaństwa*, tłum. P. Rak, Kęty 2002 ■ *Dziennik intymny*, tłum. P. Rak, Kęty 2003 ■ *Chrystus Velazqueza*, tłum. B. Bojanowicz, P. Rak, Kęty 2006 ■ *Żywot Don Kichota i Sancza według Miguela de Cervantesa Saavedry. Objasniony i opatrzone komentarzem przez Miguela de Unamuno*, tłum. P. Fornelski, Warszawa 2018 ■ *Jak się tworzy powieść*, tłum. K. Szpyrka, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: S. Ciesielska-Borkowska, *Miguel de Unamuno (1864–1936)*, Warszawa 1937 ■ E. Górski, *Hiszpańska refleksja egzystencjalna: studium filozofii i myśli politycznej Miguela de Unamuno*, Wrocław 1979 ■ K. Polit, *Natura, społeczeństwo, historia. Socjalizm i poglądy filozoficzno-społeczne młodego Miguela de Unamuno*, Lublin 2013 ■ M. Milewska, *Czy możliwa jest jeszcze druga przestrzeń? Książd Seweryn i Don Manuel – bohaterowie cześć Miłosa i Miguela de Unamuno na scenie epokiświeckiej*, Kraków 2015 ■ A. Wiczorek-Gray (Hamling), *Poglądy religijne Lwa Tołstoja i Miguela de Unamuno. Próba porównania*, tłum. W. Mikołajczyk-Trzcńska, Toruń 2016 ■ K. Polit, *Bóg, człowiek i śmierć. Poglądy filozoficzne późnego Miguela de Unamuno*, Lublin 2018.

Lew Szestow

Główne dzieła: *Szekspir i jego kritik Brandes*, 1898 ■ *Dobro w uczeniu grafa Tołstoja i F. Nitsze. Filozofia i propowiedź*, 1900 ■ *Dostojewskij i Nitsze. Filozofia tragedii*, 1903 ■ *Apofieoz biespoczwiennosti. Opyt' adogmaticzieskogo myszlenija*, 1905 ■ *Naczała i Koncy. Sbornik statiej*, 1908 ■ *Wielikije Kanuny*, 1910 ■ *Włas' Kluczej*, 1923 ■ *Na wiesach Jowa. Stranstwownija po duszam*, 1929 ■ *Kierkegaard et la philosophie existentielle*, 1936 ■ *Athènes et Jerusalem*, 1938 ■ *Umozrienije i Otkrowienije. Rieligioznaja filozofia Władimira Sołowjowa i drugije statii*, 1964 ■ *Sola fide. Tolko wieroj*, 1966 ■ *Turgieniew*, 1982.

Polskie przekłady dzieł: *Apoteoza nieoczywistości*, tłum. N. Karsov i Sz. Szechter, Londyn 1983 (Nowy przekład: *Apoteoza niezakorzenia. Próba myślenia adogmatycznego*, tłum. J. Chmielewski, Warszawa 2011) ■ *Dostojewski i Nietzsche. Filozofia tragedii*, tłum. C. Wodźni-

ski, Warszawa 1987 ■ *Ateny i Jerozolima*, tłum. C. Wodziński, Kraków 1993 ■ *Sola fide. Tylko przez wiarę*, tłum. C. Wodziński, Warszawa 1995 ■ *Na szalach Hioba*, tłum. J. Chmielewski, Warszawa 2003 ■ *Potestas clavium* (= Władza kluczy), tłum. J. Chmielewski, Kęty 2005 ■ *Dobro w nauczaniu hr. Tolstoja i F. Nietzschego*, tłum. J. Chmielewski, Warszawa 2006 ■ *Spekulacja i objawienie. Filozofia religijna Włodzimierza Sołowjowa i inne artykuły*, tłum. J. Chmielewski, Kęty 2007 ■ *Kierkegaard i filozofia egzystencjalna oraz Początki i końce*, tłum. J. Chmielewski, J. Prokopski, Warszawa 2009 ■ *Wielkie wigilie*, tłum. J. Chmielewski, Warszawa 2016 ■ *Dziennik myśli. Pochwała głupoty*, tłum. A. Woźniak, Lublin 2018.

Literatura przedmiotowa: C. Wodziński, *Wiedza a zbawienie. Studium myśli Lwa Szesztowa*, Warszawa 1991 ■ A. Sawicki, *Absurd – rozum – egzystencjalizm w filozofii Lwa Szesztowa*, Kraków 2000 ■ *Wokół Szesztowa i Fiodorowa*, red. J. Dobieszewski, Warszawa 2007 ■ P. Mrzygłód, *Między „metafizyką absurdu” i „absurdem metafizyki”. Projekt dekonstrukcji metafizyki klasycznej w egzystencjalistycznej myśli Lwa Szesztowa*, Wrocław 2014 ■ E.P. Kowalczyk, *Epistemologia Lwa Szesztowa*, Olsztyn 2019 ■ E.P. Kowalczyk, *Adogmatyczność i bezzalożeniowość w poznaniu. Z rozważań epistemologicznych Lwa Szesztowa*, Olsztyn 2020.

Mikołaj Bierdiajew

Główne dzieła: *Sub specie aeternitatis. Opyty filozofskie, socjalnyje i literaturnyje (1900–1906)*, 1907 ■ *Filozofija swobody*, ■ *Smysł twórczestwa. Opyt oprawdaniaja czelowieka*, 1916 ■ *Mirosoziercanije Dostojewskiego*, 1923 ■ *Smysł istorii. Opyt filozofii czelowieczeskoj sud’by*, 1923 ■ *Filozofija nierawienstwa. Pisma k niedrugam po socjalnoj filozofii*, 1923 ■ *Nowoje sriedniewiekowje*, 1924 ■ *Filozofija swobodnowo ducha. Problematika i apologija christianstwa*, 1927–1928 ■ *O dostoinstwie christianstwa i niedostoinstwie christian*, 1928 ■ *O naznaczenii czelowieka. Opyt paradoksalnoj etyki*, 1931 ■ *Ja i mir objektow. Opyt filozofii odinoczewstwa i obszczennija*, 1934 ■ *Duch i icialnost’*. *Osnowy bogoczelowieczeskoj duchownosti*, 1937 ■ *Christianstwo i antisemitizm. Rieligioznaaja sud’ba jewrejstwa*, 1938 ■ *O rabstwie i swobodie czelowieka. Opyt personalisticzieskoj filozofii*, Paris ■ *Russkaja ideija. Osnownyje problemy russkoj myśli XIX wieka i naczała XX wieka*, 1946 ■ *Opyt eschatologiczieskoj metafizyki. Twórczestwo i obiektywacyja*, 1947 ■ *Samopoznanije. Opyt filozofskoj awtobiografii*, 1949 ■ *Carstwo ducha i carstwo kiesaria*, 1949 ■ *Ekzistencjalnaja dialektika bożestwiennogo i czelowieczeskoj*, 1952.

Polskie przekłady dzieł: *O godności chrześcijaństwa i niegodności chrześcijan*, tłum. Warszawa 1934 ■ *Nowe średniowiecze*, tłum. M. Reut, Warszawa 1936 (wyd. 2. wraz z *Losem człowieka we współczesnym świecie*, tłum. H. Paprocki, Warszawa 1999) ■ *Problem komunizmu*, tłum. M. Reut, Warszawa 1937 ■ *Rosyjska idea*, tłum. J.C.-S.W., „Aletheia” t. 1, Warszawa 1987 ■ *O konserwatyzmie*, Warszawa 1988 ■ *Filozofia wolności*, tłum. E. Matuszczyk, Białystok 1995 ■ *Sens twórczości*, tłum. H. Paprocki, Kęty 2001 ■ *Autobiografia filozoficzna*, tłum. H. Paprocki, Kęty 2002 ■ *Rozważania o egzystencji*, tłum. H. Paprocki, Kęty 2002 ■ *Sens historii*, tłum. H. Paprocki, Kęty 2002 ■ *Królestwo Ducha i królestwo cezara*, tłum. H. Paprocki, Kęty 2003 ■ *Niewola i wolność człowieka*, tłum. H. Paprocki, Kęty 2003 ■ *Filozofia nierówności. List do nieprzyjaciół. Rzecz o filozofii społecznej*, tłum. J. Chmielewski, Kęty 2006.

Literatura przedmiotowa: J. Książkowski, *Dusza rosyjska i jej religijność według Bierdiajewa*, Lublin 1937 ■ W. Krzemień, *Filozofia w cieniu prawosławia*, Warszawa 1979 ■ K. Stark, *Teoria bogoczołowieczeństwa w filozofii Mikołaja Bierdiajewa*, Kraków 1986 ■ C. Wodziński, *Metamorfozy samoświadomości i eschatologia w historiozofii Mikołaja Bierdiajewa*, Paryż 1987 ■ M. Styczyński, *Amor futuri albo eschatologia zrealizowana: studia nad myślą Mikołaja Bierdiajewa*, Łódź 1992 ■ G. Przebinda, *Od Czaadajewa do Bierdiajewa: spór o Boga i człowieka w myśli rosyjskiej*, Kraków 1998 ■ A. Ostrowski, *Bierdiajew: egzystencja w perspektywie eschatologicznej*, Lublin 1999 ■ M. Styczyński, *Umilowanie przyszłości albo filozofia spraw ostatecznych: studia nad filozofią Mikołaja Bierdiajewa*, Łódź 2001 ■ B. Brzeziński, *Mikołaj Bierdiajew – me-*

dytacje: ideowe źródła i konteksty, Poznań 2002 ■ P. Przesmycki, *W stronę Bogoczołwieczeństwa: Teologicznomoralne studium myśli Nikolaja Bierdiajewa*, Łódź 2002 ■ R. Kasprzycki, *Królestwo nie z tego świata. Chrześcijańsko-anarchistyczne przesłanki filozofii profetycznej Mikołaja Bierdiajewa*, Mielec 2004 ■ G.J. Grzmot-Bilski, *Bierdiajew i problem wolności*, Bydgoszcz 2010 ■ S. Haberek, *Eschatyczny wymiar twórczości w świetle antropologii Pierre'a Teilharda de Chardin i Mikołaja Bierdiajewa*, Kraków 2016.

Karl Jaspers

Główne dzieła: *Allgemeine Psychopathologie*, 1913 (wyd. 9 1973) ■ *Psychologie der Weltanschauungen*, 1919 ■ *Die Idee der Universität*, 1923 ■ *Die geistige Situation der Zeit*, 1931 ■ *Philosophie*, t. 1: *Philosophische Weltorientierung*, t. 2: *Existenzerhellung*, t. 3: *Metaphysik*, 1932 ■ *Vernunft und Existenz*, 1935 ■ *Nietzsche*, 1936 ■ *Descartes und die Philosophie*, 1937 ■ *Existenzphilosophie*, 1938 ■ *Philosophische Logik*, t. 1: *Von der Wahrheit*, 1947 ■ *Vom Ursprung und Ziel der Geschichte*, 1950 ■ *Rechenschaft und Ausblick. Reden und Aufsätze*, 1951 ■ *Einführung in der Philosophie*, 1953; *Schelling*, 1955 ■ *Der philosophische Glaube*, 1955 ■ *Die großen Philosophen*, t. 1, 1957 ■ *Philosophical Autobiography, Repley to my Critics*, w: *The Philosophy of Karl Jaspers*, 1957 ■ *Philosophie und Welt. Reden und Aufsätze*, 1958 ■ *Die Atombombe und die Zukunft des Menschen*, 1958 ■ *Vernunft und Existenz*, 1960 ■ *Der philosophische Glaube angesichts der Offenbarung*, München 1962 ■ *Wohin Treibt die Bundesrepublik?*, München 1966 ■ *Kleine Schule des philosophischen Denkens*, 1967 ■ *Schicksal und Wille. Autobiographische Schriften*, 1967 ■ *Philosophische Aufsätze*, 1967 ■ *Aneignung und Polemik*, 1968; *Chiffren der Transzendenz*, 1970 ■ *Notizen zu Martin Heidegger*, 1978; *Wahrheit und Bewährung*, 1983 ■ *Was ist Philosophie*, 1991; *Briefverker Martin Heidegger – Karl Jaspers. 1920–1963*, 1992.

Polskie przekłady dzieł: *Rozum i egzystencja: Nietzsche i chrześcijaństwo*, tłum. Cz. Piecuch, Warszawa 1991 ■ *Autobiografia filozoficzna*, tłum. S. Tyrowicz, Toruń 1993 ■ *Szyfry transcendencji*, tłum. Cz. Piecuch, Toruń 1995 ■ *Wiara filozoficzna*, tłum. A. Buchner, Toruń 1995 ■ *Wprowadzenie do filozofii*, tłum. A. Wołkowicz, Wrocław 1995 ■ *Nietzsche. Wprowadzenie do rozumienia jego filozofii*, tłum. D. Stroińska, Warszawa 1997 ■ *Wprowadzenie do filozofii. Dwanaście odczytów radiowych*, tłum. A. Wołkowicz, Wrocław 1998 ■ *Wiara filozoficzna wobec objawienia*, tłum. G. Sowinski, Kraków 1999 ■ *Autorytety: Sokrates, Budda, Konfucjusz, Jezus*, Warszawa 2000 ■ *Korespondencja: 1920–1963. Martin Heidegger, Karl Jaspers*, tłum. M. Łukasiewicz, C. Wodziński, Toruń 2000 ■ *Idea uniwersytetu*, tłum. W. Kunicki, Warszawa 2017 ■ *Problem winy. O politycznej odpowiedzialności Niemiec*, tłum. J. Garewicz, Warszawa 2018.

Literatura przedmiotowa: R. Rudziński, *Jaspers*, Warszawa 1978 ■ tenże, *Człowiek w obliczu nieskończoności. Metafizyka i egzystencja w filozofii Karla Jaspersa*, Warszawa 1980 ■ I. Alechnowicz, *Karl Jaspers – filozofia i polityka*, Wrocław 1996 ■ H. Buczyńska-Garewicz, *Dwa wykłady o Jaspersie*, Warszawa 2005 ■ *Karl Jaspers. Myślenie zaangażowane*, red. Cz. Piecuch, Kraków 2011 ■ *Karl Jaspers. Człowiek w epoce przełomu*, red. Cz. Piecuch, Kraków 2013 ■ *Karl Jaspers. W kręgu wielkich myślicieli współczesności*, red. Cz. Piecuch, Kraków 2015 ■ *Karl Jaspers. Filozof – świadek czasu*, red. Cz. Piecuch, współred. P. Wójs, Kraków 2016 ■ *Karl Jaspers. Filozofia wieczysta – filozofia czasu*, red. Cz. Piecuch, współred. P. Wójs, Kraków 2021.

Gabriel Marcel

Główne dzieła: *Journal Métaphysique*, 1927 ▪ *Position et approches concrètes du mystère ontologique*, 1933 (wyd. 2, Louvain 1967) ▪ *Être et avoir*, 1935 ▪ *Du refus à l'invocation*, 1940 ▪ *Homo viator*, 1944 ▪ *Le métaphysique de Royce*, 1945 ▪ *Le Mystère de l'être*, t. 1: *Réflexion et mystère*; t. 2: *Foi et réalité*, 1951 ▪ *Les hommes contre l'humain*, 1951 ▪ *Le déclin de la sagesse*, 1954 ▪ *L'homme problématique*, 1955 ▪ *Présence et immortalité*, 1959 ▪ *Fragments philosophiques, 1909–1914*, 1961 ▪ *La dignité humaine et ses assises existentielles*, 1964 ▪ *Pour une sagesse tragique et son au-delà*, 1968; *Entretiens Paul Ricoeur – Gabriel Marcel*, 1968 ▪ *En chemin, vers quel éveil?*, 1971 ▪ *Coleridge et Schelling*, 1971 ▪ *L'existence et la liberté humaine chez Jean-Paul Sartre* (wyd. 1 w: *Les grands appels de l'homme contemporain*, 1946; wyd. 2 1981).

Polskie przekłady dzieł: *Homo Viator*, tłum. P. Lubicz, Warszawa 1959 ▪ *Być i mieć*, tłum. P. Lubicz, Warszawa 1962 ▪ *Od sprzeciwu do wezwania*, tłum. S. Ławicki, Warszawa 1965 ▪ *Dziennik metafizyczny*, tłum. E. Wende, Warszawa 1987 ▪ *Tajemnica bytu*, tłum. M. Frankiewicz, Kraków 1995 ▪ *Mądrość i poczucie czasu*, tłum. P. Chołda, K. Chodacki, Kraków 2011.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: I. Dec, *Filozofia miłości w ujęciu Gabriela Marcela*, Wrocław 1986 ▪ J. Bukowski, *Tajemnica istnienia i osoby w myśli Gabriela Marcela*, Warszawa 1987 ▪ K. Tarnowski, *Ku absolutnej ucieczce. Bóg i wiara w filozofii Gabriela Marcela*, Kraków 1993 ▪ I. Dec, *Dlaczego miłość? Filozofia miłości w ujęciu Gabriela Marcela*, Wrocław 1998 ▪ E. Mukoid, *Filozofia zła. Nabert, Marcel, Ricoeur*, Kraków 1999.

Nicola Abbagnano

Główne dzieła: *Le sorgenti irrazionali del pensiero*, 1923 ▪ *Il principio della metafisica*, ▪ *La struttura dell'esistenza*, 1939 ▪ *Introduzione all'esistenzialismo*, 1942 (wyd. 2 1947) ▪ *Storia della filosofia*, 1946–1950 ▪ *Filosofia, religione, scienza*, 1947 ▪ *Esistenzialismo positivo. Due saggi*, 1948 ▪ *La mia prospettiva filosofica*, 1950 ▪ *Possibilità e libertà*, 1956 ▪ *Problemi di sociologia*, 1959 ▪ *Scritti scelti*, 1964 ▪ *Per o contro l'uomo*, 1968 ▪ *Critical Existentialism*, 1969 ▪ *Questa pazzia filosofica: ovvero, L'io prigioniero*, 1979 ▪ *Prospettive del mondo*, 1980.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: J. Bartoszewski, *Wprowadzenie do filozofii Nicola Abbagnano*, Sieradz 2012.

Jean-Paul Sartre

Główne dzieła: *L'Imagination*, 1936 ▪ *La Nausée*, 1938 ▪ *L'Imaginaire. Psychologie phénoménologique de l'imagination*, 1940 ▪ *L'Être et le néant. Essai d'ontologie phénoménologique*, 1943 ▪ *L'Existentialisme est un humanisme*, 1946 ▪ *Situations*, t. 1–9 1951 ▪ *Saint Genet, comédién et martyr*, 1952 ▪ *Qu'est-ce que la littérature?*, 1956 ▪ *Critique de la raison dialectique, précédée de Question de méthode*, t. 1 1960, t. 2: *L'intelligibilité de l'histoire*, Paris ▪ *Les Mots*, 1963 ▪ *L'idiot de la famille. Gustave Flaubert de 1821 à 1857*, t. 1–3 1971–1972 ▪ *Cahiers pour une morale (1947–48)*, 1983 ▪ *Vérité et existence*, 1989 ▪ wraz z B. Lévy, *L'Espoir maintenant. Les entretiens de 1980, 1991*.

Polskie przekłady dzieł: *Rozważania o kwestii żydowskiej*, tłum. J. Lisowski, Warszawa 1957 ▪ *Dramaty: Muchy, Przy drzwiach zamkniętych, Ladacznica z zasadami, Niekrasow*, tłum. J. Lisowski, J. Kott, Warszawa 1957 ▪ *Niepogrzebani*, tłum. J. Kosiński, „Dialog” 1957 nr 1 ▪ *Drogi wolności*, tłum. J. Rogoziński, t. 1–3, Warszawa 1957–1958 ▪ *Mur*, tłum. J. Lisowski, Warszawa 1958; *Diabeł i Pan Bóg*, tłum. J. Kott, „Dialog” 1959 nr 9 ▪ *Więźniowie z Altony*, tłum. J. Kott, „Dialog” 1961 nr 5 ▪ *Wenecja z mojego okna*, tłum. K. Kossobudzki, „Twórczość” 1962 nr 10 ▪ *Słowa*, tłum. J. Rogoziński, Warszawa 1965; *Huragan nad cukrem*, tłum. Z. Stolarek, Warszawa 1966 ▪ *Wyobrażenie. Fenomenologiczna psychologia wyobraźni*, tłum. P. Beylin, Warszawa 1970 ▪ *Mdłości*, tłum. J. Trznadel, Warszawa 1974 ▪ *Marksizm i egzystencjalizm*,

Bibliografia

tłum. J. Lisowski, Warszawa 1983 ■ *Mur, Trojanki*, Kraków–Wrocław 1984 ■ *Intymność i inne opowiadania*, Łódź 1992 ■ wraz z B. Lévy, *Czas nadziei*, tłum. H. Puszko, Warszawa 1996 ■ *Wyobrażenia*, tłum. A. Śpiewak., P. Mróz, Kraków 1998 ■ *Egzystencjalizm jest humanizmem*, tłum. J. Krajewski, Warszawa 1998 (wyd. 1 RN ZSP, Warszawa 1983) ■ *Idiota w rodzinie*, Gdańsk 2000 ■ *Szkic o teorii emocji*, tłum. R. Abramciów, Kraków 2006 ■ *Transcendencja ego*, tłum. U. Idziak, Warszawa 2006 ■ *Byt i nicość*, tłum. J. Kielbasa, P. Mróz, R. Abramciów, R. Rzyziński, P. Małochleb, Kraków 2007 ■ *Święty Genet. Aktor i męczennik*, tłum. K. Jarosz, Gdańsk 2010 ■ *Wyobrażenie. Fenomenologiczna psychologia wyobraźni*, tłum. P. Beylin, Warszawa 2012 ■ *Zerwanie. Humanizm i terror* (wraz M. Merleu-Ponty), tłum. J. Migasiński, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: W. Gromczyński, *Człowiek – świat rzeczy – Bóg w filozofii Sartre’a*, Warszawa 1969 ■ P. Mróz, *Drogi niereczywistości: poglądy estetyczne Jean-Paul Sartre’a 1930–1960*, Kraków 1992 ■ H. Puszko, *Sartre: filozofia jako psychoanaliza egzystencjalna*, Warszawa 1993 ■ M. Kowalska, *W poszukiwaniu straconej syntezy. Jean-Paul Sartre i paradygmaty filozoficznego myślenia*, Warszawa 1997 ■ J. Franczak, *Rzecz o niereczywistości. „Młodości” Jeana Paula Sartre’a i „Ferdydurka” Witolda Gombrowicza*, Kraków 2002 ■ A. Nasiłowska, *Jean Paul Sartre i Simone de Beauvoir*, Kraków 2006 ■ *Jean-Paul Sartre w poszukiwaniu moralności*. red. K. Stachwicz, P. Strzyżyński, Poznań 2013 ■ R. Abramciów, *Emocja jako odpowiedź na wartość. Psychologiczne aspekty teorii emocji*, Kraków 2015 ■ M.A. Chojnacka, *Świadomość, fenomen, wyobrażenie. Teoria wyobraźni we wczesnej myśli filozoficznej Jean-Paula Sartre’a*, Toruń 2021.

Albert Camus

Główne dzieła: *Théâtre, Récits, Nouvelles*, 1962 ■ *Essais*, 1965; *Cahiers Albert Camus 1*, 1971 ■ *Cahiers Albert Camus 2*, 1973 ■ *Journaux de voyage*, 1976 ■ A. Camus, J. Grenier, *Correspondance 1932–1960*, 1981.

Polskie przekłady dzieł: *Dżuma*, tłum. J. Guze, Warszawa 1957 ■ *Upadek*, tłum. J. Guze, Warszawa 1957 ■ *Człowiek zbuntowany*, tłum. J. Guze, Paryż 1958 (przedruk Kraków 1984; wyd. 2. Kraków 1993) ■ *Obcy*, tłum. M. Zenowicz, Warszawa 1958 ■ *Wygnanie i Królestwo*, tłum. J. Guze, Warszawa 1958 ■ *Eseje*, tłum. J. Guze, Warszawa 1971 ■ *Zaślubiny, Lato*, tłum. M. Leśniewska, Kraków 1981 ■ *Dramaty*, tłum. J. Guze, Kraków 1987 ■ *Dwa eseje*, tłum. J. Guze, Warszawa 1991 ■ *Rozważania o gilotynie. Egzekucja. Portret kata*, tłum. Kraków 1991 ■ *Notatniki*, tłum. J. Guze, Warszawa 1994; *Pierwszy człowiek*, tłum. J. Guze, Warszawa 1995 ■ *Śmierć szczęśliwa*, tłum. A. Machowska, Kraków 1998; *Mit syzyfa i inne eseje*, Warszawa 1999 ■ *Cztery powieści*, tłum. J. Guze, Warszawa 2000; *Dzienniki z podróży*, tłum. A. Machowska, Kraków 2004 ■ *Kaligula*, tłum. J. Kasza, Kraków 2004 ■ *Korespondencja 1945–1959. Albert Camus, Nicola Chiaromonte*, tłum. M. Ochab, Gdańsk 2020.

Literatura przedmiotowa: W. Natanson, *Szczęście Syzyfa*, Kraków 1980 ■ I.S. Fiut, *Człowiek według Alberta Camusa*, Kraków 1993 ■ H.R. Lottman, *Albert Camus. Biografia*, Warszawa 1996 ■ Th. Merton, *Siedem esejów o Albercie Camus*, Bydgoszcz 1996 ■ A. Grzegorzczak, *Kochanek prawdy. Rzecz o twórczości Alberta Camusa*, Katowice 1999 ■ R. Mordarski, *Albert Camus – między absurdem a solidarnością*, Bydgoszcz 1999 ■ J. Grenier, *Albert Camus: wspomnienia*, Olsztyn 2000 ■ W. Szydłowska, *Albert Camus*, Warszawa 2001 ■ W. Szydłowska, *Camus*, Warszawa 2002 ■ J. Guze, *Albert Camus. Los i lekcja*, Warszawa 2004 ■ U. Lamentowicz, *Dżuma Alberta Camusa*, Lublin 2006 ■ O. Todd, *Albert Camus. Biografia*, tłum. J. Kortas, Warszawa 2009 ■ C. Camus, przy współpracy M. Mahasela, *Albert Camus. Samotny i solidarny*, Warszawa 2010 ■ M. Kałuża, *Elementy filozofii absurdu w dramaturgii Alberta Camusa*, Kraków 2016 ■ M. Kałuża, *Buntownik. Ewolucja i kryzys w twórczości Alberta Camusa*, Kraków 2017.

V. PRAGMATYZM

Wprowadzenie

W.J. Grzybowski, *Pragmatyzm dzisiejszy. Próba charakterystyki*, Warszawa 1912

- H.K. Wells, *Pragmatyzm – filozofia imperializmu*, tłum. A. Konarek, Warszawa 1956
- H. Buczyńska-Garewicz, *Wartość i fakt. Rozważania o pragmatyzmie*, Warszawa 1970
- L. Koczanowicz, *Jednostka – działanie – społeczeństwo. Koncepcje jaźni w filozofii amerykańskiego pragmatyzmu*, Warszawa 1994
- J. Kmita, *Jak słowa łączą się ze światem. Studium krytyczne neopragmatyzmu*, wyd. 2, Poznań 1998
- R. Rorty, *Konsekwencje pragmatyzmu. Eseje z lat 1972–1980*, tłum. Cz. Karkowski, Warszawa 1998
- H. Putnam, *Pragmatyzm. Pytanie otwarte*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1999
- *Pragmatyzm i filozofia Hilarego Putnama*, red. U. Żeglęń, Toruń 2001
- R. Shusterman, *Praktyka filozofii, filozofia praktyki. Pragmatyzm a życie filozoficzne*, tłum. A. Mitek, Kraków 2005
- D. Koczanowicz, *Doświadczenie sztuki, sztuka życia. Wymiary estetyki pragmatycznej*, Wrocław 2008
- *Estetyka na żywo. Pragmatyzm wobec sztuki, etyki i polityki*, red. W. Małecki, L. Koczanowicz, Kraków 2015
- A. Hensoldt, *Teoria i praktyka w myśli amerykańskich pragmatystów. O społecznej odpowiedzialności filozofii*, Kraków 2018.

Charles Sander Peirce

Główne dzieła: *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*, vol. 1–6, ed. C. Hartshorne and P. Weiss, vol. 7–8, ed. A. W. Burks, Cambridge Mass., 1931–1958.

The New Elements of Mathematics by Charles S. Peirce, vol. 1: *Arithmetic*, vol. 2: *Algebra and Geometry*, vol. 3/1 i 3/2: *Mathematical Miscellanea*, vol. 4: *Mathematical Philosophy*, ed. C. Eisele, The Hague 1976.

Writings of Charles S. Peirce. A Chronological Edition, vol. 1-6, Bloomington 1982–2000, PAT 2005.

The Essential Peirce, vol. 1–2, ed. N. Houser, Ch. Kloesel, Bloomington 1992, 1998.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Wybór pism semiotycznych*, tłum. Z. Dyjas, R. Mirek, A.J. Nowak, Warszawa 1997

- *Zaniedbany Argument i inne pisma z lat 1907–1913*, tłum. S. Wszółek, Kraków 2005
- *O nieskończonej wspólnocie badaczy*, tłum. A. Hensoldt, Opole 2009.

Literatura przedmiotowa: H. Buczyńska, *Peirce*, Warszawa 1965

- M. Dobrosielski, *Filozoficzny pragmatyzm C.S. Peirce'a*, Warszawa 1967
- H. Buczyńska-Garewicz, *Semiotyka Peirce'a*, Warszawa 1994
- T. Komendziński, *Znak i jego ciągłość. Semiotyka C.S. Peirce'a między percepcją a recepcją*, Toruń 1996
- *O myśleniu procesualnym. Charles Hartshorne i Charles Sanders Peirce*, red. T. Komendziński, Toruń 2003
- T. Michaluk, *Sem(e)iotyka Charlesa S. Peirce'a jako zwinięcie systemu filozoficznego. Próba oceny formalizacji semiotyki dokonanej przez Maxa Bensego*, Wrocław 2006
- P. Janik, *Koncepcja przekonania w ujęciu semiotyczno-pragmatycznym. Charles S. Peirce (1839–1914)*, Kraków 211
- *Peirce – nowe spojrzenie = Peirce – revisited*, red. A. Doda-Wyszyńska, K. Machtyl, Poznań 2015
- S. Tokariew, *Charles Sanders Peirce. Między logiką a metafizyką*, Kraków 2017.

William James

Główne dzieła: *The Principles of Psychology*, vol. 1–2, 1890

- *Psychology. Briefer Course*, 1892
- *The Will to Believe and Other Essays in Popular Philosophy*, 1897
- *Talks to Teachers on Psychology*, 1899
- *The Varieties of Religious Experience*, 1902
- *Pragmatism, a New Name for Some Old Ways of Thinking*, 1907
- *The Meaning of Truth*, 1909
- *A Pluralistic Universe*, 1909
- *Some Problems of Philosophy*, 1911
- *Memories and Studies*, 1911
- *Essays in Radical Empiricism*, 1912
- *Collected Essays and Reviews*, 1920
- *The Letters of William James*, vol. 1–2,

Bibliografia

ed. H. Jr. James, 1920 ■ *Essays in Philosophy*, 1978 ■ *Essays in Psychical Research*, 1986 ■ *Essays, Comments, and Reviews*, 1987 ■ *Manuscript Essays and Notes*, 1988 ■ *Manuscript Lectures*, 1988.

The Works of William James, ed. F.H. Burkhardt, vol. 1–19, Cambridge-London 1977.

The Correspondence of William James, ed. I.K. Skrupskelis, E.M. Berkeley, vol. 1–12, Charlottesville – London 1992–2004.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Czy warto żyć*, tłum. W. Kosiakiewicz, Warszawa 1901 ■ *Nalóg. Szkic psychologiczny*, tłum. R. Radziwiłłowicz, Warszawa 1901 ■ *W obronie wiary*, tłum. W. Kosiakiewicz, Warszawa 1901 (tłumaczenie nowe: *Prawo do wiary*, tłum. A. Grobler, Kraków 1996) ■ *Pogadanki psychologiczne dla nauczycieli*, tłum. I. Moszczeńska, Warszawa 1902 ■ *Filozofia wszechświata*, tłum. W. Witwicki, Lwów 1911 ■ *Pragmatyzm*, tłum. W.M. Kozłowski, Warszawa 1911 (wyd. 2. 1957; tłumaczenie nowe: *Pragmatyzm. Nowe imię paru starych stylów myślenia*, tłum. M. Szczubiałka, Warszawa 1998; tłumaczenie nowe: *Pragmatyzm. Nowa nazwa kilku starych metod myślenia*, tłum. M. Filipczuk, Kraków 2004) ■ *Probiez prawdy*, tłum. W. Kosiakiewicz, Warszawa 1911 ■ *Doświadczenia religijne*, tłum. J. Hempel, Warszawa 1918 (wyd. 2. 1958, wyd. 3. 2001) ■ *Znaczenie prawdy. Ciąg dalszy pragmatyzmu*, tłum. M. Szczubiałka, Warszawa 2000 ■ *Psychologia. Kurs skrócony*, tłum. M. Zagrodzki, Warszawa 2002 ■ *Z wybranych problemów filozofii*, tłum. M. Filipczuk, Kraków 2004 ■ *Życie i ideały*, tłum. A. Stańczyk, P. Kostyło, Bydgoszcz 2010 ■ *Eseje o radykalnym empiryzmie*, tłum. A. Grzebliński, K. Wawrzonkowski, Toruń 2012.

Literatura przedmiotowa: Th. Flournoy, *Filozofja Williama Jamesa*, Warszawa 1923 ■ H. Buczyńska-Garewicz, *James*, Warszawa 1973 ■ Ch. Taylor, *Oblicza religii dzisiaj*, Kraków 2002 ■ B. Krawcewicz, *William James. Pragmatyzm i religia*, Toruń 2017 ■ P. Gutowski, *Filozofia, nauka, życie. U podstaw myśli Williama Jamesa*, Lublin 2011.

John Dewey

Główne dzieła: *My Pedagogic Creed*, wyd. 1. 1897, wyd. 2 1929 ■ *The School and Society*, 1899 ■ *The Child and the Curriculum*, 1902 ■ *The Educational Situation*, 1902 ■ *Democracy and Education*, 1916 ■ *Moral Principles in Education*, 1909 ■ *Democracy and Education*, 1916 ■ *Human Nature and Conduct. An Introduction to social Psychology*, 1922 ■ *The Sources of Science in Education*, 1924 ■ *Art as Experience*, 1934 ■ *Logic. The Theory of Inquiry*, 1939 ■ *Education Today*, 1940.

The Collected Works of John Dewey, 1882–1953, t. 1–37, ed. J.A. Boydston, Carbondale 1969–1990.

The Correspondence of John Dewey, vol. 1–3, *The Electronic Edition*, Carbondale, 1999–2004.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Szkoła i dziecko*, tłum. H. Bleszyński, Warszawa 1913 (wydanie ostatnie Warszawa 2006) ■ *Zasady moralne w wychowaniu*, tłum. W. Holman, Lwów 1921 ■ *Szkoła i społeczeństwo*, tłum. M. Lisowska, Lwów 1924 (tłum. nowe R. Czaplinska-Muternilchowa, Warszawa 2005) ■ *Moje pedagogiczne credo*, tłum. J. Pieter, Lwów 1934 (wydanie ostatnie Warszawa 2005) ■ *Filozofja a cywilizacja*, tłum. S. Furman, Warszawa 1938 ■ *Jak myślimy?*, tłum. Z. Bastgenówna, Warszawa 1957 (wyd. 2 1988, wyd. ostatnie 2002) ■ *Demokracja i wychowanie*, tłum. Z. Bastgen, Warszawa 1963 (wyd. nowe tłum. Z. Doroszowa, Poznań 1972) ■ *Wybór pism pedagogicznych*, red. J. Pieter, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967 ■ *Sztuka jako doświadczenie*, tłum. A. Potocki, Wrocław 1975 ■ *Doświadczenie i edukacja*, tłum. E. Czujko-Moszyk, Warszawa 2010.

Literatura przedmiotowa: J. Pieter, *System pedagogiczny Johna Deweya*, Warszawa – Katowice 1946 ■ M.J. Łojewska, *Poznanie i działanie – istota i funkcja nauki w systemie teoretycznym J. Deweya*, 1974 ■ K. Wilkoszewska, *Sztuka jako rytm życia. Rekonstrukcja filozofii*

fii sztuki J. Deweya, Kraków 1988 (wyd. 2. Kraków 2003) ■ P. Gutowski, *Między monizmem a luralizmem: studium genezy i podstaw filozofii J. Deweya*, Lublin 2002 ■ M. Kilanowski, *Ku wolności jako odpowiedzialności. Dewey, Rorty, Habermas o nowej jakości w demokracji*, Toruń 2013 ■ M. Kassner, *Pragmatyzm i radykalny liberalizm. Studium filozofii politycznej Johna Deweya*, Toruń 2019.

George Herbert Mead

Główne dzieła: *The Philosophy of the Present*, ed. A.E. Murphy, 1932 (wyd. 2 1980) ■ *Mind, Self, and Society*, ed. C.W. Morris, 1934 ■ *Movements of Thought in the Nineteenth Century*, ed. M.H. Moore, 1936 ■ *The Philosophy of the Act*, ed. C.W. Morris i inni, 1938 ■ *The Individual and the Social Self*, ed. D.L. Miller, 1982 ■ *Play, School, and Society*, ed. M.J. Deegan, 1999 ■ *Essays in Social Psychology*, ed. M.J. Deegan, 2001.

Selected Writings, ed. A.J. Reck, Bobbs-Merrill 1964.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Umysł, osobowość i społeczeństwo*, tłum. Z. Zwoliński, Warszawa 1975 ■ *Prawo naturalne a teoria instytucji politycznej*, tłum. E. Hałas, w: *taże, Obywatelska socjologia szkoły chicagowskiej*, Lublin 1994.

Literatura przedmiotowa: I. Krzemiński, *Symboliczny interakcjonizm i socjologia*, Warszawa 1986 ■ M. Hetmański, *Umysł a środowisko. Wokół filozofii George'a Herberta Meada*, Lublin 1998 ■ L. Koczanowicz, *G.H. Mead*, Wrocław 1992 ■ E. Hałas, *Obywatelska socjologia szkoły chicagowskiej*, Lublin 1994 ■ M. Hetmański, *Umysł a środowisko. Wokół filozofii Meada George'a Herberta*, Lublin 1998.

VI. NEOIDEALIZM

Wprowadzenie

F. Copleston, *Historia filozofii*, t. VIII, Warszawa 1989.

Francis Herbert Bradley

Główne dzieła: *Ethical Studies*, 1876 (wyd. 2 1927) ■ *The Principles of Logic*, 1883 (wyd. 2 1922) ■ *Appearance and Reality*, 1893 (wyd. 2 1897) ■ *Essays on Truth and Reality*, 1914 ■ *Aphorisms*, 1930 ■ *Collected Essays*, 1935 ■ *Writings on Logic and Metaphysics*, 1994.

The Collected Works of F.H. Bradley, 12 volumes, edited and introduced by W.J. Mander and Carol A. Keene (Bristol: Thoemmes, 1999).

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Zjawisko a rzeczywistość. Rozważania metafizyczne*, tłum. J. Szymura, Toruń 1996.

Literatura przedmiotowa: Z. Zapaśnik, *Absolut jako projekt ideału moralnego w filozofii F. H. Bradleya*, Warszawa 1973 ■ J. Szymura, *Relacje w perspektywie absolutnego monizmu F. H. Bradleya*, Kraków 1990.

Benedetto Croce

Główne dzieła: *Materialismo storico ed economia marxistica*, 1900 ■ *L'Estetica come scienza dell'espressione e linguistica generale*, 1902 ■ *Logica come scienza del concetto puro*, 1905 ■ *Ciò che è vivo e ciò che è morto della filosofia di Hegel*, 1907 ■ *Filosofia della pratica*, 1909 ■ *La filosofia di Giambattista Vico*, 1911 ■ *Filosofia dello spirito*, 1912 ■ *Breviario di estetica*, 1913 ■ *Storie e leggende napoletane*, 1919 ■ *Teoria e storia della storiografia*, ■ *Ultimi saggi*,

Bibliografia

1935 ■ *La poesia*, 1936, *La storia come pensiero e come azione*, ■ *Il carattere della filosofia moderna*, 1941 ■ *Perché non possiamo non dirci „Cristiani”*, 1942 ■ *Filosofia e storiografia*, 1949.
Opere, vol. 1–74, Bari 1908–1963.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Zarys estetyki*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1961 ■ *Historia Europy w XIX wieku*, tłum. J. Ugniewska, Warszawa 1998 ■ *Ze świata idei Benedetto Crocego: o kulturze, religii i przekładzie*, tłum. Ł.J. Berezowski, K. Muszyńska, Kraków 2022.

Literatura przedmiotowa: M. Mann, *Benedetto Croce, jego estetyka i krytyka literacka*, Warszawa 1930 ■ S. Krzemień-Ojak, *Benedetto Croce i marksizm*, Warszawa 1975 ■ W. Kozub-Ciembroniewicz, *Manifest faszystowski Giovanniego Gentilego Protest Benedetto Crocego*, Wrocław 1986 ■ A. Fligel, *Benedetto Croce, historyzm absolutny. Studium ze współczesnej filozofii włoskiej*, Łódź 2011.

Giovanni Gentile

Główne dzieła: *La filosofia di Marx*, 1899 ■ *Scuola e filosofia*, 1908 ■ *Riforma della dialettica hegeliana*, 1913 ■ *Sommario di pedagogia come scienza filosofica*, 1913–1914 ■ *Teoria generale dello spirito come atto puro*, 1916 ■ *Sistema di logica come teoria del conoscere*, 1917 ■ *Il tramonto della cultura siciliana*, 1919 ■ *Il problema scolastico del dopoguerra*, 1919 ■ *La riforma dell'educazione*, 1920 ■ *Gino Capponi e la cultura toscana del secolo decimonono*, 1922 ■ *La cultura piemontese*, 1922 ■ *La filosofia dell'arte*, 1931 ■ *Introduzione alla filosofia*, 1933 ■ *Economia ed etica*, 1934.

Polskie przekłady dzieł: *Reforma wychowania. Wykłady dla nauczycieli z Triestu*, tłum. M. Stecka, Lwów 1932 ■ W. Kozub-Ciembroniewicz, *Manifest faszystowski Giovanniego Gentilego i Protest Benedetto Crocego*, Wrocław 1986.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: M. Nowaczyk, *Religia w myśli Gentilego*, Warszawa 2002.

Alexandre Kojève

Główne dzieła: *Die religiöse Philosophie Wladimir Solowjews*, 1926 ■ *Hegel, Marx et le Christianisme*, 1946 ■ *Introduction à la lecture de Hegel*, 1947 ■ *Tyrannie etsagesse*, 1954 ■ *Essai d'une histoire raisonnée de la philosophie païenne*, t. 1–3, 1968–1973 ■ *Kant*, 1973 ■ *Esquisse d'une phénoménologie du droit*, 1981 ■ *L'idée du déterminisme dans la physique classique et dans la physique moderne*, 1990 ■ *Le concept, le temps et le discours*, 1991 ■ *L'athéisme*, 1998 ■ *Les peintures concrètes de Kandinsky*, 2002 ■ *La notion d'autorité*, 2004.

Polskie przekłady dzieł: *Łączny komentarz do sześciu pierwszych rozdziałów „Fenomenologii ducha”*, tłum. T. Gadacz, Kraków 1982 ■ *O tyranii. Zawiera korespondencję Strauss – Kojève*, Kraków 2009 ■ *Wstęp do wykładów o Heglu*, tłum. Ś.F. Nowicki, Warszawa 1999.

Literatura przedmiotowa: E. Nowak-Juchacz, *Hegel Alexandre Kojève'a czyli o filozoficznym jakobinizmie*, Poznań 1999 ■ M. Sikora, *Mit wiecznego powrotu w filozofii Alexandre'a Kojève'a*, Warszawa 2016.

VII. FENOMENOLOGIA

Wprowadzenie

A. Póltawski, *Świat, spostrzeżenie, świadomość. Fenomenologiczna koncepcja świadomości a realizm*, Warszawa 1973 ■ J. Krokos, *Fenomenologia Edmunda Husserla, Aleksandra Pfändera, Maxa Schelera*, Warszawa 1990 ■ J.H. van den Berg, *Inne istnienie. Zasady psy-*

chopatologii fenomenologicznej, tłum. I. Wyrzykowska, Warszawa 1978 ■ *Fenomenologia i socjologia*, wybór i red. Z. Krasnodębski, Warszawa 1989 ■ B. Baran, *Fenomenologia amerykańska*, Kraków 1990 ■ *Fenomenologia i hermeneutyka*, red. P. Dybel, P. Kaczorowski, t. 1–2, Warszawa 1999, t. 3, Warszawa 1993 ■ *Szkice z fenomenologii i filozofii analitycznej*, red. W. Krysztofiak, H. Perkowska, Szczecin 1993 ■ *Świat przeżywany. Fenomenologia i nauki społeczne*, zebrali i wstępem opatrzyli Z. Krasnodębski, K. Nellen, Warszawa 1993 ■ A. Zalewski, *Nowa fenomenologia sensu. Próba wykorzystania metod transcendentnej fenomenologii do zagadnienia konstytucji „teoretyczności”*, Częstochowa 1993 ■ H. Schmitz, *Nowa fenomenologia*, tłum. B. Andrzejewski, Poznań 1995 ■ R. Wiehl, *Fenomenologia, dialektyka, hermeneutyka*, wyboru dokonał i tłum. B. Andrzejewski, Poznań 1996 ■ *Współczesna fenomenologia niemiecka*, „Studia z filozofii niemieckiej”, t. 3, Toruń 1999 ■ F. Lyotard, *Fenomenologia*, Warszawa 2000 ■ *Oblicza fenomenologii*, red. P. Mróz, J. Hańderek, Kraków 2000 ■ C.E. Moustakas, *Fenomenologiczne metody badań*, tłum. S. Zabielski, Białystok 2001 ■ A. Półtawski, *Realizm fenomenologii. Husserl – Ingarden – Stein – Wojtyła*, Toruń 2001 ■ *Behawioryzm i fenomenologia*, red. T. W. Wann, Kraków 2002 ■ Th.F. Cloonan, *Fenomenologia i badania psychologiczne*, tłum. S. Zabielski, Białystok 2003 ■ K. Held, *Fenomenologia świata politycznego*, tłum. A. Gniazdowski, Warszawa 2003 ■ M. Zemło, *Socjologia wiedzy w tradycji aiseinterakcyjno-fenomenologicznej*, Lublin 2003 ■ L. Embree, *Analiza refleksyjna. Wprowadzenie do badań fenomenologicznych*, Warszawa 2006 ■ *Fenomenologia francuska. Rozpoznania, interpretacje, rozwinięcia*, wybór tekstów pod red. J. Migasińskiego i I. Lorenc, przy współpracy M. Kowalskiej i A. Ledera, Warszawa 2006 ■ *Wokół fenomenologii francuskiej. Możliwości, pokrewieństwa, konfrontacje*, praca zbiorowa pod red. I. Lorenc i J. Migasińskiego, Warszawa 2007 ■ R. Liberkowski, *Przyczynki do filozofii życia*, Poznań 2007 ■ *Fenomenologia i transgresje. Materiały konferencyjne*, red. E. Nawrocka, Sopot 2009 ■ N. Depraz, *Zrozumieć fenomenologię. Praktyka konkretna*, tłum. A. Czarnacka, Warszawa 2010 ■ *Dziedzictwo aksjologii fenomenologicznej. Studia i szkice*, red. P. Duchliński, Kraków 2011 ■ A. Ryk, *W poszukiwaniu podstaw pedagogiki humanistycznej. Od fenomenologii Edmunda Husserla do pedagogii fenomenologicznej*, Kraków 2011 ■ *Między przedmiotowością a podmiotowością. Intencjonalność w fenomenologii francuskiej = Entre l'objectivité et la subjectivité. L'intentionnalité dans la phénoménologie française*, red. A. Gielarowski, R. Grzywacz, Kraków 2011 ■ R. Sokolowski, *Wprowadzenie do fenomenologii*, tłum. M. Rogalski, Kraków 2012 ■ *Metafizyka, fenomenologia, realizm*, red. D. Leszczyński, Wrocław 2012 ■ *Fenomen i przedstawienie. Francuska estetyka fenomenologiczna. Założenia, zastosowania, konteksty*, praca zbiorowa pod red. I. Lorenc, M. Salwy, P. Schollenbergera, Warszawa 2012 ■ M. Waligóra, *Wstęp do fenomenologii*, Kraków 2013 ■ *Polska fenomenologia przedwojenna. Antologia tekstów*, red. D. Bęben, M. Ples-Bęben, Katowice 2013 ■ *Fenomenologia i transgresje*, red. A. Pawliszyn, Gdańsk 2013 ■ *Fenomenologia polska a chrześcijaństwo*, red. J. Gomułka, K. Tarnowski, A. Workowski, Kraków 2014 ■ W. Starzyński, *Neokartezjanizm fenomenologii francuskiej. Sartre, Merleau-Pont, Levinas, Henry, Marion*, Warszawa 2014 ■ *Wprowadzenie do fenomenologii. Interpretacje, zastosowania, problemy*, t. 1, praca zbiorowa pod red. W. Płotki, Warszawa 2014 ■ *Wprowadzenie do fenomenologii. Interpretacje, zastosowania, problemy*, t. 2, praca zbiorowa pod red. W. Płotki, Warszawa 2014 ■ H. Schmitz, *Nowa fenomenologia. Krótkie wprowadzenie*, tłum. A. Przyłębski, Warszawa 2015 ■ A. Gniazdowski, *Antynomie radykalizmu. Fenomenologia polityczna w Niemczech 1914–1933*, Warszawa 2015 ■ D.R. Sobota, *Narodziny fenomenologii z ducha pytania. Johannes daubert i fenomenologiczny rozruch*, Warszawa 2017 ■ G. Szpet, *Zjawisko i sens. Fenomenologia jako nauka podstawowa i jej problemy*, tłum. B. Żyłko, Warszawa 2018 ■ *wybrane problemy wczesnej fenomenologii. Antologia tekstów*, zebrali i wstępem opatrzyli D.R. Sobota, Warszawa 2018 ■ J. Migasiński, *W stronę fenomenologii niezjawiskowej. Fragmenty pewnej historii*, Warszawa 2019 ■ W. Płotka, *Leopold Beustein i jego fenomenologia. Źródła i konteksty (wraz z dodaniem „Husserlowskiej nauki o akcie, treści i przedmiocie przedstawienia*, Warszawa 2021.

Edmund Husserl

Glówne dzieła: „*Husserliana*” – *Gesammelte Werke*. Den Haag 1950–2002, Boston–London od 2002: Bd. 1: *Cartesianische Meditationen und Pariser Vorträge*, 1973 ■ Bd. 2: *Die Idee der Phänomenologie*. Fünf Vorlesungen, 1973 ■ Bd. 3: *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie*. Erstes Buch: *Allgemeine Einführung in die reine Phänomenologie*, 1950 ■ Bd. 4: *Ideen zur einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie*. Zweites Buch: *Phänomenologische Untersuchungen zur Konstitution*, 1952. ■ Bd. 5: *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie*. Drittes Buch: *Die Phänomenologie und die Fundamente der Wissenschaften*, 1971 ■ Bd. 6: *Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendente Phänomenologie. Eine Einleitung in die phänomenologische Philosophie*, 1976 ■ Bd. 7: *Erste Philosophie (1923/4)*. Erste Teil: *Kritische Ideengeschichte*, 1956 ■ Bd. 8: *Erste Philosophie (1923/4)*. Zweiter Teil: *Theorie der phänomenologischen Reduktion*, 1959 ■ Bd. 9: *Phänomenologische Psychologie. Vorlesungen Sommersemester 1925*, 1968 ■ Bd. 10: *Zur Phänomenologie des inneren Zeitbewusstseins (1893–1917)*, 1969 ■ Bd. 11: *Analysen zur passiven Synthesis*. Aus Vorlesungs- und Forschungsmanuskripten, 1918–1926, 1966 ■ Bd. 12: *Philosophie der Arithmetik. Mit ergänzenden Texten (1890–1901)* 1970 ■ Bd. 13: *Zur Phänomenologie der Intersubjektivität. Texte aus dem Nachlass*. Erster Teil: 1905–1920, 1973 ■ Bd. 14: *Zur Phänomenologie der Intersubjektivität. Texte aus dem Nachlass*. Zweiter Teil: 1921–28, 1973 ■ Bd. 15: *Zur Phänomenologie der Intersubjektivität. Texte aus dem Nachlass*. Dritter Teil: 1929–35, 1973 ■ Bd. 16: *Ding und Raum. Vorlesungen 1907*, 1973 ■ Bd. 17: *Formale und transzendente Logik. Versuch einer Kritik der logischen Vernunft*, 1974 ■ Bd. 18: *Logische Untersuchungen*. Erster Teil: *Prolegomena zur reinen Logik*. Text der 1. und der 2. Auflage, 1975 ■ Bd. 19: *Logische Untersuchungen*. Zweiter Teil: *Untersuchungen zur Phänomenologie und Theorie der Erkenntnis*. In zwei Bänden, 1984 ■ Bd. 20: *Logische Untersuchungen. Ergänzungsband. Entwürfe zur Umarbeitung der VI. Untersuchung. Texte aus dem Nachlass (1911–1917)*, ■ Bd. 21: *Studien zur Arithmetik und Geometrie. Texte aus dem Nachlass (1886–1901)*, 1983 ■ Bd. 22: *Aufsätze und Rezensionen (1890–1910)*, 1979 ■ Bd. 23: *Phantasie, Bildbewusstsein, Erinnerung. Zur Phänomenologie der anschaulichen Vergegenwärtigungen. Texte aus dem Nachlass (1898–1925)*, 1980 ■ Bd. 24: *Einleitung in die Logik und Erkenntnistheorie. Vorlesungen 1906–07*, 1985 ■ Bd. 25: *Aufsätze und Vorträge. 1911–1921. Mit ergänzenden Texten.*, 1986 ■ Bd. 26: *Vorlesungen über Bedeutungslehre. Sommersemester 1908*, 1987 ■ Bd. 27: *Aufsätze und Vorträge. 1922–1937*, 1988 ■ Bd. 28: *Vorlesungen über Ethik und Wertlehre. 1908–1914*, 1988 ■ Bd. 29: *Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendente Phänomenologie. Ergänzungsband. Texte aus dem Nachlass 1934–1937*, 1992 ■ Bd. 30: *Logik und allgemeine Wissenschaftstheorie. Vorlesungen 1917–18. Mit ergänzenden Texten aus der ersten Fassung 1910–11*, 1995 ■ Bd. 31: *Aktive Synthesen: Aus der Vorlesung ‚Transzendente Logik‘ 1920–21. Ergänzungsband zu ‚Analysen zur passiven Synthesis‘*, 2000 ■ Bd. 32: *Natur und Geist: Vorlesungen Sommersemester 1927*, 2001 ■ Bd. 33: *Die ‚Bernauer Manuskripte‘ über das Zeitbewußtsein (1917–18)* 2001 ■ Bd. 34: *Zur phänomenologische Reduktion. Texte aus dem Nachlass (1926–1935)*, 2002 ■ Bd. 36: *Transzendentaler Idealismus. Texte aus dem Nachlass (1908–1921)*, 2003 ■ Bd. 37: *Einleitung in die Ethik (1920–1924)*, 2004.

„*Husserliana*” – *Materialienbände*. Boston – London 2001–2003, Dordrecht od 2005: Bd. 1: *Logik. Vorlesung 1896*, 2001 ■ Bd 2: *Logik. Vorlesung 1902/03*, 2001 ■ Bd. 3: *Allgemeine Erkenntnistheorie. Vorlesungen 1902/03*, 2001 ■ Bd. 4: *Natur und Geist (1919)*, 2001 ■ Bd. 5: *Urteilstheorie (1905)*, 2002 ■ Bd. 6: *Alte und neue Logik (1908/09)*, 2003 ■ Bd. 7: *Einführung in die Phänomenologie der Erkenntnis (1909)*, 2005 ■ Bd. 8: *Späte Texte über Zeitkonstitution*, 2006. *Briefwechsel*, Bd. 1–10, Hrsg. K. i E. Schuhmann, Dordrecht 1994.

Polskie przekłady dzieł: *Idee czystej fenomenologii i fenomenologicznej filozofii*, t. 1–2, Warszawa 1967–74 ■ *Medytacje kartezjańskie*, tłum. A. Wajs, Warszawa 1982 ■ *Kryzys nauk europejskich i fenomenologia transcendentna*, tłum. S. Walczewska, Kraków 1987 (wyd. 2 Toruń 1999) ■ *Wykłady z fenomenologii wewnętrznej świadomości czasu*, tłum. J. Sidorek, Warszawa

1989 ■ *Idea fenomenologii. Pięć wykładów*, tłum. J. Sidorek, Warszawa 1990 ■ *Filozofia jako nauka ścisła*, Warszawa 1992 ■ *Kryzys europejskiego człowieczeństwa a filozofia*, tłum. J. Sidorek, Warszawa 1993 ■ *Badania logiczne*, t. 1, tłum. J. Sidorek, Toruń 1996 (wyd. 2, Warszawa 2006), t. 2/1, t. 2/2, tłum. tenże, *Badania dotyczące fenomenologii i teorii poznania*, Warszawa 2000 ■ *Logika formalna i logika transcendentálna. Próba krytyki rozumu logicznego*, tłum. G. Sowiński, Warszawa 2011 ■ *Doświadczenie i sąd. Badania nad genealogią logiki*, tłum. B. Baran, Warszawa 2013.

Literatura przedmiotowa: R. Ingarden, *Wstęp do fenomenologii Husserla*, Warszawa 1974 ■ J. Szewczyk, *O fenomenologii Edmunda Husserla*, Warszawa 1987 ■ K. Michalski, *Logika i czas. Próba analizy Husserlowskiej teorii sensu*, Warszawa 1988 ■ S. Judycki, *Intersubiektywność i czas. Przyczynek do dyskusji nad późną fazą poglądów Edmunda Husserla*, Lublin 1990 ■ L. Kołakowski, *Husserl i poszukiwanie pewności*, Warszawa 1990 (wyd. 2, Kraków 1993) ■ K. Święcicka, *Husserl*, Warszawa 1993 ■ M. Moryń, *Transcendentalizm, intencjonalność, język. O husserlowskiej koncepcji sensu*, Poznań, 1998 ■ Cz. Głombik, *Husserl i Polacy. Pierwsze spotkania, wczesne reakcje*, Katowice 1999 ■ J. Rolewski, *Rozum, nauka, świat przeżywany. Studium filozofii późnego Husserla*, Toruń 1999 ■ *Psychologizm, antypsychologizm. W setną rocznicę wydania „Logische Untersuchungen” Edmunda Husserla*, red. A. Olech, Kraków 2001 ■ M. Maciejczak, *Bentano i Husserl. Pytanie epistemologiczne*, Warszawa 2001 ■ *Psychologizm, antypsychologizm. W setną rocznicę wydania „Logische Untersuchungen” Edmunda Husserla*, red. A. Olech, Kraków 2001 ■ P. Łaciak, *Struktura i rodzaje poznania a priori w rozumieniu Kanta i Husserla*, Katowice 2003 ■ *Wokół „Badań logicznych”. W 100-lecie ukazania się dzieła Edmunda Husserla. Materiały posesyjne*, red. A.J. Noras, Katowice 2003 ■ A. Gniazdowski, *Polityka i geometria. Fenomenologia Edmunda Husserla a problem demokracji*, Warszawa 2007 ■ E. Levinas, *Odkrywając egzystencję z Husserlem i Heideggerem*, tłum. E. Sowa, Warszawa 2008 ■ D. Łukasiewicz, *Sąd i poznanie w fenomenologii Edmunda Husserla*, Bydgoszcz 2008 ■ J. Rolewski, *Kant, Hegel, Husserl. Problemy transcendentalizmu*, Nowa Wieś 2008 ■ Z. Majewska, *Problemy doświadczenia i istnienia wartości. W kręgu myśli Edmunda Husserla i Romana Ingardena*, Lublin 2010 ■ D. Zahavi, *Fenomenologia Husserla*, tłum. M. Święch, Kraków 2012 ■ P. Łaciak, *Anonimowość jako granica poznania w fenomenologii Edmunda Husserla*, Katowice 2012 ■ D. Bęben, M. Ples-Bęben, *Husserl w Polsce. Bibliografia 1895–2010*, Katowice 2010 ■ R. Sokolowski, *Wprowadzenie do fenomenologii*, Kraków 2012 ■ J. Rolewski, *Pojęcie prawdy u Kanta i „późnego” Husserla*, Toruń 2013 ■ W. Płotka, *Studia z fenomenologii Poznania. Transcendentalna filozofia Edmunda Husserla a problem wiedzy*, Gdańsk 2015 ■ S. Piskorz, *Krotki kurs fenomenologii transcendentálnej Edmunda Husserla*, Szczecin 2017 ■ D. Franck, *Dwa ciała. Wokół fenomenologii Husserla*, tłum. A. Dwulit, J. Migasiński, Warszawa 2017 ■ *Fenomenologia jako filozofia mniejsza. Rozważania wokół sporów o metodę Husserla*, Warszawa 2019 ■ S. Lis, *Wprowadzenie do myśli społecznej Edmunda Husserla*, Tarnobrzeg 2020 ■ M. Maciejczak, *Hermeneutyka życia świadomości według Edmunda Husserla*, Warszawa 2021 ■ K. Moroz, *Intencjonalność i trauma. Odkrywając podmiotowość z Husserlem i Freudem*, Kraków 2021.

Max Scheler

Główne dzieła: *Gesammelte Werke*, Hrsg. M. Scheler, kontunowane przez M.S. Fringsa, Bd. 1–15, Bern-Bonn 1954–1998: Bd. 1: *Frühe Schriften*, 1971 ■ Bd. 2: *Der Formalismus in der Ethik und die materiale Wertethik*, wyd. 4 1954 ■ Bd. 3: *Vom Umsturz der Werte*, wyd. 4 1955 ■ Bd. 4: *Politisch-pädagogische Schriften*, 1982 ■ Bd. 5: *Vom Ewigen im Menschen*. 1954 (wyd. 6, 2000) ■ Bd. 6: *Schriften zur Soziologie und Weltanschauungslehre*, wyd. 2 1963 ■ Bd. 7: *Wesen und Formen der Sympathie*, wyd. 6 1973 ■ Bd. 8: *Die Wissensformen und die Gesellschaft*, wyd. 2 1960 ■ Bd. 9: *Späte Schriften*, 1976 ■ Bd. 10: *Schriften aus dem Nachlaß*, 1: *Zur Ethik und Erkenntnislehre*, 1957 ■ Bd. 11: *Schriften aus dem Nachlaß*, 2: *Erkenntnislehre und Metaphysik*,

Bibliografia

1979 ■ Bd. 12: *Schriften aus dem Nachlaß*, 3: *Philosophische Antropologie*, 1987 ■ Bd. 13: *Schriften aus dem Nachlaß*, 4: *Philosophie und Geschichte*, 1990 ■ Bd. 14: *Schriften aus dem Nachlaß*, 5: *Varia*, 1, 1993 ■ Bd. 15: *Schriften aus dem Nachlaß*, 6: *Varia*, 2, 1997.

Polskie przekłady dzieł: *Resentyment a moralność*, tłum. J. Garewicz, Warszawa 1977 (wyd. 2 Warszawa 1997) ■ *Istota i formy sympatii*, tłum. A. Węgrzecki, Warszawa 1980 (wyd. 2 Warszawa 1986) ■ *Problemy socjologii wiedzy*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1990 ■ *Cierpienie, śmierć, dalsze życie*, tłum. A. Węgrzecki, Warszawa 1994 ■ *Problemy religii*, tłum. A. Węgrzecki, Kraków 1995.

Literatura przedmiotowa: K. Wojtyła, *Ocena możliwości zbudowania etyki chrześcijańskiej przy założeniach systemu M. Schelera*, Lublin 1959 ■ J. Trębicki, *Etyka Maxa Schelera. Przyczynek do ogólnej teorii wartości*, Warszawa 1973 ■ H. Buczyńska-Garewicz, *Uczucia i rozum w świecie wartości. Z historii filozofii wartości*, Wrocław 1975 ■ A. Węgrzecki, *Scheler*, Warszawa 1975 ■ S. Czerniak, *Socjologia wiedzy Maxa Schelera*, Warszawa 1981 ■ M. Ruba, *Człowiek, absolut, gnoza. Gnostycka filozofia Maxa Schelera*, Rzeszów 1995 ■ P. Orlik, *Fenomenologia świadomości aksjologicznej. Max Scheler – Dietrich von Hildebrand*, Poznań 1995 ■ J. Galarowicz, *Fenomenologiczna etyka wartości. Max Scheler, Nicolai Hartmann, Dietrich von Hildebrand*, Kraków 1997 ■ M. Pyka, *O uczuciach, wartościach i sympatii. David Hume, Max Scheler*, Kraków 1999 ■ Cz. Głombik, *Początki obecności Maxa Schelera w Polsce*, Lublin 1999 ■ S. Kurlandzki, *Koncepcja doświadczenia moralnego u Maxa Schelera*, Warszawa 2003 ■ J. Gara, *Człowiek i wychowanie. Implikacje pedagogiczne antropologii filozoficznej Maxa Schelera oraz analogie z wybranymi koncepcjami psychologicznymi*, Warszawa 2007 ■ A. Duk, *Zagadnienie miłości w filozofii Maxa Schelera i Edyty Stein*, Kraków 2008 ■ L. Kopicuch, *Wolność a wartości. Max Scheler, Nicolai Hartmann, Dietrich von Hildebrand*, Lublin 2010 ■ W. Prusik, *Fenomenologia wartości. Max Scheler i Nicolai Hartmann*, Szczecin 2011 ■ M. Baranowska, *Bog w myśli Schelera*, Kraków 2011 ■ P. Bukowski, *Aksjologiczne podstawy rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera*, Kraków 2020 ■ J. Brejda, *Max Scheler. Filozof procesu solidaryzacji*, Szczecin 2021.

Adolf Reinach

Główne dzieła: *Über den Ursachenbegriff im geltenden Strafrecht*, 1905 ■ *William James und der Pragmatismus*, w: *Welt und Wissen. Hannoversche Blätter für Kunst, Literatur und Leben* (Beilage zum Hannover-schen Courier), 1910 ■ *Kants Auffassung des Humeschen Problems*, 1911 ■ *Zur Theorie des negativen Urteils*, w: *Münchener Philosophische Abhandlungen. Festschrift für Theodor Lipps*, Hrsg. A. Pfänder, Leipzig, 1911 ■ *Die apriorischen Grundlagen des bürgerlichen Rechts*, 1913 (nowe wydanie *Zur Phänomenologie des Rechts*, 1953) ■ *Die Überlegung. Ihre ethische und rechtliche Bedeutung*, 1913–1914 ■ *Was ist Phänomenologie?* (1914), opublikowane w 1951.

Sämtliche Werke. Textkritische Ausgabe in 2 Bdn., Hrsg. K. Schuhmann, B. Smith, München 1989.

Polskie przekłady dzieł: *Apriorycznypodstawy prawa cywilnego*, tłum. T. Bekrycht, Kraków 2009.

Literatura przedmiotowa: T. Bekrycht, *Aprioryczność prawa. Ontologia prawa w fenomenologii Adolfa Reinacha*, Warszawa 2009.

Dietrich von Hildebrand

Główne dzieła: *Die Idee der sittlichen Handlung*, 1916 (wyd. 2 1969) ■ *Sittlichkeit und ethische Werterkenntnis*, Darmstadt 1921 (wyd. 2 1969) ■ *Metaphysik der Gemeinschaft: Untersuchungen über Wesen und Wert der Gemeinschaft*, 1930 (wyd. 2 1975) ■ *Zeitliches im Lichte des Ewigen*, 1932 ■ *Der Sinn Philosophischen Fragens und Erkennens*, 1950 ■ *Christi-*

an Ethics, 1953 ■ *Die Menschheit am Scheideweg*, 1955 ■ *Graven Images: Substitutes for True Morality*, 1957 ■ *What is Philosophy?*, 1960 ■ *Über das Herz. Zur menschlichen und gott-menschlichen Affektivität*, 1967 ■ *Heiligkeit und Tüchtigkeit. Tugend heute*, 1969 ■ *Das Wesen der Liebe*, 1971 ■ *Die Umgestaltung in Christus*, 1971 ■ *Philosophie in selbstdarstellungen*, wyd. 2, 1975 ■ *Moralia. Nachgelassenes Werk*, 1978 ■ *Über den Tod*, 1980 ■ *Die Ehe*, 1983 ■ *Man and Woman*, 1992.

Dziela zebrane, ed. J. Habel, Regensburg: Bd. 1: *Was ist Philosophie*, 1976; Bd. 2: *Ethik*, 1973; Bd. 3: *Das Wesen der Liebe*, 1971; Bd. 4: *Metaphysik der Gemeinschaft*, 1975; Bd. 5: *Ästhetik I*, 1977; Bd. 6: *Ästhetik II*, 1984; Bd. 7: *Idolkult und Gotteskult*, 1974; Bd. 8: *Situationsethik und kleinere Schriften*, 1973; Bd. 9: *Moralia*, 1980; Bd. 10: *Die Umgestaltung in Christus*, 1971.

Polskie przekłady dzieł: *Przemienienie w Chrystusie*, tłum. J. Zychowicz, Kraków 1982 ■ *Serce*, tłum. J. Koźbiał, Poznań 1985 ■ *Sпустoszona winnica*, tłum. T.G. Pszczółkowski, Warszawa 2000 (wyd. 2 Warszawa 2006) ■ *Koń trojański w Mieście Boga*, tłum. J. Wocial, Warszawa 2000 ■ *Metafizyka wspólnoty. Rozważania nad istota i artością wspólnoty*, tłum. J. Zychowicz, Kraków 2012 ■ *Czym jest filozofia?*, tłum. P. Mazanka, J. Sidorek, Kraków 2012 ■ *Liturgia a osobowość*, tłum. M. Grabowska, Kraków 2014 ■ *Małżeństwo*, tłum. J. Kubaszczyk, Poznań 2017 ■ *Istota miłości*, tłum. W. Paluchowski, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: T. Biesaga, *Dietricha von Hildebranda epistemologiczno-ontologiczne podstawy etyki*, Lublin 1989 ■ P. Góralczyk, *Możliwość uwzględnienia założeń systemowych etyki Dietricha von Hildebranda w teologii moralnej*, Poznań 1989 ■ P. Orlik, *Fenomenologia świadomości aksjologicznej. Max Scheler, Dietrich von Hildebrand*, Poznań 1995 ■ T. Zarzycki, *Dietricha von Hildebranda filozoficzno-teologiczne podstawy duchowości serca*, Lublin 1997 ■ J. Galarowicz, *Fenomenologiczna etyka wartości. Max Scheler, Nicolai Hartmann, Dietrich von Hildebrand*, Kraków 1997 ■ K. Stachiewicz, *W poszukiwaniu podstaw moralności. Tomistyczna etyka prawa naturalnego a etyka wartości Dietricha von Hildebranda*, Kraków 2001 ■ A. Bohdanowicz, *Integrująca rola miłości w małżeństwie. Studium na podstawie myśli fenomenologicznej Dietricha von Hildebranda*, Poznań 2007 ■ L. Kopciuch, *Wolność a wartości. Max Scheler, Nicolai Hartmann Dietrich von Hildebrand, Hans Reiner*, Lublin 2010 ■ R. Godek, *Fundamenty wspólnoty w ujęciu Dietricha von Hildebranda*, Kraków 2020.

Hedwig Conrad-Martius

Główne dzieła: *Zur Ontologie und Erscheinungslehre der Realen Außenwelt. Verbunden mit einer Kritik positivistischer Theorien*, „*Jahrbuch für Philosophie und phänomenologische Forschung*” 1916 nr 3 ■ *Die erkenntnistheoretischen Grundlagen des Positivismus*, 1920 ■ *Metaphysische Gespräche*, 1921 ■ *Realontologie*, w: „*Jahrbuch für Philosophie und Phänomenologische Forschung*” 1923 nr 6 ■ 1924 ■ *Farben*, w: *Husserl Festschrift*, 1929 ■ *Die „Seele” der Pflanze. Biologisch-ontologische Betrachtungen*, 1934 ■ *Ursprung und Aufbau des lebendigen Kosmos*, 1938 (wyd. 2. *Abstammungslehre*, 1948) ■ *Der Selbstaufbau der Natur: Entelechien und Energien*, 1944 ■ *Naturwissenschaftliche, metaphysische Perspektiven, drei Vorträge*, 1948 ■ *Bios und Psyche. Zwei Vortragsfolgen*, 1949 ■ *Das Lebendige, die Endlichkeit der Welt, der Mensch: drei Dispute von Hedwig Conrad-Martius und Curt Emmrich*, 1951 ■ *Was ist Phänomenologie?* 1951 ■ *Die Zeit*, 1954 ■ *Utopien der Menschenzüchtung: der Sozialdarwinismus und seine Folgen*, 1955 ■ *Das Sein*, 1957 ■ *Der Raum*, 1958 ■ *Die Geistseele des Menschen*, 1960.

Schriften zur Philosophie, 3 Bde., Hrsg. E. Ave-Lallemant, München 1963–1965.

Literatura przedmiotowa: J. Machnac, *Człowiek religijny w pismach filozoficznych Jedydy Conrada-Martius i Edyty Stein*, Wrocław 1999.

Roman Ingarden

Główne dzieła: *Intuition und Intelekt bei Henri Bergson. Darstellung und Versuch einer Kritik*, 1921 ■ *Über die Stellung der Erkenntnistheorie im System der Philosophie*, 1925 ■ *Das literarische Kunstwerk. Eine Untersuchung aus dem Grenzgebiet der Ontologie. Logik und Literaturwissenschaft*, 1937 (wyd. 2 rozszerzone i poprawione, 1960, wyd. 3 1965; przekład polski *O dziele literackim*, 1988) ■ *O poznawaniu dzieła literackiego*, 1937 (wyd. nowe, tłum. D. Gierulanka, 1976) ■ *O budowie obrazu. Szkic z teorii sztuki*, Rozprawy Wydziału Filologicznego PAU 1946, t. 67 nr 1 ■ *Spór o istnienie świata*, t. 1, 1947 (wyd. 2 1960, 1962), t. 2, 1948 (wyd. 2 1961, t. 2/1 1987, t. 2/2 1987), t. 3, 1981 (t. 1–3, 1985) ■ *Szkice z filozofii literatury*, 1947 (wyd. 2 2000) ■ *Studia z estetyki*, t. 1, 1957, t. 2, 1958 (wyd. 2, t. 1–2, 1966), t. 3, 1970 ■ *O dziele literackim. Badania z pogranicza ontologii, teorii języka i filozofii*, tłum. M. Turowicz, 1960 ■ *Untersuchungen zur Ontologie der Kunst: Musikwerk. Bild. Architektur. Film*, 1962 ■ *Z badań nad filozofią współczesną*, 1963 ■ *Przeżycie, dzieło, wartość*, 1966 ■ *Über die Verantwortung. Ihre ontischen Fundamente*, 1970 ■ *U podstaw teorii poznania*, 1971 ■ *Książeczka o człowieku*, 1972 (kolejne wydania 1973, 1975, 1987, 1998) ■ *Z teorii języka i filozoficznych podstaw logiki*, red. D. Gierulanka, 1972 ■ *Utwór muzyczny i sprawa jego tożsamości*, 1973 ■ *Wstęp do fenomenologii Husserla*, tłum. A. Póltawski, 1974 ■ *Wykłady i dyskusje z estetyki*, red. A. Szczepańska, 1981 ■ *Wykłady z etyki*, red. A. Węgrzecki, 1989 ■ E. Stein, *Spór o prawdę istnienia. Listy do Romana Ingardena*, red. A. Polkowski, 1994 ■ *Studia z teorii poznania*, red. A. Węgrzecki, 1995 ■ *Korespondencja Izydory Dąmbskiej z Romanem Ingardenem*, listy przeczytali, przepisywali, opracowali oraz wstępem opatrzyli R. Kuliniak, D. Leszczyna, M. Pandura, Ł. Ratajczak, 2018 ■ *Lwowskie wykłady o „Krytycznym Kanta” z roku akademickiego 1935/1936*, z manuskryptu przeczytali, przepisywali, poprawili i opracowali R. Kuliniak i M. Pandura, 2021 ■ *Korespondencja Romana Witolda Ingardena z Władysławem Tatarkiewiczem*, listy filozofów przeczytali, przepisywali wstępem opatrzyli R. Kuliniak i M. Pandura, 2021.

Literatura przedmiotowa: *Fenomenologia Romana Ingardena*, Warszawa 1972 ■ *Roman Ingarden and the Problem of the Theatre*, red. H. Dziechcińska, Wrocław 1983 ■ A. Szczepańska, *Estetyka Romana Ingardena*, Warszawa 1989 ■ M. Gołaszewska, *Roman Ingarden. Człowiek i dzieło*, Kraków 1993 ■ J. Hartman, *Sposób istnienia rzeczy materialnej według „Sporu o istnienie świata” Romana Ingardena*, Lublin 1993 ■ Z. Majewska, *Książeczka o Ingardenie. Szkic biograficzny*, Lublin 1995 ■ *Roman Ingarden a filozofia naszego czasu*, red. A. Węgrzecki, Kraków 1995 ■ *W kręgu filozofii Romana Ingardena*, red. W. Stróżewski, A. Węgrzecki, Kraków 1955 ■ D. Ulicka, *Ingardenowska filozofia literatury. Konteksty*, Warszawa 1992 ■ A. Tyszczyk, *Estetyczne i metafizyczne aspekty aksjologii literackiej Romana Ingardena*, Lublin 1993 ■ *Estetyka Romana Ingardena – problemy i perspektywy. W stulecie urodzin*, red. L. Sosnowski, Kraków 1993 ■ *Spór o Ingardena. W setną rocznicę urodzin*, red. J. Dębowski, Lublin 1994 ■ Z. Majewska, *Książeczka o Ingardenie. Szkic biograficzny*, Lublin 1995 ■ *Roman Ingarden a filozofia naszego czasu*, red. A. Węgrzecki, Kraków 1995 ■ *W kręgu filozofii Romana Ingardena*, Warszawa – Kraków 1995 ■ R. Jadczyk, *Mistrz i jego uczniowie*, Warszawa 1997 ■ K. Okopień, *Uprzedmiotowanie. Krytyka ontologii Romana Ingardena*, Warszawa 1997 ■ T. Czarnik, *Czy wolność jest możliwa? Zagadnienie wolności i przyczynowości w filozofii Romana Ingardena*, Kraków 1999 ■ W. Krysztosiak, *Problem opozycji realizmu i idealizmu epistemologicznego. Analityczne studium nad ontologią negatywnych stanów rzeczy Romana Ingardena*, Lublin 1999 ■ D. Ulicka, *Granice literatury i pogranicza literaturoznawstwa. Fenomenologia Romana Ingardena w świetle filozofii lingwistycznej*, Warszawa 1999 ■ B. Ogrodnik, *Ingarden*, Warszawa 2000 ■ R.S. Ingarden, *Roman Witold Ingarden. Życie filozofa w okresie toruńskim (1921–1926)*, Toruń 2000 ■ *Słownik pojęć filozoficznych Romana Ingardena*, Kraków 2001 ■ *Od teorii literatury do ontologii świata. Materiał konferencji z okazji LXX rocznicy powstania Das Literarische Kunstwerk „Znaczenie – Modalność – Wartość” zorganizowanej w Toruniu 17–18 kwietnia 1999 r. przez Romana Stanisława Ingardena, Jerzego Perzanowskiego, Andrzeja Stoffa*, red. J. Perza-

nowski, A. Pietruszczak, Toruń 2003 ■ *Roman Ingarden i dążenia fenomenologów. W 110 rocznicę urodzin profesora. Materiały pokonferencyjne*, red. Cz. Głombik, Katowice 2006 ■ *Ontologia współczesna. 60 lat „Sporu o istnienie świata” Romana Ingardena*, red. M. Rosiak, Łódź 2009 ■ *Estetyka Romana Ingardena a praktyka interpretacyjna*, red. B. Garlej, B. Kuczera-Chachulska, A. Tyszczyk, Warszawa 2018 ■ *Spotkania. Roman Ingarden we wspomnieniach*, red. L. Sosnowski, Kraków 2020 ■ *Roman Ingarden. Etyka wartości*, Kraków 2020 ■ M. Piwowarczyk, *Arystotelesowski substancjalizm w ontologii Romana Ingardena. Z dodaniem rozpraw Romana Ingardena „Uwagi do problemu idealizm-realizm” oraz „O formalnej budowie przedmiotu indywidualnego”*, tłum. W. Płotka, Warszawa 2021.

Edith Stein

Główne dzieła: *Edith Steins Werke*, Hrsg. L. Gelber i inni, Bd. 1–20, Freiburg im Breisgau. Dotąd ukazały się: *Kreuzeswissenschaft*, Bd. 1, 1950 ■ *Endliches und ewiges Sein*, Bd. 2, 1950 ■ *Des Hl. Thomas von Aquino Untersuchungen über die Wahrheit*, I. Teil, Bd. 3, 1952 ■ *Des Hl. Thomas von Aquino Untersuchungen über die Wahrheit*, II. Teil, Bd. 4, 1955 ■ *Die Frau. Ihre aufgabe nach Natur und Gnade*, Bd. 5, 1959 ■ *Welt und Person*, Bd. 6, 1962 ■ *Aus dem Leben einer jüdischen Familie*, Bd. 7, 1965 ■ *Selbstbildnis in Briefen. Erster teil 1916–1933*, Bd. 8, 1998 ■ *Selbstbildnis in Briefen. Erster teil 1934–1942*, Bd. 9, 1977 ■ *Heil im Unheil. Das Leben Edith Steins: Reife un Vollendung*, Bd. 10, 1983 ■ *Verborgenes Leben. Hagiogra-phisches Essays. Meitationen. Geistliche Texte*, Bd. 11, 1987 ■ *Ganzheitliches Leben. Schriften zur Religiösen Bildung*, Bd. 12, 1990 ■ *Einführung in die Philosophie*, Bd. 13, 1991 ■ *Briefe an Roman Ingarden 1917–1938*, Bd. 14, 1991 ■ *Erkenntnis und Glaube*, Bd. 15, 1993 ■ *Der Aufbau der menschlichen Person*, Bd. 16, 1994 ■ *Was is der Mensch?*, Bd. 17, 1994 ■ *Potenz und Akt. Studien zu einer Philosophie des Seins*, Bd. 18, 1998.

Polskie przekłady dzieł: *Światłość w ciemności*, tłum. I.J. Adamska, Kraków 1977 ■ *Z własnej głębi. Wybór pism duchownych*, t. 1–2, Kraków 1979 ■ *Pisma*, t. 1–2, tłum. nie znany, Kraków 1982 ■ *O zagadnieniu wczucia*, tłum. D. Gierulanka, J. Gierula, Kraków 1988 ■ *Spór o prawdę istnienia. Listy Edith Stein do Romana Ingardena*, tłum. M. Klentak-Zabłocka, A. Wajs, Kraków 1994 ■ *Byt skończony a byt wieczny*, tłum. I.J. Adamska, Poznań 1998 ■ *Rozważania o Eucharystii*, Wrocław 1997 ■ *Twierdza duchowa*, tłum. I.J. Adamska, Poznań 1998 ■ *Ontyczna struktura osoby*, w: *Twierdza duchowa* ■ *Egzystencjalizm Martina Heideggera*, w: *Twierdza duchowa* ■ *Wiedza krzyża – studium o św. Janie od Krzyża*, tłum. I.J. Adamska, Kraków 1999 ■ *Kobieta – jej zadanie według natury i łaski*, Tczew – Pelplin 1999 ■ *Autoportret z listów, cz. 1: 1916–1933*, opracowanie i przypisy M.A. Neyer, tłum. I.J. Adamska, A. Talarek, Kraków 2003 ■ *Autoportret z listów, cz. 2: 1933–1942*, opracowanie i przypisy M.A. Neyer, tłum. I.J. Adamska, G. Sowinski, A. Talarek, Kraków 2003 ■ *Autoportret z listów, cz. 3: Listy do Romana Ingardena*, opracowanie i przypisy M.A. Neyer, tłum. M. Klentak-Zabłocka, A. Wajs, Kraków 2003 ■ *Drogi poznania Boga. Studium o Dionizym Areopagicie i przekład jego dzieł*, tłum. G. Sowinski, Kraków 2006 ■ *Czym jest człowiek? Antropologia teologiczna*, tłum. G. Sowinski, Kraków 2012 ■ *Budowa osoby ludzkiej. Wykład z antropologii filozoficznej*, tłum. G. Sowinski, Kraków 2013 ■ *Kobieta. Pytania i refleksje*, tłum. W. Szymona, Kraków 2015 ■ *Filozofia psychologii i humanistyki*, tłum. P. Janik, M. Baran, J. Gaca, Kraków 2016.

Literatura przedmiotowa: J. Adamska, *Prawda o miłości. Edyta Stein*, Kraków 1982 ■ *Edyta Stein. Siostra Teresa Benedykta od Krzyża filozof i karmelitanka*, na podstawie wspomnień i listów opracowała s. Teresa Renata od Ducha Świętego, Paryż 1987 ■ J.I. Adamska, *Błogosławiona Edyta Stein*, Kraków 1988 (wyd. 2, *Święta Edyta Stein*, Kraków 2003) ■ H. Conrad-Martius, *Edyta Stein albo filozofia i krzyż*, Kraków 1989 ■ J.I. Adamska, *Mądrość miłości. Rzecz o duchowości Edyty Stein*, Pelplin 1998 ■ W. Herbstrith, *Edyta Stein. Ofiara naszego czasu*, Warszawa 1998 ■ W. Kluz, *Wrocławianka dr Edyta Stein*, Warszawa 1989 ■ F.S. Sancho

Bibliografia

Fermi, *Edyta Stein. W poszukiwaniu prawdy*, Kraków 1998 ■ *Odkrywanie Boga. Święta Teresa Benedykta od Krzyża Edyta Stein (1891–1942). Materiały z sympozjum*, red. J. Machniak, J.W. Gogola, Kraków 1998 ■ *Szukając prawdy. Edyta Stein w kulturze polskiej*, red. A. Czarniecka-Stefańska, Wrocław 1998 ■ *Niewidzialna rzeczywistość. Szkice o filozofii duchowej Edyty Stein*, red. A. Grzegorzczak, Poznań 1999 ■ *Tajemnica osoby ludzkiej. Antropologia Edyty Stein*, red. J. Machnac, Wrocław 1999 ■ *Nowa rzeczywistość*, red. A. Grzegorzczak, Poznań 2000 ■ D. Dźwig, „*Żadna kobieta nie jest tylko kobietą*”. *Edyta Stein studium o kobiecie*, Kraków 2003 ■ M. Jędraszewski, *Edyta Stein – filozof i łaska wiary*, Poznań 2003 ■ R.K. Wilk, *Człowiek istota wezwana*, Kraków 2003 ■ A. Gzegorzczak, *Filozofia światła Edyty Stein*, Poznań 2004 ■ *Odnależcie siebie, drugiego, Boga. Antropologia Edyty Stein. Sesja naukowa ku czci św. Teresy Benedykty od Krzyża (Edyty Stein)*, red. J. Pater, Wrocław 2005 ■ *Dzieje pewnej rodziny żydowskiej oraz inne zapiski autobiograficzne. Święta Teresa Benedykta od Krzyża*, opracowanie i wstęp M.A. Neyer, współpraca przy sporządzaniu przypisów i drzewa genealogicznego H.B. Gerl-Falkovitz, tłum. I.J. Adamska, Kraków 2005 ■ F.M. Oben, *Życie i dzieło św. Edyty Stein*, Gdańsk 2006 ■ A. Przybylski, *Działalność edukacyjna i myśl pedagogiczna św. Edyty Stein*, Kraków 2007 ■ H. Romanik, *Przewodniczka po Europie. Medytacja o ostatnich dziewięciu dniach św. Teresy Benedykty od Krzyża*, Kraków 2007 ■ G. Chojnacki, *Uderz w kamień, a wypłynie mądrość. Edyta Stein – życie i dzieło wyjątkowej kobiety*, Zielona Góra 2009 ■ R.K. Wilk, *Podstawa jednostkowego bytu człowieka. Studium w oparciu o myśl Edyty Stein*, Kraków 2009 ■ *Oblicza prawdy. Edyta Stein – s. Teresa Benedykta od Krzyża*, red. J. Machnac, Wrocław 2010 ■ A. Grzegorzczak, *Ponad kulturami. Uniwersalizm Edyty Stein*, Poznań 2010 ■ *Wokół myśli Edyty Stein św. Teresy Benedykty od Krzyża. Szkice filozoficzne*, red. J. Machnac, M. Małek, K. Serafin, Kraków 2012 ■ *Fenomen Edyty Stein = Das Phänomen Edith Stein*, red. M. Bernhardt i inni, Poznań 2014 ■ *Edyta Stein. Fenomenologia getyńsko-monachijska*, źródła zebrał i przetłumaczył J. Machnac, Wrocław 2014 ■ *Edyta Stein. Fenomenologia getyńsko-monachijska. Analizy*, red. J. Machnac, K. Serafin, Wrocław 2015 ■ G. Chojnacki, *Relacyjność osoby ludzkiej. Studium antropologiczno-teologiczne pism Edyty Stein (Teresy Benedykty od Krzyża)*, Poznań 2015 ■ *Edyta Stein. Godność człowieka*, red. J. Machnac, Wrocław 2016 ■ B. Gacka, *Personalizm trynitarny św. Edyty Stein, patronki Europy*, Wrocław 2017 ■ R. Skrzypczak, *Osoba i pascha. Wkład św. Edyty Stein w rozumieniu chrześcijańskiego personalizmu*, Wrocław 2017 ■ B. Gacka, *Personalizm Edyty Stein wobec personalizmu europejskiego*, Wrocław 2017 ■ R. Czekalski, *Koncepcja wychowania Edyty Stein*, Warszawa 2017 ■ C. de Meester, *Edyta Stein i pragnienie prawdy*, tłum. N. Solonko, Poznań 2017 ■ A.U. Müller, *Edyta Stein. Życie niezwykłej kobiety*, tłum. W. Szymona, Kraków 2019 ■ R. Skrzypczak, *Geniusz kobiety. Edyta Stein o tożsamości płci*, Wrocław 2019 ■ W. Mueller, *Kto szuka prawdy, szuka Boga. Edyta Stein a judaizm*, Poznań 2021.

Jan Patočka

Główne dzieła: *Die Philosophie der Erziehung des J.A. Comenius*, 1971 ■ *Die Welt des Menschen, die Welt der Philosophie*, 1976 ■ *Kacířské eseje o filozofii dejin*, 1980 ■ *Die Raupen und Puppen der Eichenschmetterlinge*, 1980 ■ *Le monde naturel et le mouvement de l'existence humaine*, 1988 ■ *Europa und sein Erbe: Skizze zu einer Geschichtsphilosophie*, 1988 ■ *Negativní platonismus*, 1990 ■ *Co jsou cesi?*, 1992 ■ *Úvod do fenomenologické filosofie*, 1993.

J. Patočka. *Ausgewählte Schriften*. Herausgegeben am Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Bd 1–6, Wien, 1987–1990.

Polskie przekłady dzieł: *Świat naturalny a fenomenologia*, tłum. J. Zychowicz (zawiera: *Świat naturalny jako problem filozoficzny, Filozofia kryzysu nauki według E. Husserla, Co to jest fenomenologia?*), Kraków 1986 ■ *Kim są Czeši?*, tłum. J. Baluch, Kraków 1997 ■ *Eseje heretyckie z filozofii historii*, Warszawa 1988 (wyd. 2 1998) ■ *Korespondencja Jana Patočki z Ireną Krońską i Krzysztofem Michalskim (wraz z listami Tadeusza Krońskiego)*, tłum. W. Starzyński, D.R. Sob-

ta, Warszawa 2018 ■ J. Patočka, „Świat naturalny” w medytacjach autora po trzydziestu latach, tłum. A. Bystrzycka, red. D. Stepkowski, Warszawa 2019.

Literatura przedmiotowa: Cz. Głombik, *Czeska próba filozofii wychowania. Radim Pailouš a Jan Patočka*, Warszawa 1993 ■ S. Stolarik, *Życie jako ruch egzystencjalny w filozofii Jana Patočki*, tłum. A. Grzeszczyk, Ząbki 2009 ■ D. Bęben, *Człowiek w horyzoncie dziejów i autentyczności bycia. Studia z filozofii Jana Patočki*, Katowice 2016.

Maurice Merleau-Ponty

Główne dzieła: *La structure du comportement*, 1942 ■ *Phénoménologie de la perception*, 1945 ■ *Humanisme et Terreur. Essai sur le problème du communisme*, 1947 ■ *Sens et non-sens*, 1948 ■ *Eloge de la philosophie et autres essais*, 1953 ■ *Les Aventures de la dialectique*, 1955 ■ *Signes*, 1960 ■ *Œil et esprit*, 1961 ■ *Le Visible et l'invisible*, 1964 ■ *Resumés de cours. Collège de France 1952–1960*, 1960 ■ *L'Union de l'âme et du corps chez Malebranche, Biran et Bergson*, 1968 ■ *Le primat de la perception et ses conséquences philosophiques*, 1996 ■ *Notes de cours 1959–1961*, 1996 ■ *Notes de cours au Collège de France 1958–1959 et 1960–1961*, 1996 ■ *Parcours 1935–1951*, 1997 ■ *Notes de cours sur L'origine de la géométrie de Husserl*, 1998 ■ *Parcours deux 1951–1961*, 2000 ■ *Psychologie et pédagogie de l'enfant. Cours de Sorbonne 1949–1952*, 2001 ■ *Le Prose du monde*, 1969 ■ *Causeries 1948*, 2002 ■ *L'Institution dans l'histoire personnelle et publique. Le problème de la passivité. Le sommeil, l'inconscient, la mémoire. Notes de Cours au Collège de France (1954–1955)*, 2003.

Polskie przekłady dzieł: *Proza świata. Eseje o mowie*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1976 (wyd. 2 1999) ■ *Widzialne i niewidzialne*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1996 ■ *Oko i umysł. Szkice o malarstwie*, tłum. S. Cichowicz, Gdańsk 1996 ■ *Fenomenologia percepcji*, tłum. M. Kowalska, J. Migasiński, Warszawa 2001 ■ *Pochwała filozofii*, tłum. K. Mrówka, Kraków 2003 ■ (wraz z J.P. Sartrem) *Zerwanie. Humanizm i terror*, tłum. J. Migasiński, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: M. Maciejczak, *Świat według ciała w „Fenomenologii percepcji” M. Merleau-Ponty'ego*, Toruń 1995 (wyd. 2 Warszawa 2001) ■ J. Migasiński, *Merleau-Ponty*, Warszawa 1995 ■ P. Mróz, *Sztuka jako projekt. Filozofia i estetyka Maurice'a Merleau-Ponty'ego*, Kraków 2002 ■ W. Starzyński, *Neokartezjanizm fenomenologii francuskiej. Sartre, Merleau-Ponty, Levinas, Henry, Marion*, Warszawa 2014 ■ R. Król, *Ciało w myśli filozoficznej Merleau-Ponty'ego*, Truskaw 2021.

VIII. MARTIN HEIDEGGER

Główne dzieła: *Geamtausgabe, Frankfurt am Main: Frühe Schriften*, Bd. 1, 1978 ■ *Sein und Zeit*, Bd. 2, 1977 ■ *Kant und das Problem der Metaphysik*, Bd. 3, 1991 ■ *Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung*, Bd. 4, 1981 ■ *Holzwege*, Bd. 5, 1977 ■ *Nietzsche, Bd. I*, Bd. 6.1., 1996 ■ *Nietzsche Bd. II*, Bd. 6.2, 1997 ■ *Voträge und Aufsätze*, Bd. 7, 2000 ■ *Was heisst Denken*, Bd. 8, 2002 ■ *Wegmarken*, Bd. 9, 1976 ■ *Der Satz vom Grund*, Bd. 10, 1997 ■ *Unterwegs zur Sprache*, Bd. 11, 1985 ■ *Aus der Erfahrung des Denkens 1910–1976*, Bd. 12, 1983 ■ *Aus der Erfahrung des Debekens 1910–1976*, Bd. 13, 1983 ■ [brak 14] ■ *Seminare*, Bd. 15, 1986 ■ *Reden und andere Zeugnisse eines Lebensweges*, Bd. 16, 2000 ■ *Der Beginn der neuzeitlichen Philosophie*, Bd. 17, 1994 ■ *Aristoteles: Rhetorik*, Bd. 18, 2002 ■ *Platon: Sophistes*, Bd. 19, 1992 ■ *Geschichte der Zeitbegriffs*, Bd. 20, 1979 ■ *Logik. Die Frage nach der Wahrheit*, Bd. 21, 1976 ■ *Die Grundbegriffe der antiken Philosophie*, Bd. 22, 1993 ■ *Geschichte der Philosophie von Thomas von Aquin bis Kant*, Bd. 23 ■ *Die Grundprobleme der Phänomenologie*, Bd. 24, 1975 ■ *Phänomenologische*

Interpretation von Kants Kritik der reinen Vernunft, Bd. 25, 1977 ■ *Metaphysische Anfangsgründe der Logik im Ausgang von Leibniz*, Bd. 26, 1978 ■ *Einleitung in die Philosophie*, Bd. 27, 1996 ■ *Die Deutsche Idealismus (Fichte, Hegel, Schelling) und die philosophische Problemlage der Gegenwart*, Bd. 28, 1997 ■ *Die Grundbegriffe der Metaphysik*, Bd. 29/30, 1983 ■ *Vom Wesen der menschlichen Freiheit*, Bd. 31, 1982 ■ *Hegels Phänomenologie des Geistes*, Bd. 32, 1980 ■ *Aristoteles: Metaphysik* ① 1–3, Bd. 33, 1981 ■ *Vom Wesen der Wahrheit*, Bd. 34, 1988 ■ [brak 35] ■ *Sein und Wahrheit*. 1. *Die Grundfragen der Philosophie*. 2. *Vom Wesen der Wahrheit*, Bd. 36/37 2001 ■ *Logik als die Frage nach dem Wesen der Sprache*, Bd. 38, 1998 ■ *Hölderlins Hymnen „Germanien“ und „Der Rhein“*, Bd. 39, 1980 ■ *Einführung in die Metaphysik*, Bd. 40, 1976 ■ [Der Frage nach dem Ding. *Zu Kants Lehrevon den transzendenten Grundsätzen*, Bd. 41, 1984 ■ *Schelling: Über das Wesen der menschlichen Freiheit (1809)*, Bd. 42, 1988 ■ *Nietzsche: Der Wille zur Macht als Kunst*, Bd. 43, 1985 ■ *Nietzsches metaphysische Grundstellung im abendländischen Denken. Die ewige Wiederkehr des Gleichen*, Bd. 44, 1986 ■ *Grundfragen der Philosophie*, Bd. 45, 1984 ■ *Zur Auslegung von Nietzsches II. Unzeitgemässer Betrachtung*, Bd. 46, 2003 ■ *Nietzsches Lehre vom Willen zur Macht als Erkenntnis*, Bd. 47, 1989 ■ *Nietzsche: Der Wille zur Macht. Der europäische Nihilismus*, Bd. 48, 1986 ■ *Die Metaphysik des deutschen Idealismus. Zu erneuten Auslegung von Schelling*, Bd. 49, 1991 ■ 1. *Nietzsches Metaphysik*. 2. *Einleitung in die Philosophie. Denken und Dichten*, Bd. 50, 1990 ■ *Grundbegriffe*, Bd. 51, 1981 ■ *Hölderlins „Andenken“*, Bd. 52, 1982 ■ *Hölderlins Hymne „Der Ister“*, Bd. 53, 1984 ■ *Parmenides*, Bd. 54, 182 ■ *Heraklit*. 1. *Der Anfang des abendländischen Denkens*. 2. *Logik. Heraklits Lehre vom Logos*, Bd. 55, 1979 ■ *Zur Bestimmung der Philosophie*. 1. *Die Idee der Philosophie und das Weltanschauungsproblem*. 2. *Phänomenologie und transzendente Wertphilosophie*, Bd. 56/57, 1987 ■ *Grundprobleme der Phänomenologie*, Bd. 58, 1993 ■ *Phänomenologie der Anschauung und des Ausdrucks. Theorie der philosophischen Begriffsbildung*, Bd. 59, 1993 ■ *Phänomenologie des religiösen Lebens*. 1. *Einleitung in die Phänomenologie der religion*. 2. *Augustinus und der neoplatonismus*. 3. *Die philosophischen Grundlagen der mittelalterlichen Mystik*, Bd. 60, 1995 ■ *Phänomenologische Interpretationen zu Aristoteles. Einführung in die phänomenologische Forschung*, Bd. 61, 1985 ■ [62 brak] ■ *Ontologie. Hermeneutik der Faktizität*, Bd. 63, 1988 ■ *Der Begriff der Zeit*. 1. *Der Begriff der Zeit (1924)*. 2. *Der Begriff der Zeit (Vortrag 1924)*, Bd. 64, 2004 ■ *Beiträge zur Philosophie*, Bd. 65, 1989 ■ *Besinnung*, Bd. 66, 1997 ■ *Metaphysik un nihilismus*. 1. *Die Überwindung der Metaphysik*. 2. *Das Wesen des Nihilismus*, Bd. 67, 1999 ■ *Hegel*. 1. *Die Negativität. Eine Auseinandersetzung mit Hegel aus dem Ansatz in der Negativität (1938/39, 1941)*. 2. *Erläuterung der »Einleitung« zu Hegels »Phänomenologie des Geistes« (1942)*, Bd. 68, 1993 ■ *Die Geschichte des Seyns*. 1. *die Geschichte des seyns (1938/40)*. 2. *Koinon. Aus der Geschichte des Seyns (1939/40)*, Bd. 69, 1998 ■ *Über den Anfang*, Bd. 70, 2005 ■ [71–74 brak] ■ *Zu Hölderlin. Griechenlandreisen*, Bd. 75, 2000 ■ [76 brak] ■ *Feldweg-Gespräche (1944/45)*, Bd. 77, 1995 ■ [78 brak] ■ *Bremer und Freiburger Vorträge*. 1. *Eiblick in das was ist Brämer Vorträge 1949*. 2. *Grundsätze des Denkens Freiburger Vorträge 1957*, Bd. 79, 1994 ■ [80–84 brak] ■ *Vom Wesen der Sprache. Die Metaphysik der Sprache und die Wesung des Wortes zu Herders Abhandlung »Über der Ursprung der Sprache«*, Bd. 85, 1999 ■ [86 brak] ■ *Nietzsche. Seminare 1937 und 1944*. 1. *Nietzsches metaphysische Grundstellung (Sein und Schein)*. 2. *Skizzen zu Grundbegriffe des Denkens*, Bd. 87, 2004 ■ *Zu Ernst Jünger*, Bd. 90, 2004.

Polskie przekłady dzieł: *Kant a problem metafizyki*, tłum. B. Baran, Warszawa 1970 (wyd. 2 1989) ■ *Bycie i czas*, tłum. B. Baran, Warszawa 1994 (wyd. 2, Warszawa 2004) ■ *Znaki drogi*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1995 (wyd. 2 1999) ■ *Przyczynki do filozofii*, tłum. B. Baran, J. Mizera, Kraków 1996 ■ *Drogi lasu*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1997 ■ *Nietzsche*, tłum. zbiorowe, t. 1, Warszawa 1998, t. 2, Warszawa 1999 ■ *Wyzwolenie*, tłum. J. Mizera, Kraków 1998 (wyd. 2, Kraków 2001) ■ *Ku rzeczy myślenia*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1999 ■ *M. Heidegger–K. Jaspers, Korespondencja 1920–1963*, tłum. C. Wodziński, M. Łukasiewicz, Toruń 2000 ■ *Co zwie się myśleniem*, tłum. J. Mizera, Warszawa–Wrocław 2000 ■ *W drodze do języka*, tłum. J. Mizera, Warszawa 2000 ■ *Wprowadzenie do metafizyki*, tłum. R. Marszałek, Warszawa 2000 ■ *Wy-*

zwolenie, tłum. J. Mizera, Kraków 2001 ■ *Zasada racji*, tłum. J. Mizera, Kraków 2001 ■ *Fenomenologia życia religijnego*, tłum. G. Sowinski, Kraków 2002 ■ *Odczyty i rozprawy*, tłum. J. Mizera, Kraków 2002 ■ *Technika i zwrot*, tłum. J. Mizera, Kraków 2002 ■ *Rozmowy na polnej drodze*, tłum. J. Mizera, Warszawa 2004 ■ *Rozprawa Schellinga o istocie ludzkiej wolności (1809)*, tłum. R. Marszałek, Warszawa 2004 ■ *Objaśnienia do poezji Hölderlina*, tłum. S. Lisiecka, Warszawa 2004 ■ *Ontologia. Hermeneutyka faktyczności*, tłum. M. Bonecki, J. Dyraj, red. S. Czerniak, Toruń 2007 ■ *W drodze do języka*, tłum. J. Mizera, Warszawa 2007 ■ *Podstawowe problemy fenomenologii*, tłum. B. Baran, Warszawa 2009 ■ *Korespondencja z lat 1925–1975 Hannah Arendt, Martin Heidegger. Na podsawie spuścizny obojga autorów*, opracowała U. Ludz, tłum. S. Lisiecka, Warszawa 2010.

Literatura przedmiotowa: K. Michalski, *Heidegger i filozofia współczesna*, Warszawa 1978 (wyd. 2, Warszawa 1998) ■ B. Baran, *Saga Heideggera*, Kraków 1988 ■ B. Jasiński, *Myślenie Heideggerem*, Warszawa 1990 ■ B. Dembiński, *Zagadnienie skończoności w ontologii fundamentalnej Martina Heideggera*, Katowice 1990 ■ *Heidegger dzisiaj*, „Aletheia” 1991 ■ J. Żelazna, *Egzystencjalizm i struktury heideggerowskiego Dasein*, Toruń 1993 ■ C. Wodziński, *Heidegger i problem zła*, Warszawa 1994 ■ W. Suchocki, *W miejscu sumienia. Śladem myśli o sztuce Martina Heideggera*, Poznań 1996 ■ V. Farias, *Heidegger i narodowy socjalizm*, Warszawa 1997 ■ M. Kostyszak, *Martin Heidegger – rękodzieło myślenia*, Wrocław 1997 ■ H. Ott, *Martin Heidegger. W drodze ku biografii*, tłum. J. Sidorek, Warszawa 1997 ■ C. Woźniak, *Martina Heideggera myślenie sztuki*, Kraków 1997 ■ M. Kostyszak, *Istota techniki. Głos Martina Heideggera*, Wrocław 1998 ■ J. Young, *Heidegger, filozofia, nazizm*, tłum. H. Szłapka, Warszawa–Wrocław 2000 ■ R. Marszałek, *Słownik terminów polskiego przekładu „Wprowadzenia do metafizyki” Martina Heideggera*, Warszawa 2001 ■ O. Pöggeler, *Droga myślowa Martina Heideggera*, Warszawa 2002 ■ W. Rymkiewicz, *Ktoś i nikt. Wprowadzenie do lektury Heideggera*, Wrocław 2002 ■ W. Lorenc, *Hermeneutyczne koncepcje człowieka. W kręgu inspiracji heideggerowskich*, Warszawa 2003 ■ R.S. Niziński, *Człowiek i trwoga: nicość w ujęciu Martina Heideggera*, Poznań 2004 ■ M. Potępa, *Fenomenologia faktycznego życia. Martin Heidegger*, Warszawa 2004 ■ R. Strzelecki, *Ethos i wolność. W poszukiwaniu etycznej wymowy „Bycia i czasu” Martina Heideggera*, Kraków 2006 ■ R. Rożdżeński, *Problem metafizyki w filozofii I. Kanta oraz M. Heideggera*, Kraków 2006 ■ P. Sikora, *Perspektywy filozofii istnienia Hegel – Heidegger*, Toruń 2007 ■ A. Gleń, *Bycie, słowo, człowiek. Inspiracje heideggerowskie w literaturze*, Opole 2007 ■ *Heidegger w kontekstach*, red. N. Leśniewski, Bydgoszcz 2007 ■ K.M. Cern, *Koncepcja czasu wczesnego Heideggera*, Poznań 2007 ■ J.C. Moreno-Szypowska, *Heidegger „Sein und Zeit” – oryginał i przekłady na hiszpański i polski*, Warszawa 2008 ■ Z. Kunicki, *Teizm po Martina Heideggera krytyce ontoteologii. Dwie perspektywy*, Olstyn 2008 ■ E. Borowska, *Problem metafizyki. Ewolucja metafizyki europejskiej w interpretacji późnego Heideggera*, Warszawa 2008 ■ E. Levinas, *Odkrywając egzystencję z Huserlem i Heideggerem*, tłum. E. Sowa, Warszawa 2008 ■ B. Baran, *Podstawowe problemy fenomenologii. Martin Heidegger*, Warszawa 2009 ■ P. Sosnowska, *Filozofia wychowania w perspektywie Heideggerowskiej różnicy ontologicznej*, Warszawa 2009 ■ M. Błaszak, *Programy badawcze w naukach kognitywnych a metafizyka powszedniości. Koncepcja Martina Heideggera jako filozoficzne ugruntowanie kognitywizmu*, Poznań 2009 ■ N. Leśniewski, N. Leśniewski, *Hermeneutyczny kontekst „wiedzy źródłowej”. Studium wczesnej filozofii Martina Heideggera (1916–1929)*, Poznań 2010 ■ M. Kostyszak, *Spór z językiem. Krytyka ontoteologii w pismach Nietzschego, Heideggera i Derridy*, Wrocław 2010 ■ C. Wodziński, *Kairos. Konferencja w Todtnaubergu Celan-Heidegger*, Gdańsk 2010 ■ D.R. Sobota, *Źródła i inspiracje heideggerowskiego pytania o bycie*, t. 1, *Neokantyzm*, Bydgoszcz 2012 ■ A. Pietras, *W stronę ontologii. Nicolai Hartmanna i Martina Heideggera postkantowskie projekty filozofii*, Kraków 2012 ■ M. Hoły-Łuczaj, *Bycie, czyli Nic. Przyczynek do lektury Heideggera*, Kraków 2012 ■ Ł. Kołoczek, *Bóg Heideggera. Onto-teo-logiczny wymiar Przyczynków do filozofii*, Kraków 2013 ■ S. Łojek, *Prawda, sztuka, nihilizm. Heideggera spór z Nietzschem*, Kraków 2013 ■ A. Grunenber, *Hannah Arendt i Martin Heidegger. Historia*

pewnej miłości, tłum. J. Wolska-Stefanowicz, B. Baran, Warszawa 2013 ■ D.R. Sobota, *Źródła i inspiracje heideggerowskiego pyrtania o bycie*, t. 2: *Filozofia życia, filozofia religii i filozofia egzystencji*, Bydgoszcz 2013 ■ M. Rebes, *Między respondere i imputaio. Martina Heideggera i Józefa Tischnera hermeneutyka odpowiedzialności w horyzoncie ontologii, agatologii i aksjologii*, cz. 1, Kraków 2014 ■ M. Rebes, *Od epistemologii do ontologii. Hermeneutyka wolności Martina Heideggera w dyskusji z Immanuelem Kantem*, Kraków 2014 ■ J. Galarowicz, *Martin Heidegger, genialny myśliciel czy szaman?*, Kraków 2014 ■ A. Pawliszyn, W. Pawliszyn, *Kwestia filozofii i Heidegger. Dowiadcznienie metafizyczne*, Gdansk 2014 ■ W. Rymkiewicz, *Formy istnienia. Heidegger według Aystotelesa*, Warszawa 2015 ■ J. Derrida, *O duchu. Heidegger i pytanie*, tłum. B. Brzezicka, Warszawa 2015 ■ P. Sosnowska, *Arndt i Heidegger. Pedagogiczna obietnica filozofii*, Kraków 2015 ■ C. Wodziński, *Metafizyka i metapolityka. „Czarne zeszyty” Heideggera*, Gdańsk 2016 ■ L. Król, *Analiza kategorii bycia i człowieka w koncepcji filozoficznej Martina Heideggera*, Truskaw 2017 ■ P. Trawny, *Heidegger i mit spisku żydowskiego*, tłum. W. Warkocki, Warszawa 2017 ■ M. Koły-Luczaj, *Radykalny nonantropocentryzm. Martin Heidegger i ekologia głęboka*, Rzeszów–Warszawa 2018 ■ P. Korobczak, *Skryty wymiar etyczności w myśli Martina Heideggera*, Wrocław 2018 ■ G. Agamben, *Heidegger i nazizm*, tłum. P. Laskowski, Poznań 2018 ■ M. Hołda, *Głos ukrytego Boga. Heidegger i Rahner*, Kraków 2019 ■ A. Musiał, *Neokantyzm epistemologiczny i ontologiczny. Ernst Cassirer – Martin Heidegger*, Katowice 2020.

IX. HANNAH ARENDT

Główne dzieła: *Der Liebesbegriff bei Augustin. Versuch einer philosophischen Interpretation*. Berlin 1929 ■ *The Origins of Totalitarianism*. New York 1951 ■ *Rahel Varnhagen: The Life of a Jewess*, London 1958 ■ *The Human Condition*, Chicago 1958 ■ *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*, New York 1963 ■ *On Revolution*, New York 1963 ■ *Men in Dark Times*, New York 1968 ■ *On Violence*, New York–London 1970 ■ *The Life of the Mind*, New York 1978 ■ *Lectures on Kant’s Political Philosophy*, Chicago 1982 ■ *Über den Totalitarismus. Texte Hannah Arendts aus den Jahren 1951 und 1953*, Dresden 1998 ■ *Denktagebuch 1950–1973*, Bd. 1-2, München–Zürich 2002 ■ *Responsability and Judgment*, New York 2003 ■ *The Promise of Politics*, New York 2005 ■ *Über das Böse. Eine Vorlesung zu Fragen der Ethik*. München 2006 ■ *The Jewish Writings*, New York 2007 ■ *Mir ist, als müsste ich mich selbst suchen gehen. Das private Adressbuch 1951–1975*, Leipzig 2007 ■ *Sokrates. Apologie der Pluralität*, Berlin 2015.

Polskie przekłady dzieł: *Eichmann w Jerozolimie: rzecz o banalności zła*, Kraków 1987 ■ *O rewolucji*, Kraków 1991 ■ *Myślenie*, Warszawa 1991 ■ *Korzenie totalitaryzmu*, t. 1–2, Warszawa 1993 ■ *Między czasem minionym a przyszłym. Osiem ćwiczeń z myśli politycznej*, Warszawa 1994 ■ *Wola*, Warszawa 1996 ■ *O przemocy. Nieposłuszeństwo obywatelskie*, Warszawa 1998 ■ *Kondycja ludzka*, Warszawa 2000 ■ *Odpowiedzialność i władza sądenia*, Warszawa 2006 ■ *Polityka jako obietnica*, Warszawa 2005 ■ *Salon berliński i inne eseje*, Warszawa 2008 ■ *Pisma żydowskie*, Warszawa 2012 ■ *Wykłady o filozofii politycznej Kanta*, Warszawa 2012 ■ *Kryzys republiki*, Warszawa 2022.

Literatura przedmiotowa: N. Gładziuk, *Archetyp polis w twórczości Hannah Arendt*, Warszawa 1991 ■ W. Heller, *Hannah Arendt. Źródła pluralizmu politycznego*, Poznań 2000 ■ J. Kristeva, *Geniusz kobiecy. Hannah Arendt. Biografia*, Warszawa 2007 ■ E. Barańska, *Człowiek i świat człowieka. Polityka i jej kryzys w interpretacji Hannah Arendt*, Toruń 2013 ■ P. Sosnowska, *Arendt i Heidegger. Pedagogiczna obietnica filozofii*, Kraków 2015 ■ A. Czepiał, *Szczęśliwy człowiek kontra dobry obywatel. Zmagania z myślą Hanny Arendt*, Siedliska 2018 ■ K. Gurczyńska-Sady, *Troska o świat. Antropologia filozoficzna Hannah Arendt*, Kraków 2019.

X. HERMENEUTYKA

Wprowadzenie

E. Kobylińska, *Hermeneutyczna wizja kultury*, Warszawa–Poznań 1985 ■ P. Ricoeur, *Egzystencja i hermeneutyka*, tłum. E. Bieńkowska, Warszawa 1985 (wyd. 2 Warszawa 2003) ■ Z. Krasnodębski, *Rozumienie ludzkiego zachowania*, Warszawa 1986 ■ A. Zeidler, *Sztuka, mit, hermeneutyka*, Warszawa 1988 ■ J. Stelmach, *Co to jest hermeneutyka?*, Kraków 1989 ■ *Estetyka i hermeneutyka*, red. F. Chmielowski, Kraków 1990 ■ *Fenomenologia i hermeneutyka*, t. 1–3, red. P. Dybel, P. Kaczorowski, J. Rolewski, Warszawa 1990–1993 ■ K. Rosner, *Hermeneutyka jako krytyka kultury: Heidegger, Gadamer, Ricoeur*, Warszawa 1991 ■ M. Potępa, *Dialektyka i hermeneutyka w filozofii Friedricha Daniela Schleiermachera*, Łódź 1992 ■ H. Jonas, *Zmiana i trwałość. O podstawach rozumienia przeszłości*, tłum. P. Domański, Warszawa 1993 ■ A. Pawliszyn, *Skryte podstawy rozumienia. Hermeneutyka a psychiatria*, Gdańsk 1993 ■ *Wokół rozumienia. Studia i szkice z hermeneutyki*, wybór i tłum. G. Sowinski, Kraków 1993 ■ K. Ablewicz, *Hermeneutyczno-fenomenologiczna perspektywa badań w hermeneutyce*, Kraków 1994 ■ Cz.S. Bartnik, *Hermeneutyka personalistyczna*, Lublin 1994 ■ Cz. Dziemidowicz, W. Muzyka, *Neopozytywizm i hermeneutyka – ku nowej episteme pedagogiki*, Olsztyn 1994 ■ U. Eco, *Lector In fabula. Współdziałanie w interpretacji tekstów narracyjnych*, tłum. P. Salwa, Warszawa 1994 ■ G. Funke, *Hermeneutyka i język*, wybór i tłum. B. Andrzejewski, Poznań 1994 ■ *Oblicza hermeneutyki*, red. A. Przyłębski, Poznań 1995 ■ H.M. Baumgartner, *Rozum skończony. Ku rozumieniu filozofii przez samą siebie*, tłum. A.M. Kaniowski, Warszawa 1996 ■ U. Eco, R. Rorty, J. Culler, Ch. Brooke-Rose, *Interpretacja i nadinterpretacja*, Kraków 1996 ■ G.E. Kwiatkowska, *Wstęp do psychologii hermeneutycznej*, Lublin 1996 ■ H. Leszczyna, *Hermeneutyka prawnicza*, Warszawa 1996 ■ B. Milerski, *Z problemów hermeneutyki protestanckiej*, Łódź 1996 ■ M. Sawicki, *Hermeneutyka pedagogiczna*, Warszawa 1996 ■ R. Wiehl, *Fenomenologia, dialektyka, hermeneutyka*, wyboru dokonał B. Andrzejewski, Poznań 1996 ■ *Hermeneutyka a psychologia*, red. A. Gałdowa, Kraków 1997 ■ *Uniwersalny wymiar hermeneutyki*, red. A. Przyłębski, Poznań 1997 ■ N. Leśniewski, *O hermeneutyce radykalnej*, Poznań 1998 ■ J. Łysek, *O podstawach kreowania racjonalności pedagogicznej w hermeneutyce*, Katowice 1998 ■ S. Rosen, *Hermeneutyka jako polityka*, tłum. P. Maciejko, Warszawa 1998 ■ M. Szulakiewicz, *Od transcendentalizmu do hermeneutyki*, Rzeszów 1998 ■ E. Zakrzewska-Manterys, *Hermeneutyczne interpretacje*, Warszawa 1998 ■ B. Myrdzik, *Rola hermeneutyki w edukacji polonistycznej*, Lublin 1999 ■ W.G. Jeanron, *Hermeneutyka teologiczna. Rozwój i znaczenie*, tłum. M. Borowska, Kraków 1999 ■ E. Paczkowska-Łagowska, *Logos życia. Filozofia hermeneutyczna w kręgu Wilhelma Diltheya*, Gdańsk 2000 ■ M.P. Markowski, *Nietzsche i filozofia interpretacji*, Kraków 2001 ■ W. Lorenc, *Hermeneutyczne koncepcje człowieka. W kręgu inspiracji heideggerowskich*, Warszawa 2003 ■ R. Polony, *Hermeneutyka i muzyka*, Kraków 2003 ■ G. Woroniecka, *Interakcja symboliczna a hermeneutyczna kategoria przedrozumienia*, Warszawa 2003 ■ J. Brejda, *Słowo i czas. Problem rozumienia innego w hermeneutyce i w teorii systemu*, Szczecin 2004 ■ L. Brogowski, *Świadomość i historia*, Gdańsk 2004 ■ M. Szulakiewicz, *Filozofia jako hermeneutyka*, Toruń 2004 ■ A. Przyłębski, *Hermeneutyczny zwrot filozofii*, Poznań 2005 ■ P. Dehnel, *Dekonstrukcja – rozumienie – interpretacja*, Kraków 2006 ■ *Hermeneutyczne dziedzictwo filozofii*, red. H. Mikołajczyk, M. Oziębłowski, M. Rembierz, Kraków 2006 ■ *Hermeneutyka i literatura – ku nowej koiné*, red. K. Kuczyńska-Koschany, M. Januszkiewicz, A. Bielik-Robson i inni., Poznań 2006 ■ M. Bała, *O możliwości hermeneutycznej filozofii religii*, Warszawa 2007 ■ J. Gnitecki, *Metodologia badań w pedagogice hermeneutycznej*, Poznań 2007 ■ J. Grondin, *Wprowadzenie do hermeneutyki filozoficznej*, Kraków 2007 ■ M. Januszkiewicz, *W-koło hermeneutyki literackiej*, Warszawa 2007 ■ M. Heidegger, *Ontologia (hermeneutyka faktyczności)*, tłum. M. Bonecki, J. Duraj, Toruń 2007 ■ P. Kuligowski, *Humanistyka jako hermeneutyka*, Wrocław 2007 ■ *Filozofia i ety-*

ka interpretacji, red. A.F. Kola, A. Szahaj, Kraków 2007. ■ L. Kleszcz, *Przełom hermeneutyczny w filozofii niemieckiej*, Toruń 2007. ■ M. Piotrowska, *Hermeneutyka*, Lublin 2007. ■ R. Król, *Podstawy hermeneutyczne filozofii człowieka*, Poznań 2008. ■ *Hermeneutyczna tradycja filozofii*, red. H.T. Mikołajczyk, M. Rembierz, Słupsk 2009. ■ M. Januszkiewicz, *W poszukiwaniu sensu. Phronesis i hermeneutyka*, Poznań 2016. ■ W. Lorenc, *Filozofia hermeneutyczna. Inspiracje, klasy, radykalizacje*, Warszawa 2019. ■ A. Przyłębski, *Hermeneutyka. Od sztuki interpretacji do teorii i filozofii rozumienia*, Poznań 2019. ■ B. Brożek, M. Heller, J. Stelmach, *Spór o rozumienie*, Kraków 2019. ■ P de Bończa Bukowski, *Friedricha Schleiermachersa drogi przekładu. W kręgu problemów języka i komunikacji*, Kraków 2020. ■ G. Misch, *O postaciach osobowości. Pojęcie i źródło autobiografii*, tłum. E. Paczkowska-Łągowska, Kraków 2020. ■ J. Grondin, *Piękno metafizyki. Esej ofilarach hermeneutycznych*, tłum. M. Marczak, Warszawa 2021.

Hans Georg Gadamer

Główne dzieła: *Plato's dialektische Ethik*, 1931. ■ *Warheit und Methode*, 1960. ■ *Hegels Dialektik. Fünf hermeneutische Studien*, 1971. ■ *Wer bin Ich und wer bist Du? Ein Kommentar zur Paul Celans Gedichtfolge 'Atemkristall'*, 1973. ■ *Vernunft im Zeitalter der Wissenschaft*, 1976. ■ *Poetica*, 1977. ■ *Philosophische Lehrjahre. Eine Rückschau*, 1977. ■ *Das Erbe Europas*, 1979. ■ *Hermeneutik und Historik* (wraz z R. Koselleckiem), 1987. ■ *Gadamer Lesebuch*, Hrsg. J. Grondin, 1997. ■ *Der Anfang der Philosophie*, 1996. ■ *Die Lektion des Jahrhunderts. Ein philosophischer Dialog mit Riccardo Dottori*, 2002.

Kleinere Schriften, Bd. 1–4, Tübingen 1967–1972.

Gesammelte Werke, Bd. 1–10, Tübingen 1985–1995.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Rozum, słowo, dzieje*, tłum. M. Łukasiewicz, K. Michalski, Warszawa 1979 (wyd. 2 Warszawa 2000). ■ *Dziedzictwo Europy*, tłum. A. Przyłębski, Warszawa 1992. ■ *Aktualność piękna. Sztuka jako gra, symbol i święto*, tłum. K. Krzemieniowa, Warszawa 1993. ■ *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*, tłum. B. Baran, Kraków 1993 (wyd. 2 Warszawa 2004). ■ *Czy poeci umilkną*, tłum. M. Łukasiewicz, J. Margański, Bydgoszcz 1998. ■ *Moja droga do filozofii*, tłum. J. Wilk, Wrocław 2000. ■ *Poetica. Wybrane eseje*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 2001. ■ *Idea dobra w dyskusji między Platonem i Arystotelesem*, tłum. Z. Nerczuk, Kęty 2002. ■ *Listy – Briefe (1993–2001)*, tłum. J. Wilk, Wrocław 2003. ■ *Język i rozumienie*, tłum. P. Dehnel, B. Sierocka, Warszawa 2003. ■ H.-G. Gadamer, *Początek filozofii*, tłum. J. Gajda-Krynicka, Warszawa 2008. ■ H.G. Gadamer, *Teoria. Etyka. Edukacja*, tłum. zbiorowe, Warszawa 2008. ■ *O skrytości zdrowia*, tłum. A. Przyłębski, Poznań 2011.

Literatura przedmiotowa: A. Bronk, *Rozumienie, dzieje, język. Filozoficzna hermeneutyka H.G. Gadamera*, Lublin 1982 (wyd. 2 1988). ■ H. Szabała, *Problem podmiotu i przedmiotu od Kartezjusza do Gadamera*, Gdańsk 1991. ■ F. Chmielowski, *Sztuka, sens, hermeneutyka. Filozofia sztuki H.-G. Gadamera*, Kraków 1993. ■ *Gadamer i Wrocław*, red. K. Bal, J. Wilk, Wrocław 1997. ■ P. Dybel, *Granice rozumienia i interpretacji. O hermeneutyce Hansa-Georga Gadamera*, Kraków 2004. ■ M. Sołtysiak, *Rozumienie i tradycja w hermeneutyce filozoficznej Hansa-Georga Gadamera*, Kraków 2004. ■ *Dziedzictwo Gadamera*, red. A. Przyłębski, Poznań 2004. ■ A. Przyłębski, *Gadamer*, Warszawa 2006. ■ *Hans-Georg Gadamer w „Zbliżeniach Polska-Niemcy. Annäherungen Polen-Deutschland”*, red. K. Bal, J. Wilk, Wrocław 2006. ■ J. Grondin, *Hans-Georg Gadamer. Biografia*, tłum. J. Wilk, Wrocław 2007. ■ R. Król, *Koncepcja języka w ujęciu Hansa-Georga Gadamera*, Warszawa 2010. ■ M. Oziębłoski, *Hermetyczna możliwość hermeneutyki. Analiza funkcji filozofii hermeneutycznej w koncepcjach Wilhelma Diltheya i Hansa-Georga Gadamera*, Częstochowa – Kraków 2012. ■ P. Feliga, *Czas i ortodoksja. Hermeneutyka teologii w świetle „Prawdy i metody” Hansa-Georga Gadamera*, Toruń 2014. ■ P. Dybel, *Gadamera myś o sztuce*, Gdańsk 2014. ■ P. Sznajder, *Dialog i dialektyka w konfrontacji hermeneutyki Hansa-Georga Gadamera z filozofią dialogu*, Warszawa 2016. ■ M.L. Brzostowska, *O symbo-*

lu i obrazie. *Neoplatońskie rozumienie symbolu z perspektywy ontologii obrazu Hansa-Georga Gadamera*, Warszawa 2018 ■ B. Piecychna, *Rozumienie, dzieje, dialog. Kompetencje tłumacza w hermeneutyce filozoficznej Hansa-Georga Gadamera*, Białystok 2018 ■ D. Czacki, *Zagubienie w interpretacji. Hans-Georg Gadamer wobec kultury i sztuki współczesnej*, Kraków 2019.

Paul Ricoeur

Główne dzieła: *Karl Jaspers et la Philosophie de l'existence* (we współpracy z M. Dufrenoy), 1947 (reprint) ■ *Gabriel Marcel et Karl Jaspers. Philosophie du mystère et philosophie du paradoxe*, 1948 ■ *Idées directrices pour une phénoménologie d'Edmund Husserl* (przekład i przedstawienie), 1950 (reprint 1985) ■ *Philosophie de la volonté*: vol 1: *Le volontaire et l'involontaire*, 1950 (reprint 1988), vol 2: *Finitude et culpabilité*, 1988 (zawiera *L'homme faillible*, 1960 i *La symbolique du mal*, 1960) ■ *Quelques figures contemporaines. Appendice à l'Histoire de la philosophie allemande de E. Bréhier*, 1954 ■ *Histoire et Vérité*, 1955 (wyd. 2 1964, reprint 1990) ■ *De l'interprétation. Essai sur Freud*, 1965 ■ *Entretiens Paul Ricoeur, Gabriel Marcel*, 1968 ■ *Le conflit des interprétations. Essais d'herméneutique I*, 1969 ■ *La métaphore vive*, 1975 ■ *Interpretation Theory. Discourse and surplus of Meaning*, 1976 ■ *Main Trends in Philosophy in 20th Century*, 1979 ■ *Être, essence et substance chez Platon et Aristote*, 1982 ■ *Temps et Récit*, vol 1, 1983 (reprint 1991), vol. 2: *La configuration dans le récit de la fiction*, 1984 (reprint 1991), vol. 3: *Le temps raconté*, 1985 (reprint 1991) ■ *Lectures on Ideology and Utopia*, 1986 ■ *Le mal. Un défi à la philosophie et à la théologie*, 1986 ■ *Du texte à l'action. Essais d'herméneutique II*, 1986 ■ *A l'école de la phénoménologie*, 1986 (reprint 2004) ■ *Soi-même comme un autre*, 1990 (reprint 1996) ■ *Liebe und Gerechtigkeit*, 1990 ■ *L'homme comme sujet de la philosophie*, 1990 ■ *Lectures 1. Autour du politique*, 1991 (reprint 1999) ■ *Lectures 2. La conté des philosophes*, 1992 (reprint 1999) ■ *Lectures 3. Aux frontières de la philosophie*, 1994 (reprint 1999) ■ *Le Juste*, 1995 (w 1999 i 2005 wydane pt. *Le Juste 1*) ■ *Reflexion faite. Autobiographie intellectuelle*, 1995 ■ *La critique et la Conviction. Entretiens avec François Azouvi et Marc de Launay*, 1995 ■ *L'Idéologie et l'Utopie*, 1996 ■ *The Hermeneutics of Action*, ed. R. Kearney, 1996 ■ *Amour et Justice*, 1997 ■ *Penser la Bible*, 1998 (reprint 2003) ■ *Ce qui nous fait penser. La Nature et la Règle*, entretiens avec Jean-Pierre Changeux, 1998 (reprint 2000) ■ *La Mémoire, l'histoire, l'oubli*, 2000 (reprint 2003) ■ *Le Juste 2*, 2001 ■ *L'Herméneutique biblique*, 2001 ■ *Le parcours de la reconnaissance*, 2004 ■ *Sur la traduction*, 2004 ■ *Vivant jusqu'à la mort. Suivi de fragments*, 2007.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Egzystencja i hermeneutyka. Rozprawy o metodzie*, wybór. S. Cichowicz, tłum. zbiorowe, Warszawa 1975 (wyd. 2 warszawa 2003) ■ *Symbolika zła*, tłum. S. Cichowicz, M. Ochab, Warszawa 1986 ■ *Język, tekst, interpretacja*, wybór i oprac. K. Rosner, tłum. P. Graff, K. Rosner, Warszawa 1989 ■ *Podług nadziei*, wybór i oprac. S. Cichowicz, tłum. zbiorowe, Warszawa 1991 ■ *Filozofia osoby*, tłum. M. Frankiewicz, Kraków 1992 ■ *Zło. Wyzwanie rzucone filozofii i teologii*, tłum. E. Burska, Warszawa 1992 ■ *Krytyka i przekonanie*, rozmowy z François Azouvi i Markiem de Launay, tłum. M. Drwięga, Warszawa 2003 ■ *Mysleć biblijnie* (wraz z A. Lacocquem), tłum. E. Mukoid, M. Tarnowska, Kraków 2003 ■ *O sobie samym jako innym*, tłum. B. Chelstowski, Warszawa 2003 ■ *Drogi rozpoznania*, tłum. J. Margański, Kraków 2004 ■ *Refleksja dokonana. Autobiografia intelektualna*, tłum. P. Bobowska-Nastarzewska, Kęty 2005 ■ *Pamięć, historia, zapomnienie*, tłum. J. Margański, Kraków 2006 ■ *Życie aż do śmierci*, tłum. A. Turczyn, Kraków 2007 ■ *Intryga i historyczna opowieść*, tłum. M. Frankiewicz, Kraków 2008 ■ *Konfiguracja w opowieści fikcyjnej*, tłum. J. Jakubowski, Kraków 2008 ■ *Czas opowiadany*, tłum. U. Zbrzeźniak, Kraków 2008 ■ *O tłumaczeniu*, tłum. T. Swoboda, S. Ulaszek, Gdańsk 2008 ■ *Miłość i sprawiedliwość*, tłum. M. Drwięga, Kraków 2010 ■ *Nazwać Boga. Teksty Paula Ricoeura*, tłum. i wyboru dokonał R. Grzywacz, Kraków 2011.

Literatura przedmiotowa: M. Philibert, *Paul Ricoeur, czyli wolność na miarę nadziei*, Warszawa 1976 ■ P. Ozdowski, *Teoria kultury wobec hermeneutyki Ricoeura*, Warszawa-Poznań 1984 ■ M. Drwięga, *Paul Ricoeur daje do myślenia*, Bydgoszcz 1998 ■ G. Lubowicka, *Sumienie jako poświadczenie. Idea podmiotowości w filozofii Paula Ricoeura*, Wrocław 2000 ■ *Historiografia i czas. Paula Ricoeura teoria poznania historycznego*, red. M. Bugajewski, Poznań 2002 ■ M. Bała, *O możliwości hermeneutycznej filozofii religii. Propozycja Paula Ricoeura*, Warszawa 2007 ■ B. Baszczak, *Narracja i tożsamość. Paula Ricoeura hermeneutyka antropologiczna*, Zielona Góra 2010 ■ E. Wolicka, *Narracja i egzystencja. „Droga okrężna” Paula Ricoeura od hermeneutyki do ontoantropologii*, Lublin 2010 ■ A. Ziółkowska, *Rola świadomości w konstytuowaniu człowieka. Roman Ingarden a Paul Ricoeur*, Poznań 2011 ■ K. Rozmarynowska, *Inność jako źródło etyczności. Inspiracje ricoeurowskie*, Warszawa 2015 ■ J. Jakubowski, *Skończoność egzystencjalna. Studium nad filozofią Paula Ricoeura*, Bydgoszcz 2017 ■ K. Filutowska, *Tożsamość narracyjna jako empiryczna podmiotowość. MacIntyre, Taylor, Ricoeur*, Warszawa 2018 ■ A. Warmbier, *Tożsamość, narracja i hermeneutyka Siebie. Paula Ricoeura ilozofia człowieka*, Kraków 2018 ■ R. Grzywacz, *Świadek przekonań – podmiot sumienia. Paul Ricoeur i filozofia świadectwa*, Kraków 2020 ■ M. Pieniążek, *Promisoryjna teoria umów na tle ontoetyki Paula Ricoeura*, Łódź 2021.

Luigi Pareyson

Główne dzieła: *La filosofia dell'esistenza e Carlo Jaspers*, 1940 (wyd. 2. Karl Jaspers, 1983 ■ *Studi sull'esistenzialismo*, 1943 ■ *Fichte*, 1950 ■ *L'estetica dell'idealismo tedesco (Kant, Schiller, Fichte)*, 1950 (wyd. w: *Fichte: il sistema della libertà*, 1976) ■ *Esistenza e persona*, 1950 ■ *Estetica*, 1954 ■ *Teoria dell'arte*, 1965 ■ *L'etica di Kierkegaard nella prima fase del suo pensiero. Corso di filosofia morale dell'anno accademico*, 1965 ■ *I problemi dell'estetica*, 1966 ■ *Filosofia e ideologia*, 1967 ■ *Il pensiero etico di Dostoevski. Corso di filosofia morale dell'anno accademico 1966–1967*, 1967 ■ *L'estetica di Kant*, 1968 ■ *Verità e interpretazione*, 1971 ■ *Studi sull'esistenzialismo*, 1971 ■ *L'esperienza artistica*, 1974 ■ *Schelling*, 1975 ■ *Schellingiana rariora*, 1977 ■ *Etica ed estetica in Schiller*, 1983 ■ *Filosofia della libertà*, 1991 ■ *Filosofia, romanzo, esperienza religiosa*, 1993 ■ *Ontologia della libertà. Il male e la sofferenza*, 1995 ■ *Kierkegaard e ascal*, 1998 ■ *Heidegger: La libertà e il nulla*, 1990.

Polskie przekłady dzieł: *Estetyka. Teoria formatywności*, tłum. K. Kasia, Kraków 2009.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: K. Kasia, *Rzemiosło formowania. Luigi Pareysona estetyka Formatywności*, Kraków 2008.

XI. FILOZOFIA DUCHA

Wprowadzenie

T. Gadacz, *Historia filozofii XX wieku. Nurty*, t. 1: *Filozofia życia, pragmatyzm, filozofia ducha*, Kraków 2009.

Pierre Teilhard de Chardin

Główne dzieła: *Genèse d'une pensée. Lettres (1914–1919)*, 1961 ■ *Hymne de l'univers*, 1961 ■ *Lettres de voyage 1923–1955*, 1961 ■ *Lettres d'Égypte 1905–1908*, 1963 ■ *Blondel et Teilhard de Chardin*, ed. H. de Lubac, 1965 ■ *La Messe sur le monde*, 1965 ■ *Lettres d'Hastings et de Paris 1908–1914*, 1965 ■ *Lettres à Léontine Zanta 1923–1939*, 1965 ■ *Sur le bonheur*, 1966 ■ *Je m'explique*, 1966 ■ *Sur l'amour*, 1967 ■ *Accomplir l'homme. Lettres inédites 1926–1934*,

1968 ■ Être plus, 1968 ■ *Lettres intimes de Teilhard de Chardin à Auguste Valensin, Bruno de Solages, Henri de Lubac*, ed. H. de Lubac, 1972 ■ *Journal 1915–1919*, 1975 ■ *Lettres familières du Père Teilhard de Chardin mon ami*, 1976.

Dzieła zebrane, Paris, vol. 1–13: *Le Phénomène humain*, vol. 1 (1955) ■ *L'Apparition de l'homme*, vol. 2 (1956) ■ *La vision du Passé*, vol. 3 (1957) ■ *Le Milieu divin*, vol. 4 (1957) ■ *L'Avenir de l'Homme*, vol. 5 (1959), *L'Énergie humaine*, vol. 6 (1962) ■ *L'Activation de l'Énergie*, vol. 7 (1963) ■ *La Place de l'Homme dans la Nature*, vol. 8 (1963) ■ *Science et Christ*, vol. 9 (1965) ■ *Comment je crois*, vol. 10 (1969) ■ *Les Directions de l'Avenir*, vol. 11 (1973) ■ *Écrits du temps de la guerre (1916–1919)*, vol. 12 (1976) ■ *Le Coeur de la Matière*, vol. 13 (1976).

L'Oeuvre scientifique, vol. 1–11, Freiburg im Briesgau 1971.

Polskie przekłady dzieł: *Człowiek*, tłum. J. G. Fedorowscy, Warszawa 1962 (wyd. 2 w: *Pisma*, t. 1, Warszawa 1984) ■ *Środowisko boże. Człowiek*, tłum. W. Sukiennicka, J. G. Fedorowscy, *Pisma*, t. 1, Warszawa 1984 ■ *Zarys wszechświata personali-stycznego*, tłum. M. Tazbir, K. Waloszczyk, *Pisma*, t. 2, Warszawa 1985 ■ *Moja wizja świata i inne pisma*, tłum. M. Tazbir, *Pisma*, t. 3, Warszawa 1987 ■ *Fenomen człowieka*, tłum. K. Waloszczyk, *Pisma*, t. 4, Warszawa 1993 ■ *Rozum i wiara*, tłum. M. Tazbir, K. Waloszczyk, Warszawa 2003.

Literatura przedmiotowa: T. Płużański, *Teilhard de Chardin*, Warszawa 1963 (wyd. 2 Warszawa 1988) ■ Tenże, *Marksizm a fenomen Teilharda*, Warszawa 1967 ■ N. Lubnicki, *Filozofia uniwersalna Teilharda de Chardin*, Warszawa 1969 (?) ■ *Dialog i współdziałanie*, red. M. Tazbir, Warszawa 1970 ■ Cz. Bartnik, *Problem historii uniwersalnej w teilhardyzmie*, Lublin 1972 ■ L. Wciórka, *Szkice o Teilhardzie*, Poznań 1973 ■ *Mysł Teilharda de Chardin w Polsce*, red. M. Tazbir, Warszawa 1973 ■ A. Polkowski, *Świadectwo Teilharda*, Warszawa 1974 ■ Cz. Bartnik, *Teilhardowska wizja dziejów*, Lublin 1975 ■ J. Kulisz, *Teilhardowskie rozumienie grzechu*, Warszawa 1986 ■ G.A. Maloney, *Chrystus kosmiczny: od Pawła do Teilharda*, Warszawa 1986 ■ D. Minta-Tworzowska, *Elementy metodologii prahistorii w historiozofii P. Teilharda de Chardin*, Warszawa 1986 ■ K. Waloszczyk, *Wola życia. Mysł Pierre'a Teilharda de Chardin*, Warszawa 1986 ■ R. Mordarski, *Wszechświat personalistyczny według P. Teilharda de Chardin*, Lublin 1989 ■ Cz.S. Bartnik, *Pokój w świetle teilhardyzmu*, Lublin 1990 ■ G. Strug, *Związek antropogenezy z kosmogenezą w teilhardyzmie*, Lublin 1993 ■ D. Bondyra, *Wszechświat personalistyczny według Piotra Teilharda de Chardin*, Lublin 1994 ■ J. Kulisz, *Tajemnica Jezusa Chrystusa w rozumieniu Teilharda de Chardin*, Warszawa 1995 ■ Z. Łotys, *Teilhardowska koncepcja postępu*, Olsztyn 1998 ■ B. Pasamonik, *Tożsamość osobowa: paradoksy antropologii filozoficznej Teilharda de Chardin*, Kraków 1999 ■ W.M. Fac, *Antropologia społeczna Piotra Teilharda de Chardin*, Lublin 2000 ■ L. Wciórka, *Filozofia i przyroda. Studia nad myślą Pierre Teilhard de Chardin*, Poznań 2002 ■ Cz.S. Bartnik, *Teilhardyzm jako historia uniwersalna*, Lublin 2003 ■ G. Pacewicz, *Koncepcja noosfery w myśli Pierre'a Teilharda de Chardin*, Olsztyn 2010 ■ M. Karas, *Historiozofia Teilharda de Chardin wobec tradycyjnej myśli chrześcijańskiej*, Kraków 2012 ■ M. Karas, *Zbawienie przez technikę? Religia Teilharda de Chardin*, Sandomierz 2013 ■ S. Haberka, *Eschatyczny wymiar twórczości w świetle antropologii Pierre'a Teilharda de Chardin i Mikołaja Bierdiajewa*, Kraków 2016 ■ A. Manderla, *Tomizm Garrigou-Lagrange'a wobec wizji filozoficznej Teilharda de Chardin*, Kraków 2018.

Émile Boutroux

Główne dzieła: *De la contingence des lois de la nature*, 1874 ■ *De veritatibus aeternis apud Cartesium*, 1874 (przekład francuski *Des vérités éternelles chez Descartes*, 1927, reprint 1985 wraz ze wstępem J.-L. Mariona) ■ *De l'idée de loi naturelle dans les sciences et la philosophie*, 1895 ■ *Questions de morale et de pédagogie*, 1895 ■ *Du rapport de la morale à la science dans la philosophie cartésienne*, 1896 ■ *Études d'histoire de la philosophie*, 1897 ■ *La psychologie du mysticisme*, 1902 ■ *Science et Religion dans la philosophie contemporaine*, 1908 ■ *William*

Bibliografia

James, 1911 ■ *Science et religion*, 1913 ■ *Pascal*, 1914 ■ *Morale et religion* 1926 ■ *La philosophie de Kant. Cours de 1896–1897*, 1926 ■ *Études d'histoire de la philosophie allemande*, 1926 ■ *La nature et l'esprit*, 1926 ■ *La philosophie allemande au XVII siècle*, 1929.

Polski przekład dzieł: *Pojęcie prawa przyrody w nauce i filozofii społecznej*, tłum. W. Spasowski, Warszawa 1902.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: B. Skarga, *Emila Boutroux krytyka scjentyzmu*, Warszawa 1970.

Louis Lavelle

Główne dzieła: *La dialectique du monde sensible*, 1921 ■ *La perception visuelle de la profondeur*, 1921 ■ *La dialectique de l'éternel présent*, vol. 1: *De l'être*, 1928, vol. 2: *De l'acte*, 1937, vol. 3: *Du temps et de l'éternité*, 1945, vol. 4: *De l'âme humaine*, 1951 ■ *La conscience de soi*, 1933 ■ *La présence totale*, 1934 ■ *Le moi et son destin*, 1936 ■ *L'erreur de Narcisse*, 1939 ■ *Le mal et la souffrance*, 1940 (wyd. 2 2000) ■ *La philosophie française entre les deux guerres*, 1942 ■ *La parole et l'écriture*, 1942 ■ *Introduction à l'ontologie*, 1947 ■ *La puissance du moi*, 1948 ■ *Quatre saints*, 1951 ■ *Traité de valeurs*, vol. 1: *Théorie générale de la valeur*, 1951, vol. 2: *Le système des différentes valeurs*, 1955 ■ *Grandeur réelle et grandeur apparente*, 1954 ■ *De l'intimité spirituelle*, 1955 ■ *Conduite à l'égard d'autrui*, 1957 ■ *Moral et religion*, 1960 ■ *Manuel de méthodologie dialectique*, 1962 ■ *Psychologie et spiritualité*, 1967 ■ *Panorama des doctrines philosophiques*, 1967 ■ *De l'existence*, 1984 ■ *Science, Esthétique, Métaphysique*, 1967 ■ *Carnets de guerre 1915–1918*, 1985.

Literatura przedmiotowa: K. Albert, *O metafizyce Lavelle'a*, w: tenże: *Studia o historii filozofii*, tłum. B. Baran i J. Marczyński, Warszawa 2006 ■ W. Zuziak, *Aksjologia Louisa Lavelle'a wobec ponowoczesnego kryzysu wartości*, Kraków 2012.

Rene Le Senne

Główne dzieła: *Esquisse d'une théorie de la conscience*, Marseille 1922 ■ *Introduction à la philosophie*, Paris 1925 ■ *Le Devoir*, Paris 1930 ■ *Mensonge et caractère*, 1930 ■ *Obstacle et valeur*, Paris 1934 ■ *Introduction à la philosophie*, 1939 (książka w pełni oryginalna w stosunku do opublikowanej pod tym samym tytułem z 1925 r.) ■ *Traité de morale générale*, Paris 1942 ■ *Traité de caractériologie*, Paris 1945 ■ *La destinée personnelle*, Paris 1951 ■ *La découverte de Dieu*, Paris 1955.

Literatura przedmiotowa: J. Tarnowski, *Z tajemnic naszego „Ja”*. Typologia osobowości według R.Le. Senne'a, Poznań 1987.

Jean Nabert

Główne dzieła: *L'expérience intérieure de la liberté*, 1924, 1971 (wyd. z 1994 zawiera: *L'expérience interne chez Kant* z 1924, *La philosophie réflexive* z 1957, *Le divin e Dieu* z 1959) ■ *Éléments pour une éthique*, 1943 (wyd. 2 1992) ■ *Essai sur le mal*, 1955 (wyd. 2 1997) ■ *Le Désir de Dieu*, 1966 (wyd. 2 1996 zawiera: *La conscience peut-elle se comprendre?* z 1934) ■ *Jean Nabert ou l'exigence absolue* (inedita), 1971.

Literatura przedmiotowa: E.A. Mukoid, *Filozofia zła. Nabert, Marcel, Ricoeur*, Kraków 1993.

Wladimir Jankélévitch

Główne dzieła: *Bergson*, 1931 (wyd. 2 1959 *Henri Bergson*, wyd. 3 1975) ■ *L'Odyssée de la conscience dans la dernière philosophie de Schelling*, 1933 ■ *Valeur et signification de la mauvaise conscience*, 1933 ■ *La mauvaise conscience*, 1933 (wyd. 2. 1939) ■ *L'ironie ou la bonne conscience*,

1936 (wyd. 2 *L'ironie*, 1964) ■ *L'Alternative*, 1938 ■ *Gabriel Fauré et ses mélodie*, 1938 ■ *Ravel*, 1939 (wyd. 2 1995) ■ *Du mensogne*, 1942 (wyd. 2 1945) ■ *Le Nocturne*, 1942 (wyd. 2 1957, wyd. 3 1988) ■ *Le Mal*, 1947 ■ *Debussy et le mystère*, 1949 (wyd. 2 1968 *La Vie et la mort dans la musique de Debussy*) ■ *Traité des vertus*, t. 1–2, 1949 (wyd. 2 poszerzone: t. 1: *Le sérieux de l'intention*, 1968, t. 2: *Les Vertus et l'Amour*, 1970, t. 3 *L'Innocence et la Méchanceté*, 1972) ■ *Philosophie première*, 1954 ■ *La Rhapsodie verve et l'improvisation musicale*, 1955 ■ *L'Austérité et la vie morale*, 1956 ■ *Le Je-ne-sais-quoi et le presque rien*, 1957 (wyd. nowe, 1980: t. 1: *La Manière et l'Occasion*, t. 2: *La méconnaissance. Le Malentendu*, t. 3: *La Volonté de vouloir* ■ *Le Pur et l'impur*, 1960 ■ *La Musique et l'Ineffable*, 1961 ■ *L'Aventure, l'Ennui et le Sérieux*, 1963 ■ *La Mort*, 1966 ■ *Le Pardon*, 1967 ■ *La Vie et la mort dans la musique de Debussy*, 1968 ■ *Pardonnez?*, 1971 ■ *De la musique au silence I. Fauré et l'inexprimable*, 1974 ■ *L'irréversible et la nostalgie*, 1974 ■ *De la musique au silence II. Debussy et le mystère de l'Instant*, 1976 ■ *Quelque part dans l'achevé* we współpracy z B. Berlowitz), 1978 ■ *De la musique au silence V. Liszt et la rhapsodie. Essai sur la virtuosité*, 1979 ■ *Le Paradox de la morale*, 1981 ■ *La Présence lointaine*, 1983 ■ *La musique et l'ineffable*, 1983 ■ *Sources. 1. Lectures: Tolstoj, Rachmaninow; 2. Ressembler, dissembler; 3. Hommages: Xavier Lèéon, Léon Brunschvicg, Jean Wahl*, 1984 ■ *L'imprescriptible: Pardonnez? Dans l'honneur et la dignité*, 1986 ■ *Premières et Dernières Pages*, 1994 ■ *Penser la mort? Entretien*, 1995.

Polskie przekłady dzieł: *To, co nieuchronne. Rozmowy o śmierci*, tłum. M. Kwaterko, Warszawa 2005 ■ *Bez przedawnienia. Przebaczyć? Z honorem i godnością*, tłum. M. Krasicki, Warszawa 2013.

XII. FILOZOFIA DIALOGU

Wprowadzenie

Filozofia dialogu, red. B. Baran, Kraków 1991 ■ K. Świącicka, *Transcendentalizm Husserla a filozofia dialogu*, Warszawa 1993 ■ M. Jantos, *Filozofia dialogu. Źródła, zasady, adaptacje*, Kraków 1997 ■ *Filozofia dialogu. Materiały sesji naukowej zorganizowanej w Toruniu w dniu 13 listopada 1999 r.*, red. M. Kallas, Toruń 2000 ■ *Człowiek z przełomu wieków w refleksji filozofii dialogu*, red. J. Baniak, Poznań 2002 ■ *Filozofia dialogu*, red. J. Baniak, t. 1–8, Poznań 2003–2008 ■ J.A. Kłoczowski, *Filozofia dialogu*, Poznań 2005 ■ W.P. Glinkowski, *Imię filozofii. Przyczynek do filozofii dialogu*, Łódź 2005 ■ J. Gara, *Pedagogiczne implikacje filozofii dialogu*, Kraków 2008 ■ T. Gadacz, *Historia filozofii XX wieku. Nurty*, t. 2: *Neokantyzm, filozofia egzystencji, filozofia dialogu*, Kraków 2009 ■ *rzeczywistość dialogu, dialog w filozofii, filozofia dialogu*, red. L. Grudziński, Gdańsk 2010 ■ P. Sznajder, *Dialog i dialektyka w konfrontacji hermeneutyki Hansa Georga Gadamera z filozofią dialogu*, Warszawa 2016 ■ J. Brejda, *Zrozumieć Innego. Próba zrozumienia Innego w fenomenologii, hermeneutyce, filozofii dialogu i teorii systemu*, Kraków 2020.

Ferdinand Ebner

Główne dzieła: *Das Wort und die geistigen Realitäten. Pneumatologische Fragmente*, 1921 (wyd. 3 1980) ■ *Wort und Liebe*, 1935 ■ *Das Wort in der Weg*, 1949 (wyd. 2. 1983) ■ *Das Wunder der Wortes*, 1962.

Schriften: Bd. 1: *Fragmente, Aufsätze, Aphorismen. Zu einer Pneumatologie des Wortes*; Bd. 2: *Notizen, Tagebücher, Lebenserinnerungen*; Bd. 3: *Briefe*, Hrsg. F. Seyer, München 1963.

Polskie przekłady dzieł: *Słowo i realności ducha. Fragmenty pneumatologiczne*, tłum. K. Skorulski, Warszawa 2006 ■ *Słowo i miłość. Aforyzmy 1931 i inne późne pisma*, tłum. K. Skorulski, red. K. Skorulski, P. Zientkowski, Chojnice 2019.

Franz Rosenzweig

Główne dzieła: *Hegel und der Staat*, Bd. 1–2, 1920 ■ *Der Stern der Erlösung*, Bd. 1–3, 1921 ■ *Zweistromland. Kleinere Schriften zu Glauben und Denken*, 1926 ■ *Das Büchlein vom gesunden und kranken Menschenverstand*, 1964.

Der Mensch und sein Werk. Gesammelte Schriften, 6 Bde, Den Haag 1976–1984.

Polskie przekłady dzieł: *Gwiazda Zbawienia*, tłum. T. Gadacz, Kraków 1998.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: T. Gadacz, *Wolność a odpowiedzialność. Rosenzweiga i Levinasa krytyka Hegłowskiej wolności ducha*, Kraków 1990 ■ M. Bardel, *Mocna jak śmierć. Zagadnienie miłości w antropologii filozoficznej Franza Rosenzweiga*, Kraków 2001 ■ J. Maj, *Wezwanie mowy. Myślenie mowy, liturgia i piękno w filozofii Franza Rosenzweiga*, Kraków 2009 ■ *Bóg – człowiek – świat. Szkice z myśli filozoficznej Franza Rosenzweiga*, red. D. Jacyk, Wrocław 2017.

Martin Buber

Główne dzieła: *Gesammelte Werke*:

Bd. I: *Schriften zur Philosophie*, München-Heidelberg 1962 (zawiera: *Daniel. Gespräche von der Verwirklichung* (1913), *Ich und Du* (1923), *Zwiesprache* (1930), *Die Frage an den Einzelnen* (1936), *Elemente des Zwischenmenschlichen* (1954), *Zur Geschichte des dialogischen Prinzips* (1954), *Das Problem des Menschen* (1943), *Beiträge zu einer philosophischen Anthropologie* (1962), *Gottesfinsternis* (1952), *Bilder von Gut und Böse* (1952) *Zwei Glaubensweisen* (1950), *Reden über Erziehung* (1926), *Pfade in Utopia* (1950), *Zwischen Gesellschaft und Staat* (1950), *Die Lehre vom Tao* (1910), *Die Forderung des Geistes und die geschichtliche Wirklichkeit* (1938), *Zu Bergsons Begriff der Intuition* (1944), *Gandhi, die Politik und wir* (1930), *Geltung und Grenze des politischen Prinzips* (1951), *Aus einr philosophischen Rechenschaft* (1961).

Bd. II: *Schriften zur Bibel*, tamże 1964 (zawiera: *Moses* (1945), *Der Glaube der Propheten* (1940), *Der Gesalbte* (1964), *Der Mensch von Heute und die jüdische Bibel* (1936), *Abraham de Seher* (1939), *Wer soll mit den Zehn Geboten geschehen?* (1929), *Biblisches Führertum* (1933), *Weisheit und Tat der Frauen* (1929), *Prophetie und Apokalyptik* (1954), *Falsche Propheten* (1940), *Recht und Unrecht. Deutung einigen Psalmen* (1950), *Biblisches Zeugnis* (1945), *Geschehene Geschichte* (1933), *Die Erwählung Israels* (1938), *Nachahmung Gottes* (1926), *Die Götter der Völker und Gott* (1941), *Biblischer Humanismus* (1933), *Die Schrift und ihre Verdeutschung* (1936), *Elija, ein Mysterienspiel* (1963).

Bd. III: *Schriften zur Chassidismus*, tamże 1963 (zawiera: *Die jüdische Mystik* (1909), *Vom Leben der Chassidim* (1908), *Der Rabbi Israel ben Elieser* (1927), *Die Erzählungen der Chassidim* (1949), *Der Weg des Menschen nach der chassidischen Lehre* (1948), *Die chassidische Botschaft* (1952), *Rabbi Nachman von Bratzlw* (1906), *Der Chassidismus und der abendländische Mensch* (1956), *Christus, Chassidismus, Gnosis* (1954), *Mein Weg zum Chassidismus* (1918), *Zur Darstellung des Chassidismus* (1963), *Noch einiges zur Darstellung des Chassidismus* (1963), *Gog und Magog, eine Chronik* (1943), *Abfolge der Zaddikim* (1963).

Poza dziełami zebranymi ukazały się: *Die Schrift. Verdeutschung von Martin Buber gemeinsam mit Franz Rosenzweig*: Bd. 1: *Die fünf Bücher der Weisung*, 1953; Bd. 2: *Bücher der Geschichte*, 1955; Bd. 3: *Bücher der Kündigung*, 1957; Bd. 4: *Die Schriftwerke*, 1962 ■ *Hinweise. Gesammelte Essays*, 1953 ■ *Der Jude und sein Judentum. Gesammelte Aufsätze und Reden*, 1963 ■ *Nachlese*, 1965 ■ W. Kraft, M. Buber, *Gespräche mit Martin Buber*, 1966 ■ *Briefe*, Bd. 1, 1972, Bd. 2, 1973,

Bd 3, 1975 ■ *Briefwechsel Martin Buber – Ludwig Strauß*, Hrsg. von T. Rübner, 1990 ■ *Martin Buber erzählt aus seinem Leben*, 1999.

Obecnie ukazuje się nowe wielotomowe wydanie dzieł M. Bubera, *Werkausgabe*, Hrsg. P. Mendes-Flôr, M. Tremł, Gütersloh: Bd. 1: *Frühe kulturkritische und philosophische Schriften. 1891–1924*, Hrsg M. Tremł, 2001 ■ Bd. 6: *Sprachphilosophische Schriften*, Hrsg. A. Biemann, 2003.

Polskie przekłady dzieł: *Opowieści Rabina Nachmana*, tłum. E. Zwolski, Paryż 1983 ■ *Opowieści chasydów*, tłum. P. Hertz, Poznań 1986 ■ *Ja i Ty. Wybór pism filozoficznych*, tłum. J. Doktor Warszawa 1992 ■ *Problem człowieka*, tłum. R. Reszke Warszawa 1993 ■ *Droga człowieka według nauczania chasydów*, tłum. Wolski. Zlatkes, Warszawa 1994 ■ *Zaćmienie Boga*, tłum. P. Lisicki, Warszawa 1994 ■ *Dwa typy wiary*, tłum. Kraków 1995 ■ *Mojżesz*, tłum. Warszawa 1998 ■ *Gog i Magog*, tłum. J. Garewicz, Warszawa 1999 ■ *Opowieści o aniołach, duchach i demonach*, tłum. R. Wojnakowski, Warszawa 2004.

Literatura przedmiotowa: E. Stawnicka-Zwiahel, *Dialogiczne inspiracje Martina Bubera*, Toruń 2012 ■ *Buber*, red. B. Dziobkowski, Warszawa 2015.

Emmanuel Lévinas

Główne dzieła: *La Théorie de l'intuition dans la phénoménologie de Husserls*, 1930 ■ *De l'évasion*, 1935 ■ *De l'existence à l'existant*, 1947 ■ *Le temps et l'autre*, 1948 ■ *En découvrant l'existence avec Husserl et Heidegger*, 1949 ■ *Totalité et infini. Essai sur l'extériorité*, 1961 ■ *Quatre leçons talmudiques*, 1968 ■ *Humanisme de l'autre homme*, 1973 ■ *Autrement qu'être ou au-delà de l'essence*, 1974 ■ *Noms propres*, 1975 ■ *Sur Maurice Blanchot*, 1975 ■ *Difficile liberté. Essais sur le judaïsme*, 1976 ■ *Du sacré au saint. Cinq Nouvelles lectures Talmudiques*, 1977 ■ *Ethique et infini*, 1982 ■ *Au-delà du verset*, 1982 ■ *Entretiens avec le Monde*, 1984 ■ *Transcendence et intelligibilité*, 1984 ■ *De dieu qui vient à l'idée*, 1986 ■ *Hors sujet*, 1987 ■ *Autrement que savoir: Emmanuel Lévinas*, 1988 ■ *A l'heure des nations*, 1988 ■ *Entre nous. Essais sur le penser à l'autre*, 1991 ■ *Dieu, la mort et le temps*, 1993 ■ *Les imprévus de l'histoire*, 1994 ■ *Liberté et commandement*, 1994 ■ *La différence comme non-indifférence. Éthique et altérité chez Emmanuel Lévinas*, ed. d'A. Münster, 1995 ■ *Altérité et transcendance*, Font-Froide-le-Haut, 1995 ■ *La philosophie du hitlerisme*, 1996 ■ *Nouvelles lectures talmudiques*, 1996 ■ *Sujet et altérité sur Emmanuel Lévinas. De Deux dialogues avec Emmanuel Lévinas*, A. Ponzio, 1996 ■ *Positivité et transcendance*, 2000.

Polskie przekłady dzieł: *Etyka i Nieskończony. Rozmowy z Philippem Nemo*, tłum. B. Opolska-Kokoszka, Kraków 1991 ■ *Trudna wolność. Eseje o judaizmie*, tłum. A. Kuryś, Gdynia 1991 ■ *O Bogu, który nawiedza myśl*, tłum. M. Kowalska, Warszawa 1994 ■ *Cztery lektury talmudyczne*, tłum. E. Burska, Kraków 1995 ■ *Całość i nieskończoność. Esej o zewnętrznosci*, tłum. M. Kowalska, Warszawa 1998 ■ *Czas i to, co inne*, tłum. J. Migasiński, Warszawa 1999 ■ *Inaczej niż być lub ponad istotą*, tłum. P. Mrówczyński, Warszawa 2000 ■ *Imiona własne*, tłum. J. Margański, Kraków 2000 ■ *Istniejący i istnienie*, tłum. J. Margański, Kraków 2006 ■ *O uciekaniu*, tłum. A. Czarnacka, Warszawa 2007 ■ *Odkrywając egzystencję z Husserlem i Heideggerem*, tłum. E. Sowa, Warszawa 2008 ■ *Rozmowy z Emmanuelem Levinasem/ Michaël de Saint-Cheron*, tłum. K. Kot, Warszawa 2008 ■ *Bóg, śmierć i czas*, tłum. J. Margański, Kraków 2008.

Literatura przedmiotowa: T. Gadacz, *Wolność a odpowiedzialność. Rosenzweiga i Levinasa krytyka Hegłowskiej wolności ducha*, Kraków 1990 ■ M. Jędraszewski, *Wobec Innego. Relacje międzypodmiotowe w filozofii Emmanuela Levinasa*, Poznań 1990 ■ K. Wiczorek, *Lévinas a problem metafizyki*, Katowice 1992 ■ R. Moń, *Odpowiedzialność fundamentem ludzkiej podmiotowości. Potrzeba i możliwości koncepcji E. Levinasa*, Warszawa 1999 ■ B. Mielec, *Próba oceny myśli etycznej Emmanuela Lévinasa w świetle zasad teologii moralnej*, Kraków 2000 ■ *Lévinas i inni*, red. T. gadacz, J. Migasiński, Warszawa 2002 ■ E. Piszak, *Trzy dyskursy spotkaniu*

z *Innym*. Gombrowicza, schelera i Lévinasa, Poznań 2003 ■ M. Rebes, *Heidegger – Lévinas. Spór o transcendencję prawdy*, Kraków 2005 ■ M. Murawska, *Problem innego. Analiza porównawcza koncepcji intersubiektywności Maurice'a Merleau-Ponty'ego i Emmanuela Lévinasa*, Warszawa 2005 ■ *Transcendencja i odpowiedzialność. W stulecie urodzin Emmanuela Levinasa (1906–1995)*, red. M. Jędraszewski, Poznań 2006 ■ *Emmanuel Lévinas. Filozofia, teologia, polityka. Materiały konferencyjne*, red. A. Lipszyc, Warszawa 2006 ■ J. Hańderek, *Czas i spotkanie. Wokół koncepcji czasu Emmanuela Lévinasa*, Kraków 2006 ■ M. Adamiak, *O kobiecie, która nawiedza myśl. Kobieta jako figura inności w koncepcji podmiotu Emmanuela Lévinasa*, Warszawa 2007 ■ M. Chmura, *Zanim umrze Iwan Iljicz. Perypetie podmiotu w filozofii Emmanuela Lévinasa*, Warszawa 2007 ■ *Jeden za drugiego. Lévinas filozofem więzi społecznej*, red. R. Moń, K. Wieczorek, Olecko – Warszawa 2008 ■ R. Włodarczyk, *Lévinas. W stronę pedagogiki azylu*, Warszawa 2009 ■ *Granice słowa i obrazu w Myśli Lyotarda i Levinasa*, red. I. Lorenc, Warszawa 2011 ■ M. Kozak, *Problem zła w filozofii Emmanuela Lévinasa*, Kraków 2011 ■ A. Kamińska, *Wrażliwość a podmiotowość. Teoria Emmanuela Lévinasa i praktyka Janusza Korczaka*, Kraków 2012 ■ D. Rogóż, *Anty-Odyseja. Antropologia Emmanuela Lévinasa*, Kraków 2012 ■ B. Sipiński, *Odkrywając podmiotowość z Lévinasem i Marionem*, Poznań 2013 ■ W. Starzyński, *Neokartezjanizm fenomenologii francuskiej. Sartre, Merleau-Ponty, Levinas, Henry, Marion*, Warszawa 2014 ■ O. Kaczmarek, *Inaczej niż pisać. Lévinas i antropologia postmodernistyczna*, Warszawa 2016 ■ A. Gielarowski, *Kryzys kultury człowieka. Fenomenologiczna krytyka kultury. Huserl, Lévinas, Henry*, Kraków 2016.

Dietrich Bonhoeffer

Główne dzieła: *Sanctorum Communio. Eine dogmatische Untersuchung zur Soziologie der Kirche*, 1930 ■ *Akt und Sein. Transzendentalphilosophie und Ontologie in der systematischen Theologie*, 1931 ■ *Schöpfung und Fall*, 1934 ■ *Nachfolge*, 1937 ■ *Gemeinsames Leben*, 1939 ■ *Ethik*, 1949 ■ *Widerstand und Ergebung*, 1952 ■ *Das Wesen der Kirche*, 1971 ■ *Christologie*, 1981 ■ *Nachlaß Dietrich Bonhoeffer*, ed. D. Meyer, E. Bethge, 1987.

Gesammelte Schriften, Hrsg. E. Bethge, t. 101506, München 1958/1974.

Dietrich Bonhoeffer Werke, t. 1–16, Hrsg. E. Bethge, E. Feil, Ch. Gremmels, W. Huber, H. Pfeifer, A. Schöncherr, H.E. Tödt, I. Tödt, Gütersloh 1986–98.

Polskie przekłady dzieł: *Naśladowanie*, tłum. Poznań 1997 ■ *Krzyż i zmartwychwstanie*, tłum. Kraków 1999 ■ *Życie wspólne*, tłum. Kraków 2001 ■ *O odpowiedzialności*, tłum. J. Filek, Kraków 2001 ■ *Życie wspólne*, tłum. K. Wójtowicz, Kraków 2001 ■ *Modlitwy i wiersze więzienne*, tłum. K. Wójtowicz, Kraków 2005 ■ *Mądrość świadectwa. Myśli*, wybrał i wstępem opatrzył K. Wójtowicz, Kraków 2009.

Literatura przedmiotowa: A. Morawska, *Chrześcijanin w Trzeciej Rzeszy*, Warszawa 1970 ■ J. Kosian, *Chrześcijaństwo jako „istnienie dla innych”*. *Antropologia teologiczna Dietricha Bonhoeffera*, Wrocław 1992 ■ E. Bethge, *Dietrich Bonhoeffer*, Bielsko-Biała 1996 ■ B. Milerski, *Z problemów hermeneutyki protestanckiej*, Łódź 1996 ■ E. Bethge, *Dietrich Bonhoeffer. Świadek Ewangelii w trudnych czasach*, tłum. B. Milerski, Bielsko-Biała 2003 ■ *Antyfaszystowskadiaktywność Kościoła katolickiego i ewangelickiego na pomorzu Zachodnim. Pator Dietrich Bonhoeffer i ksiądz Albert Willimsky*, red. M. Grzęda, Szczecin 2003 ■ A.A. Napiórkowski, *Dietrich Bonhoeffer i jego wizje Kościoła*, Kraków 2004 ■ *Wierzyć w Tego samego i tak samo*. *Ekumeniczna dogmatyka Dietricha Bonhoeffera*, red. J.M. Lipniak, Świdnica 2006 ■ J. Ackermann, *Dietrich Bonhoeffer. Wolność ma otwarte oczy*, tłum. E. Pieciul-Karmińska, Poznań 2007 ■ M. Osęka, *Fenomen sekularyzacji w refleksji teologicznej późnego Dietricha Bonhoeffera*, Warszawa 2008 ■ P. Kopiec, *Kościół dla świata. Wiarygodność Kościoła w teologicznej interpretacji Dietricha Bonhoeffera*, Lublin 2008 ■ K. Śnieżyński, *Metafizyka w teologii. Metafizyczne instrumentarium w myśli teologicznej Dietricha Bonhoeffera*, Karla Rahnera, Eberharda Jüngela, Poznań

2008 ■ *Dietrich Bonhoeffer*, red. J. Burnell, P. Lorek, Wrocław 2010 ■ *Znaczenie Seminarium Kaznodziejskiego prowadzonego przez ks. dea Dietricha Bonhoeffera [w] szczecinie-Zdrojach [Finkewalde]. Międzynarodowe Dni Bonhefferowskie w Szczecinie, 31 maja–2 czerwca 2013*, red. S. Sikora, I. Sikora, tłum. tekstów na niem. A. Gendziak, A. Międzynarodowe Dni Bonhefferowskie w Szczecinie, 31 maja–2 czerwca 2013, red. S. Sikora, I. Sikora, tłum. tekstów na niem. A. Gendziak, A. Jakuszewicz, Szczecin 2013 ■ *Budowanie mostów między narodami, wyznaniem, pokoleniami. Wpływy Bonhoeffera wczoraj i dziś. Międzynarodowe Dni Bonhefferowskie w Szczecinie, 13–15 czerwca 2014*, red. S. Sikora, I. Sikora, tłum. tekstów na niem. M. Korzeb, A. Jakuszewicz, Szczecin 2014 ■ *Bonhoeffer i Europa bez granic. Międzynarodowe Dni Bonhefferowskie w Szczecinie, 5–7 czerwca 2015*, red. S. Sikora, I. Sikora, tłum. tekstów na niem. A. Jakuszewicz, P. Żwak, Szczecin 2015 ■ *Dietrich Bonhoeffer na 500-lecie Reformacji*, red. J. Burnell, P. Lorca, W. Szczerbaty, Wrocław 2016 ■ *Spotkanie Bonhoeffera z Lutrem. Międzynarodowe Dni Bonhefferowskie w Szczecinie, 09–11 czerwca 2017*, red. S. Sikora, I. Sikora, tłum. tekstów na niem. M. Korzeb, A. Gendziak, I. i A. Strużyńscy, Szczecin 2017 ■ *Ks. Dietrich Bonhoeffer jakopatriota swoich czasów. Międzynarodowe Dni Bonhefferowskie w Szczecinie, 16–17 czerwca 2018*, red. S. Sikora, I. Sikora, tłum. tekstów na niem. M. Korzeb, A. Kretowicz, Szczecin 2018.

Abraham Joschua Heschel

Główne dzieła: *Der Shem Hameforash: Mentsh*, 1933 ■ *Maimonides: Eine Biographie*, 1935 ■ *Die Prophetie. Das prophetische Bewußtsein*, 1936; *Don Jizachak Abravanel*, 1937 ■ *A Concise Dictionary of Hebrew Philosophical Terms*, 1941 ■ *The Quest for Certainty in Saadia's Philosophy*, 1944 ■ *Pikuach N'hamah*, 1949 ■ *The Earth is the Lord's. The inner World of Jew in Eastern Europe*, 1950 ■ *Man ist not Alone. A Philosophy of Religion* ■ *The Sabbath. Its Meaning for modern Man*, 1951 ■ *Man's Quest for God. Studies in Prayer and Symbolism*, 1954 ■ *God in Search of Man. A Philosophy of Judaism*, 1955 ■ *Who is Man?*, 1965 ■ *Theology of Ancient Judaism*, t. 1 1962, t. 2 1965 ■ *The Prophets*, 1962 ■ *Who is Man*, 1965 ■ *The Insecurity of Freedom. Essays on Human Existence*, 1966 ■ *Israel: An Echo of Eternity*, 1968 ■ *Kotzk. In gerangle far emesdikeit*, 1973 ■ *A Pasion for Truth*, 1973.

Polskie przekłady dzieł: *Don Jizachak Abravanel*, tłum. Lwów 1938 ■ *Pańska jest ziemia*, tłum. H. Halkowski, Warszawa 1996 ■ *Szabat*, tłum. Gdańsk 1994; *Człowiek nie jest sam*, tłum. K. Wojtkowska, Kraków 2001 ■ *Niewypowiedziane imię Boga. Człowiek. Wiersze*, tłum. z języka jidysz P. Piekarski, Kraków 2001 ■ *Prosiłem o cud. Antologia duchowej mądrości*, tłum. A. Gomoła, Poznań 2001 ■ *Bóg szukający człowieka*, tłum. A. Gorzkowski, Kraków 2007 ■ *Człowiek szukający Boga. Szkice o modlitwie i symbolach*, tłum. V. Reder, Kraków 2008 ■ *Kim jest człowiek?*, tłum. K. Wojtkowska, Łódź 2014 ■ *Prorocy*, tłum. A. Gorzkowski, Kraków 2014.

Literatura przedmiotowa: W. Szczerbiński *Abrahama Joshuy Heschela filozofia człowieka*, Lublin 2000 ■ B.L. Sherwin, *Abraham Joshua Heschel*, Kraków 2003 ■ *Żadna religia nie jest samotną wyspą. Abraham Joshua Heschel i dialog międzyreligijny*, red. H. Kasimow, Byron L. Sherwin, tłum. M. Kapera, Kraków 2005.

Józef Tischner

Główne dzieła i wybory tekstów: *Ja transcendentalne w filozofii Edmunda Husserla*, 1964 ■ *Świat ludzkiej nadziei*, 1975 ■ *Polski kształt dialogu*, 1981 ■ *Etyka solidarności*, 1982 (wyd. 2. wraz z *Homo sovieticus*, 1993) ■ *Myślenie według wartości*, 1982 ■ *Etyka wartości i nadziei*, w: *Wobec wartości*, 1982 ■ *Polska jest ojczyzną – w kręgu filozofii pracy*, 1985 ■ *Filozofia współczesna*, 1989 ■ *Filozofia dramatu*, 1990 ■ *Zarys filozofii człowieka dla duszpasterzy i artystów*, 1991 ■ *Polski młyn*, 1993 ■ *Miłość niemilowana*, 1993 ■ *Nieszczęsny dar wolności*, 1993 ■ *Spowiedź rewolucjonisty*, 1993 ■ *Jak żyć*, 1994 (współautorstwo z K. Bukowskim) ■ *Między panem a plebanem*, 1995 (współautorstwo z A. Michnikiem) ■ *Książeczka pielgrzyma*, 1996;

Tischner czyta katechizm, 1996 ■ *W krainie schorowanej wyobraźni*, 1997 ■ *Spór o istnienie człowieka*, 1998 ■ *Historia filozofii po góralsku*, 1998 ■ *Ksiądz na manowcach*, 1999 ■ *Drogi i bezdroża miłosierdzia*, 1999 ■ *Przekonać Pana Boga*, 1999 ■ *Miłość nas rozumie. Rok liturgiczny z księdzem Tischnerem*, wybór i opracowanie Wojciech Bonowicz, 2000 ■ *Myśli wyszukane*, wybór W. Bonowicz, 2000 ■ *Wieści ze słuchanicy (wraz z Wandą Czubernatową)*, 2001 ■ *Słowo o ślebodzie. Kazania spod Turbacza 1981–1997*, 2003 ■ *Spotkanie. Z ks. Józefem Tischnerem rozmawia Anna Karoń*, 2003 (wydanie ostatnie 2015) ■ *Myślenie w żywiole piękna*, wybór i opracowanie W. Bonowicz, 2004 ■ *Wokół Biblii. Z Józefem Tischnerem rozmawia Ewelina Puczek*, 2005 ■ *Idąc przez puste błonia*, 2005 ■ *Studia z filozofii świadomości*, opracował naukowo A. Węgrzecki, 2006 ■ *Zrozumieć własną wiarę*, 2006 ■ *Etyka a historia. Wykłady*, opracował naukowo D. Kot, 2008 ■ *Wędrowniki w krainę filozofów*, 2008 ■ *Wiara ze słuchania. Kazania starsosądeckie 1980–1992*, opracował W. Bonowicz, 2009 ■ *Rozmowy z dziećmi. Kazania niecodzienne*, opracował W. Bonowicz, 2010 ■ *Nadzieja czeka na słowo. Rekolacje 1966–1996*, red. W. Bonowicz, 2011 ■ *Współczesna filozofia ludzkiego dramatu*, opracował naukowo D. Kot, 2012 ■ *Alfabet Tischnera*, opracował W. Bonowicz, 2012 ■ *Rekolacje paryskie*, red. W. Bonowicz, 2013 ■ *Dziennik 1944–1949. Niewielkie pomieszanie klepek*, opracowali M. Tischner, W. Bonowicz, 2014 ■ *Myśli o wolności, władzy i wspólnocie*, wybór i układ W. Bonowicz, 2014 ■ *Inny. Eseje o spotkaniu*, red. W. Bonowicz, 2017 ■ *Tischner. Mistrzowskie rekolacje z Eckhartem. Janusz Poniewierski w rozmowach z ks. Józefem Tischnerem*, 2017 ■ *Alfabet duszy i ciała*, opracowanie i wybór tekstów W. Bonowicz, 2018 ■ *Krótki przewodnik po życiu*, opracowanie i wybór tekstów W. Bonowicz, 2017 ■ *Filozofia człowieka*, opracowali naukowo Z. Stawrowski, A. Workowski, 2019 ■ *Kot pilnujący myszy. Nieznane teksty*, opracowanie i wybór tekstów W. Bonowicz, 2019 ■ *Mądrość człowieka gór*, opracowanie i wybór tekstów W. Bonowicz, 2019 ■ *Sprawy ludzkie. Józef Tischner w rozmowach z Ewelina Puczek*, 2020 ■ *Kto chce zachować życie*, dobór tekstów P. Zientkowski, 2020 ■ *Filozofia poznania*, opracował naukowo Z. Stawrowski, 2021 ■ *Miłość w czasach niepokoju*, wybór i opracowanie J. Podsadecka, 2021 ■ *To co najważniejsze*, wybór i opracowanie W. Bonowicz, 2021.

Literatura przedmiotowa: W. Bałus, *Heroizm i metafora. Józef Tischner o zjawisku myślenia*, Kraków 1985 ■ W. Bałus, „*Homo dramaticus*” Józefa Tischnera, Kraków 1991 ■ J. Kwapiszewski, *Filozofia ks. Józefa Tischnera jako źródło dialogu*, Słupsk 1998 ■ J. Wadowski, *Dramat pytań egzystencjalnych i ks. Józefa Tischnera filozofia dramatu jako próba odpowiedzi na pytania egzystencjalne*, Wrocław 1999 ■ B. Trocha, *Przestrzeń dramatu jako kategoria filozoficzna: studium teorii przestrzeni Józefa Tischnera*, Zielona Góra 2000 ■ W. Bonowicz, *Tischner*, Kraków 2001 ■ *Pytając o człowieka. Myśl filozoficzna Józefa Tischnera*, red. W. Zuziak, raków 2001 ■ W.P. Glinkowski, *Wolność ku nadziei: spotkanie z myślą ks. Józefa Tischnera*, Łódź 2003 ■ J. Gowin, *Religia i ludzkie biedy. Księdza Tischnera spory o Kościół*, Kraków 2004 ■ *Między potępieniem a zbawieniem. Myślenie religijne ks. Józefa Tischnera*, red. J. Jagiełło, W. Zuziak, Kraków 2004 ■ W. Baczyński, *Człowiek jako istota dramatyczna w ujęciu księdza Józefa Tischnera*, Wrocław 2004 ■ I. Strapko, *Apologia nadziei w filozofii pedagogice Józefa Tischnera*, Kraków 2004 ■ „*Bądź wolność twoja*”. Józefa Tischnera refleksja nad życiem publicznym, red. J. Jagiełło, W. Zuziak, Kraków 2005 ■ S. Szary, *Człowiek – podmiot dramatu. Antropologiczne aspekty filozofii dramatu*, Kęty 2005 ■ P. Sobczak, *Koncepcja nadziei w ujęciu filozoficznym św. Tomasza z Akwinu i Józefa Tischnera*, Tarnów 2005 ■ A. Jędrzejewski, *Nikt nie jest dobry w samotności. Filozofia społecznaks. Józefa Tischnera*, Radom 2006 ■ *Człowiek wobec wartości*, red. J. Jagiełło, Kraków 2006 ■ A. Jędrzejewski, *Nikt nie jest dobry w samotności. Filozofia społeczna ks. Józefa Tischnera*, Radom 2006 ■ W. Bozejewicz, *Tischner: poglądy filozoficzno-antropologiczne. Szkice*, Warszawa 2006 ■ A. Bobko, *Myślenie wobec zła. Polityczny i religijny wymiar myślenia w filozofii Kanta i Tischnera*, Kraków – Rzeszów 2007 ■ W. Bonowicz, *Ks. Józef Tischner*, Warszawa 2007 ■ P. Walczak, *Wychowanie jako spotkanie. Józefa Tischnera filozofia człowieka jako źródło inspiracji pedagogicznych*, Kraków 2007 ■ *Ks. Józef Tischner (1931–2000)*.

Filozof Szczęsnych darów, opracował J. Borzyszkowski, Gdańsk 2007 ■ K. Śmietana, *Myśl pedagogiczna Józefa Tischnera*, Kraków 2008 ■ Z. Dymarski, *Dwugłos o zlu. Ze studiów nad myślą Józefa Tischnera i Leszka Kołakowskiego*, Gdańsk 2009 ■ A. Kubiak, *Wprowadzenie do etyki dramatycznej*, Rzeszów 2010 ■ M. Michalski, *Filozof jako pisarz. Kołakowski, Skarga, Tischner*, Gdańsk 2010 ■ Z. Stawrowski, *Solidarność znaczy więź. W kręgu myśli Józefa Tischnera i Jana Pawła II*, Kraków 2010 ■ K. Serafin, *Doświadczenie i urzeczywistnienie wartości w ujęciu Józefa Tischnera. Studium z antropologii filozoficznej*, Wrocław 2010 ■ A. Borowicz, *Transcendentalizm filozofii Józefa Tischnera*, Gdańsk 2010 ■ Świat i wiara w godzinie przełomu, red. J. Jagiełło, Kraków 2011 ■ D. Wajsprych, *Pedagogia agatologiczna. Studium hermeneutyčno-krytyczne projektu etycznego Józefa Tischnera*, Olsztyn 2011 ■ *W kręgu inspiracji personalizmu etycznego. Ślipko, Tischner, Styczeń*, red. P. Duchliński, Kraków 2012 ■ A. Wojciechowski, *Pedagogika obecności. Śladem księdza Józefa Tischnera „Filozofii dramatu”*, Toruń 2012 ■ A. Wesołowska, *Fenomenologia jako możliwość filozofii dramatu Józefa Tischnera*, Katowice 2012 ■ J. Makowski, *Wariacje Tischnerowskie*, Warszawa 2012 ■ J. Legięć, *Człowiek w filozofii pracy Józefa Tischnera*, Kraków 2012 ■ J. Galarowicz, *Ks. Józef Tischner*, Kraków 2013 ■ W. Rogowski, *Dylematy liberalizmu. Wokół myślenia politycznego Józefa Tischnera*, Toruń 2013 ■ *Wobec Dobra i Prawdy w dialogu z Tischnerem*, red. A. Bobko, M. Karolczak, Kraków 2013 ■ *Józef Tischner: prawda, wolność, dialog*, red. D. Jacyk, M. Manikowski, Wrocław 2013 ■ T. Ponikło, *Józef Tischner. Myślenie według miłości. Ostatnie słowo*, Kraków 2013 ■ I. Marszałek, *Józef Tischner i filozoficzne koncepcje zła. Czy zło jest w nas, czy między nami?*, Kraków 2014 ■ B. Secler, *Ksiądz Józef Tischner w środkach społecznego przekazu w Polsce w latach 1955–2000. Studium politologiczno-medioznawcze*, Poznań 2014 ■ Roman Guardini, *Józef Tischner. Dramat odpowiedzialności = Drama der Verantwortung*, red. L. Hagedorn, Z. Stawrowski, Kraków 2013 ■ A. Siwek, *Dobro a polityka: Platon a Tischner. Dwie filozofie dobra*, Warszawa 2014 ■ *Horyzont dialogu i rozumienia. W kręgu myśli Józefa Tischnera*, red. K. Pietrych, Łódź 2015 ■ *Myślenie według Tischnera*, red. E. Chałasińska, Warszawa 2015 ■ *Spory o naturę człowieka. Józefowi Tischnerowi w 15. Rocznice śmierci*, red. J. Jagiełło, tłum. z języka niemieckiego S. Huber, J. Kita-Huber, Kielce 2015 ■ *Tischner – człowiek w horyzoncie nadziei*, red. E. Struzik, E. Chałasińska, Katowice 2016 ■ Sz. Dąbrowski, *Pedagogika religii Józefa Tischnera. W poszukiwaniu nowego modelu edukacji religijnej*, Słupsk 2016 ■ M. Frycz, *Filozofia miłości Józefa Tischnera*, Kraków 2019 ■ L. Wolowski, *Łaska i wolność u Hansa Ursa von Balthasara i Józefa Tischnera*, Kraków 2019 ■ M. Rebes, *Między respondere i imputatio. Martina Heideggera i Józefa Tischnera hermeneutyka odpowiedzialności w horyzoncie ontologii, agatologii, aksjologii*, cz. 2, 3, Kraków 2018 ■ M. Jawor, *W stronę egzystencjalnego oblicza filozofii. Spór Józefa Tischnera z tomizmem*, Olsztyn 2019 ■ A. Pala, *Dynamizm człowieka w ujęciu filozoficznym Karola Wojtyły i Józefa Tischnera*, Kraków 2019 ■ *Józef Tischner*, red. J. Jagiełło, Kraków 2020 ■ *Wolność wartości – wartość wolności. Inspiracje Tischnerowskie*, red. S. Gulak, W. Majka, Nowy Targ 2020 ■ T. Ponikło, *Tischner: nadzieja na miarę próby. Ostatnie słowa*, Kraków 2020 ■ P. Bukowski, *Aksjologiczne podstawy rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera*, Kraków 2020.

XIII. PESRONALIZM

Wprowadzenie

T. Mrówczyński, *Personalizm Maritaina i współczesna myśl katolicka*, Warszawa 1964 ■ A. Rogalski, *Personalizm katolicki*, Poznań 1950 ■ B. Gacka, *Personalizm*, Lublin 1996 ■ F. Adamski, *Wprowadzenie. Personalizm – filozoficzny nurt myślenia o człowieku i wychowaniu*, Kraków 2005 ■ *Personalizm polski*, red. M. Rusecki, Lublin 2008 ■ J.M. Burgos, *Personalizm. Au-*

torzy i tematy nowej filozofii, tłum. K. Koprowski, Warszawa 2010 ■ S. Kowalczyk, *Personalizm. Podstawy, idee, konsekwencje*, Lublin 2012 ■ Cz. Bartnik, *Personalizm*, Lublin 2013.

Emmanuel Mounier

Główne dzieła: *La pensée de Charles Péguy*, 1931 ■ *Révolution personaliste et communautaire*, 1934 ■ *De la propriété capitaliste à la propriété humaine*, 1936 ■ *Manifeste au service du personalisme*, 1936 ■ *Pacifistes ou Bellicistes*, 1939 ■ *L'affrontement chrétien*, 1944 ■ *Montalembert (Morceaux choisis)*, 1945 ■ *Liberté sous conditions*, 1946 ■ *Traité du caractère*, 1946 ■ *Introduction aux existentialismes*, 1946. ■ *Qu'est-ce que le personalisme?*, 1947 ■ *L'éveil de l'Afrique noire*, 1948 ■ *La Petite Peur du XXe siècle*, 1948 ■ *Feu la Chrétienté*, 1950 ■ *Les certitudes difficiles*, 1951 ■ *Mounier et sa génération. Lettres, carnets et inédits*, 1956 ■ *Personalism*, 1986.

Polskie przekłady dzieł: *Co to jest personalizm? oraz wybór innych prac*, wybór i red. t. I. A. Krasieński, tłum. A. Krasieński, D. Eska, A. Turowiczowa, Kraków 1960 ■ *Wprowadzenie do egzystencjalizmów oraz wybór innych prac*, wybór i opracowanie J. Zabłocki, Kraków 1965 ■ *Chrześcijaństwo i pojęcie postępu*, wybór i opracowanie J. Zabłocki, Warszawa 1968.

Literatura przedmiotowa: T. Płużański, *Mounier*, Warszawa 1967 ■ J. Czarkowski, *Oblicza personalizmów. Konfrontacja antropologii filozoficznej E. Mouniera i P. Teilharda de Chardin*, Toruń 1994 ■ K. Witko, *Wcielenie, osoba, zaangażowanie. Emmanuela Mouniera personalizm chrześcijański*, Lublin 2012.

XIV. FILOZOFIA CHRZEŚCIJAŃSKA

Wprowadzenie

K. Wais, *Scholastyka i neoscholastyka*, Lwów 1921 ■ K. Kowalski, *Istota i zadanie filozofii według zasad neotomizmu*, Poznań 1929 ■ E. Gilson, *Tomizm. Wprowadzenie do filozofii św. Tomasza z Akwinu*, Warszawa 1960 ■ T.M. Jaroszewski, *Renesans scholastyki, jego źródła społeczne i intelektualne* Warszawa 1961 ■ E. Gilson, *Byt i istota*, Warszawa 1963 ■ A.B. Stępień, *Wprowadzenie do metafizyki*, Kraków 1964 ■ A.B. Stępień, *O metodzie teorii poznania*, Lublin 1966 ■ E. Gilson, *Realizm tomistyczny*, Warszawa 1968 ■ H. Piliś, *Człowiek i osobowość w neotomizmie polskim*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1980 ■ S. Swieżawski, *Święty Tomasz na nowo odczytany*, Kraków 1983 ■ M.A. Krąpiec, *Metafizyka. Zarys teorii bytu*, Lublin 1984 ■ M. Gogacz, *Elementarz metafizyki*, Warszawa 1987 ■ J. Herbut, *Metoda transcendentna w metafizyce*, Opole 1987.

Jacques Maritain

Główne dzieła: *La philosophie Bergsonienne. Etudes critiques*, 1914 ■ *Éléments de philosophie*, vol. 1: *Introduction générale à la philosophie*, 1920, vol. 2: *L'Ordre des concepts. Petite logique*, 1923 ■ *Antimoderne*, 1922 ■ *Réflexion sur l'intelligence et sur sa vie propre*, 1924 ■ *La primauté du spirituel*, 1927 ■ *Le Docteur Angélique*, 1928 ■ *Réflexions sur l'intelligence et sur sa propre vie*, 1929 ■ *Religions et culture*, 1930 ■ *Distinguer pour unir, ou les degrés du savoir*, 1932 ■ *Le songe de Descartes*, 1932 ■ *De la philosophie chrétienne*, 1933 ■ *Sept leçons sur l'être et les premiers principes de la raison spéculative*, 1934 ■ *Du régime temporel et de la liberté*, 1935 ■ *La philosophie de la nature*, 1935 ■ *Science et sagesse*, 1935 ■ *Freedom in the Modern World*, 1935 ■ *Humanisme intégral*, 1936 ■ *Les Juifs parmi les nations*, 1938 ■ *A Preface to Metaphysics*, 1939 ■ *Quatre essais sur l'esprit dans sa condition charnelle*, 1939 ■ *De la justice politique*, 1940 ■ *Les droits de l'homme et la loi naturelle*, 1942 ■ *Christianisme et démocratie*, 1942 ■ *Education at the Cross-*

roads, 1943 ■ *Sort de l'homme*, 1943 ■ *De Bergson à Thomas d'Aquin*, 1944 ■ *Les principes d'une politique humaniste*, 1945 ■ *Pour la justice*, 1945 ■ *La personne et le bien commun*, 1947 ■ *Raison et raisons*, 1947 ■ *Court traité de l'existence et de l'existant*, 1947 ■ *La signification de l'athéisme contemporain*, 1949 ■ *Neuf leçons sur les notions premières de la philosophie morale*, 1951 ■ *Man and the State*, 1951 ■ *Approches de Dieu*, 1953 ■ *Creative Intuition in Art and Poetry*, 1953 ■ *On the Philosophy of History*, 1957 ■ *Truth and Human Fellowship*, 1957 ■ *Pour une philosophie de l'éducation*, 1959 ■ *La philosophie morale*, 1960 ■ *Scholasticism and Politics*, 1960 ■ *On the Use of Philosophy*, 1961 ■ *Dieu et la permission du mal*, 1963 ■ *Carnet de Notes*, 1965 ■ *Le Paysan de la Garonne*, 1966 ■ *Approches sans entraves*, 1973.

J. i R. Maritain, *Oeuvres complètes*, Fribourg-Paris 1982.

Polskie przekłady dzieł: *O nową cywilizację chrześcijańską*, Lublin 1935 ■ *Trzej reformatorzy. Luter – Descartes – Rousseau*, tłum. K. Michalski, Warszawa 1935 (wyd. nowe Warszawa 2005) ■ *Nauka i mądrość*, tłum. M. Reutt, Warszawa 1936 (wyd. nowe De Agostini), Warszawa 2004, (Fronda) Warszawa 2005) ■ *Sztuka i mądrość*, tłum. K. i K. Górcy, Poznań 1936 (wyd. nowe, Warszawa 2001) ■ *Religia i kultura*, tłum. H. Wężyk-Widawska, Poznań 1937 ■ *Drogami kłęski*, tłum. Cz. Miłosz, Warszawa 1942 ■ *Dziewięć wykładów na temat podstawowych pojęć filozofii moralnej*, brak tłumacza, Paryż 1949 (tłum. nowe J. Merecki, Lublin 2001) ■ *Humanizm integralny*, tłumacz nieznan, Londyn 1960 (wyd. 2 Warszawa 1981) ■ *Wielkie przyjaźnie*, tłum. zbiorowe, Kraków 1962 ■ *Pisma filozoficzne*, tłum. J. Fenrychowa, Kraków 1988 ■ *Człowiek i państwo*, tłum. A. Grobler, Kraków 1993 ■ *Kontemplacja w świecie*, Warszawa 1994 (wraz z R. Maritain) ■ *Łaska i człowieczeństwo Jezusa*, tłum. A. Ziernicki, Warszawa 2001 ■ *Wieśniak z nad Garonny. Stary świecki chrześcijanin snuje refleksje à propos czasów współczesnych*, tłum. A. Ziernicki, Poznań 2017 ■ *Refleksje o Ameryce*, tłum. D. Góra-Szopiński, Warszawa 2018.

Literatura przedmiotowa: T. Mrówczyński, *Personalizm Maritaina i współczesna myśl katolicka*, Warszawa 1964 ■ H. Bars, *Polityka według Jacques Maritaina*, Londyn 1969 ■ K. Kłószak, *Próba rewizji metodologicznych podstaw wyodrębnienia przedmiotu badań filozofii przyrody u Jakuba Maritaina*, Warszawa 1973 ■ E. Morawiec, *Rola intuicji w przyjmowaniu założeń w metafizyce ogólnej u J. Maritaina*, Warszawa 1974 ■ S. Kowalczyk, *Wprowadzenie do filozofii J. Maritaina*, Lublin 1992 ■ *Jacques Maritain prekursor soborowego humanizmu: Myśl filozoficzno-teologiczna Jacquesa Maritaina*, red. S. Kowalczyk, E. Balawajder, Lublin 1992 ■ D. Brihat, *Życie w świecie a kontemplacja. Jacques i Raissa Maritain prorocy naszych czasów*, tłum. M. Tarnowska, Kraków 1993 ■ T. Michałek, *Jacquesa Maritaina antropologiczna argumentacja istnienia Boga. Analiza szóstej drogi*, Lublin 1996 ■ E. Niesyty, *Jacques'a Maritaina teoria przelomu psychokulturowego na tle nowożytnych teorii myślenia społecznego*, Poznań 1997 ■ E. Niesyty, *Miejsce i rola personalistycznej koncepcji społeczeństwa demokratycznego w humanizmie integralnym Jacquesa Maritaina*, Poznań 2005 ■ J. Grzybowski, *Jacques Maritain i nowa cywilizacja chrześcijańska*, Warszawa 2007 ■ E. Morawiec, *Intuicja intelektualna w metafizyce ogólnej Jakuba Maritaina. Studium z historii metodologii metafizyki klasycznej*, Warszawa 2008.

Étienne Gilson

Główne dzieła: *La liberté chez Descartes et la théologie*, 1913 ■ *Index scolastico-cartésien*, 1918 ■ *Le thomisme*, 1919 ■ *La philosophie au Moyen-Âge*, 1922 ■ *La philosophie de saint Bonaventure*, 1924 ■ *Introduction à l'étude de saint Augustin*, 1929 ■ *Études sur le rôle de la pensée médiévale dans la formation du système cartésien*, 1930 ■ *L'Esprit de la philosophie médiévale*, vol. 1–2, 1932 ■ *Les Idées et les Lettres*, 1934 ■ *La théologie mystique de saint Bernard*, 1934 ■ *Christianisme et philosophie*, 1936 ■ *Le réalisme méthodique*, 1936 ■ *Medieval Universalism and its Present Value*, 1937 ■ *The Unity of philosophical Experience*, 1937 ■ *Héloïse et Abélard*, 1938 ■ *Reason and Revelation in the Middle Ages*, 1938 ■ *Dante et la philosophie*, 1939 ■ *Réalisme thomiste et critique de la connaissance*, 1939 ■ *God and Philosophy*, 1941 ■ *L'Etre*

Bibliografia

et l'essence, 1948 ■ *Being and Some Philosophers*, 1949 ■ *Jean Duns Scot*, 1952 ■ *Les métamorphoses de la Cité de Dieu*, 1952 ■ *History of christain Philosophy in the Middle Ages*, 1955 ■ *The Painting and Reality*, 1957 ■ *Le philosophe et la théologie*, 1960 ■ *The Elements of Christian Philosophy*, 1960 ■ *Introduction aux arts du beau*, 1963 ■ *Modern Philosophy. Descartes to Kant* (wraz z T. Langanem), 1963 ■ *Matières et formes. Poétiques particulières des arts majeures*, 1964 ■ *Recent Philosophy. Hegel to the Present*, 1966 ■ *Les tribulations de Sophie*, 1967 ■ *Linguistique et philosophie*, 1969 ■ *D'Aristote à Darwin et retour*, 1971 ■ *Lettres de M. Étienne Gilson adressés au P. Henri de Lubac et commentées par celui-ci*, 1986; *Correspondence 1923–1971 deux approches de l'être*, 1991.

Polskie przekłady dzieł: *Wprowadzenie do nauki św. Augustyna*, tłum. Z. Jakimiak, Warszawa 1953 ■ *Heloiza i Abelard*, tłum. A. Podsiad, Warszawa 1956 (wyd. 2 Warszawa 2000) ■ *Chryścianizm a filozofia*, tłum. A. Więckowski, Warszawa 1958 (wyd. 2 Warszawa 1988) ■ *Duch filozofii średniowiecznej*, tłum. J. Rybałt, Warszawa 1958 ■ *Tomizm. Wprowadzenie do filozofii św. Tomasza z Akwinu*, tłum. J. Rybałt, Warszawa 1960, tłum. nowe M. Tazbir, Warszawa 1998 ■ *Bóg i filozofia*, tłum. M. Kochanowska, Warszawa 1961 (wyd. 2 Warszawa 1982) ■ *Byt i istota*, tłum. P. Lubicz, J. Nowak, Warszawa 1963 (wyd. 2 Warszawa 2006) ■ *Elementy filozofii chrześcijańskiej*, tłum. T. Górski, Warszawa 1965 ■ *Szkoła muz* tłum. B. Majchszak, Warszawa 1965 ■ *Historia filozofii chrześcijańskiej w wiekach średnich*, tłum. S. Zalewski, Warszawa 1966, wyd. 2 w 1987 ■ *Filozof i teologia*, tłum. J. Kotsa, Warszawa 1968 ■ *Jedność doświadczenia filozoficznego*, tłum. Z. Wrzeszcz, Warszawa 1968, (wyd. 2. Warszawa 2001) ■ *Realizm tomistyczny*, tłum. zbiorowe, Warszawa 1968 ■ *Lingwistyka a filozofia. Rozważania o stałych filozoficznych języka*, tłum. H. Rosnerowa, Warszawa 1975 ■ *Historia filozofii współczesnej. Od Hegla do czasów najnowszych* (wraz z T. Langanem, A.A. Maurerem), tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1979 ■ *Ateizm trudny*, tłum. S. Piwko, T. Kuczyński, E. Romek, Warszawa 1990 ■ *Bóg i ateizm*, tłum. M. Kochanowska, P. Murzański Kraków 1996 ■ *Metamorfozy Państwa Bożego*, tłum. A. Kuryś, Warszawa 2020 ■ *Społeczeństwo masowe i jego kultura*, tłum. A. Kuryś, Warszawa 2022.

Literatura przedmiotowa: A. Wołczyński, *O doświadczeniu estetycznym w ujęciu E. Gilsona*, Lublin 1983 ■ Z. Kunicki, *Metafizyka „Księgi Wyjścia. Studium teologii filozoficznej Etienne Gilsona*, Olsztyn 1996 ■ J. Sochoń, *Ateizm*, Warszawa 2003 ■ Z. Kunicki, *Teo-ontologia wobec onto-teologii. Étienne Gilsona metafizyka „Księgi Wyjścia” na tle współczesnych sporów teistycznych*, Olsztyn 2004 ■ *Filozofia i mediewistyka. Etienne Gilson*, red. nauk. T. Klimski, Warszawa 2007 ■ *Filozofia a cywilizacje. W rocznicę śmierci È. Gilsona i M. A. Krapca OP*, Lublin 2018.

Maurice Blondel

Główne dzieła: *L'Action*, 1893 ■ *Léon Olle-Laprune*, 1923 ■ *L'itinéraire philosophique*, 1928 ■ *Le problème de la philosophie catholique*, 1932 ■ *La pensée*, vol. 1–2, 1934 ■ *L'être et les êtres*, vol. 1–2, 1935 ■ *L'Action*, vol. 1–2, 1936–1937 ■ *Lutte pour la civilisation et philosophie dela paix*, 1939 ■ *La philosophie et l'esprit chrétien*, vol. 1–2, 1944–1946 ■ *Exigence philosophiques du christianisme*, 1950.

Oueyvres complètes, Paris 1955.

Polskie przekłady dzieł: *Filozoficzne wyzwanie chrześcijaństwa*, tłum. J. Fenrychowa, Kraków 1994.

Literatura przedmiotowa: J. Lacroix, *Życie i twórczość Maurice Blondela*, tłum. W. Albrecht-Kowalska, Warszawa 1970.

Paul Tillich

Główne dzieła: *Die Sozialistische Entscheidung*, 1933 ■ *Religiöse Reden*, in drei Folgen: „In der Tiefe ist Wahrheit“, „Das Neue Sein“, „Das Ewige im Jetzt“, 1952–1964 ■ *Die Judenfrage. Ein*

christliches und ein deutsches Problem. Vier Vorträge, 1953 ■ *Der Mut zum Sein*, 1953 ■ *Systematische Theologie*, Bd. 1–3, 1955/58/66 ■ *Wesen und Wandel des Glaubens*, 1961 ■ *Auf der Grenze. Aus dem Lebenswerk Paul Tillichs*, 1962 ■ *Liebe – Macht – Gerechtigkeit*, 1991 ■ *Kunst und Gesellschaft. Drei Vorlesungen* (1952), 2004.

Gesammelte Werke, Hrsg. R. Albrecht, Bd. 1–14, Stuttgart 1959–75.

Polskie przekłady dzieł: *Dynamika wiary*, tłum. A. Szostkiewicz, Poznań 1987 ■ *Męstwo bycia*, tłum. H. Bednarek, Poznań 1994 ■ *Pytanie o Nieuwarunkowane. Pisma z filozofii religii*, tłum. J. Zychowicz, Kraków 1994 ■ *Prawda jest w głębi*, tłum. J.A. Łata, Wrocław – Oleśnica 1996 ■ *Rzeczywistość Chrystusa*. Nowy Byt, tłum. J.A. Łata, Oleśnica 1999 ■ *Egzystencja i oczekiwanie Chrystusa*, tłum. J.A. Łata, Oleśnica 1996 ■ *Prawda jest w głębi*, tłum. J. A. Łata, Wrocław – Oleśnica 1996 ■ *Rzeczywistość Objawienia*, tłum. J.A. Łata, Oleśnica 1998 ■ *Teologia systematyczna*, t. I-III, tłum. J. Marzęcki, Kęty 2004–2005 ■ *Era protestancka*, tłum. J. A. Prokopski, N. Łomanowa-Barańska, Kęty 2016 ■ *Moje poszukiwania absolutów*, tłum. M. Leszczyński, Łódź 2017 ■ *Teologia kultury*, tłum. J.A. Prokopski, N. Łomanowa-Barańska, Kęty 2020.

Literatura przedmiotowa: J. Jakubowska, *Pawła Tillicha sakralizacja rzeczywistości*, Warszawa 1975 ■ B. Milerski, *Religia a słowo. Krytyka religii w ujęciu Dietricha Bonhoeffera i Paula Tillicha*, Łódź 1994 ■ J.A. Łata, *Odpowiadająca teologia Paula Tillicha*, Oleśnica 1995 ■ K. Mech, *Chrześcijaństwo i dialektyka w koncepcji Paula Tillicha*, Kraków 1997 ■ J.A. Łata, *Ostateczna troska człowieka. Filozoficzno-teologiczna analiza pojęcia religii według Pawła Tillicha*, Wrocław 2000 ■ M. Napadło, *Pytanie o Boga. Filozofia religii Paula Tillicha*, Płock 2015 ■ W. Krynic, *Logika a inność Boga w Teologii systematycznej Paula Tillicha*, Kraków 2019 ■ A. Nadbrzeżny, *Filozofia zbawienia. Soteriologia egzystencjalna Paula Tillicha i Edwarda Schillebeeckxa*, Kraków 2020.

XV. MARKSIZM I NEOMARKSIZM

Wprowadzenie

K. Klusak, *Materializm dialektyczny. Studia krytyczne*, Kraków 1948 ■ *Materializm dialektyczny*, red. J.F. Aleksandrow, Warszawa 1955 ■ *Materializm historyczny*, red. F.W. Konstantinow, Warszawa 1955 ■ M. Cornforth, *Materializm dialektyczny (wprowadzenie)*, t. 1–3, Warszawa 1964 ■ A. Brodzka-Wald, *Strukturalizm a marksizm*, tłum. A. Brodzka, A. Weinsberg-Wajda, Warszawa 1969 ■ M. Michalik, *Marksistowska teoria rozwoju społecznego*, Warszawa: 1974 ■ W. Kot, *Marksizm a główne kierunki filozofii burżuazyjnej*, Poznań 1975. ■ *Marksizm i procesy rozwoju społecznego*, red. W. Wesołowski, Warszawa 1979 ■ R. Panasiuk, *Dziedzictwo heglowskie i marksizm*, Warszawa 1979 ■ A. Malinowski, *Szkoła frankfurcka a marksizm*, Warszawa 1979 ■ S. Opara, *Marksizm a religijność*, Warszawa 1980 ■ S. Butrym, *Materializm dialektyczny a naukowy obraz wszechświata*, Warszawa 1980 ■ W. Bonusiak, M. Modelski, *Marksistowska filozofia i socjologia*, Rzeszów 1980 ■ W. Sitek, *Florian Znaniecki a marksizm. Epistemologiczna konceptualizacja wyjaśniania w naukach społecznych*, Warszawa – Poznań 1980 ■ Cz. Porębski, L. Zgoda, *Marksistowska filozofia i socjologia*, Kraków 1980 ■ S. Dziamski, Warszawa 1980 ■ J. Wiatr, Warszawa 1982 ■ *Marksizm, kultura, literatura*, red. B. Owczarek, K. Rutkowski, Warszawa 1982 ■ J. Hochfeld, *Marksizm, socjologia, socjalizm*, wyboru dokonał J. Wiatr, Warszawa 1982 ■ J.-P. Sartre, *Marksizm i egzystencjalizm*, tłum. J. Lisowski, Warszawa 1983 ■ A. Malinowski, *Współczesny „neomarksizm”*, Warszawa 1983 ■ J. Ładosz, *Marksizm-rewizjonizm-dogmatyzm*, Warszawa 1984 ■ M. Nowaczyk, *Marksizm a ewolucjonizm w religioznawstwie*, ■ A. Malinowski, *Współczesny neomarksizm*, Warszawa 1983 ■ T. Ślipko, *Marksistowska doktryna moralna we współczesnej rzeczywistości polskiej*, Warszawa 1985. ■ J. Ładosz,

Materializm dialektyczny, Warszawa 1987 ■ J. Polakowska-Kujawa, *Współczesne spory o marksizm*, Warszawa 1988 ■ L. Kolakowski, *Główne nurty marksizmu. Powstanie – rozwój – rozkład*, Londyn 1988 ■ *Marksizm w kulturze filozoficznej XX wieku*, red. M.J. Siemek, Warszawa 1988 ■ L. Williams, *Marksizm i literatura*, Warszawa 1989 ■ *Marksizm XX wieku*, red. J. Dobieszewski, M.J. Siemek, cz. 1–3, Warszawa 1990 ■ A. Flis, *Marksowska teoria historii*, Kraków 1990 ■ A. Walicki, *Marksizm i skok do królestwa wolności. Dzieje komunistycznej utopii*, Warszawa 1996 ■ *Marksizm, liberalizm, próby wyjścia*, red. L. Nowak, P. Przybysz, Poznań 1997 ■ J.M. Borscheński, *Marksizm-leninizm*, Komorów 1999 ■ J. Szacki, *Historia myśli socjologicznej*, Warszawa 2002 ■ E. Hobsbawm, *Jak zmienić świat. Marks i marksizm 1840–2011*, tłum. S. Szymański, Warszawa 2013 ■ T. Eagleton, *Dlaczego Marks miał rację*, tłum. B. Kuźniarz, Warszawa 2014 ■ *Marksizm w kulturze polskiej*, Szczecin 2014 ■ *Marksizm. Nadzieje i rozczarowania*, red. J. Hołówka, B. Dziobkowski, Warszawa 2017 ■ E. Traverso, *Lewicowa melancholia. Marksizm, historia i pamięć*, tłum. W. Gilewski, Warszawa 2020 ■ J. Kochan, *Filozofia, marksizm, socjalizm. Studia, szkice, polemiki*, Warszawa 2021.

György Lukács

Główne dzieła: *Die Seele und die Formen*, 2011 ■ *Die Theorie des Romans*, 2009 ■ *Geschichte und Klassenbewußtsein* (1923, w: *Werke* Bd. 2, Bielefeld 2013) ■ *Die Verdinglichung und das Bewußtsein des Proletariats*, 1923 ■ *Der historische Roman*, 1937 ■ *Goethe und seine Zeit*, 1947 ■ *Der junge Hegel. Über die Beziehungen von Dialektik und Ökonomie*, 1948 ■ *Deutsche Literatur im Zeitalter des Imperialismus*, 1945 ■ *Thomas Mann*, 1949 ■ *Karl Marx und Friedrich Engels als Literaturhistoriker*, 1947 ■ *Fortschritt und Reaktion in der deutschen Literatur*, 1947 ■ *Existentialismus oder Marxismus*, 1951 ■ *Deutsche Realisten des 19. Jahrhunderts*, 1951 ■ *Balzac und der französische Realismus*, 1952 ■ *Der russische Realismus in der Weltliteratur*, 1953 ■ *Die Zerstörung der Vernunft*, 1954 ■ *Von Nietzsche zu Hitler oder der Irrationalismus und die deutsche Politik*, 1962 ■ *Der russische Realismus in der Weltliteratur*, 1964 ■ *Ontologie – Marx. Zur Ontologie des gesellschaftlichen Seins. Die Ontologischen Grundprinzipien bei Marx*, 1972 ■ *Ästhetik. In vier Teilen*, 1972–1976.

Polskie przekłady dzieł: *Balzac, Stendhal i Zola*, tłum. R. Matuszewski, Warszawa 1951 ■ *Estetyka Hegla*, tłum. Z. Najder, Warszawa 1954 ■ *Od Goethego do Balzaka*, tłum. Z. Herbert, Warszawa 1958 ■ *Teoria powieści*, tłum. J. Goślicki, Warszawa 1968 ■ *Młody Hegel. O powiązaniach dialektyki z ekonomią*, tłum. M.J. Siemek, Warszawa 1980 ■ *Wprowadzenie do ontologii bytu społecznego*, tłum. K. Ślęczka, t. 1, Warszawa 1982, t. 2, cz. 1, i t. 2, cz. 2, Warszawa 1984, t. 3, Warszawa 1985 ■ *Historia i świadomość klasowa. Studia o marksistowskiej dialektyce*, tłum. M.J. Siemek, Warszawa 1988 ■ *Pisma krytyczno-teoretyczne Georga Lukácsa [1908–1932]*, wybór S. Morawski, Warszawa 1994 ■ *Przeżyte myślenie. Życiorys utrwalony na taśmie magnetofonowej*, red. I. Eörsi, tłum. I. Makarewicz, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: K. Ślęczka, *Dialektyka procesu rewolucji. W sporze o „Geschichte und Klassenbewusstsein”*, Katowice 1978 ■ S. Morawski, *Wędrówki młodego Lukácsa. Od Simmla do Lenina*, Warszawa 1978 ■ S. Morawski, *Lukács przed Lukácssem*, Warszawa 1979 ■ S. Morawski, *Lukács o gatunkach i rodzajach artystycznych*, Kraków 1979 ■ S. Morawski, *Filozofia późnego Lukácsa*, Warszawa 1979 ■ S. Morawski, *Lukácsowska koncepcja realizmu. Lata trzydzieste*, Wrocław 1979 ■ S. Morawski, *Początki marksistowskiej estetyki Lukácsa*, Warszawa 1979 ■ S. Morawski, *Wiedeńskie felietony Lukácsa, rok 1922*, Warszawa 1979 ■ S. Morawski, *Heidelberska filozofia i estetyka Lukácsa*, Wrocław 1980 ■ S. Morawski, *Filozofia sztuki wczesnego Lukácsa*, Warszawa 1980 ■ D. Aleksandrowicz, *Filozoficzne założenia Lukácsa teorii wiedzy*, Wrocław 1983 ■ *Dialog i spór z György Lukácssem. Polemiki metodologiczne*, wybór tekstów pod red. W. Mittenzwela, Warszawa 1984 ■ B. Jasiński, Warszawa 1984 ■ J. Dziżyński, Warszawa 1985 ■ S. Morawski, *Z dziejów samookaleczzonego umysłu*, Warszawa 1985 ■ G. Tihonov, Warszawa 2010.

Karl Korsch

Główne dzieła: *Was ist Sozialisierung*, 1919 ■ *Die materialistische Geschichtsauffassung. Eine Auseinandersetzung mit Karl Kautsky*, 1929 ■ *Zur Geschichte der marxistische Ideologie in Russland*, 1932 ■ *Why I am Marxist?*, 1935 ■ *Karl Marx*, 1938 ■ *Schriften zu Sozialisierung*, 1969 ■ *Politische Texte*, 1974 ■ *Marxismus und Philosophie*, 1975..

Literatura przedmiotowa: J. Dziżyński, *Świadomość i proces społeczny. Studium filozofii praktyki Lukácsa i Korsch*, Warszawa 1985.

Antonio Gramsci

Główne dzieła: *Scritti giovanili 1914–1918*, 1958 ■ *L'Ordine Nuovo 1919–1920*, 1954 ■ *Socialismo e fascismo. L'Ordine Nuovo 1921–1922*, 1960 ■ *Sotto la Mole 1916–1920*, 1960 ■ *Scritti 1915–1921. Nuovi contributi*, 1968 ■ *La costruzione del Partito Comunista 1923–1926*, 1971 ■ *Per la verità. Scritti 1913–1926*, 1974 ■ *2000 pagine di Gramsci*, vol. 1–2, 1964 ■ *Lettere del carcere*, 1947 ■ *Lettere del carcere*, pełne wyd. krytyczne, Torino 1965 ■ *Antonio Gramsci. Vita attraverso le lettere (1908–1937)*, 1994.

Polskie przekłady dzieł: *Listy z więzienia*, tłum. M. Brahmer, Warszawa 1950 ■ *Pisma wybrane*, t. 1–2, tłum. B. Sieroszevska, Warszawa 1961 ■ *Drzewo jeży. Llisty, bajki, opowiadania*, tłum. L.W. Gall, T. Bogacki, Warszawa 1987 ■ *Zeszyty filozoficzne*, tłum. B. Sieroszevska, J. Szymanowska, Warszawa 1991 ■ *Rewolucja przeciw „Kapitałowi”*, tłum. P. Strębski, Warszawa 2005.

Literatura przedmiotowa: P. Śpiewak, *Gramsci*, Warszawa 1977 ■ W. Jaworski, *Antonio Gramsci*, Rzeszów 1983 ■ S. Krzemień-Ojak, *Antonio Gramsci. Filozofia, teoria kultury, estetyka*, Warszawa 1983 ■ T. Lemańczyk, *Interpretacja przez sposób publikowania. Edycja krytyczna a edycja tematyczna „Zeszytów więziennych” Gramsciego*, Poznań 1990 ■ M. Wróblewski, *Hege-monia i władza. Filozofia polityczna Antonia Gramsciego i jej współczesne kontynuacje*, Toruń 2016.

Lucien Goldman

Główne dzieła: *La communauté humaine et l'univers chez Kant*, 1948 ■ *Sciences humaines et philosophie*, 1953 ■ *Le Dieu caché. Étude sur la vision tragique dans les Pensées de Pascal et dans le théâtre de Racine*, 1955 ■ *Recherches dialectiques*, 1959 ■ *Pour une sociologie du roman*, 1964 ■ *Structures mentales et création culturelle*, 1970 ■ *Marxisme et sciences humaines*, 1970 ■ *Lukács et Heidegger*, 1973.

Polskie przekłady dzieł: *Nauki humanistyczne a filozofia*, tłum. E. Jerzyńska, Warszawa 1961.

Louis Althusser

Główne dzieła: *Montesquieu, la politique et l'histoire*, 1959 ■ *Pour Marx* 1965 ■ *Lire le Capital* (z Étienne Balibarem) 1965 ■ *Lenine et la philosophie*, 1968 ■ *Marx et Lenine devant Hegel*, 1972 ■ *Response a John Lewis*, 1973 ■ *Elements d'autocritique*, 1974 ■ *Philosophie et la philosophie spontanée des savants*, 1974 ■ *Positions*, 1976.

Polskie przekłady dzieł: *Czytanie „Kapitału”* (z Étienne Balibarem), tłum. W. Dłuski, Warszawa 1975 ■ *W odpowiedzi Johnowi Lewisowi*, tłum. A. Staroń, Warszawa 1988 ■ *W imię Marksa*, tłum. M. Herer, Warszawa 2009.

Literatura przedmiotowa: R. Łoziński, *Filozofia Althussera*, Wrocław 1978 ■ S. Morawski, *O granicznych odmianach marksizmu. Sartre-Althusser*, Kraków 1979.

XVI. SZKOŁA FRANKFURCKA

Wprowadzenie

A. Malinowski, *Szkoła frankfurcka a marksizm*, Warszawa 1979 ■ *Szkoła frankfurcka*, t. 1 cz. 1–2, t. 2 cz. 1–2, wybór J. Łoziński, Warszawa 1986 ■ A. Szahaj, *Teoria krytyczna szkoły frankfurckiej. Wprowadzenie*, Warszawa 2008 ■ *Szkoła frankfurcka. Współczesne perspektywy*, wybór tekstów S. Czerniak, J. Rolewski, we współpracy z A. Honnethem, tłum. R. Michalski, red. S. Czerniak, Nowa Wieś 2010 ■ S. Czerniak, R. Michalski, *Filozofia jako samokrytyka rozumu. Meandry doktrynalnej ewolucji teorii krytycznej*, Lubicz 2014.

Walter Benjamin

Główne dzieła: *Gesammelte Schriften*, Frankfurt am Main 2008–2023.

Bd 1: *Jugendschriften* ■ Bd 2: *Philosophische und ästhetische Schriften* ■ Bd 3: *Der Begriff der Kunstkritik in der deutschen Romantik*, Bd 4: *Goethes Wahlverwandtschaften* ■ Bd 5: *Gedichte und Erzählungen*, Bd 6: *Ursprung des deutschen Trauerspiels*, Bd 7: *Charles Baudelaire, Tableaux Parisiens*, Bd 8: *Einbahnstraße* ■ Bd 9: *Rundfunkarbeiten* ■ Bd 10: *Deutsche Menschen* ■ Bd 11: *Berliner Chronik/Berliner Kindheit um neunzehnhundert*, Bd 12: *Essays zur Literatur* ■ Bd 13: *Kritiken und Rezensionen* ■ Bd 14: *Texte über Städte, Berichte, Feuilletons* ■ Bd 15: *Autobiographische Schriften und Protokolle zu Drogenversuchen* ■ Bd 16: *Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit* ■ Bd 17: *Pariser Passagen/Paris, die Hauptstadt des XIX. Jahrhunderts* ■ Bd 18: *Charles Baudelaire. Ein Lyriker im Zeitalter des Hochkapitalismus* ■ Bd 19: *Über den Begriff der Geschichte* ■ Bd 20: *Notizhefte und Notizblocks* ■ Bd 21: *Manuskriptkonvolute, Einzelblätter, Lichtenbergbibliografie*.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Anioł historii. Eseje, szkice, fragmenty*, tłum. zbiorowe, Poznań 1996 ■ *Ulica jednokierunkowa*, tłum. A. Kopacki, Warszawa 1997 (tłum. nowe, B. Baran, Warszawa 2011) ■ *Pasaże*, tłum. I. Kania, Kraków 2004 ■ *O haszyszu. Teksty literackie, zapiski, materiały*, tłum. E. Drzazgowska, Warszawa 2010 ■ *Berlińskie dzieciństwo na przełomie wieków*, tłum. B. Baran, Warszawa 2010 ■ *Twórca jako wytwórca. Eseje i rozprawy*, tłum. R. Reszke, Warszawa 2011 ■ *Dziennik moskiewski*, tłum. B. Baran, Warszawa 2010 ■ *Konstelacje. Wybór tekstów*, tłum. A. Lipszyc, Kraków 2012 ■ *Źródło dramatu żałobnego w Niemczech*, tłum. A. Kopacki, Warszawa 2013 ■ *Sny*, wybrał B. Lindner, tłum. B. Baran, Warszawa 2017 ■ *Krytyka i narracja. Pisma o literaturze*, wybrał i tłum. B. Baran, Warszawa 2018 ■ *Zwariowany dzień. Trzydzieści zagwozdek* (wraz z M. Monteiro), tłum. A. Lipszyc, Warszawa 2018 ■ *Podróże wyobraźni*, wybrał i tłum. B. Baran, Warszawa 2021.

Literatura przedmiotowa: „*Drobne rysy w ciągłej katastrofie...*”. *Obecność Waltera Benjaminina w kulturze współczesnej*, red. A. Zeidler-Janiszewska, Warszawa 1993 ■ R. Różanowski, *Pasaże Waltera Benjaminina. Studium myśli*, Wrocław 1997 ■ H. Arendt, *Walter Benjamin 1892–1940*, tłum. A. Kopacki, Gdańsk 2007 ■ R. Michalski, *Antropologia mimesis. Studium myśli Waltera Benjaminina i Theodora W. Adorna*, Nowa Wieś 2008 ■ Wokół „*Pasaży*” Waltera Benjaminina, red. P. Siedziwski, K. Trybuś, M. Wilczyński, Poznań 2009 ■ K. Najdek, *Cytat jako figura myśli. Z retoryki filozoficznej Hamanna i Benjaminina*, Nowa Wieś 2010 ■ A. Lipszyc, *Sprawiedliwość na końcu języka. Czytanie Waltera Benjaminina*, Kraków 2012 ■ M. Pospiszyl, *Zatrzymać historię. Walter Benjamin i mniejszościowy materializm*, Warszawa 2016 ■ H. Mayer, *Świadek epoki Walter Benjamin*, tłum. T. Zatorski, Gdańsk 2019 ■ G. Agamben, *Mesjasz i suweren. Problem prawa u Waltera Benjaminina*, tłum. P. Laskowski, Poznań 2019.

Max Horkheimer

Główne dzieła: *Anfänge der bürgerlichen Geschichtsphilosophie. Hegel und das Problem der Metaphysik. Montaigne und das Funktion des Skepsis*, 1930 ■ *Hegel und die Metaphysik*, 1932 ■ *Dämmerung. Notizen in Deutschland*, 1934 ■ *Studien über Autorität und Familie. Allgemeiner Teil*, 1936 ■ *Dialektik der Aufklärung* (wraz Th. W. Adorno), 1947 ■ *Eclipse of Reason*, 1947 ■ *Zur Kritik der instrumentalen Vernunft*, 1967 ■ *Kritische Theorie*, 1969 ■ *Traditionelle und Kritische Theorie*, 1970 ■ *Gesellschaft im Übergang. Aufsätze, Reden und Vorträge*, 1947–1970, 1972 ■ *Sozialphilosophische Studien. Aufsätze, Reden und Vorträge*, 1930–1972, 1972 ■ *Notize 1950 bis 1969*, 1974.

Gesammelte Schriften, Bd. 1–18, Hrsg. A. Schmidt, Frankfurt am Main 1985–1996

Polskie przekłady dzieł: *Společna funkcja filozofii*, tłum. J. Doktor, Warszawa 1987 ■ *Dialektyka oświecenia. Fragmenty filozoficzne*, (wraz z Th. Adorno) tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 1994 ■ *Początki mieszczańskiej filozofii dziejów*, tłum. H. Walentynowicz, Warszawa 1995 ■ *Zmierzch. Notatki z Niemiec 1931–1934*, tłum. H. Walentynowicz, Warszawa 2002 ■ *Krytyka instrumentalnego rozumu*, tłum. H. Walentowicz, Warszawa 2007.

Literatura przedmiotowa: S. Czerniak, *Pomiędzy socjologią wiedzy a telogią negatywną. Filozofia Maxa Horkheimera*, Wrocław 1990 ■ K. Koptas, *Rozum, rzeczywistość i to, co całkiem inne. Teoria krytyczna Maxa Horkheimera*, Warszawa 1998 ■ H. Walentowicz, *Tęsknota za lepszym. Historiozofia Maxa Horkheimera*, Warszawa 2004.

Theodor Wissengrund Adorno

Główne dzieła: Kierkegaard. *Konstruktion des Ästhetischen*, 1933 ■ *Dialektik der Aufklärung. Philosophische Fragmente* (we współpracy z M. Horkheimerem), 1947 ■ *Philosophie der neuen Musik*, 1949 ■ *The Authoritarian Personality* (z E. Frankel-Brunswik, D. Levinsonem, R.N. Sanfrordem), 1950 ■ *Minima moralia. Reflexionen aus dem beschädigten Leben*, 1951 ■ *Versuch über Wagner*, 1952 ■ *Prismen. Kulturkritik und Gesellschaft*, 1955 ■ *Dissonanzen. Musik in der verwalteten Welt*, 1956 ■ *Soziologische Exkurse* (we współpracy z Horkheimerem), 1956 ■ *Zur Metakritik der Erkenntnistheorie. Studien über Husserl und die phänomenologischen Antinomien*, 1956; *Aspekte der Hegelschen Philosophie*, 1957 ■ *Noten zur Literature*, t. 1–4, 1958–1974 ■ *Klangfiguren. Musikalische Schriften I*, 1959 ■ *Mahler. Eine Musikalische Physiognomik*, 1960 ■ *Einleitung in die Musiksoziologie*, 1962 ■ *Eingriffe. Neun kritische Modelle*, 1963 ■ *Drei Studien zu Hegel*, 1963 ■ *Der getreue Korrepetitor*, 1963 ■ *Quasiuna fantasia. Musikalische Schriften II*, 1963 ■ *Jargon der Eigentlichkeit*, 1964 ■ *Moments musicaux. Neu gedruckte Aufsätze*, 1928–1962, 1964 ■ *Negative Dialektik*, 1966 ■ *Ohne Leitbild. Parva Aethetica*, 1967 ■ *Impromptus. Zweite Folge neugedruckter musikalischen Aufsätze*, 1968 ■ *Berg*, 1968; *Stichworte. Kritische Modelle 2*, 1969 ■ *Nervenzpunkte der neuen Musik*, 1969 ■ *Aufsätze zur Gesellschaftstheorie und Methodologie*, 1970 ■ *Erziehung zur Mündigkeit*, 1970 ■ *Ästhetische Theorie*, 1970 ■ *Über Walter Benjamin*, 1970 ■ *Kritik. Kleine Schriften zur Gesellschaft*, 1971 ■ *Soziologische Schriften I*, 1972 ■ *Philosophische Terminologie*, 1973.

Gesammelte Schriften, Hrsg. R. Tiedemann i inni, Frankfurt am Main 1970–1986).

Polskie przekłady dzieł: *Filozofia nowej muzyki*, tłum. F. Wayda, Warszawa 1974; *Dialektyka negatywna*, tłum. K. Krzemieniowa, Warszawa 1986 ■ *Sztuka i sztuki*, tłum. K. Krzemień-Ojak, Warszawa 1990 ■ *Dialektyka oświecenia* (wraz z M. Horkheimerem), tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 1994 ■ *Teoria estetyczna*, tłum. K. Krzemieniowa, Warszawa 1994 ■ *Minima moralia*, tłum. M. Łukasiewicz, Kraków 1999 ■ *O literaturze*, tłum. A. Wołkowicz, Warszawa 2005 ■ *Osobowość autorytarna*, tłum. M. Pańków, Warszawa 2010 ■ *Przemysł kulturalny. Wybrane eseje o kulturze masowej*, tłum. M. Bucholc, Warszawa 2019 ■ *Nowy prawicowy radykalizm*, tłum. M. Ratajczak, Kraków 2020.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: S. Morawski, *Czytanie Adorna*, Warszawa 1974 ■ K. Sauerland, *Od Diltheya do Adorna. Studia z estetyki niemieckiej*, Warszawa 1986 ■ *Adorno – między moderną a postmoderną*, red. A. Zeidler-Janiszewska, Poznań 1991 ■ B. Sierocka, *Prolegomena do filozofii krytycznej. Wokół negatywnej dialektyki Th. W. Adorno*, Wrocław 1991 ■ H. Mörchen, *Wiedza i panowanie u Heideggera i Adorna*, tłum. R. Marszałek, Warszawa 1999 ■ A. Wawrzynowicz, *Hegel i Adorno. Opozycja dwóch koncepcji myślenia dialektycznego i dwóch wykładni racjonalności*, Poznań 2001 ■ R. Michalski, *Antropologia mimesis. Studium myśli Waltera Benjamina i Theodora W. Adorna*, Nowa Wieś 2008 ■ R. Czekaj, *Krytyczna teoria sztuki Theodora W. Adorna*, Kraków 2013 ■ A. Zbrzezny, *Podmiotowość i historia w filozofii społecznej Hegla, Marksa i Adorna*, Kraków 2016.

Ernst Bloch

Główne dzieła: *Kritische Erörterungen über Rickert und das Problem der modernen Erkenntnistheorie*, 1909 ■ *Geist der Utopie*, 1918 (wersja 2 1923, wersja ostateczna 1964) ■ *Thomas Münzer als Theologe der Revolution*, 1921 ■ *Durch die Wüste*, 1923 ■ *Spuren*, 1930 ■ *Erbenschaft dieser Zeit*, 1935 ■ *Subjekt-Objekt. Erläuterungen zu Hegel*, 1951 ■ *Das Prinzip Hoffnung*, Bd. 1 1954, Bd. 2 1955, Bd. 3 1959 ■ *Naturrecht und menschliche Würde*, 1961 ■ *Philosophische Grundfragen I. Zur Ontologie des Noch-Nicht-Seins*, 1961 ■ *Tübinger Einleitung in die Philosophie*, Bd. 1 1963, Bd. 2 1964 ■ *Literarische Aufsätze*, 1965 ■ *Atheismus im Christentum. Zum Religion des Exodus und des Reichs*, 1968 ■ *Philosophische Aufsätze zur objektiven Phantasie*, 1969 ■ *Politische Messungen, Pestzeit, Vormärz*, 1968 ■ *Das Materialismusproblem, seine Geschichte und Substanz*, 1972 ■ *Vorlesungen zur Philosophie der Renaissance*, 1972 ■ *Experimentum Mundi. Frage, Kategorien des Herausbringens, Praxis*, 1975 ■ *Zwischenwelten in der Philosophiegeschichte. Aus Leipziger Vorlesungen*, 1977 ■ *Tendenz-Latenz-Utopie. Ergänzungsband zur Gesamtausgabe*, 1978 ■ *Abschied von der Utopie?*, 1980 ■ *Leipziger Vorlesungen zur Geschichte der Philosophie*, Bd. 1-4, 1985 ■ *Briefe 1903–1975*, 1985 ■ *Kampf, nicht Krieg. Politische Schriften 1917–1919*, 1985 ■ *Logos der Materie. Enie Logik im Werden. Aus dem Nachlas 1923–1949*, Hrsg. G. Cunico, 2000.

Polskie przekłady dzieł: *Ślady*, tłum. A. Czajka, Kraków 2012.

Literatura przedmiotowa: J. Pieper, *Nadzieja a historia*, Warszawa 1981 ■ A. Czajka, *Człowiek znaczy nadzieja. O Filozofii Ernsta Blocha*, Warszawa 1991.

Erich Fromm

Główne dzieła: *Die Furcht vor der Freiheit*, 1941 ■ *Psychoanalyse und Ethik*, 1946 ■ *Psychoanalyse und Religion*, 1949 ■ *Märchen, Mythen, Träume*, 1951 ■ *Kunst des Lebens*, 1956 ■ *Jenseits der Illusionen. Die Bedeutung von Marx und Freud*, 1962 ■ *Ihr werdet sein wie Gott*, 1966 ■ *Die Revolution der Hoffnung. Für eine humanisierte Technik*, 1968 ■ *Zen-Buddhismus und Psychoanalyse* (mit D.T. Suzuki, R. de Martino), 1971 ■ *Anatomie der menschlichen Destruktivität*, 1974 ■ *Sigmund Freuds Psychoanalyse – Größe und Grenzen*, 1979 ■ *Haben oder Sein*, 1976 ■ *Arbeiter und Angestellte am Vorabend des Dritten Reiches. Eine sozialpsychologische Untersuchung*, 1980 ■ *Es geht um den Menschen. Eine Untersuchung der Tatsachen und Illusionen in der Außenpolitik*, Stuttgart 1981 ■ *Die Seele des Menschen. Ihre Fähigkeit zum Guten und zum Bösen*, 1987 ■ *Ethik und Politik*, 1990 ■ *Den Menschen verstehen. Psychoanalyse und Ethik*, 2004 ■ *Aggression. Warum ist der Mensch destruktiv?*, 2012.

Polskie przekłady dzieł: *Szkice z psychologii religii*, tłum. J. Prokopiuk, Warszawa 1966 ■ *Zapomniany język. Wstęp do rozumienia snów, baśni i mitów*, tłum. J. Marzęcki, Warszawa 1972 ■ *O sztuce istnienia*, tłum. R. Saciuk, Warszawa – Wrocław 1997 ■ *Dogmat Chrystusa i inne pisma religioznawcze*, tłum. K. Kosior, Lublin 1992 ■ *Ucieczka od wolności*, tłum. O. i A. Ziemilscy, Warszawa 1993 ■ *Wojna w człowieku. Psychologiczne studium istoty destruk-*

cyjności, tłum. zbiorowe, Warszawa 1994 ■ *Niech się stanie człowiek. Z psychologii etyki*, tłum. R. Saciuk, Warszawa 1994 ■ *Kryzys psychoanalizy*, tłum. W. Brydak, Poznań 1995 ■ *Mieć czy być?*, tłum. J. Karłowski, Poznań 1995 ■ *Buddyzm zen i psychoanaliza* (wraz z D.T. Suzukim i R. De Martino), tłum. M. Macko, Poznań 1995 ■ *O sztuce słuchania. Terapeutyczne aspekty psychoanalizy*, tłum. R. Saciuk, Warszawa–Wrocław 1996 ■ *Zdrowe społeczeństwo*, tłum. A. Tanalska-Dulęba, Warszawa 1996 *Rewolucja nadziei. Ku uczłowieczonej technologii*, tłum. H. Adamska, Poznań 1996 ■ *Serce człowieka. Jego niezwykła zdolność do dobra i zła*, tłum. R. Saciuk, Warszawa – Wrocław 1996 ■ *Miłość, płęć i matriarchat*, tłum. B. Radomska, G. Sowinski, Poznań 1997 ■ *Rewizja psychoanalizy*, tłum. R. Saciuk, Warszawa 1998 ■ *Kryzys psychoanalizy. Szkice o Freudzie, Marksie i psychologii społecznej*, tłum. W. Brydak, Poznań 2000 ■ *Psychoanaliza a religia*, tłum. J. Karłowski, Poznań 2000 ■ *Zerwać okowy iluzji. Moje spotkania z myślą Marksa i Freuda*, tłum. J. Karłowski, Poznań 2000 ■ *Anatomia ludzkiej destrukcyjności*, tłum. J. Karłowski, Poznań 2002 ■ *O sztuce miłości*, tłum. A. Bogdański, Poznań 2004 ■ *Pasje Zygmunta Freuda. Analiza postaci oraz wpływu psychoanalizy na nasz światopogląd*, tłum. R. Palusiński, Kraków 2010 ■ *Patologia normalności. Przyczynek do nauki o człowieku*, tłum. S. Baranowski, R. Palusiński, Kraków 2011 ■ *O byciu człowiekiem*, tłum. Ł. Kozak, Kraków 2013 ■ *O nieposłuszeństwie i inne eseje*, tłum. S. Baranowski, Kraków 2015 ■ *Zdrowe społeczeństwo*, tłum. A. Tanalska-Dulęba, Kraków 2017 ■ *Psychoanaliza a religia*, tłum. J. Karłowski, Kraków 2017 ■ *O miłości do życia*, tłum. J. Dudek, E. Kiresztura-Wojciechowska, Kraków 2018.

Literatura przedmiotowa: W. Stróżewski, *Erich Fromm. Perspektywy i redukcje*, Kraków 1967 ■ L. Siniugina, *Agresja czy miłość. Prezentacja poglądów Ericha Fromma*, Warszawa 1981 ■ M. Chałubiński, *Antropologia i utopia. Jednostka a społeczeństwo w poglądach Ericha Fromma*, Warszawa 1992 ■ M. Chałubiński, *Fromm, Erich (1900–1980)*, Warszawa 1993 ■ A. Olubiński, *Ericha Fromma koncepcja życia „po ludzku”*, 1994 ■ M. Kucia, *Filozofia Ericha Fromma*, Kraków 1994 ■ R. Saciuk, *O moralności i zdrowiu psychicznym. Z psychoanalizy E. Fromma*, Wrocław 1996 ■ R. Funk, *Erich Fromm*, tłum. R. Różanowski, Wrocław 1999 ■ M. Chałubiński, *Niepokoje i afirmację Ericha Fromma*, Poznań 2000 ■ C. Krawczyk, *Krytyka cywilizacji technicznej. Erich Fromm a Herbert Marcuse*, Gliwice 2010 ■ K. Kaczmarek, *Socjologia a religie. Współczynnik humanistyczny jako narzędzie wartościowania w pismach Ericha Fromma*, Poznań 2003 ■ M. Gałkowska Jakubik, *Mieć czy być? Empiryczna weryfikacja koncepcji Ericha Fromma*, Lublin 2007 ■ I. Błocian, *Psychoanalityczne wykładnie mitu. Freud, Jung, Fromm*, Warszawa 2010 ■ *Zdrowy człowiek i społeczeństwo w wizjach Alberta Schweitzera i Ericha Fromma*, red. B. Stelcer, Poznań 2013 ■ A. Korczak, *Mythologos. Filozoficzne interpretacje teorii mitu Mircei Eliadego, Josepha Campbella i Ericha Fromma*, Zakopane 2015 ■ R. Włodarczyk, *Ideologia, teoria, edukacja. Myśl Erich Fromma jako inspiracja dla pedagogiki współczesnej*, Kraków 2016 ■ M. Kilanowski, *W obronie ludzkiej godności i solidarności. Erich Fromm i Isaiach Berlin ku nowym filozoficznym podstawom państwa i prawa*, Toruń 2018 ■ M. Tołwiński, *Kategorie wojny i pokoju w koncepcjach bezpieczeństwa społecznego Ericha Fromma i Bertranda Russela*, Siedlce 2021.

Herbert Marcuse

Główne dzieła: *Schriften*, Suhrkamp, Frankfurt am Main 1978–1989

Bd 1: *Der deutsche Künstlerroman. Frühe Aufsätze* ■ Bd 2: *Hegels Ontologie und die Theorie der Geschichtlichkeit* ■ Bd 3: *Aufsätze aus der Zeitschrift für Sozialforschung 1934–1941* ■ Bd 4: *Vernunft und Revolution. Hegel und die Entstehung der Gesellschaftstheorie* ■ Bd 5: *Triebstruktur und Gesellschaft. Ein philosophischer Beitrag zu Sigmund Freud* ■ Bd 6: *Die Gesellschaftslehre des sowjetischen Marxismus* ■ Bd 7: *Der eindimensionale Mensch. Studien zur Ideologie der fortgeschrittenen Industriegesellschaft* ■ Bd 8: *Aufsätze und Vorlesungen 1948–1969* ■ Bd 9: *Konterrevolution und Revolte; Zeit-Messungen; Die Permanenz der Kunst*.

Nachgelassene Schriften, Hrsg. P.-E. Jansen, Lüneburg 1999–2009.

Bd 1: *Das Schicksal der bürgerlichen Demokratie*, aus dem Amerikanischen von M.I. Haupt, Einleitung von O. Negt ■ Bd 2: *Kunst und Befreiung*, übersetzt von M. Haupt und S. Bundschuh ■ Bd 3: *Philosophie und Psychologie*, aus dem Amerikanischen von C. Lösch ■ Bd 4: *Die Studentenbewegung und ihre Folgen*, aus dem Amerikanischen von Th. Laugstien ■ Bd 5: *Feindanalysen. Über die Deutschen.*, aus dem Amerikanischen von M. Haupt ■ Bd 6: *Ökologie und Gesellschaftskritik*, aus dem Amerikanischen und Französischen von Th. Laugstien

Collected Papers, Hrsg. D. Kellner, New York 1998–2014

Bd 1: *Technology, War and Fascism* ■ Bd 2: *Towards a Critical Theory of Society* ■ Bd 3: *The New Left and the 1960s* ■ Bd 4: *Art and Liberation* ■ Bd 5: *Philosophy, Psychoanalysis and Emancipation* ■ Bd 6: *Marxism, Revolution and Utopia*.

Polskie przekłady dzieł: *Rozum i rewolucja. Hegel a powstanie teorii społecznej*, tłum. Warszawa 1966 ■ *Człowiek jednowymiarowy. Badania nad ideologią rozwiniętego społeczeństwa przemysłowego*, tłum. S. Konopacki, Warszawa 1991 ■ *Eros i cywilizacja*, tłum. H. Jankowska, A. Pawelski, Warszawa 1998.

Litatura przedmiotowa: J. Szewczyk, *Eros i rewolucja. Krytyka antropologii filozoficznej Herberta Marcusego*, Warszawa 1971 ■ J. Borgosz, *Herbert Marcuse i filozofia trzeciej siły*, Warszawa 1972 ■ J. Wasserman, *Krytyczna teoria społeczeństwa Herberta Marcusego*, Warszawa 1979 ■ A. Walecka-Rynduch, *Wizja „Nowego społeczeństwa” w myśli politycznej Herberta Marcusego i Rudiego Dutschkego*, Kraków 2006 ■ A. Walecka-Rynduch, *Kultura afirmatywna w ujęciu Herberta Marcuse*, Kraków 2008 ■ C. Krawczyk, *Krytyka cywilizacji technicznej. Erich Fromm a Herbert Marcuse*, Gliwice 2010.

Jürgen Habermas

Główne dzieła: *Das Absolute und die Geschichte. Von der Zwiespältigkeit in Schellings Denken*, 1954 ■ *Strukturwandel der Öffentlichkeit. Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*, 1962 ■ *Theorie und Praxis. Sozialphilosophische Studien*, 1963 ■ *Erkenntnis und Interesse*, 1968 ■ *Technik und Wissenschaft als „Ideologie”*, 1968 ■ *Protestbewegung und Hochschulreform*, 1969 ■ *Philosophisch-politische Profile*, 1971 ■ *Kultur und Kritik*, 1973 ■ *Zur Rekonstruktion des Historischen Materialismus*, 1976 ■ *Politik, Kunst, Religion. Essays über zeitgenössische Philosophen*, 1978 ■ *Theorie des kommunikativen Handelns*, Bd. 1: *Handlungs-rationalität und gesellschaftliche Rationalisierung*, Bd 2: *Zur Kritik der funktionalistischen Vernunft*, 1981 ■ *Kleine politische Schriften I–IV*, 1981 ■ *Moralbewusstsein und kommunikatives Handeln*, 1983 ■ *Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns*, 1984 ■ *Der philosophische Diskurs der Moderne*, 1985 ■ *Nachmetaphysisches Denken. Philosophische Aufsätze*, 1988 ■ *Die Moderne – Ein unvollendetes Projekt. Philosophisch-politische Aufsätze*, 1990 ■ *Erläuterungen zur Diskursethik*, 1991 ■ *Texte und Kontexte*, 1991 ■ *Vergangenheit als Zukunft? Das alte Deutschland im neuen Europa? Ein Gespräch mit Michael Haller*, 1991 ■ *Faktizität und Geltung. Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaates*, 1992 ■ *Die Einbeziehung des Anderen. Studien zur politischen Theorie*, 1996 ■ *Wahrheit und Rechtfertigung. Philosophische Aufsätze*, 1999 ■ *Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Weg zu einer liberalen Eugenik?*, 2001 ■ *Kommunikatives Handeln und detranszendentalisierte Vernunft*, 2001 ■ *Zwischen Naturalismus und Religion. Philosophische Aufsätze*, 2005 ■ *Zur Verfassung Europas. Ein Essay*, 2011 ■ *Nachmetaphysisches Denken II. Aufsätze und Repliken*, 2012 ■ *Auch eine Geschichte der Philosophie*, Bd 1: *Die okzidentale Konstellation von Glauben und Wissen*, Bd 2: *Vernünftige Freiheit. Spuren des Diskurses über Glauben und Wissen*, 2019.

Polskie przekłady dzieł i wyborów tekstów: *Teoria i praktyka*, tłum. M. Łukasiewicz, Z. Krasnodębski. Warszawa 1983 ■ *Obywatelstwo a tożsamość narodowa*, tłum. B. Markiewicz,

Warszawa 1993 ■ *Stan filozofii współczesnej* (wraz z R. Rortym i L. Kołakowskim), tłum. J. Niżnik, Warszawa 1996 ■ *Teoria działania komunikacyjnego*, t. 1: *Racjonalność działania a racjonalność społeczna*, tłum. A.M. Kaniowski, Warszawa 1999 ■ *Filozoficzny dyskurs nowoczesności*, tłum. M. Łukasiewicz, Kraków 2000 (wyd. 2 Kraków 2005) ■ *Teoria działania komunikacyjnego*, t. 1: *Przyczynek do krytyki rozumu funkcjonalnego*, tłum. A.M. Kaniowski, Warszawa 2002 ■ *Przyszłość natury ludzkiej. Czy zmierzamy do eugeniki liberalnej?*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 2003 ■ *Działanie komunikacyjne i detranscendentalizacja rozumu*, tłum. W. Lipnik, Warszawa 2004 ■ *Od wrażenia zmysłowego do symbolicznego wyrazu*, tłum. K. Krzemięniowa, Warszawa 2004 ■ *Faktyczność i obowiązywanie*, tłum. A. Romaniuk, R. Marszałek, Warszawa 2005 ■ *Strukturalne przeobrażenia sfery publicznej*, tłum. W. Lipnik, M. Łukasiewicz, Warszawa 2007 ■ *Filozofia w czasach terroru. Rozmowy z Jürgenem Habermasem i Jacques'em Derridą*, przeprowadziła i komentarzem opatrzyła G. Borradori, tłum. A. Karalus, M. Kilanowski, B. Orlewski, red. A. Szahaj, Warszawa 2008 ■ *Między naturalizmem a religią. Rozprawy filozoficzne*, tłum. M. Pańków, Warszawa 2012 ■ *Rzecz o kondycji i ustroju Europy*, tłum. A.M. Kaniowski, Łódź 2014.

Literatura przedmiotowa: *Wokół teorii krytycznej Jürgena Habermasa*, red. A.M. Kaniowski, A. Szahaj, Warszawa 1987 ■ *Dyskursy rozumu. Między przemocą a emancypacją. Z recepcji Jürgena Habermasa w Polsce*, red. L. Witkowski, Toruń 1990 ■ A.M. Kaniowski, *Filozofia społeczna Jürgena Habermasa. W poszukiwaniu jedności teorii i praktyki*, Warszawa 1991 ■ Z. Krasnodębski, *Upadek idei postępu*, Warszawa 1991 ■ A. Romaniuk, *Społeczeństwo i rozum. O filozofii prawa i demokracji Jürgena Habermasa*, Warszawa 2005 ■ R. Misiak, *Spór o transcendentalną koncepcję rozumu. H.M. Baumgartner versus J. Habermas*, Szczecin 2008 ■ M.M. Bieczyński, *Teorie dyskursu prawniczego w niemieckiej filozofii prawa. Na przykładzie koncepcji Jürgena Habermasa, Karla Otto Apla oraz Roberta Alexego*, Poznań 2010 ■ T. Maślanka, *Racjonalność i komunikacja. Filozoficzne podstawy teorii społecznej Jürgena Habermasa*, Warszawa 2011 ■ *Habermas, teoria krytyczna i edukacja*, red. M. Murphy, T. Fleming, Wrocław 2012 ■ A. Dupeyrix, *Zrozumieć Habermasa*, tłum. M.N. Wróblewska, Warszawa 2013 ■ M. Kilanowski, *Ku wolności jako odpowiedzialności. Dewey, Rorty, Habermas o nowej jakości w demokracji*, Toruń 2013 ■ D. Sępczyńska, *Problematyczny status prawdy w polityce. Strauss, Rawls, Habermas*, Kraków 2015 ■ K. Cierlikowski, *Problem racjonalności i normatywności w filozofii Jürgena Habermasa*, Kraków 2016 ■ M. Hulas, *Decydować samemu. Sfera publiczna jako „locus” autonomii według Jürgena Habermasa*, Lublin 2019.

XVII. PSYCHOANALIZA I FILOZOFIA

Wprowadzenie

A.Szalai, *Philosophische Grundprobleme der psychoanalytischen Psychologie*, Budapest 1935 ■ *Philosophy and Analysis*, red. M. Mac Donald, London 1954 ■ A.C. Mac Intyre, *The Unconscious*, London 1958 ■ J. Habermas, *Erkenntnis und Interesse*, Frankfurt am Main 1968 ■ Th.W.Adorno, *Der Begriff des Unbewußten in der transzendentalen Seelenlehre*, w: *Gesammelte Schriften t. 1*, 1973, Frankfurt am Main s. 79 – 322 ■ H.F.Ellenberger, *Die Entdeckung des Unbewußten*, Bern 1973 ■ N. Schaub, *Jaspers und Freud*, Freiburg 1973 ■ E.Wiesenhütter, *Die Begegnung zwischen Philosophie und Tiefenpsychologie*, Darmstadt 1979 ■ L. Wittgenstein, *Conversations on Freud* excerpt from 1932–1933 lectures, w: red. R. Wollheim, J.Hopkins London 1982 ■ *Philosophical Essays on Freud*, red. R. Wollheim, J. Hopkins, London, New York 1982 ■ C.E.Scheidt, *Die Rezeption der Psychoanalyse in der deutschsprachigen Philosophie vor 1940*, Frankfurt am Main 1986 ■ B.Malinowski, *Psychoanaliza i antropologia*, w: tegoż,

Seks i stłumienie w społeczności dzikich, Warszawa 1987 ■ P. Dybel, *Dialog i represja. Antynomie psychoanalizy Z. Freuda*, Warszawa 1994 ■ P. Dybel, *Freuda sen o kulturze*, Warszawa 1994 ■ Sz Wróbel, *Odkrycie nieświadomości. Czy destrukcja Kartezjańskiego pojęcia podmiotu poznającego?* Warszawa 1997 ■ A. Leder, *Nauka Freuda w epoce „Sein und Zeit”*, Warszawa 2007 ■ *Okruchy psychoanalizy. Teoria Freuda między hermeneutyką i poststrukturalizmem*, Kraków 2009 ■ P. Dybel, *Psychoanaliza Freuda i filozofia współczesna*, w: tegoż, *Rozum i nieświadome*, Kraków 2020, s. 317–374.

Sigmund Freud

Główne dzieła: *Gesammelte Werke*, t. I–XVIII, red. A. Freud, E. Bibring, W. Hoffer, E. Kris, O. Isakower, Fischer Verlag, Frankfurt am Main 1999

Die Traumdeutung, 1900 ■ *Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie*, 1905 ■ *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten*, 1905 ■ *Der Dichter und das Phantasieren* 1908 ■ *Eine Kindheitserinnerung des Leonardo da Vinci*, 1910 ■ *Pszchoanalytische Bemerkungen über einen autobiographisch beschriebenen Fall von Paranoia*, 1911 ■ *Totm und Tabu*, 1912–1913 ■ *Zur Einführung des Narzißmus*, 1914 ■ *Der Moses des Michelangelo*, 1914 ■ *Triebe und Triebchicksale*, 1915 ■ *Die Verdrängung*, 1915 ■ *Das Unbewußte*, 1915 ■ *Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse*, 1917 ■ *Trauer und Melancholie* 1917 ■ *das Unheimliche*, 1919 ■ *Jenseits des Lustprinzips*, 1920 ■ *Massenpsychologie und Ich-Analyse*, 1921 ■ *Das Ich und das Es*, 1923 ■ *Der Untergang des Ödipuskomplexes*, 1924 ■ *Neurose und Psychose*, 1924 ■ *Die Zukunft einer Illusion*, 1927 ■ *Fetischismus*, 1927 ■ *Dostojewski und die Vaterötung*, 1928 ■ *Über die weibliche Sexualität*, 1931 ■ *Neue Folge der Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse*, 1933 ■ *Der Mann Moses und die monotheistische Religion*, 1939.

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Dzieła*, t. 1–11, tłum. R. Reszke, Wyd. KR, Warszawa 1999–2011.

Psychopatologia życia codziennego. Marzenie senne, tłum. L. Jekels, H. Ivanka, Lwów 1922, 19123 ■ *Wstęp do psychoanalizy*, tłum. S. Kempner Warszawa 1936 ■ *Poza zasadą przyjemności (wybór tekstów)* tłum. J. Prokopiuk, Warszawa 1975 ■ *Moje życie i psychoanaliza*, tłum. A. Kowaliszyn, B. Gawroński, Warszawa 1991 ■ *Totem i tabu*, tłum. J. Prokopiuk, M. Poręba, oprac. R. Reszke, Warszawa 1993 ■ *Dowcip i jego stosunek do nieświadomości*, tłum. R. Reszke Warszawa 1993 ■ *Człowiek imieniem Mojżesz a religia monoteistyczna*, tłum. J. Ochocki, J. Prokopiuk, Warszawa 1994 ■ *Kultura jako źródło cierpienia, Przyszłość pewnego złudzenia*, tłum. J. Prokopiuk, oprac. R. Reszke Warszawa 1995 ■ *Objaśnianie marzeń sennych*, tłum. R. Reszke Warszawa 1996 ■ *Psychoanalityczne uwagi o autobiograficznie opisanym przypadku paranoi (dementia paranoides)*, tłum. R. Reszke, w: tegoż, *Charakter a erotyka*, Warszawa 1996 s. 105–166 ■ *Psychologia zbiorowości i analiza „ja”*, tłum. R. Reszke, w: tegoż, *Pisma społeczne*, Warszawa 1998 ■ *Trzy rozprawy z teorii seksualnej*, tłum. R. Reszke, w: tegoż, *Życie seksualne*, Warszawa 1999, s. 27–130 ■ *O seksualności kobiecej*, tłum. R. Reszke w: tegoż, *Życie seksualne*, Warszawa 1999, s. 245–262 ■ *Dwie nerwice dziecięce*, tłum. R. Reszke, Warszawa 2000 ■ *S. Freud, J. Breuer, Studia nad histerią*, tłum. R. Reszke, Warszawa 2008 ■ *Popędy i ich losy, Wyparcie, Nieświadomość, Metapsychologiczne uzupełnienie teorii marzeń sennych, Żaloba i melancholia, Poza zasadą rozkoszy, „Ja” i „to”, Nerwica i psychoza, Ekonomiczny problem masochizmu*, tłum. R. Reszke, Warszawa 2009, s. 53–282 ■ *Leonarda da Vinci wspomnienie z dzieciństwa*, tłum. R. Reszke, w: tegoż, *Sztuki plastyczne i literatura*, Warszawa 2009, s. 69–134 ■ *Pisarz i fantazjowanie*, tłum. R. Reszke, w: tegoż: *Sztuki plastyczne i literatura*, Warszawa 2009, s. 143–152 ■ *Mojżesz Michała Anioła*, tłum. R. Reszke, w: tegoż, *Sztuki plastyczne i literatura*, Warszawa 2009, s. 165–188 ■ *Dostojewski i ojcostwo*, tłum. R. Reszke, w: tegoż, *Sztuki plastyczne i literatura*, Warszawa 2009, s. 229–244 ■ *Wykłady*, tłum. R. Reszke, Warszawa 2010.

Literatura przedmiotowa: K. Irzykowski, *Teoria snów Freuda*, „Nowa Reforma” 1912 nr 590 ■ K. Irzykowski, *Freudyzm i freudyści*, „Prawda” 1913, nr 2–6, 8–9 ■ G. Bychowski, *Psychoanaliza*, Warszawa 1928 ■ A. Dryjski, *Rozbiór i krytyka głównych założeń psychoanalizy*, „Kwartalnik Filozoficzny” t. VII 1929 ■ M. Bornsztajn, *Psychoanaliza*, Kraków 1930 ■ S.I. Witkiewicz, *Niemyte dusze*, w: tegoż, *Narkotyki-Niemyte dusze*, oprac. A. Miścińska, Warszawa 1975 ■ W. Jedlicki, *Co sądzić o freudyzmie i psychoanalizie?* „Wiedza i Życie” 1960 nr 4, 6 ■ J. Reykowski, *Freud i psychoanaliza*, w: *Filozofia i socjologia XX wieku*, Warszawa 1962 ■ Z. Wieczorek, *Neopsychoanaliza i marksizm. Krytyczna prezentacja koncepcji amerykańskich kulturalistów*, „Wiedza Powszechna”, Warszawa 1973 ■ M. Łapiński, *Psychoanaliza współczesna*, seria „Nauka dla wszystkich” nr 209, Wrocław 1973 ■ D. Danek, *Pojęcie wypowiedzi-maski jako narzędzie analizy poetyki wypowiedzi* („psychoanaliza „przedmowy”, „Pamiętnik Literacki” 1977 z. 4 ■ D. Danek, *Psychoanaliza i analiza semiotyczna*, (Tezy), „Teksty” 1978, nr 4 ■ L. Kołakowski, *Psychoanalityczna teoria kultury*, w: tegoż, *Czy diabeł może być zbawiony i 27 innych kazań*, „Aneks”, Londyn 1984 ■ Z. Rosińska, *Psychoanalityczne myślenie o sztuce*, Warszawa 1985 ■ K. Pospiszyl, *Zygmunt Freud. Człowiek i dzieło*, Wrocław 1991 ■ Z. Rosińska, *Freud*, Warszawa 1992 ■ A. Pawliszyn, *Skryte podstawy rozumienia. Hermeneutyka a psychoanaliza*, Gdańsk 1993 ■ B. Dobroczyński, *Ciemna strona psychiki. Geneza i historia idei nieświadomości*, Kraków 1994 ■ *Psychoanaliza i literatura*, red. P. Dybel, M. Głowiński, Gdańsk 2001 ■ A. Leder, *Nieświadomość jako pustka*, Warszawa 2001 ■ M. Drwięga, *Człowiek utajonych myśli*, Kraków 2006 ■ *Freud i nowoczesność*, red. Z. Rosińska, J. Michalik, P. Bursztyka, Kraków 2008 ■ K. Pajor, *Psychoanaliza Freuda po stu latach*, Warszawa 2009 ■ *Nieświadomość i transcendencja. Teksty dedykowane Zofii Rosińskiej*, red. J. Michalik, Warszawa 2011 ■ A. Kozoszka, *Psychoanalityczne ABC. Podstawy psychoanalitycznego myślenia*, Kraków 2015 ■ A. Lipszyc, *Freud: logika doświadczenia. Spekulacje marańskie*, Warszawa 2019.

Słowniki: B.E. Moore, B.D. Fine, *Słownik psychoanalizy* tłum. E. Modzelewska, Warszawa 1996 ■ J. Laplanche, J.-B. Pontalis, *Słownik psychoanalizy*, tłum. E. Modzelewska, E. Wojciechowska, Warszawa 1996 ■ Fhanér, *Słownik psychoanalizy*, tłum. J. Kubitsky, Gdańsk 1996

Melanie Klein

Główne dzieła: *The Collected Writings of Melanie Klein* London 1975 ; Vol. 1: *Love, Guilt and Reparation: And Other Works 1921–1945*; Vol. 2: *The Psychoanalysis of Children*, London: Hogarth Press; Vol. 3: *Envy and Gratitude*, London: Hogarth Press; Vol. 4: *Narrative of a Child Analysis*, London: Hogarth Press ■ *The Collected Works of Melanie Klein*, London New York 2017.

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Pisma T. 1. Miłość, poczucie winy i reparacja oraz inne prace z lat 1921–1945*, tłum. D. Golec, A. Czownicka, Gdańsk 2007 ■ *Pisma T. 2. Psychoanaliza dzieci*, tłum. M. Lipińska, M. Żylicz, H. Grzegółowska-Klarkowska, Wstęp W. Hańbowski, Gdańsk 2007 ■ *Pisma T. 3. Zawiść i wdzięczność*, tłum. A. Czownicka, H. Grzegółowska-Klarkowska, Wstęp W. Hańbowski, Gdańsk 2007 ■ *Pisma T. 4. Zapis analizy dziecka*, tłum. M. Ojrzyńska, A. Makowiecka-Pastusiak, Wstęp W. Hańbowski, Gdańsk 2007

Literatura przedmiotowa: H. Segal, *Marzenie senne, wyobraźni i, sztuka*, tłum. P. Dybel, Kraków 2003 ■ H. Segal, *Teoria Melanie Klein w praktyce klinicznej*, tłum. D. Golec, G. Rutkowska, A. Czownicka Gdańsk 2006 ■ H. Segal, *Melanie Klein*, tłum. J. Groth, Gdańsk 2013, ■ W. Hańbowski, *Tożsamość psychoanalitka i inne studia przypadków*, Kraków 2014

Jacques Lacan

Główne dzieła: *Écrits*, Paris 1966 ■ *Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse* (Séminaire XI), 1964, Paris 1973 ■ *Les écrits techniques de Freud* (Séminaire I), 1953–1954, Paris 1975 ■ *Le Moi dans la théorie de Freud et dans la technique de la psychoa-*

Bibliografia

nalyse (Séminaire II), 1954–1955, Paris 1978 ■ *Les psychoses* (Séminaire III), 1955–1956, Paris 1981 ■ *L'éthique de la psychanalyse* (Séminaire VII), 1959–1960, Paris 1986 *La relation d'objet* (Séminaire IV), 1956–1957, Paris 1994 ■ *Les formations de l'inconscient* (Séminaire V), 1957–1958, Paris 1998 ■ *Le transfert* (Séminaire VIII), 1960–1961, Paris 2001 ■ *Le désir et son interprétation* (Séminaire VI), 1958–1959 Paris 2013.

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Stadium lustra*, tłum. J. Aleksandrowicz, „Psychoterapia”, 1987, nr 4 ■ *Funkcja i pole mówienia i mowy w psychoanalizie*, tłum. B. Górczyca, W. Grajewski, Warszawa 1995 ■ *Imiona-Ojca*, tłum. R. Carrabino, T. Gajda, J. Kotara, B. Kowalów i A. Kurek, Warszawa 2013 ■ *Seminarium III. Psychozy*, tłum. J. Waga, Warszawa, 2014 ■ *Mit indywidualny neurotyka*, tłum. T. Gajda, J. Kotara, J. Waga, Warszawa 2015 ■ *Seminarium I. Pisma techniczne Freuda*, tłum. J. Waga, Warszawa 2017 ■ *Triumf religii*, tłum. J. Waga, Warszawa 2017

Literatura przedmiotowa: P. Dybel, *Urwane ścieżki. Przybyszewski – Freud – Lacan*, Kraków 2000 ■ H. Stępniewska-Gębik, *Z inspiracji Lacanowskich*, Toruń 2000 ■ B. Fink, *Kliniczne wprowadzenie do psychoanalizy Lacanowskiej. Teoria i technika*, tłum. Ł. Mokrosiński, Warszawa 2002 ■ H. Lang, *Język i nieświadomość*, tłum. P. Piszczatowski, Gdańsk 2005 ■ E. Roudinesco, *Jacques Lacan. Jego życie i myśl*, tłum. R. Reszke, Warszawa 2005 ■ S. Žižek, *Lacan. Przewodnik Krytyki Politycznej*, tłum. J. Kutyla, Warszawa 2008 ■ *Wokół Freuda i Lacana. Interpretacje psychoanalityczne*, red. L. Magnone, A. Mach, Warszawa 2009 ■ M. Gusin, *Symptomy psychoanalizy. Jacques Lacan: od filozofii do antyfilozofii*, Kraków 2018 ■ P. Dybel, *Lektury subwersywne (Filozoficzne eseje o literaturze i sztuce. Kant, Derrida, Lacan, Freud i inni)*, Kraków 2022.

Psychoanaliza i filozofia feministyczna Wprowadzenie

Feminine Sexuality, red. J. Mitchell, J. Rose, London 1982 ■ S. Agacinski, *Polityka płci*, tłum. M. Falski, Warszawa 2000 ■ L. Appignanesi, J. Forrester, *Kobiety Freuda*, tłum. J. Ablamowicz, Warszawa 2001 ■ J. Bator, *Feminizm, postmodernizm, psychoanaliza*, Gdańsk 2001 ■ S. de Beauvoir, *Druga płeć*, tłum. G. Mycielska, M. Leśniewska, Warszawa 2003 ■ E. Hyży, *Kobieta, ciało, tożsamość. Teorie podmiotu w filozofii feministycznej końca XX wieku*, Kraków 2003 ■ P. Dybel, *Zagadka „drugiej płci”. Spory wokół różnicy seksualnej w psychoanalizie i w feminizmie*, Kraków 2004 ■ J. Brach-Czaina, *Błony umysłu*, Warszawa 2005.

Rosi Braidotti

Główne dzieła: *The politics of Ontological difference w: Between Feminism and Psychoanalysis*, red. T. Brennan, London–New York 1989 ■ *Patterns of Dissonance: An Essay on Women in Contemporary French Philosophy*, Cambridge 1996 ■ *Transpositions: On Nomadic Ethics*, Cambridge 2006 ■ *The Posthuman*, Cambridge 2013.

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Podmioty nomadyczne. Ucieleśnienie i różnica seksualna w feminizmie współczesnym*, tłum. A. Derra, Warszawa 2009 ■ *Po człowieku*, tłum. J. Bednarek, A. Kowalczyk, Warszawa 2014.

Judith Butler

Główne dzieła: *Gender Trouble: Feminism and The Subversion of Identity* London/New York 1990 ■ *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of „Sex”* London/New York 1993 ■ *The Psychic Life of Power: Theories of Subjection*, Stanford 1997 ■ *Excitable Speech: A Politics of the Performative*, New York/London 1997 ■ *Antigone's Claim: Kinship between Life and Death* New York 2000 ■ *Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the*

Left (razem ze S. Žižkiem, E. Laclau, London/New York 2000 ■ *Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence*, London/New York 2004 ■ *Undoing Gender*, [2004].

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Uwikłani w płęć. Feminizm i polityka tożsamości*, tłum. K. Krasuska, Warszawa 2008 ■ *Psychiczne życie władzy. Teorie ujarznienia*, tłum. T. Kaszubski, Warszawa 2018 ■ *Walczące słowa. Mowa nienawiści i polityka performatywu*, tłum. A. Ostolski, Warszawa 2010 ■ *Żądanie Antygony. Rodzina między życiem a śmiercią*, tłum. M. Sugiera i M. Borowski, Kraków 2010 ■ *Przygodność, hegemonia, uniwersalność: współczesne debaty na lewicy*, tłum. A. Czarnačka, M. Kropiwnicki, S. Królak, Warszawa 2014 (wraz ze S. Žižkiem i E. Laclau).

Hélène Cixous

Główne dzieła: *Prénoms de Personne*, Paris 1974 ■ *La Jeune Née* Paris 1975 ■ *La Venue à écriture*, Paris 1977 ■ *Entre l'écriture*, Paris 1986 ■ *L'Heure de Clarisse Lispector* Paris 1989 ■ *Voiles* (z J. Derridą, Paris 1998).

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Śmiech Meduzy*, tłum. A. Nasiłowska, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/5/6 ■ *Kiedy piszę, piszę ciałem*, tłum. T. Kitliński, „Rewia Kontr Sztuki” 1993, nr 2 ■ *Z definicji sztuka to gest ratunku. Rozmowa Tomka Kitlińskiego z Héléne Cixous*, „Magazyn Sztuki”, nr 4, 1996 ■ *Od „Śmiechu Meduzy” do rynku wojny. Rozmowa z Héléne Cixous*, rozmawiała Ewa Majewska, „Lewą Noga”, 16, 2004.

Luce Irigaray

Główne dzieła: *Speculum. De l'autre femme*, Paris 1974 ■ *Ce sexe qui n'en est pas un*, Paris 1977 ■ *Et l'une ne bouge pas sans l'autre*, Paris 1977 ■ *Le Corps-à-corps avec la mère*, Paris 1981 ■ *Passions élémentaires*, Paris 1982 ■ *Éthique de la différence sexuelle*, Paris 1984 ■ 1990 *Sexes et genres à travers les langues*, Paris 1990 *Je, tu, nous. Pour une culture de la différence*, Paris 1990 ■ *Être deux*, Paris 1997.

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Ciało w ciało z matką*, tłum. A. Araszkiewicz, Kraków 2000 ■ *Rynek kobiet*, tłum. A. Araszkiewicz, w *Przegląd filozoficzno-literacki*, nr 1(13) 2003, s. 15–30 ■ *Ta płęć (jedną) płęć niebędącą*, tłum. S. Królak, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010.

Julia Kristeva

Główne dzieła: *Pouvoirs de l'horreur. Essai sur l'abjection*, Paris 1980 ■ *Soleil noir. Dépression et mélancolie* Paris 1987 ■ *Le Génie féminin*, t. 1: *Hannah Arendt* Paris 1999 ■ *Cet incroyable besoin de croire* Paris 2006.

Polskie przekłady dzieł i wybór tekstów: *Potęga obrzydzenia. Esej o wstręćie*, tłum. M. Falski, Kraków 2007 ■ *Czarne słońce. Depresja i melancholia*, tłum. M. Markowski, R. Rzyński, Kraków 2007).

XVIII. POSTMODERNIZM

Wprowadzenie

Oblicza postmoderny. Teoria i praktyka uczestnictwa w kulturze współczesnej, red. A. Zeidler-Janiszewska, Warszawa 1992 ■ B. Baran, *Postmodernizm*, Kraków 1992 ■ *O filozofowaniu, perypetiach dzisiejszej kultury i rebus publicis. Z Profesorem Stefanem Morawskim rozmawiają Andrzej Szahaj, Anna Zeidler-Janiszewska*, Toruń 1995 ■ *Postmodernizm a filozofia. Wybór tekstów*, red. S. Czerniak, A. Szahaj, Warszawa 1996 ■ *Postmodernizm. Antologia przekładów*, pod redakcją R. Nycza, Kraków, 1996 ■ F. Ankersmit *Modernistyczna prawda, postmodernistyczne przedstawienie i popostmodernistyczne doświadczenie*, w: *Historia. O jeden świat za daleko?*, wstęp, przekład i oprac. E. Domańska, Poznań 1997 ■ G. Dziamski, *Postmodernizm wobec kryzysu estetyki współczesnej*, Poznań 1996 ■ E. Gellner, *Postmodernizm, rozum i religia*, tłum. M. Kowalczyk, Warszawa 1997 ■ B. Smart, *Postmodernizm*, tłum. M. Wasilewski, Poznań 1998 ■ T. Eagleton, *Iluzje postmodernizmu*, tłum. P. Rymarczyk, Warszawa 1998 ■ S. Morawski, *Niewdzięczne rysowanie mapy... O postmodernie(izmie) i kryzysie kultury*, Toruń 1999 ■ J. Clifford, *Kłopoty z kulturą. Dwudziestowieczna etnografia, literatura i sztuka*, tłum. E. Dżurak, Warszawa 2000 ■ F. Fukuyama, *Koniec historii i ostatni człowiek*, tłum. T. Bieroń, M. Wichrowski, Kraków 2017 ■ C. Geertz, *Interpretacja kultur. Wybrane eseje*, tłum. M.M. Piechaczek, Kraków 2005 ■ C. Geertz, *Zastane światło. Antropologiczne refleksje na tematy filozoficzne*, tłum. Z. Pucek, Kraków 2003 ■ A. Sokal, J. Bricmont, *Modne bzdury. O nadużyciach nauki popełnianych przez postmodernistycznych intelektualistów*, tłum. P. Amsterdamski, Warszawa 2004 ■ *Kultura w czasach globalizacji*, red. A. Jawłowska, M. Kempny, M. Jacyno, Warszawa 2004 ■ W. Welsch, *Estetyka poza estetyką*, tłum. K. Guczalska, Kraków 2005 ■ K. Wilkoszewska *Wariacje na postmodernizm*, Kraków 2008 ■ B. Kuźniarz, *Goodbye Mr. Postmodernism. Teorie społeczne myślicieli późnej lewicy* Toruń 2011 ■ A. Leder *Był kiedyś postmodernizm... Sześć esejów o schyłku XX stulecia*, Warszawa 2018, A. Szahaj, *Ponowoczesność i postmodernizm dla średniozaawansowanych*, Warszawa 2021.

Jean François Lyotard

Główne dzieła: *La Phénoménologie*, 1954 ■ *Discours, figure*, 1971 ■ *Économie libidinale*, 1974 ■ *Les transformateurs Duchamp*, 1977 ■ *Au juste, Conversations*, 1979 ■ *La Condition postmoderne. Rapport sur le savoir*, 1979 ■ *Le mur du pacifique*, 1979 ■ *Le Différend*, 1983 ■ *L'Assassinat de l'expérience par la peinture, Monory*, 1984 ■ *L'enthousiasme, la critique kantienne de l'histoire*, 1986 ■ *Le Postmoderne expliqué aux enfants. Correspondance, 1982–1985*, 1986 ■ *L'Inhumain. Causeries sur le temps*, 1988 ■ *Heidegger et „es juifs”*, 1988 ■ *Pérégrinations. Loi, forme, événement*, 1990 ■ *Leçons sur l'«Analytique du sublime». Kant, «Critique de la faculté de juger», paragraphes 23–29*, 1991 ■ *Un trait d'union*, 1993 ■ *Moralités postmodernes*, 1993 ■ *Signé Malraux*, 1996 ■ *La Confession d'Augustin*, 1998 ■ *Chambre sourde. L'Antiéthétique de Malraux*, 1998 ■ *Jean-François Lyotard. The Interviews and Debates*, 2020.

Polskie przekłady dzieł: J.-F. Lyotard, *Kondycja ponowoczesna. Raport o stanie wiedzy*, tłum. M. Kowalska, J. Migasiński, Warszawa 1997 ■ J.-F. Lyotard, *Postmodernizm dla dzieci. Korespondencja 1982–1985*, tłum. J. Migasiński, Warszawa 1998 ■ *Fenomenologia*, tłum. J. Migasiński, Warszawa 2000 ■ *Poróżnienie*, tłum. B. Banasiak, Kraków 2010 ■ *Co malować? Adami, Arakawa, Buren*, tłum. M. Murawska, P. Schollenberger, Warszawa 2015.

Literatura przedmiotowa: M. Kwiek, *Rorty i Lyotard. W labiryntach postmoderny*, Poznań 1994 ■ *Granice słowa i obrazu w myśli Lyotarda i Levinasa. Numer specjalny polsko-francuski = Les limites de la parole et de l'image dans les pensées de Lyotard et Levinas. Numéro spécial franco-polonais*, red. I. Lorenc, oprac. tekstów w języku francuskim M. Murawska, Warszawa 2011 ■ M. Marciniak, *Sens i sensualność. Myśl teatralna Rolanda Barthesa, Jeana-François*

Lyotarda i Jacquesa Derridy, Kraków 2014 ■ J.-M. Salanskis, *Itinerarium Jeana-Françoisia Lyotarda*. Wprowadzenie do filozofii XX wieku, tłum. M. Murawska, Warszawa 2019.

Zygmunt Bauman

Główne dzieła: *Socjalizm brytyjski. Źródła, filozofia, doktryna polityczna*, Warszawa 1959 ■ *Klasa, ruch, elita*, Warszawa 1960 ■ *Idee, ideały, ideologie*, Warszawa 1963 ■ *Zarys marksistowskiej teorii społeczeństwa*, Warszawa 1964 ■ *Kultura jako praxis*, tłum. J. Konieczny, Warszawa 1973 ■ *Dwa szkice o moralności ponowoczesnej*, Warszawa 1994 ■ *Wolność*, tłum. J. Tokarska-Bakir, Kraków-Warszawa 1995 ■ *Ciało i przemoc w obliczu ponowoczesności*, Toruń 1995 ■ *Wieloznaczność nowoczesna, nowoczesność wieloznaczna*, tłum. J. Bauman, Warszawa 1995 ■ *Ciało i przemoc w obliczu ponowoczesności*, Toruń 1995 ■ *Socjologia*, tłum. J. Łoziński, Warszawa 1996 ■ *O szansach i pułapkach ponowoczesnego świata. Materiały z seminarium profesora Zygmunta Baumana w Instytucie Kultury, jesień 1995 – wiosna 1996*. Warszawa 1997 ■ (z R. Kubickim i A. Zeidler-Janiszewską) *Humanista w ponowoczesnym świecie – rozmowy o sztuce życia, nauce, życiu sztuki i innych sprawach*. Warszawa 1997 ■ *Prawodawcy i tłumacze*, tłum. A. Ceynowa, J. Giebułtowski, Warszawa 1998 ■ *Śmierć i nieśmiertelność. O wielości strategii życia*, tłum. N. Leśniewski, Warszawa 1998 ■ *Ponowoczesność jako źródło cierpień*, Warszawa 2000 ■ (z Keith Tester) *O pożytkach wątpliwości. Rozmowy z Zygmuntem Baumanem*, tłum. E. Krasinińska, Warszawa 2003 ■ *Razem osobno*, tłum. T. Kunz, Kraków 2003 ■ *Życie na przemiał*, tłum. T. Kunz, Kraków 2004 ■ *Europa – niedokończona przygoda*, tłum. T. Kunz, Kraków 2005 ■ *Tożsamość. Rozmowy z Benedetto Vecchim*, tłum. J. Łaszcz, Gdańsk 2005 ■ *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika*, tłum. E. Klekot, Warszawa 2006 ■ *Praca, konsumpcjonizm i nowi ubodzy*, tłum. S. Obirek, Kraków 2006 ■ *Płynna nowoczesność*, tłum. T. Kunz, Kraków 2006 ■ *Moralność w niestabilnym świecie*, Poznań 2006 ■ *Społeczeństwo w stanie obłąkania*, tłum. J. Margański, Warszawa 2007 ■ *Płynne życie*, tłum. T. Kunz, Kraków 2007 ■ *Płynne czasy. Życie w epoce niepewności*, tłum. M. Żakowski, Warszawa 2007 ■ *Szanse etyki w zglobalizowanym świecie*, tłum. J. Konieczny, Kraków 2007 ■ *Wspólnota. W poszukiwaniu bezpieczeństwa w niepewnym świecie*, tłum. J. Margański, Kraków 2008 ■ *Płynny lęk*, tłum. J. Margański, Kraków 2008 ■ *Bauman o popkulturze. Wypisy (wybór tekstów z lat 1994–2006)*, Warszawa 2008 ■ *Nowoczesność i zagłada*, tłum. T. Kunz, Kraków 2009 ■ *Konsumowanie życia*, tłum. M. Wyrwas-Wiśniowska, Kraków 2009 ■ *Sztuka życia*, tłum. T. Kunz, Kraków 2009 ■ (z Romanem Kubickim i Anną Zeidler-Janiszewską) *Życie w kontekstach. Rozmowy o tym, co za nami i o tym co przed nami*. Warszawa 2009 ■ *Socjalizm. Utopia w działaniu*, tłum. M. Bogdan, Warszawa 2010 ■ *Żyjąc w czasie pożyczonym. Rozmowy z Citlali Roviroso-Madrzo*, tłum. T. Kunz, Kraków 2010 ■ *Kultura w płynnej nowoczesności (wraz z filmem na DVD: „Miłość, Europa, świat Zygmunta Baumana”, w reżyserii Krzysztofa Rzączyńskiego)*. Warszawa 2011 ■ *44 listy ze świata płynnej nowoczesności*, tłum. T. Kunz, Warszawa 2011 ■ *Etyka ponowoczesna*, tłum. J. Bauman, J. Tokarska-Bakir, Warszawa 2012 ■ *O edukacji. Rozmowy z Riccardo Mazzeo*, tłum. P. Poniatowska Wrocław 2012 ■ *To nie jest dziennik*, tłum. M. Zawadzka, Kraków 2012 ■ *Straty uboczne. Nierówności społeczne w epoce globalizacji*, Kraków 2012 ■ *Płynna inwigilacja. Rozmowy*, tłum. T. Kunz, Kraków 2013 ■ (ze Stanisławem Obirkim) *O Bogu i człowieku. Rozmowy*, Kraków 2013 ■ *Obcy u naszych drzwi*, tłum. W. Mincer, Warszawa 2016 ■ (z Ireną Bauman, Jerzym Kociatkiewiczem i Moniką Kosterą) *Zarządzanie w płynnej nowoczesności*, tłum. A. Rasmus-Koterska, Warszawa 2017 ■ *Szkice z teorii kultury*, Warszawa 2017 ■ *Retropia. Jak rządzi nami przeszłość*, tłum. K. Lebek, Warszawa 2018 ■ (z Thomasem Leoncinim) *Płynne pokolenie*, tłum. Szymon Żuchowski, Warszawa 2018 ■ *Czynić swoje obcym. Rozmowy Petera Haffnera z Zygmuntem Baumanem*, tłum. K. Leszczyńska, Warszawa 2019 ■ (ze Stanisławem Obirkim, z udziałem Aleksandry Jasińskiej-Kani) *O świecie i sobie samych*, Warszawa 2020.

Literatura przedmiotowa: W. Zieliński, *Status etyki w kulturze ponowoczesnej. Analiza propozycji Zygmunta Baumana*, Toruń 2001 ■ *Między chwilą a pięknem. O sztuce w rozpadającym świecie. Zygmunt Bauman*, red. A. Zeidler-Janiszewska, M. Wójcik, Łódź 2010 ■ D. Brzeziński, *Myślenie utopijne w teorii społecznej Zygmunta Baumana*, Warszawa 2015 ■ E. Barańska, *Kultura ponowoczesna w myśli Zygmunta Baumana*, Toruń 2016 ■ D. Brzeziński, *Twórczość Zygmunta Baumana w kontekście współczesnych teorii kultury*, Warszawa 2017 ■ S. Czapnik, *Przestrzenie polityki w myśli teoretycznej późnego Zygmunta Baumana*, Opole 2018 ■ D. Rosiak, *Bauman*, Kraków 2019 ■ I. Wagner, *Bauman. Biografia*, Warszawa 2021 ■ A. Domosławski, *Wygnaniec. 21 scen z życia Zygmunta Baumana*, Warszawa 2021.

Jean Baudrillard

Literatura przedmiotowa: A. Szahaj *Jean Baudrillard – między rozpaczą a ironią*, *Kultura Współczesna*, Nr 1(3), 1994 s. 74–90 ■ T. Chawziuk *Co nam mówi Jean Baudrillard?* „*Kultura Współczesna*” Nr 1/1997 ■ A. Szahaj *Zniewalająca moc kultury. Artykuły i szkice z filozofii kultury, poznania i polityki*, Toruń 2004 ■ J. Szafranski, *Apokalipsa według Jean Baudrillarda*, „*Racjonalista*” 25.02.2007 ■ P. Zawojski *Jean Baudrillard i fotografia*, *Kultura Współczesna*, Nr 1/2008 ■ J. Markiewicz, *Estetyzacja świata a koniec sztuki według Jean Baudrillarda*, „*Racjonalista*” 18.01.2009 ■ A. Ziętek *Media wobec (hiper)rzeczywistości w ujęciu Jeana Baudrillarda*, w: *Granice w kulturze*, red. R. Bomba, A. Radomski, Lublin 2010, s. 370–380.

Gianni Vattimo

Główne dzieła: *Il concetto di fare in Aristotele*, 1961 ■ *Essere, storia e linguaggio in Heidegger*, 1963 ■ *Ipotesi su Nietzsche*, 1967 ■ *Poesia e ontologia*, 1968 ■ *Schleiermacher, filosofo dell'interpretazione*, 1968 ■ *Introduzione ad Heidegger*, 1971 ■ *Il soggetto e la maschera*, 1974 ■ *Le avventure della differenza*, 1980 ■ *Al di là del soggetto*, 1981 ■ *Il pensiero debole* 1983 ■ *La fine della modernità*, 1985 ■ *Introduzione a Nietzsche*, 1985 ■ *La società trasparente*, 1989 ■ *Etica dell'interpretazione*, 1989 ■ *Filosofia al presente*, 1990 ■ *Oltre l'interpretazione*, 1994 ■ *Crede-re di credere*, 1996 ■ *Vocazione e responsabilità del filosofo*, 2000 ■ *Dialogo con Nietzsche. Saggi 1961–2000*, 2001 ■ *Dopo la cristianità. Per un cristianesimo non religioso*, 2002 ■ *Nihilismo ed emancipazione. Etica, politica e diritto*, 2003 ■ *Il Futuro della Religione*, 2005 ■ *Non essere Dio. Un'autobiografia a quattro mani*, 2006 ■ *Ecce comu. Come si ri-diventa ciò che si era*, 2007.

Polskie przekłady dzieł: *Koniec nowoczesności*, tłum. M. Surma-Gawłowska Kraków 2006 ■ *Spółczesność przejrzysta*, tłum. M. Kamińska Wrocław 2006 ■ (z Richardem Rortym) *Przyszłość religii*, tłum. S. Królak, Kraków 2010 ■ *Poza interpretacją. Znaczenie hermeneutyki dla filozofii*, tłum. K. Kasia, red. nauk. A. Kuczyńska, Kraków 2011 ■ (wraz Piergiorgio Paterlini) *Nie być Bogiem. Autobiografia na cztery ręce*, tłum. K. Kasia, Warszawa 2011.

Literatura przedmiotowa: A. Kobyliński, *O możliwości zbudowania etyki nihilistycznej. Propozycja Gianniego Vattima*, Warszawa 2014 ■ A. Zawadzki, *Koniec nowoczesności: nihilizm hermeneutyka sztuka*, w: „*Teksty Drugie*” 2005 nr 4 ■ A. Zawadzki, *Literatura a myśl słaba*, Kraków 2009.

Richard Rorty

Główne dzieła: *Philosophy and the Mirror of Nature*, 1979 ■ *Consequences of Pragmatism*, 1982 ■ *Contingency, Irony, and Solidarity*, 1989 ■ *Objectivity, Relativism, and Truth. Philosophical Papers I*, 1991 ■ *Essays on Heidegger and Others. Philosophical Papers II*, 1991 ■ *Truth, Politics and Post-Modernism*, 1997 ■ *Achieving Our Country. Leftist thought in twentieth century America*, 1998 ■ *Truth and Progress. Philosophical Papers III*, 1998 ■ *Philosophy and Social*

Hope, 2000 ■ (z Gianni Vattimo) *The Future of Religion*, 2005 ■ *Philosophy as Cultural Politics. Philosophical Papers IV*, 2007.

Polskie przekłady dzieł: *Filozofia a zwierciadło natury*, tłum. M. Szczubiałka, Warszawa 1994 ■ *Konsekwencje pragmatyzmu*, tłum. Cz. Karkowski, Warszawa 1998 ■ *Obiektywność, relatywizm i prawda*, tłum. J. Margański, Warszawa 1999 ■ *Filozofia jako polityka kulturalna*, tłum. B. Baran, Warszawa 2009 ■ *Przygodność, ironia i solidarność*, Warszawa 2009 ■ *Przyszłość religii*, tł. Sławomir Królak, Kraków 2010 ■ *Spełnianie obietnicy naszego kraju. Myśl lewicowa w dwudziestowiecznej Ameryce*, tłum. A. Karalus, A. Szahaj, Toruń 2010 ■ *Filozofia a nadzieja na lepsze społeczeństwo*, tłum. J. Grygieńć, S. Tokariew, Toruń 2013.

Literatura przedmiotowa: *Między pragmatyzmem a postmodernizmem. Wokół filozofii Richarda Rorty'ego*, red. A. Szahaj, Toruń 1995 ■ *Habermas, Rorty, Kołakowski. Stan filozofii współczesnej*, tłum. J. Niżnik Warszawa 1996 ■ A. Szahaj, *Ironia i miłość. Neopragmatyzm Richarda Rorty'ego w kontekście sporu o postmodernizm*, Wrocław 1996 ■ *Między pragmatyzmem a postmodernizmem. Wokół filozofii Richarda Rorty'ego*, red. A. Szahaj, Toruń 1995 ■ J. Kmita, *Jak słowa łączą się ze światem. Studium krytyczne neopragmatyzmu*, Poznań 1995 ■ M. Żardęcka-Nowak, „*Wspólnota i ironia*”. *Richard Rorty i jego wizja społeczeństwa liberalnego*, Lublin 2003 ■ W. Zięba, *Dekonstrukcja metafizyki. Powstanie (J. Derrida) – rozkwit – niespełnienie (R. Rorty)*, Rzeszów 2009 ■ A. Szahaj, *Ironia i miłość. Neopragmatyzm Richarda Rorty'ego w kontekście sporu o postmodernizm*, Toruń 2012 ■ M. Kilanowski, *Ku wolności jako odpowiedzialności. Dewey, Rorty, Habermas o nowej jakości w demokracji*, Toruń 2013 ■ M. Musiał, *Filozofia Richarda Rorty'ego jako terapia kulturowa*, Bydgoszcz 2014 ■ T. Umerle, *Trocki, storczyki, literatura. Miejsce literatury w (auto)biografii intelektualnej Richarda Rorty'ego*, Warszawa 2015 ■ M. Roszyk, *Trzy sposoby podejścia do zagadnienia relatywizmu. A. MacIntyre, R. Rorty, P. Boghossian*, Lublin 2017 ■ A. Markiewicz, *Etyka wrażliwości Richarda Rorty'ego*, Kraków 2014 ■ T. Sawczuk, *Pragmatyczny liberalizm. Richard Rorty i filozofia demokracji*, Warszawa 2022.

XIX. STRUKTURALIZM

L. Althusser, *Czytanie „Kapitału”*, tłum. W. Dłuski, Warszawa 1968 ■ J. Apresjan, *Koncepcje i metody współczesnej lingwistyki strukturalnej*, Warszawa 1971 ■ J. Piaget, *Strukturalizm*, tłum. S. Cichowicz, Warszawa 1972 ■ J. Fisiak, *Wstęp do współczesnych teorii lingwistycznych*, Warszawa 1975 ■ *Językoznawstwo strukturalne. Wybór tekstów*, red. H. Kurkowska, A. Weinsberg, Warszawa 1979 ■ B. Szymańska, *Co to jest strukturalizm?*, Wrocław–Kraków 1980 ■ A. Weinsberg, *Językoznawstwo ogólne*, Warszawa 1983 ■ T. Hawkes, *Strukturalizm i semiotyka*, tłum. I. Sieradzki, Warszawa 1988 ■ J. Sławiński, *Co nam zostało ze strukturalizmu*, *Teksty Drugie*, nr 5 2001, s. 15–19 ■ M. Saganiak, *Strukturalizm. Pytania otwarte*, Warszawa 2016 ■ P. Gierowski, *Praski strukturalizm. Przekroje, miejsca, tożsamości*, Kraków 2018.

Ferdiand de Saussure

Główne dzieła: *Mémoire sur le système primitif des voyelles dans les langues indo-européennes*, 1878 ■ *De l'emploi du génitif absolu en Sanscrit*, 1881 ■ *Cours de linguistique générale*, 1916 ■ *Recueil des publications scientifiques de F. de Saussure*, 1922 ■ *Saussure's Third Course of Lectures in General Linguistics (1910–1911) from the Notebooks of Emile Constantin*, 1993 ■ *Phonétique: Il manoscritto di Harvard Houghton Library bMS Fr 266*, 1999 ■ *Écrits de linguistique generale*, 2002 ■ *Anagrammes homériques*, 2013 ■ *Une vie en lettres 1866–1913*, 2014.

Polskie przekłady dzieł: *Kurs językoznawstwa ogólnego*, tłum. K. Kasprzyk, Warszawa 2002 ■ *Szkice z językoznawstwa ogólnego*, tłum. M. Danielewiczowa, Warszawa 2004.

Literatura przedmiotowa: A. Skubaczewska-Pniewska, *W więzieniu systemu. Ferdinand de Saussure a teoria literatury*, Toruń 2013 ■ M. Danielewiczowa, *Dosięgnąć przedmiotu. Rzecz o Ferdynandzie de Saussurze*, Warszawa 2016 ■ *Kurs na Ferdinanda de Saussure'a*, red. Nauk. A. Grzegorzczak, A. Kaczmarek, K. Machtyl, Poznań 2017.

Roman Jakobson

Główne dzieła: *Remarques sur l'évolution phonologique du russe comparée à celle des autres langues slaves*, 1929 ■ *K charakteristike evrazijskogo jazykovogo sojuza*, 1930 ■ *Child Language, Aphasia and Phonological Universals*, 1941 ■ *On Linguistic Aspects of Translation*, 1959 ■ *Questions de poetique*, 1973 ■ *Six Lectures of Sound and Meaning*, 1978 ■ *The Framework of Language*, 1980 ■ *Fundamentals of Language*, 1956 ■ *The Sound Shape of Language* (wraz z L. Waugh), 1979 ■ *Dialogues* (z K. Pomorska), 1983 ■ *Verbal Art, Verbal Sign, Verbal Time*, 1985 ■ *Language in Literature*, 1987. *La Génération qui a gaspillé ses poètes*, 2001.

Selected Writings, vol. 1–6, The Hague, Paris, Mouton 1971–1985.

Polskie przekłady dzieł: *Polska literatura średniowieczna a Czesi*, Paryż 1953 ■ *Poetyka w świetle językoznawstwa*, tłum. K. Pomorska, Wrocław 1960 ■ (wraz z M. Hallem) *Podstawy języka*, sporządził L. Zawadowski, Wrocław 1964 ■ *Poetics = Poetyka = Poëtika*, Warszawa 1966. ■ *Językowe aspekty tłumaczenia*, tłum. Z. Sroczyńska, Wrocław 1975 ■ *W poszukiwaniu istoty języka. Wybór pism*, t. 1–2, wybór, red. nauk. M.R. Mayenowa, Warszawa 1989 ■ *Mój futuryzm. Wspomnienia, listy, szkice, proza*, tłum. D. Ulicka, Warszawa 2020.

Literatura przedmiotowa: J. Baluch, *Czeska prozodia. Od Dobrovskiego (1795) do Jakobsona (1926)*, Warszawa 2003

Tzvetan Todorov

Główne dzieła: *Théorie de la littérature, textes des formalistes russes*, 1965 ■ *Littérature et Signification*, 1967 ■ *Grammaire du „Décameron*, 1969 ■ *Introduction à la littérature fantastique*, 1970 ■ *Poétique de la prose*, 1971 ■ *Qu'est-ce que le structuralisme ? Poétique*, 1977 ■ *Théories du symbole*, 1977 ■ *Symbolisme et Interprétation*, 1978 ■ *Les genres du discours*, 1978 ■ *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage* (z Oswaldem Ducrotem), 1979 ■ *Mikhaïl Bakhtine, le principe dialogique*, 1981 ■ *La Conquête de l'Amérique. La question de l'autre*, 1982 ■ *Récits aztèques de la conquête* (z Georgesem Baudotem), 1983 ■ *Critique de la critique*, 1984 ■ *Frère Bonheur. Essai sur Rousseau*, 1985 ■ *La Notion de littérature et autres essais*, 1987 ■ *Nous et les autres*, 1989 ■ *Face à l'extrême*, 1991 ■ *Les Morales de l'histoire*, 1991 ■ *Éloge du quotidien. Essai sur la peinture hollandaise du xviie siècle*, 1993 ■ *Une tragédie française, été 1944. Scènes de guerre civile*, 1994 ■ *La Vie commune. Essai d'anthropologie générale*, 1995 ■ *L'Homme dépaysé*, 1996 ■ *Benjamin Constant. La passion démocratique*, 1997 ■ *Le Jardin imparfait. La pensée humaniste en France*, 1998 ■ *Éloge de l'individu. Essai sur la peinture flamande de la Renaissance*, 2000 ■ *Mémoire du mal, tentation du bien*, 2000 ■ *Le Nouveau Désordre mondial. Réflexions d'un Européen*, 2003 ■ *Les Abus de la mémoire*, 2004 ■ *Les Aventuriers de l'absolu*, 2006 ■ *L'Esprit des Lumières*, 2006 ■ *La Littérature en péril*, 2007 ■ *L'Art ou la Vie ! Le cas Rembrandt*, 2008 ■ *La Peur des barbares. Au-delà du choc des civilisations*, 2008 ■ *La Signature humaine. Essais 1983–2008*, 2009 ■ *L'Expérience totalitaire. La signature humaine*, 2010 ■ *Goya à l'ombre des Lumières*, 2011 ■ *Les Ennemis intimes de la démocratie*, 2012 ■ *Insoumis*, 2015 ■ *Le Triomphe de l'artiste. La révolution et les artistes. Russie. 1917–1941*, 2017 ■ *La tentation du Bien est beaucoup plus dangereuse que celle du Mal* (z Borisem Cyrulnikiem), 2017.

Polskie przekłady dzieł: *Poetyka*, tłum. S. Cichowicz, *O perspektywie poetyki inaczej*, tłum. M.R. Mayenowa, Warszawa 1984 ■ *Synekdochy*, tłum. G. Borkowska, Wro-

claw 1987 ■ *Prawda poetycka – trzy interpretacje*, tłum.. T. Stróżyński, Warszawa 1989 ■ *Podbój Ameryki. Problem innego*, tłum. J. Wojcieszak, Warszawa 1996 ■ *Ogród niedoskonały. Myśl humanistyczna we Francji*, tłum. H. Abramowicz, J.M. Kłoczowski, Warszawa 2003 ■ *Nowy nieład światowy. Refleksje Europejczyka*, tłum. E. Cylwik, Warszawa 2004 ■ *Teorie symbolu*, tłum. T. Stróżyński, Gdańsk 2011.

Vladimir Jakowlewicz Propp

Główne dzieła: *Russkij georiceskij epos*, 1955 ■ *Russkije agrarnyje prazdniki*, 1963 ■ *Folklor i dieistwitjelnost'*, 1976 ■ *Poetika folkloru*, 1998 ■ *Russkaja skazka*, 2000 ■ *Skazka. Epos. Piesnia*, 2001 ■ *Folklor. Literatura. Istorija*, 2002.

Polskie przekłady dzieł: *Morfologia bajki*, tłum. W. Wojtyga-Zagórska, Warszawa 1976 ■ *Nie tylko bajka*, tłum. D. Ulicka, Warszawa 2000 ■ *Historyczne korzenie bajki magicznej*, tłum. J. Chmielewski, Warszawa 2003 ■ *Morfologia bajki magicznej*, tłum. P. Rojek, Kraków 2011 ■ *O komizmie i śmiechu*, tłum. P.M.E. Knyż, Kraków 2016.

Claude Lévi-Strauss

Główne dzieła: *Les structures élémentaires de la parenté*, 1949 ■ *Races et histoire*, 1952 ■ *Tristes tropiques*, 1955 ■ *Anthropologie structurale*, 1958 ■ *Le totémisme aujourd'hui*, 1962 ■ *La pensée sauvage*, 1962 ■ *Les mythologiques: Le cru et le cuit*, 1964 ■ *Les mythologiques. Du miel aux centres*, 1967 ■ *Les mythologiques. L'origine des manières de table*, 1968 ■ *Les mythologiques. L'Homme nu*, 1971 ■ *La voie des masques*, 1975 ■ *Le regard éloigné*, 1983 ■ *La Potière jalouse*, 1985 ■ *De près et de loin*, 1988 ■ *Histoire de lynx*, 1991 ■ *L'Anthropologie face aux problèmes du monde moderne*, 2011.

Polskie przekłady dzieł: *Smutek tropików*, tłum. A. Steinsbergowa, Warszawa 1960 ■ *Antropologia strukturalna*, Warszawa 1970 ■ *Antropologia strukturalna*, tom II, Warszawa 2001 ■ *Totemizm dzisiaj*, Warszawa 1968 ■ *Myśl nieoswojona*, Warszawa 1969 ■ *Surowe i gotowane*, tłum. M. Falski, ■ *Od miodu do popiołów*, tłum. B. Baran, 1967 ■ *Drogi masek*, Łódź 1985 ■ *Spojrzenie z oddali*, Warszawa 1993 ■ *Z bliska i z oddali (z Eribon Didier)*, Łódź 1994 ■ *Opowieść o rysiu*, Łódź 1994 ■ *Antropologia wobec problemów współczesnego świata*, tłum. M. Falski, Kraków 2013 ■ *Elementarne struktury pokrewieństwa*, tłum. M. Falski, 2012 ■ *Mit i znaczenie*, tłum. M. Eccles, R. Wiśniewski, Warszawa 1978 ■ *Druga strona księżycy. pisma o Japonii*, tłum. M. Falski, Kraków 2013 ■ *Wszyscy jesteśmy kanibalami*, tłum. K. Thiel-Jańczuk, Kraków 2015 ■ , tłum. M. Falski, Kraków 2013 ■ *Mit i znaczenie. Pięć wykładów przygotowanych dla radia przez Claude'a Lévi-Straussa*, tłum. M. Eccles, R. Wiśniewski, Warszawa 2020.

Literatura przedmiotowa: E. Tarkowska, *Ciągłość i zmiana socjologii francuskiej. Durkheim, Mauss, Lévi-Strauss*, Warszawa 1974 ■ O. Paz, *Lévi-Strauss albo nowa ucztą Ezopa*, tłum. P. Fornelski, Kraków 1997 ■ E. Leach, Lévi-Strauss, tłum. P. Niklewicz, Warszawa 1998 ■ *Antropolog i jego magia. Współczesne inspiracje twórczością Claude'a Lévi-Straussa*, red. E. Nowicka i M. Głowacka-Grajper, Kraków 2013 ■ *Claude Lévi-Strauss. Struktura i nieoswojone*, red. nauk. A. Grzegorzczak, A. Kaczmarek, K. Machtyl, Poznań 2019.

XX. POSTSTRUKTURALIZM

Wprowadzenie

M. Poster, *Critical theory and poststructuralism. In search of a context*, Ithaca–London 1989 ■ P. Tepe, *Postmoderne, Poststrukturalismus*, Wien 1992 ■ M. Sarup, *An introductory guide to post-structuralism and postmodernism*, New York 1993 ■ E. Rewers, *Język i przestrzeń w poststrukturalistycznej filozofii kultury*, Poznań 1996 ■ R. Nycz, *Tekstowy świat. Poststrukturalizm a wiedza o literaturze*, Kraków 2000 ■ M. Gołębiowska, *Między wątpieniem a pewnością. O związkach języka i racjonalności w filozofii poststrukturalizmu*, Kraków 2003 ■ P. Pieniążek, *Suwerenność a nowoczesność. Z dziejów poststrukturalistycznej recepcji myśli Nietzschego*, Łódź 2006 ■ A. Burzyńska, *Poststrukturalizm*, w: tejsze, *Teorie literatury XX wieku*, Kraków 2006, s. 310–343 ■ *Lektury poststrukturalistyczne*, red. K. Liszka, R. Włodarczyk, Wrocław 2007 ■ B. Owczarek, *Narracyjność literatury. O postrukturalnej narratologii*, Pułtusk 2008 ■ B. Choińska, *Podmiot i dyskurs w świetle myśli wybranych przedstawicieli poststrukturalizmu francuskiego*, Kraków 2014 ■ Lyotard, Derrida, Hillis Miller i inni. *Kalifornijska Teoria Krytyczna. Antologia tekstów*, red. E. Bobrowska, M. Murawska, M. Rudkowska, Warszawa 2019 ■ Ł. Moll, *Nomadyczna Europa. Poststrukturalistyczne granice europejskiego uniwersalizmu*, Toruń 2021.

Roland Barthes

Główne dzieła: *Nouveaux essais critiques*, 1972 ■ *Le plaisir du texte*, 1973 ■ *Roland Barthes par Roland Barthes*, 1975 ■ *Alors la Chine?*, 1975 ■ *Fragments d'un discours amoureux*, 1977 ■ *Leçon*, 1978 ■ *Sollers écrivain*, 1979 ■ *La chambre claire. Note sur la photographie*, 1980 ■ *Sur la littérature*, 1980 ■ *Le grain de la voix. Entretien*, 1962–1980, 1981 ■ *L'obvie et l'obtus. Essais critiques III*, 1982 ■ *All except you. Paul Steinberg*, 1983 ■ *Le bruissement de la langue. Essais critiques IV*, 1984 ■ *L'aventure sémiologique*, éd. Seuil, 1985 ■ *Incidents*, 1987 ■ *Le plaisir du texte précédé de Variations sur l'écriture*, 2000 ■ *Le neutre, cours et séminaires au Collège de France 1977–1978*, 2002 ■ *Comment vivre ensemble, cours et séminaires au Collège de France, 1976–1977*, 2002 ■ *Écrits sur le théâtre*, 2002.

Polskie przekłady dzieł: *Mit i znak. Eseje*, tłum. W. Błońska, Warszawa 1970 ■ *Sade, Fourier, Loyola*, tłum. R. Lis, Warszawa 1996 ■ *Światło obrazu. Uwagi o fotografii*, tłum. J. Trznadel, Warszawa 1996 ■ *Przyjemność tekstu*, A. Lewańska, Warszawa 1997 ■ *Fragmety dyskursu miłosnego (Pisma, Tom 2)*, tłum. M. Bieńczyk, Warszawa 1999 ■ *Imperium znaków*, tłum. A. Dziadek, Warszawa 1999 ■ *S/Z (Pisma, Tom 1)*, tłum. M.P. Markowski, M. Gołębiowska, Warszawa 1999 ■ *Mitologie*, tłum. A. Dziadek, Warszawa 2000 ■ *Lektury*, tłum. K. Kłosiński, M.P. Marowski, Warszawa 2001 ■ *System Mody*, tłum. M. Falski, Kraków 2005 ■ *Stopień zero pisania*, tłum. K. Kot, Warszawa 2009 ■ *Podstawy semiologii*, tłum. A. Turczyn, Kraków 2009 ■ *Ziaro głosu. Wywiady 1962–1980*, Kraków 2016 ■ *Incydenty*, tłum. D. Dzienniak-Pulina, Kraków 2017 ■ *Dziennik żałobny*, Kraków 2019 ■ *Racine*, Kraków 2021.

Michel Foucault

Główne dzieła: *Maladie mentale et psychologie*, 1954 ■ *Histoire de la folie à l'âge classique. Folie et déraison*, 1961 ■ *Naissance de la clinique. Une archéologie du regard médical*, 1963 ■ *Raymond Roussel*, 1963 ■ *Les mots et les choses. Une archéologie des sciences humaines*, 1966 ■ *La pensée du dehors*, 1966 ■ *L'archéologie du savoir*, 1969 ■ *Sept propos sur le septième ange*, 1970 ■ *Ordre du discours*, 1971 ■ *Ceci n'est pas une pipe*, 1973 ■ *Surveiller et punir. Naissance de la prison*, 1975 ■ *Histoire de la sexualité*; 1: *La volonté de savoir*, 1976; t. 2: *L'usage des plaisirs*, 1984; t. 3: *Le souci de soi*, 1984 ■ *Il faut défendre la société*, 1997 ■ *Les anormaux*, 1999 ■ *Dits et écrits*, t. 1: 1954–1975, 2001 ■ *Dits et écrits*, t. 2: 1976–1988, Paryż 2001 ■ *L'her-*

méneutique du sujet, 2001 ■ *Le pouvoir psychiatrique*, 2003 ■ *Sécurité, territoire, population*, 2004 ■ *Naissance de la biopolitique*, 2004.

Polskie przekłady dzieł: *Archeologia wiedzy*, tłum. A. Siemek, Warszawa 1977 ■ *Historia szaleństwa w dobie klasycyzmu*, tłum. H. Kęszycka, Warszawa 1987 ■ *Nadzorować i karać. Narodziny więzienia*, tłum. T. Komendant Warszawa 1993 ■ *Historia seksualności*, tłum. B. Banasiak, T. Komendant, Warszawa 1995 ■ *To nie jest fajka*, tłum. T. Komendant, Gdańsk 1996 ■ *Trzeba bronić społeczeństwa. Wykłady w Collège de France*, tłum. M. Kowalska, Warszawa 1998 ■ *Powiedziane, napisane. Szaleństwo i literatura* (wybór pism), tłum. B. Banasiak, Warszawa 1999 ■ *Narodziny kliniki*, tłum. P. Pieniążek, Warszawa 1999 ■ *Filozofia, historia, polityka. Wybór pism*, tłum. D. Leszczyński, L. Rasiński, Warszawa – Wrocław 2000 ■ *Choroba umysłowa a psychologia*, tłum. P. Mrówczyński, Warszawa 2000 ■ *Raymond Roussel*, tłum. G. Wilczyński, Warszawa 2001 ■ *Porządek dyskursu*, tłum. M. Kozłowski, Gdańsk 2002 *Ja, Piotr Rivière, skorom już zaszlachtował moją matkę, moją siostrę i brata mojego... Przypadek matkobójcy z XIX wieku*, tłum. T. Komendant, G. Wilczyński, Gdańsk 2002 ■ *Słowa i rzeczy. Archeologia nauk humanistycznych*, tłum. T. Komendant, Gdańsk 2005 ■ *Bezpieczeństwo terytorium populacja. Wykłady w Collège de France 1977/1978*, tłum. M. Herer, Warszawa 2010 ■ *Narodziny biopolityki. Wykłady z Collège de France 1978/1979*, tłum. M. Herer, Warszawa 2011 ■ *Kim pan jest, profesorze Foucault? Debaty, rozmowy, polemiki, wybór i tłum. K.M. Jaksender, Kraków 2013* ■ *Rządzenie żywymi. [Wykłady w Collège de France 1979–1980]*, tłum. M. Herer, Warszawa 2014 ■ *Hermeneutyka podmiotu. [Wykłady w Collège de France 1981–1982]*, tłum. M. Herer, Warszawa 2016 ■ *Rządzenie sobą i innymi*, tłum. M. Herer, Warszawa 2018 ■ *Zło czynić, mówić prawdę. Funkcja wyznania w sprawiedliwości. Wykłady z Louvain, 1981*, tłum. A. Zawadzki, Kraków 2018 ■ *Historia seksualności, t. 4, Wyznania ciała*, tłum. T. Strzyżowski, Gdańsk 2019 ■ *Historia seksualności*, tłum. B. Banasiak, T. Komendant, K. Matuszewski, Gdańsk 2020 ■ *Troska o siebie*, tłum. T. Komendant, Gdańsk 2020 ■ *Wyznania ciała*, tłum. T. Strzyżowski, Gdańsk 2020.

Literatura przedmiotowa: T. Komendant, *Władze dyskursu. Michel Foucault w poszukiwaniu siebie*, Warszawa 1994 ■ S.J. Ball, *Foucault i edukacja. Dyscypliny i wiedza*, tłum. K. Kwaśniewicz, Kraków 1994 ■ „Nie pytajcie mnie, kim jestem ...”. *Michel Foucault dzisiaj*, red. M. Kwiek, Poznań 1998 ■ Ch.C. Lemert, G. Gillan, *Michel Foucault. Teoria społeczna i transgresja*, tłum. D. Leszczyński, L. Rasiński, Warszawa – Wrocław 1999 ■ D. Eribon, *Michel Foucault. Biografia*, tłum. J. Levin, Warszawa 2005 ■ M. Solarska, *Historia zrewoltowana. Pisarstwo historyczne Michela Foucaulta jako diagnoza teraźniejszości i projekt przyszłości*, Poznań 2006 ■ P. Veiny, *Foucault rewolucjonizuje historię*, tłum. T. Falkowski, Toruń 2007 ■ B. Blesznowski, *Batalia o człowieka. Genealogia władzy Michela Foucaulta jako próba wyzwolenia podmiotu*, Warszawa 2009 ■ U. Zbrzeźniak, *Michel Foucault. Ku historycznej ontologii nas samych*, Warszawa 2010 ■ P. Macherey, *Siła norm. Od Canguilhema do Foucaulta*, tłum. A. Czarnacka, Warszawa 2011 ■ M. Podniesiński, *Prawda i władza. Myśl Michela Foucaulta w latach 1956–1977*, Kraków 2012 ■ P. Bytniewski, *Dyskursy wiedzy. Michela Foucaulta archeologie nauk humanistycznych*, Lublin 2013 ■ M. Chutorński, *Pojęcia i konteksty wychowania w pracach Michela Foucaulta*, Wrocław 2013 ■ T. Falkowski, *Foucault. Historiozofia zdarzenia*, Poznań 2014 ■ J. Baudrillard, *Zapomnieć Foucaulta*, tłum. K.M. Jaksender, Kraków 2015 ■ H. Ostrowicka, *Przemyśleć z Michelem Foucaultem. Edukacyjne dyskursy o młodzięży. Dyspozytyw i urządzanie*, Kraków 2015 ■ B. Blesznowski, *Antyhumanistyczna teoria polityki w myśli Michela Foucaulta*, Kraków 2016 ■ R. Rzyński, *Foucault w Warszawie*, Warszawa 2017.

Jacques Derrida

Główne dzieła: *Introduction (et traduction) à L'origine de la géométrie* de Edmund Husserl, 1962 ■ *De la grammatologie*, 1967 ■ *La Voix et le Phénomène*, 1967 ■ *L'Écriture et la différence*, 1967 ■ *Marges – de la philosophie*, 1972 ■ *Positions*, 1972 ■ *La dissémination*,

Bibliografia

1972 ■ *Éperons. Les styles de Nietzsche*, 1972 ■ *L'archéologie du frivole*, 1973 ■ *Glas*, 1974 ■ *La Vérité en peinture*, 1978 ■ *La carte postale. De Socrate à Freud et au-delà*, 1980 ■ *D'un ton apocalyptique adopté naguère en philosophie*, 1983 ■ *Otobiographies. L'enseignement de Nietzsche et la politique du nom propre*, 1984 ■ *Schibboleth. Pour Paul Celan*, 1986 ■ *Parages*, 1986 ■ *Ulysse gramophone*, 1987 ■ *Psyché Inventions de l'autre*, 1987 ■ *Mémoires – Pour Paul de Man*, 1988 ■ *Signéponge*, 1988 ■ *Limited Inc.*, 1990 ■ *Heidegger et la question*, 1990 ■ *De l'esprit*, 1990 ■ *Mémoires d'aveugle. L'autoportrait et autres ruines*, 1990 ■ *Du droit à la philosophie*, 1990 ■ *Le Problème de la genèse dans la philosophie de Husserl*, 1990 ■ *Donner le temps. 1. La fausse monnaie*, 1991 ■ *Donner la mort*, 1992 ■ *Points de suspension*, 1992 ■ *Passions*, 1993 ■ *Khôra*, 1993 ■ *Sauf le nom*, 1993 ■ *Prégnances* (sur Colette Deblé), 1993 ■ *Spectres de Marx*, 1993 ■ *Force de loi*, 1994 ■ *Politiques de l'amitié*, Paris, 1994 ■ *Moscou aller-retour*, 1995 ■ *Mal d'archive*, 1995 ■ *Apories*, 1996 ■ *Résistances – de la psychanalyse*, 1996 ■ *Le monolinguisme de l'autre*, 1996 ■ *Échographies – de la télévision*, 1996 ■ *Adieu à Emmanuel Levinas*, 1997 ■ *Cosmopolites de tous les pays, encore un effort*, 1997 ■ *Le droit à la philosophie du point de vue cosmopolitique*, 1997 ■ *Marx en jeu* (avec Marc Guillaume), 1997 ■ *De l'hospitalité* (z Anne Dufourmantelle), 1997 ■ *Demeure*, Maurice Blanchot, 1998 ■ *Voiles* (z Hélène Cixous), 1998 ■ *Le toucher*, Jean-Luc Nancy, 1998 ■ *Feu la cendre*, 1999 ■ *Sur parole*, 1999 ■ *États d'âme de la psychanalyse*, 2000 ■ *Tourner les mots. Au bord d'un film*, 2001 ■ *Papier machine*, 2001 ■ *L'université sans condition*, 2001 ■ *Le siècle et le pardon*, rozmowa z Michelem Wieviorką, 2001 ■ *Au-delà des apparences*, rozmowa z Antoinem Spirem, 2002 ■ *Artaud le Moma*, 2002 ■ *Fichus*, 2002 ■ *H.C. pour la vie, c'est-à-dire...*, 2002 ■ *Marx & Sons*, 2002 ■ *Chaque fois unique, la fin du monde*, 2003 ■ *De quoi demain...*, dialog Jacquesa Derridy z Élisabeth Roudinesco, 2003 ■ *Voyous*, 2003 ■ *Béliers*, 2003 ■ *Genèses, généalogies, genres et le génie*, 2003 ■ *Le « Concept » du 11 septembre*. Rozmowa w Nowym Jorku z Jürgenem Habermasem, 2004 ■ *Apprendre à vivre enfin*. Rozmowa z Jean Birnbaum, 2005 ■ *L'Animal que donc je suis*, 2006 ■ *Séminaire. La bête et le souverain*, vol. 1: 2001–2002, 2008 ■ *Demeure*, Athènes, 2009 ■ *Séminaire.: La bête et le souverain*, vol. 2: 2002–2003, 2010 ■ *Politique et amitié*, 2011 ■ *Les yeux de la langue. L'abîme et le volcan*, 2012 ■ *Histoire du mensonge. Prolégomènes*, 2012 ■ *Pardonnez. L'impardonnable et l'imprescriptible*, 2012 ■ *Séminaire. La peine de mort*, vol. 1 (1999–2000), 2012 ■ *Heidegger. La question de l'Être et l'Histoire* (Cours de l'ENS-Ulm 1964–1965), 2013 ■ *Penser à ne pas voir. Écrits sur les arts du visible 1979–2004*, 2013 ■ *Le dernier des Juifs*, 2014 ■ *Les Arts de l'espace. Écrits et interventions sur l'architecture*, 2015 ■ *Pourquoi la guerre aujourd'hui?* (z Jeanem Baudrillardem i René Majorem), 2015 ■ *Séminaire. La peine de mort*, vol. 2 (2000–2001), 2015 ■ *Judaïsme, question ouverte. Conversation avec Jacques Derrida* (z Michelem Ben-Naftalim, Lievenem de Cauter i Elisabeth Weber), 2016 ■ *Surtout, pas de journalistes!*, 2016 ■ *Théorie et pratique. Cours de l'ENS-Ulm 1975–1976*, 2017 ■ *Le parjure peut-être*. („Brusques sautes de syntaxe”), 2017 ■ *Le goût du secret* (rozmowa z Maurizio Ferrarisem), 2018 ■ *Geschlecht III. Sexe, race, nation, humanité*, 2018 ■ *La Vie la mort. Séminaire (1975–1976)*, 2019 ■ *Le parjure et le pardon. Volume I. Séminaire (1997–1998)*, 2019 ■ *Le parjure et le pardon. Volume II. Séminaire (1998–1999)*, 2020 ■ *Donner le temps II*, 2021 ■ *Le calcul des langues*, 2021 ■ *Hospitalité. Volume I. Séminaire (1995–1996)*, 2021 ■ *Penser, c'est dire non*, 2022.

Polskie przekłady dzieł: *Pismo filozofii*, wybrał B. Banasiak, tłum. K. Matuszewski, B. Banasiak, P. Pieniążek, Kraków 1992 ■ *Głos i fenomen. Wprowadzenie do problematyki znaku w fenomenologii Husserla*, tłum. B. Banasiak, Warszawa 1997 ■ *Pozycje. Rozmowy z Henri Ronsem, Julią Kristevą, Jean-Louis Houdebiniem i Guy Scarpettą* tłum. A. Dziadek, Katowice 1997 ■ *Ostrogi. Style Nietzschego*, tłum. B. Banasiak, Gdańsk 1997 ■ *O gramatologii*, tłum. B. Banasiak, Warszawa 1999 ■ *Xópa/Chora*, tłum. M. Gołębowska, Warszawa 1999 ■ *Szibboleth dla Paula Celana*, tłum. A. Dziadek, Bytom 2000 ■ *Marginesy filozofii*, tłum. A. Dziadek, J. Margański, P. Pieniążek, Warszawa 2002 ■ *Prawda w malarstwie*, tłum. M. Kwietniewska, Gdańsk 2003 ■ *Pismo i różnica*, tłum. K. Kłosiński, Warszawa 2004 ■ *Historia kłamstwa. Pro-*

legomena. Wykład warszawski, tłum. V. Hmissi, Warszawa 2005 ■ *Filozofia w czasach terroru. Rozmowy z Jürgenem Habermasem i Jacques'em Derridą*, przeprowadziła i koment. opatrzyla G. Borradori, tłum. A. Karalus, M. Kilanowski, B. Orlewski, Warszawa 2008 ■ *Uniwersytet bezwarunkowy*, tłum. K.M. Jaksender, Kraków 2015 ■ *O duchu. Heidegger i pytanie*, tłum. B. Brzezicka, Warszawa 2015 ■ *Widma Marksa. Stan długu, praca żałoby i nowa Międzynarodówka*, tłum. T. Załuski, Warszawa 2016 ■ *Gorączka archiwum. Impresja Freudowska*, tłum. J. Momro, Warszawa 2016 ■ *Z czego jutro... Dialog. Jacques Derrida, Elisabeth Roudinesco*, tłum. W. Szydłowska, Warszawa 2016 ■ *Inny kurs*, tłum. T. Załuski, Warszawa 2017 ■ *O apokalipsie*, tłum. I. Boruszkowska, K. Wojtasik, Kraków 2018 ■ *Fichus. Wykład frankfurcki*, tłum. P. Sadzik, Kraków 2021 ■ *W końcu nauczyć się żyć*, tłum. P. Sadzik, Kraków 2021.

Literatura przedmiotowa: T. Rachwał, T. Sławek *Maszyna do pisania. O dekonstruktywistycznej teorii literatury Jacquesa Derridy*, Warszawa 1992 ■ *Derridiana*, wybrał i oprac. B. Banasiak, Kraków 1994 ■ B. Banasiak, *Filozofia „końca filozofii. Dekonstrukcja Jacquesa Derridy*, Warszawa 1995 ■ M.P. Markowski, *Efekt inskrypcji. Jacques Derrida i literatura*, Bydgoszcz 1997 ■ *Dekonstrukcja w badaniach literackich*, red. R.Nycz, Gdańsk 2000 ■ Ch. Norris, *Dekonstrukcja przeciw postmodernizmowi. Teoria krytyczna i prawo rozumu*, tłum. A. Przybysławski, Kraków 2000 ■ P. Łaciak, *Wczesny Derrida. Dekonstrukcja fenomenologii*, Kraków 2001 ■ A. Burzyńska, *Dekonstrukcja i interpretacja*, Kraków 2001 ■ V. Szydłowska, *Nihilizm i dekonstrukcja*, Warszawa 2003 ■ A. Leśniak, *Topografie doświadczenia Maurice Blanchot i Jacques Derrida*, Kraków 2003 ■ *Czytanie Derridy*, red. B. Małczyński, R. Włodarczyk, Wrocław 2005 ■ *Derrida / Adirred*, red. D.Ulicka, Ł. Wróbel, Pułtusk 2006 ■ P. Dehnel, *Dekonstrukcja – rozumienie – interpretacja. Studia z filozofii współczesnej i nie tylko*, Kraków 2006 ■ W. Zięba, *Dekonstrukcja metafizyki. Powstanie (J. Derrida) – rozkwit – niespełnienie (R. Rorty)*, Rzeszów 2009 ■ U. Idziak, *Dar. Spór między Jeanem-Lukiem Marionem a Jacques'em Derridą*, Kraków 2009 ■ X. Synak-Pskit, *Jacques Derrida i doświadczenie. Rekontekstualizacja*, Gdańsk 2010 ■ A. Gabrysiaak, *Filozofia obrazu – obraz filozofii. Przypadki Heideggera i Derridy*, Wrocław 2010 ■ M. Kostyszak, *Spór z językiem. Krytyka ontoteologii w pismach Nietzschego, Heideggera i Derridy*, Wrocław 2010 ■ *Foucault, Deleuze, Derrida*, red. B. Banasiaka, K.M. Jaksendera, A. Kucnera, Toruń 2011 ■ S. Warzyński, *Porzucony świat. Postmodernizm Nietzschego, Heideggera i Derridy*, Kraków 2012 ■ A. Burzyńska, *Dekonstrukcja, polityka i performatyka*, Kraków 2013 ■ M. Marciniak, *Sens i sensualność. Myśl teatralna Rolanda Barthesa, Jeana-Françoisa Lyotarda i Jacquesa Derridy*, Kraków 2014 ■ B. Brzezicka, *Problematyka przekładu filozoficznego. Na przykładzie tłumaczeń Jacques'a Derridy w Polsce*, Warszawa 2018.

Julia Kristeva

Główne dzieła: *Le Langage, cet inconnu. Une initiation à la linguistique*, 1969 ■ *Semiotikè. Recherches pour une sémanalyse*, 1969 ■ *Le Texte du roman. Approche sémiologique d'une structure discursive transformationnelle*, 1970 ■ *Polylogue*, 1977 ■ *Pouvoirs de l'horreur. Essai sur l'abjection*, 1980 ■ *Histoires d'amour*, 1983 ■ *Au commencement était l'amour. Psychanalyse et foi, Textes du xxe siècle*, 1985 ■ *La Révolution du langage poétique. L'avant-garde à la fin du XIXe siècle*, 1985 ■ *Soleil noir. Dépression et mélancolie*, Gallimard, 1987 ■ *Étrangers à nous-mêmes*, Fayard, 1988 ■ *Les Nouvelles Maladies de l'Âme*, 1993 ■ *Le Temps sensible. Proust et l'expérience littéraire*, 1994 ■ *Au risque de la pensée*, 2001 ■ *Le Génie féminin*, Fayard, rééd. Gallimard, 2003–2004: Hannah Arendt, 1999; Melanie Klein, 2000; Colette, 2002 ■ *Cet incroyable besoin de croire*, 2007 ■ *Seule, une femme*, 2007 ■ *Beauvoir présente*, 2016.

Polskie przekłady dzieł: *Potęga obrzydzenia. Esej o wstręcie*, tłum. M. Falski, Kraków 2007 ■ *Czarne słońce. Depresja i melancholia*, tłum. M.P. Markowski, R. Rzyński, Kraków 2007 ■ *Hannah Arendt. Biografia*, tłum. J. Levin, Warszawa 2007 ■ *Ta niewiarygodna potrzeba wiary*, tłum. A. Turczyn, Kraków 2010 ■ *Bez)sens słabości. Dialog wiary z niewiarą*

o wykluczeniu, (wraz z Jean Vanierem), tłum. K. P. Wierchosławscy, Poznań 2012 ■ *Semeiotike. Studia z zakresu semanalizy*, tłum. T. Stróżyński, Gdańsk 2017 ■ *Historie miłosne*, tłum. K.M. Jaksender, Kraków 2021.

Literatura przedmiotowa: E. Kuźma, *Paradoks postaci w poglądach niektórych przedstawicieli „nowej krytyki” francuskiej*. (Roland Barthes, Julia Kristeva, Jean Ricardou), Toruń 1982 ■ T. Kitliński, *Obcy jest w nas. Kochać według Julii Kristewej*, Kraków 2001.

XXI. FILOZOFIA ANALITYCZNA

Opracowania ogólne: A. Gawroński, *Dlaczego Platon wykluczył poetów z Państwa? U źródeł współczesnych badań nad językiem*, Kraków 1984 ■ M. Hempoliński, Michał, *Brytyjska filozofia analityczna*, Warszawa 1974 ■ A. Nowaczyk, *Filozofia analityczna*, Warszawa 2008 ■ P. Prechtel, *Leksykon pojęć filozofii analitycznej*, tłum. J. Bremer, Kraków 2009 ■ T. Szubka, *Filozofia analityczna: koncepcje, metody, ograniczenia*, Wrocław 2009 ■

Gottlob Frege

Główne dzieła o charakterze filozoficznym: *Die Grundlagen der Arithmetik: eine logisch-mathematische Untersuchung über den Begriff der Zahl*, Breslau 1984 ■ *Über Sinn und Bedeutung*, 1892 ■ *Grundgesetze der Arithmetik, begriffsschriftlich abgeleitet*, Bd. 1: 1893, Band II: 1903 ■ *Der Gedanke: eine logische Untersuchung*, 1918 ■

Polskie przekłady dzieł: *Podstawy arytmetyki*, tłum. K. Rotter, fr. w: *Próby gramatyki filozoficznej: antologia*, Wrocław 1997 ■ *Pisma semantyczne*, tłum. B. Wolniewicz, Warszawa 1977 (*Sens i znaczenie*, s. 60-88, oraz *Mysł: studium logiczne*, s. 101-129) ■ *Korespondencja naukowa: wydanie krytyczne*, tłum. zbiorowe, oprac. G. Besler i J. Zwierzyńska, UŚ 2020 ■

Literatura przedmiotowa: Suszko, *Odrzucenie aksjomatu Fregego i reifikacja sytuacji*, Lublin 2000 ■ A. Gut, *Gottlob Frege i problemy filozofii współczesnej*, Lublin 2005 ■

George Edward Moore

Główne dzieła: *Principia Ethica*, Cambridge 1903 ■ *Ethics*, London 1912 ■ *Philosophical Studies*, London 1922 ■ *A Defence of Common Sense*, 1925 ■ *Proof of an External World*, 1939 ■ *Some Main Problems of Philosophy*, London 1953 ■ *Philosophical Papers*, London 1959 ■

Polskie przekłady dzieł: *Zasady etyki*, tłum. Cz. Znamierowski, Warszawa 1919 ■ *Z głównych zagadnień filozofii*, tłum. Cz. Znamierowski, Warszawa 1967 ■ *Etyka*, tłum. Z. Szawarski, Warszawa 1980.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: Póltawski, *Rzeczy i dane zmysłowe: świat i spostrzeżenie u G. E. Moore'a*, Warszawa 1966.

Bertrand Russell

Główne dzieła: *The Principles of Mathematics*, Cambridge 1903 ■ *On Denoting*, 1905 ■ with A. N. Whitehead, *Principia Mathematica*, Cambridge 1910-1913 ■ *The Problems of Philosophy*, London 1912 ■ *Our Knowledge of the External World as a Field for Scientific Method in Philosophy*, London 1914 ■ *Principles of Social Reconstruction*, London 1916 ■ *Proposed Roads to Freedom: Socialism, Anarchism, and Syndicalism*, 1918 ■ *The Philosophy of Logical Atomism*, 1918-1919 ■ *An Introduction to Mathematical Philosophy*, London 1919 ■ *Why I Am Not a Christian*, London 1927 ■ *Marriage and Morals*, London 1929 ■ *An Inquiry into Meaning and*

Truth, London 1940 ■ *A History of Western Philosophy and Its Connection with Political and Social Circumstances from the Earliest Times to the Present Day*, New York 1945 ■ *My Philosophical Development*, London 1959 ■ *The Autobiography of Bertrand Russell*, London 1967, 1968, 1969.

Polskie przekłady głównych dzieł: *Denotowanie*, tłum. J. Pelc, w: *Logika i język*, J. Pelc (red.), Warszawa 1967, s. 253–275 ■ *Problemy filozofii*, tłum. W. Sady, Warszawa 1995 ■ *Nasza wiedza o świecie zewnętrznym jako pole badań dla metody naukowej w filozofii*, tłum. T. Basznia, Warszawa 2000 ■ *Przebudowa społeczna*, tłum. A. Pański, Warszawa 1932 ■ *Drogi do wolności : socjalizm, anarchizm i syndykalizm*, tłum. A. Kurlandzka, Warszawa 1935 ■ *Wstęp do filozofii matematyki*, tłum. Cz. Znamierowski, Warszawa 1958 ■ *Dlaczego nie jestem chrześcijaninem?* tłum. A. Kulandzka, Warszawa 1956 ■ *Małżeństwo i moralność*, tłum. H. Bołoz-Antoniewiczowa, Warszawa 1931 ■ *Badania dotyczące znaczenia i prawdy*, tłum. J. Wawrzyniak, Kraków 2011 ■ *Dzieje filozofii Zachodu i jej związki z rzeczywistością polityczno-społeczną od czasów najdawniejszych do dnia dzisiejszego*, tłum. T. Basznia, A. Lipszyc, M. Szczubiałka, Warszawa 2000 ■ *Mój rozwój filozoficzny*, tłum. H. Krahelska, Cz. Znamierowski, Warszawa 1971 ■ *Autobiografia*, t. 1, 2, 3, tłum. B. Zieliński, A. Podzielna, E. Życieńska, Warszawa 1971, 1998, 1999 ■

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: Litwiniszyn, *Filozofia społeczna Bertranda Russella: ideał a rzeczywistość*, Kraków 1996 ■ R. Monk, *Russell: matematyka, marzenia senne i koszmary*, tłum. J. Hołówka, Warszawa 1998 ■ A. Wilk, *Koncepcje polityczne Bertranda Russella*, Warszawa 2009.

Wczesny Wittgenstein

Główne dzieła: *Tractatus logico-philosophicus*, London 1922.

Polskie przekłady dzieł: *Dzienniki 1914–1916*, tłum. M. Poręba, Warszawa 1999 ■ *Tractatus logico-philosophicus*, tłum. B. Wolniewicz, Warszawa 1970 ■ *Kilka uwag o formie logicznej*, tłum. M. Świerczyński, *Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria*, nr 1, 1997 ■ *Wykład o etyce*, tłum. W. Sady, w: tenże, *Uwagi o religii i etyce*, Kraków 1995.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: Wolniewicz, *Rzeczy i fakty: wstęp do pierwszej filozofii Wittgensteina*, Warszawa 1968 ■ W. Sady, *Wittgenstein: życie i dzieło*, Lublin 1993 ■ K. Rotter, *Idea nauk formalnych we wczesnej filozofii Ludwiga Wittgensteina 1913–1922*, Wrocław 1996 ■ K. Gurczyńska, *Metafizyczne tezy Traktatu logiczno-filozoficznego Ludwiga Wittgensteina*, Lublin 1997 ■ R. Monk, *Ludwig Wittgenstein: powinność geniusza*, tłum. A. Lipszyc, Ł. Sommer, Warszawa 2003 ■ I. Ziemiński, *Śmierć, nieśmiertelność, sens życia: egzystencjalny wymiar filozofii Ludwiga Wittgensteina*, Kraków 2006 ■ J. Bremer, *Ludwiga Wittgensteina teoria odwzorowania: w filozofii, mechanice, muzyce i architekturze*, Kraków 2019 ■ L. Čumba, *Wittgenstein: wiadomo, że...* *Traktat logiczno-filozoficzny*, tłum. A. Wanik, Warszawa 2019 ■ A.C. Grayling, *Wittgenstein*, tłum. J. Bednarek, Warszawa 2022.

Empiryści logiczni

Główne dzieła: **Rudolf Carnap:** *Der logische Aufbau der Welt*, Berlin 1928 ■ *Überwindung der Metaphysik durch logische Analyse der Sprache*, 1932 ■ *Logische Syntax der Sprache*, Vienna 1934 ■ *Philosophy and Logical Syntax*, London 1935 ■ *Testability and Meaning*, 1936–37 ■ *Logical Foundations of the Unity of Science*, 1938 ■ *Introduction to Semantics*, 1942 ■ *Empiricism, Semantics, Ontology*, 1950; **O. Neurath:** (z: R. Carnap, H. Hahn) *Wissenschaftliche Weltauffassung der Wiener Kreis*, Vienna 1929 ■ *Empirische Soziologie*, Wien 1931 ■ *Einheitswissenschaft und Psychologie*, Wien 1933; **M. Schlick:** *Allgemeine Erkenntnislehre*, Berlin 1918 ■ *Fragen der Ethik*, Vienna 1930 ■ *Die Wende der Philosophie*, 1930 ■ *Meaning and Verification*, 1936 ■ *Philosophical Foundations of Physics*, Gardner, Martin (ed.), Basic Books 1966; **Karl Popper:** *Logik der Forschung*, Wien 1934; wyd. rozsz. *The Logic of Scientific Discovery*, London 1959 ■ *The*

Open Society and Its Enemies, 2 vols., 1945 ■ *The Poverty of Historicism*, 1957 ■ *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific Knowledge*, 1963 ■ *Objective Knowledge: An Evolutionary Approach*, 1972; **Unended Quest: An Intellectual Autobiography**, 1974/1976 ■ with J.C. Eccles, *The Self and Its Brain: An Argument for Interactionism*, 1977 ■ *The Open Universe: An Argument for Indeterminism*, 1982 ■ *A World of Propensities*, 1990.

Polskie przekłady dzieł: Rudolf Carnap: *Logiczna struktura świata*, tłum. P. Kawalec, Warszawa 2011 ■ *Przewyciężenie metafizyki przez logiczną analizę języka* w: *Empiryzm współczesny*, Stanosz, Barbara (red.), Warszawa 1991, 52-74 ■ *Filozofia i składnia logiczna*, w: tenże, *Filozofia jako analiza języka nauki*, tłum. A. Zabłudowski, Warszawa 1969, s. 6–66 ■ R. Carnap, *Sprawdzalność i znaczenie*, tamże, 67–192 ■ *Logiczna składnia języka*, tłum. B. Stanosz, Warszawa 1995 ■ *Logiczne podstawy jedności nauki*, tłum. M. Nowiński, w: *Empiryzm współczesny*, 75-93. ■ *Pisma semantyczne*, tłum. T. Ciecierski i in., Warszawa 2007 ■ *Empiryzm, semantyka, ontologia* w: R. Carnap, *Empiryzm, semantyka, ontologia*, tłum. A. Koterski, Artur, Warszawa 2005 ■ *Wprowadzenie do filozofii nauki*, tłum. A. Koterski, Warszawa 2000; **Moritz Schlick:** *Zagadnienia etyki*, Warszawa 1960; **Antologie:** H. Buczyńska, *Koło Wiedeńskie: początek neopozytywizmu*, Warszawa 1960 ■ *Spór o zdania protokolarne: „Erkenntnis” i „Analysis” 1932–1940*, tłum. L. Kopciuch, A. Koterski, Warszawa 2000 ■ *Naukowa koncepcja świata: Koło Wiedeńskie*, red. A. Koterski, Gdańsk 2010; **K. Popper:** *Logika odkrycia naukowego*, tłum. U. Niklas, Warszawa 1977 ■ *Spółczesność otwarte i jego wrogowie*, t. 1 Urok Platona, t. 2 Wysoka fala prorocत्व: *Hegel, Marks i następstwa*, tłum. A. Chmielewski, Warszawa 1993 ■ *Droga do wiedzy: domysły i refutacje*, tłum. S. Amsterdamski, Warszawa 1999 (zbiór artykułów, m.in. *Prawda, racjonalność i rozwój wiedzy naukowej* 363–421 ■ *Wiedza obiektywna: ewolucyjna teoria epistemologiczna*, tłum. A. Chmielewski, (*Epistemologia bez podmiotu poznającego*, s. 148–206 i *O teorii obiektywnego umysłu*, s. 207–248) ■ *Nieustanne poszukiwania: autobiografia intelektualna*, tłum. A. Chmielewski, Kraków 1997 ■ *Wszecławiat otwarty: argument na rzecz indeterminizmu*, tłum. A. Chmielewski, Kraków 1996 ■ *Świat skłonności*, tłum. A. Chmielewski, Kraków 1996.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: H. Buczyńska, *Koło Wiedeńskie: początek neopozytywizmu*, Warszawa 1960 ■ M. Dobrosielski, *W poszukiwaniu lepszego świata: filozofia historii i polityki Karla R. Poppera*, Olsztyn-Warszawa 1991 ■ E. Pietruska-Madej, *Wiedza i człowiek: szkice o filozofii Karla Poppera*, Warszawa 1997 ■ S. Wszolek, *Nieusuwalność metafizyki: logiczno-lingwistyczne aspekty debaty Rudolfa Carnapa z Ludwigiem Wittgensteinem i Karlem R. Popperem*, Kraków 1997 ■ J. Kilian, *Od metody do metafizyki: poznanie teoretyczne w ujęciu Karla R. Poppera*, Rzeszów 2001 ■ A. Chmielewski, *Filozofia Poppera: analiza krytyczna*. Wrocław 2003 ■ K. Niebrój, *Karla R. Poppera koncepcja prawdy: kwestia podstawowego nośnika prawdziwości*, Katowice 2010 ■ W. Sady, *Spór o racjonalność naukową: od Poincarégo do Laudana*, Toruń 2013 (m.in. wprowadzenie do empiryzmu logicznego, s. 81–167, i falsyfikacjonizmu Poppera, s. 169–206) ■ M. Baranowski, *Socjologia jako epifenomen epistemologii hipotetyzmu: krytyka propozycji Karla Poppera*, Poznań 2014.

Szkoła lwowsko-warszawska

Główne dzieła: K. Twardowski, *Rozprawy i artykuły filozoficzne*, Lwów 1927 ■ *Wybrane pisma filozoficzne*, Warszawa 1965; **Ajdukiewicz**, *Główne zasady metodologii nauk i logiki formalnej*, Warszawa 1928 ■ *Sprache und Sinn (Język i znaczenie)*, 1934 ■ *Das Weltbild und die Begriffssaparatur (Obraz świata i aparatura pojęciowa)*, 1934 ■ *Zagadnienia i kierunki filozofii*, Warszawa 1949 ■ zbiór artykułów: *Język i poznanie*, t. 1 i 2, Warszawa 1960 i 1965 ■ *Logika pragmatyczna*, Warszawa 1965; **T. Kotarbiński**, *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, Lwów 1929, 2 wyd. Warszawa 1961 ■ *Uwagi na temat reizmu*, 1930 ■ *Zagadnienia etyki niezależnej*, 1952 ■ *Traktat o dobrej robocie*, Warszawa 1955 ■ *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1966; **J. Łukasiewicz**, *O zasadzie sprzeczności u Arystotelesa: studium krytyczne*, Kraków 1910, Warsza-

wa 1987 ■ *Elementy logiki matematycznej: skrypt autoryzowany*, Warszawa 1929, 1958 ■ *Z zagadnień logiki i filozofii: pisma wybrane*, Warszawa 1961; **A. Tarski**, *Pojęcie prawdy w językach nauk dedukcyjnych*, Warszawa 1933.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: Zamecki, *Koncepcja nauki w szkole lwowsko-warszawskiej*, Wrocław 1977 ■ J. Woleński, *Filozoficzna szkoła lwowsko-warszawska*, Warszawa 1985 ■ R. Jadczyk, *Kazimierz Twardowski twórca szkoły lwowsko-warszawskiej*, Toruń 1991 ■ *Fenomen Szkoły Lwowsko-Warszawskiej*, red. A. Brożek, A. Chybińska, Lublin 2016 ■ *Język, wartości, działania: szkoła lwowsko-warszawska a wybrane problemy współczesnej filozofii, psychologii i semiotyki*, red. J. Bobryk, Warszawa 2016.

Późny Wittgenstein

Główne dzieła: *Philosophische Untersuchungen / Philosophical Investigations*, Oxford 1953 ■ *Zettel*, Oxford 1967 ■ *Über Gewißheit / On Certainty*, Oxford 1969.

Polskie przekłady dzieł: *Dociekania filozoficzne*, tłum. B. Wolniewicz, Warszawa 2000 ■ *Uwagi o podstawach matematyki*, tłum. M. Poręba, Warszawa 2000 ■ *Kartki*, tłum. S. Lisiecka, Warszawa 1999 ■ *O pewności*, tłum. M. i W. Sady, B. Chwedeńczuk, Warszawa 1993, 2001.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: N. Malcolm, *Ludwig Wittgenstein: wspomnienie*, tłum. K. i J. Gurczyńscy, Lublin 1999 ■ H.J. Glock, *Słownik Wittgensteinowski*, tłum. M. Hernik, M. Szczubiałka, Warszawa 2001 ■ K. Gurczyńska, *Podmiot jako byt otwarty: problematyka podmiotowości w późnych pismach Wittgensteina*, Lublin 2007 ■ S.A. Kripke, *Wittgenstein o regułach i języku prywatnym*, tłum. K. Poślajko, L. Wroński, Warszawa 2007.

Oksfordzka filozofia języka potocznego

Główne dzieła: **J.L. Austin:** *Other Minds*, 1946 ■ *Truth*, 1950 ■ *Is and Cans*, 1956 ■ *Performative Utterances*, 1956 ■ *A Plea for Excuses*, 1957 ■ *Sense and Sensibilia (Reconstructed from the manuscript notes)*, 1962 ■ *How to Do Things with Words: The William James Lectures delivered at Harvard University in 1955*; **G. Ryle:** *The Concept of Mind*, London 1949 ■ *Dilemmas: The Tarner Lectures 1953*, Cambridge 1954; **P. Strawson:** *On Referring* 1959 ■ *Individuals*, London 1959 ■ *Analysis and Metaphysics*, Oxford 1992

Polskie przekłady dzieł: **J.L. Austin:** *Mówienie i poznawanie*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1993 (tom zawierający prawie wszystkie teksty Austina); **G. Ryle:** *Czym jest umysł?* Tłum. W. Marciszewski, Warszawa 1970; **P. Strawson:** *O odnoszeniu się użycia wyrażeń do przedmiotów w: Logika i język*, tłum. J. Pelc, dz. cyt., s. 377–413 ■ *Indywidual: próba metafizyki opisowej*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1980 ■ *Analiza i metafizyka: wstęp do filozofii*, tłum. A. Grobler, Kraków 1994.

Literatura przedmiotowa polskojęzyczna: T. Szubka, *Metafizyka analityczna P. F. Strawsona*, Lublin 1995 ■ J. Szymura, *Język, mowa i prawda w perspektywie fenomenologii lingwistycznej J. L. Austina*, Wrocław 1982.

Pierwsi amerykańscy filozofowie analityczni

Główne dzieła: **N. Goodman:** *The Structure of Appearance*, Cambridge, MA 1951 ■ *Fact, Fiction, and Forecast*, London 1954 ■ *Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols*, Indianapolis 1968 ■ *Ways of Worldmaking*, Indianapolis 1978; **Ch. Stevenson:** *Ethics and Language*, New Haven 1944 ■ *Facts and Values: Studies in Ethical Analysis*, New Haven 1963; **C.G. Hempel:** *The Philosophy of Natural Science*, 1966; **E. Nagel:** *The Structure of Science: Problems in the Logic of Explanation*, New York 1961; **W.V.O. Quine:** *Two Dogmas of Empiricism*, 1951 ■ *From a Logical Point of View*, Cambridge, Mass. 1953 ■ *Word and Object*, Cambrid-

ge, Mass. 1960 ■ *Ways of Paradox*, New York 1966 ■ *Ontological Relativity and Other Essays*, New York 1969 (tamże m.in. 'Epistemology Naturalized').

Polskie przekłady dzieł: N. Goodman: *Struktura zjawiska*, tłum. M. Szczubiałka, Warszawa 2009 ■ *Jak tworzymy świat*, tłum. M. Szczubiałka, Warszawa 1997; C.G. Hempel, *Filozofia nauk przyrodniczych*, tłum. B. Stanosz, Warszawa 2001; E. Nagel: *Struktura nauki*, tłum. J. Giedymin, B. Rassalski, H. Eilstein, Warszawa 1970 ■ z: J.R. Newmana, *Twierdzenie Gödla*, tłum. B. Stanosz, Warszawa 1966; W.V.O. Quine: *Z punktu widzenia logiki: dziewięć esejów logiczno-filozoficznych*, tłum. B. Stanosz, Warszawa 2000 (m.in. 'O tym, co istnieje' i 'Dwa dogmaty empiryzmu') ■ *Słowo i przedmiot*, tłum. C. Cieśliński, Warszawa 1999 ■ *Filozofia logiki*, tłum. H. Mortimer, Warszawa 2002 ■ *Granice wiedzy i inne eseje filozoficzne*, tłum. B. Stanosz, Warszawa 1986 (m.in. *Epistemologia znaturalizowana*, s. 106–125).

Filozofia nauki po 1962

L. Fleck: *Powstanie i rozwój faktu naukowego: wprowadzenie do nauki o stylu myślowym i kolektywie myślowym*, tłum. M. Tuszkiewicz, w: tenże, *Psychosocjologia poznania naukowego*, Lublin 1986; T.S. Kuhn: *Struktura rewolucji naukowych*, tłum. , Warszawa 1968 ■ *Dwa bieguny: tradycja i nowatorstwo w badaniach naukowych*, tłum. S. Amsterdamski, Warszawa 1986 ■ *Droga po 'Strukturze'*, tłum. S. Amsterdamski, Warszawa 2003; I. Lakatos: *Pisma z filozofii nauk empirycznych*, tłum. W. Sady, Warszawa 1995 ■ *Dowody i refutacje: logika odkrycia matematycznego*, tłum. M. Kozłowski, K. Lipszyc, Warszawa 2005; P.K. Feys: *Jak być dobrym empirystą*, tłum. K. Zamiara, Warszawa 1979 ■ *Przeciw metodzie*, tłum. S. Wiertelwski, K. Zamiara, Wrocław 1996 ■ *Zabijanie czasu*, tłum. T. Bieroń, Kraków 1996.

Literatura przedmiotu polskojęzyczna: Grobler, *Metodologia nauk*, Kraków 2006 ■ W. Sady, *Spór o racjonalność naukową: od Poinarego do Laudana*, Toruń 2013.

Filozofia analityczna po 1967

Analityczna filozofia umysłu i podmiotu: *Filozofia umysłu* (Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 1995 ■ *Filozofia podmiotu* (Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 2001; D. Chalmers: *Świadomy umysł: w poszukiwaniu teorii fundamentalnej*, tłum. M. Miłkowski, Warszawa 2010; P. Churchland: *Mechanizm rozumu, siedlisko duszy: filozoficzna podróż w głąb mózgu*, tłum. Z.G. Karaś, Warszawa 2002; P. Churchland: *Moralność mózgu: co neuronauka mówi o moralności*, tłum. M. Hohol, N. Marek, Kraków 2013; D. Dennett: *Świadomość*, tłum. E. Stokłosa, Kraków 2016 ■ *Od bakterii do Bacha: o ewolucji umysłów*, tłum. K. Bielecka, M. Miłkowski, Kraków 2017.

Analityczna filozofia religii: *Filozofia religii* (fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 1997; A. Flew i R.A. Varghes, *Bóg istnieje: Dlaczego najślynniejszy ateista zmienił swój światopogląd?*, Warszawa 2010; A. Plantinga: *Bóg, wolność i zło*, tłum. K. Gurba, Kraków 1995 ■ z D. Dennett: *Nauka i religia: czy można je pogodzić?*, tłum. M. Furman, Ł. Kwiatek, Kraków 2014; R. Swinburne: *Spójność teizmu*, tłum. T. Szubka, Kraków 1995 ■ *Czy istnieje Bóg?*, tłum. I. Ziemiński, Poznań 1999.

Analityczna etyka: *Filozofia moralności: postanowienie i odpowiedzialność moralna* (Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 1997 ■ *Filozofia moralności: wina, kara, wybaczenie* (Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 2000; B. Williams: *Ile wolności powinna mieć wola?*, tłum. T. Baszniak, T. Duliński, M. Szczubiałka, Warszawa 1999 ■ *Moralność: wprowadzenie do etyki*, tłum. M. Hernik, Warszawa 2000; A. MacIntyre, *Dziedzictwo cnoty. Studium z teorii moralności*, tłum. A. Chmielewski, Warszawa 1996 ■ *Czyja sprawiedliwość? Jaka racjonalność?*, tłum. A. Chmielewski i in., Warszawa 2007 ■ *Trzy antagonistyczne wersje dociekań moralnych: Encyklopedia, Genealogia i Tradycja*, tłum. M. Filipczuk, Warszawa 2009 ■ *Zależne zwierzęta rozumne: dlaczego ludzie potrzebują*

cnót, tłum. W. Szymański, Łódź 2021; **P. Singer**, *Etyka praktyczna*, tłum. A. Sagan, Warszawa 2003 ■ *Wyzwolenie zwierząt*, tłum. A. Alichniewicz, A. Szczęśna, Warszawa 2004.

Analityczna filozofia polityki: **J. Rawls**: *Teoria sprawiedliwości*, tłum. M. Panufnik, J. Pasek, A. Romaniuk, Warszawa 1994 ■ *Liberalizm polityczny*, tłum. A. Romaniuk, Warszawa 1996 ■ *Prawo ludów*, tłum. M. Kozłowski, Warszawa 2001 ■ *Wykłady z historii filozofii polityki*, tłum. S. Szymański, Warszawa 2010; **G. Cohen**, *Dlaczego (nie) socjalizm?*, Warszawa 2011; **Ch. Taylor**, *Źródła podmiotowości: narodziny tożsamości nowoczesnej*, tłum. M. Gruszczyński, Warszawa 2001 ■ *Oblicza religii dzisiaj*, tłum. A. Lipszyc, Kraków 2002.

Analityczna filozofia języka, epistemologia i metafizyka: *Filozofia języka* (seria: Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 1993 ■ *Filozofia logiki* (Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 1997 ■ *Filozofia percepcji* (Fragmenty Filozofii Analitycznej), tłum. zbiorowe, Warszawa 1995; **M. Dummett**, *Realizm i antyrealizm*, tłum. T. Szubka, w: *Filozofia brytyjska u schyłku XX wieku*, Lublin 1998 ■ *Logiczna podstawa metafizyki*, tłum. W. Sady, Warszawa 1998 ■ *Natura i przyszłość filozofii*, tłum. M. Iwanicki, T. Szubka, Warszawa 2010; **H. Putnam**, *Wiele twarzy realizmu i inne eseje*, tłum. A. Grobler, Warszawa 1998; **S. A. Kripke**, *Nazywanie a konieczność*, tłum. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1988 ■ *Wittgenstein o regułach i języku prywatnym*, tłum. K. Poślajko, L. Wroński, Warszawa 2007.

XXII. FILOZOFIA FEMINISTYCZNA

A Companion to Feminist Philosophy, ed. A.M. Jaggar, I.M. Young, Oxford 2000 ■ **S. Agacinski**, *Polityka płci*, przeł. M. Falski, Warszawa 2000 ■ **E. Badinte**, *Historia miłości macierzyńskiej*, przeł. K. Choiński, Warszawa 1998 ■ **S. de Beauvoir**, *Druga płeć*, przeł. G. Mycielska, Kraków 1972 ■ **S. Benhabib**, *Feminism As Critique: On the Politics of Gender*, Minneapolis 1987 ■ **R. Braidotti**, *Podmioty nomadyczne. Ucieleśnienie i różnica seksualna w feminizmie współczesnym*, przeł. A. Derra, Warszawa 2009 ■ **J. Butler**, *Uwikłani w płęć*, przeł. K. Krasucka, Warszawa 2008 ■ **A.Y. Davis**, *Kobiety, rasa, klasa*, przeł. D. Żukowski, Kraków 2022 ■ **A. Derra**, *Filozofia, nauka, feminizm. Wybór tekstów*, Toruń 2022 ■ **A. Derra**, *Kobiety (w) nauce. Problem płci we współczesnej filozofii nauki i w praktyce badawczej*, Warszawa 2013 ■ *Encyclopedia of Motherhood*, ed. A. O'Reilly, York University: Sage Publications, 2010 ■ **S. Firestone**, *The Dialectic of Sex. The Case for Feminist Revolution*, New York 1970 ■ *Francuski feminizm materialistyczny*, wybór tekstów C. Guillaumin, C. Delphy, M. Wittig, przeł. M. Solarska i M. Borowicz, Poznań 2007 ■ **N. Fraser**, *Drogi feminizmu. Od kapitalizmu państwowego do neoliberalnego kryzysu*, przeł. A. Weseli, Warszawa 2014 ■ **B. Friedan**, *Mistyka kobiecości*, przeł. A. Grzybek, Warszawa 2013 ■ **C. Gilligan**, *Innym głosem. Teoria psychologiczna a rozwój kobiet*, przeł. B. Szelewa, Warszawa 2015 ■ **Ch. Gordon**, *Buntowniczkini. Niezwykłe życie Mary Wollstonecraft i jej córki Mary Shelley*, przeł. P. Surniak, Poznań 2019 ■ **V. Held**, *The Ethics of Care. Personal, Political, and Global*, New York: Oxford 2006 ■ **hooks bell**, *Teoria feministyczna. Od marginesu do centrum*, przeł. E. Maciejewska, Warszawa 2013 ■ **L. Irigaray**, *Ciało w ciało z matką*, przeł. A. Araszkiwicz, Kraków 2000 ■ **L. Irigaray**, *Ta płeć (jedną) płcią niebędącą*, przeł. S. Królak, Kraków 2010 ■ **A.M. Jaggar**, *Feminist Politics and Human Nature*, New York 1983 ■ **M. Janion**, *Kobiety i duch inności*, Warszawa 1996 ■ **E. Majewska**, *Feminizm jako filozofia społeczna. Szkice z teorii rodziny*, Warszawa 2009 ■ *Mother Reader: Essential Literature on Motherhood*, ed. M. Davey, New York 2001 ■ *Nikt nie rodzi się kobietą*, Wybór tekstów, przeł. T. Hołówka, Warszawa 1982 ■ **N. Noddings**, *Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Education*, Berkeley 1986 ■ **C. Pateman**, *Kontrakt płci*, przeł. J. Mikos, Warszawa 2014 ■ **R. Putnam Tong**, *Mysł feministyczna. Wprowadzenie*, przeł. J. Mikos, B. Umińska-Keff, Warszawa 2002 ■ **A. Rich**,

Bibliografia

Zrodzone z kobiety, przeł. J. Mizielińska, Warszawa 1995 ■ **R. Solnit**, *Matka wszystkich pytań*, przeł. B. Kopeć-Umiastowska, Kraków 2021 ■ **R. Solnit**, *Mężczyźni objaśniają mi świat*, przeł. A. Dzierzgowska, Kraków 2017 ■ **M. Środa**, *Kobiety i władza*, Warszawa 2002 ■ **J. Tronto**, *Moral Boundaries: A Political Argument for an Ethic of Care*, New York 1993 ■ **M. Wollstonecraft**, *Wołanie o prawa kobiet*, przekład zbiorowy, Warszawa 2011 ■ **I.M. Young**, *Justice and the Politics of Difference*, Princeton 1990.

Spis

I. Wstęp (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	5
II. Filozofia życia (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	6
Wprowadzenie	6
Friedrich Nietzsche	6
Wilhelm Dilthey	9
Henry Bergson	9
Oswald Spengler	10
José Ortega y Gasset	10
Georg Simmel	11
III. Neokantyzm (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	12
Wprowadzenie	12
Hermann Cohen	13
Paul Natorp	13
Ernst Cassirer	14
Wilhelm Windelband	14
Heinrich Rickert	14
Emil Lask	15
Leonard Nelson	15
IV. Filozofia egzystencji (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	15
Wprowadzenie	15
Miguel de Unamuno	16
Lew Szestow	16
Mikołaj Bierdiajew	17
Karl Jaspers	18
Gabriel Marcel	18
Nicola Abbagnano	19
Jean-Paul Sartre	19
Albert Camus	20
V. Pragmatyzm (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	21
Wprowadzenie	21
Charles Sander Peirce	21
William James	21
John Dewey	22
George Herbert Mead	23

VI. Neoidealizm (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	23
Wprowadzenie	23
Francis Herbert Bradley	23
Benedetto Croce	23
Giovanni Gentile	24
Alexandre Kojève	24
VII. Fenomenologia (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	24
Wprowadzenie	24
Edmund Husserl	26
Max Scheler	27
Adolf Reinach	28
Dietrich von Hildebrand	28
Hedwig Conrad-Martius	29
Roman Ingarden	30
Edith Stein	31
Jan Patočka	32
Maurice Merleau-Ponty	33
VIII. Martin Heidegger (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	33
IX. Hannah Arendt (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	36
X. Hermeneutyka (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	37
Wprowadzenie	37
Hans Georg Gadamer	38
Paul Ricoeur	39
Luigi Pareyson	40
XI. Filozofia ducha (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	41
Wprowadzenie	41
Pierre Teilhard de Chardin	41
Émile Boutroux	42
Louis Lavelle	42
Rene Le Senne	42
Jean Nabert	43
Vladimir Jankélévitch	43
XII. Filozofia dialogu (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	43
Wprowadzenie	43
Ferdinand Ebner	44
Franz Rosenzweig	44
Martin Buber	44
Emmanuel Lévinas	45
Dietrich Bonhoeffer	46
Abraham Joschua Heschel	47
Józef Tischner	48

XIII. Pesronalizm (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	50
Wprowadzenie	50
Emmanuel Mounier	50
XIV. Filozofia chrześcijańska (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	50
Wprowadzenie	50
Jacques Maritain	51
Étienne Gilson	52
Maurice Blondel	52
Paul Tillich	53
XV. Marksizm i neomarksizm (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	53
Wprowadzenie	53
György Lukács	54
Karl Korsch	55
Antonio Gramsci	55
Lucien Goldman	55
Louis Althusser	56
XVI. Szkoła frankfurcka (<i>Tadeusz Gadacz</i>)	56
Wprowadzenie	56
Walter Benjamin	56
Max Horkheimer	57
Theodor Wissengrund Adorno	57
Ernst Bloch	58
Erich Fromm	58
Herbert Marcuse	60
Jürgen Habermas	60
XVII. Psychoanaliza i filozofia (<i>Paweł Dybel</i>)	61
Wprowadzenie	61
Sigmund Freud	62
Melanie Klein	63
Jacques Lacan	64
Psychoanaliza i filozofia feministyczna	64
Wprowadzenie	64
Rosi Braidotti	64
Judith Butler	65
Hélène Cixous	65
Luce Irigaray	65
Julia Kristeva	65
XVIII. Postmodernizm (<i>Paweł Dybel</i>)	66
Wprowadzenie	66
Jean François Lyotard	66
Zygmunt Bauman	67

Jean Baudrillard.....	68
Gianni Vattimo	68
Richard Rorty	68
XIX. Strukturalizm (<i>Paweł Dybel</i>)	69
Ferdiand de Saussure	69
Roman Jakobson.....	70
Tzvetan Todorov	70
Vladimir Jakowlewicz Propp.....	71
Claude Lévi-Strauss	71
XX. Poststrukturalizm (<i>Paweł Dybel</i>)	72
Wprowadzenie.....	72
Roland Barthes	72
Michel Foucault.....	72
Jacques Derrida.....	73
Julia Kristeva	75
XXI. Filozofia analityczna (<i>Wojciech Sady</i>)	76
Gottlob Frege.....	76
George Edward Moore.....	76
Bertrand Russell	76
Wczesny Wittgenstein	77
Empiryści logiczni	77
Szkoła lwowsko-warszawska	78
Późny Wittgenstein.....	79
Oksfordzka filozofia języka potocznego.....	79
Pierwsi amerykańscy filozofowie analityczni	79
Filozofia nauki po 1962	80
Filozofia analityczna po 1967	80
XXII. Filozofia feministyczna (<i>Magdalena Środa</i>).....	81